

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 1

„Kaimo vietovės studija ir integruotos bandomosios strategijos parengimas, siekiant tinkamiausio gamtos ir kultūros išteklių panaudojimo, įskaitant Europos Sąjungos buveinių, atrinktų pagal „Natura 2000“ programą, vertės didinimo Šiaurės Rytų Aukštaitijoje“

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių savivaldybių teritorijoje:

Ignalinos rajono savivaldybė

Rokškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

I LEADER+ programą orientuotos strategijos turinys ir specifiniai bruožai

1. Santrauka	4
2. VVG atstovaujamos teritorijos supaprastintas žemėlapis arba kartoschema	5
Aukštaitijos dviračių žiedas	6
Kulinarinis paveldas Aukštaitijoje	6
<i>Nuo senų senovės sakoma: kaip valgo, taip ir dirba</i>	7
<i>Aukštaitijos dviračių žiedas ir Aukštaitijos kulinarinio paveldo objektų svarba vietos gyventojams</i>	8
3. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės atstovaujama teritorija ir gyventojai	8
4. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės struktūra bei veiklos efektyvumas	10
Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės organizacinė valdymo struktūra	10
Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė yra suformavusi ir laikosi Garbės kodekso	11
Veiklos vadyba, atstovavimas pagal sektorių ir lytį ir kt.	11
Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos narių patirtis ir kompetencija	12
Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės veiklos efektyvumo įvertinimas	16
<i>Pasiruošimas tyrimui</i>	16
<i>Struktūruota diskusija apie organizacijos veiklą ir organizacijos veiklos įvertinimas</i>	16
<i>Įvertinimo rezultatų aptarimas ir veiksmų plano sudarymas</i>	17
5. Rytų Aukštaitijos regiono plėtros strategijos rengimo procesas	18
Situacijos analizavimo ir vertinimo metodika	18
<i>Parengtos dvi anketos</i>	18
<i>Trumpai apie SSGG analizę</i>	19
Konsultavimasis ir gyventojų įtraukimas	19
<i>Susitikimai Utenos rajono seniūnijose</i>	19
<i>Suviėko seniūnijos bendruomenės „Dvargantis“ iniciatyva, kurią parėmė Zarasų rajono savivaldybė</i>	19
<i>Bendra uteniškių ir zarasiškių išvyka į Ukmergės rajoną</i>	19
<i>Susitikimas Ignalinos savivaldybėje</i>	19
<i>Susitikimai ir diskusijos Zarasų ir Rokiškio rajono seniūnijose</i>	20
<i>Steigiamasis Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės (ABAVVG) suvažiavimas</i>	20
<i>Bendruomenių sąskrydžiai Vaikutėnuose ir Dusetose</i>	20
<i>„Komandos formavimo“ seminaras ir apvalaus stalo diskusija</i>	20
<i>Susitikimų ciklas „Būk aukštaičiu“</i>	20
<i>Konferencija-Seniūnijų diena: kaimo plėtra ir Leader+ pobūdžio priemonė</i>	20
6. Rytų Aukštaitijos profiliai (situacijos analizė)	21
Rytų Aukštaitijos regiono vidinės aplinkos analizė ir vertinimas	21
<i>Rytų Aukštaitijos gyventojai</i>	21
<i>Gamtiniai ištekliai, jų vertinimas</i>	21
<i>„Natura 2000“ Šiaurės Rytų Lietuvoje</i>	22
<i>Socialinė aplinka</i>	22

Vietos ekonomika: SVV, žemės ūkis, kaimo turizmas, prekyba, žuvininkystė, miškininkystė, tradiciniai amatai	22
Kultūriniai ištekliai ir jų vertinimas	23
Sėlos apgyvendinimo sklaida nuo Kristaus gimimo iki Valstybės susikūrimo	24
Nekilnojamųjų kultūros vertybių panaudojimo pavyzdžiai	24
Viešoji infrastruktūra ir jos vertinimas	25
Rytų Aukštaitijos regiono plėtros kontekstas	25
Rytų Aukštaitijos regiono integruotumas ir subalansuotumas	26
7. Rytų Aukštaitijos regiono plėtros galimybės	27
Rytų Aukštaitijos regiono SSGG analizė	27
Stiprybės-privalumai	27
Silpnybės-trūkumai	27
Galimybės	28
Užrašymai	28
Strateginiai scenarijai	28
8. Šiaurės Rytų Aukštaitijos regiono plėtros strateginės nuostatos	35
Rytų Aukštaitijos regiono plėtros vizija, VVG misija, vertybinės nuostatos strategijai įgyvendinti	35
ABAVVG vizija	35
ABAVVG misija	35
Šiaurės Rytų Aukštaitijos regiono plėtros prioritetinės sritys	35
Strateginių prioritetų tikslai	36
Pirmojo prioriteto tikslai	36
Antrojo prioriteto tikslai	36
Trečiojo prioriteto tikslai	36
Priemonės, rezultatai, įgyvendinimo laikotarpis, atsakomybė	36
Priemonės pirmojo prioriteto tikslams įgyvendinti	36
Priemonės antrojo prioriteto tikslams įgyvendinti	36
Priemonės trečiojo prioriteto tikslams įgyvendinti	37
Laukiami rezultatai	37
Rytų Aukštaitijos regiono plėtros priemonių finansinis planas	38
Inašai natūra vykdam strategiją	39
Rytų Aukštaitijos regiono plėtros strategijos įgyvendinimas ir priežiūra	39
Administravimo struktūra	39
Strategijos valdymo priežiūros komitetas	39
Strategijos įgyvendinimo monitoringas	39
Strategijos pasekmės	40
10. Leader+ tinklai, bendradarbiavimas ir kooperacija	43
11. Strategijos atitiktis Leader+ pobūdžio priemonės kriterijams	43
12. Strategijos atitiktis horizontaliems principams	43

1. SANTRAUKA

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė (ABAVVG) yra ne pelno organizacija, veikianti kaip juridinis asmuo kaimo vietovėje socialinėje, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitose panašiose srityse bei viešai teikianti šių sričių paslaugas kaimo bendruomenės nariams.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota Juridinių asmenų registre 2004 metų rugsėjo 8 dieną. Teisinė forma – asociacija. Atsiskaitomoji sąskaita LT 32 7044 0600 0442 2625 atidaryta AB Vilniaus banke.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės adresas: Maironio g. 12, Utena, tel./faks. 8-389-51606, el. pašto adresas: urbf@one.lt.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės steigėjai: Indrė Gruodienė, Arvydas Paleckis, Gintaris Petrėnas, Jolita Umbrasienė. 2004 metų birželio 22 dieną vykusiame steigiamajame susirinkime pasirašyta Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės steigimo sutartis.

Pagrindiniai Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės tikslas – rengti ir įgyvendinti kaimo plėtros planus bei programas Utenos, Zarasų, Ignalinos rajonuose bei Rokiškio rajono Kriaunų, Jūžintų ir Obelių seniūnijose esančiose Sartų ežero krantuose.

Dalyvavimas ES struktūrinių fondų Leader+ pobūdžio priemonėje leis pasiekti svarbiausią tikslą – skatinti kaimo plėtrą ugdant ir stiprinant vietos gyventojų gebėjimą dirbti kartu ir tenkinti prioritetinius poreikius, pasinaudoti galimybe plėtoti vietines iniciatyvas, įgyti žinių ir patirties, kurios reikalingos Europos Sąjungos bendruomenių veiklai ir jų plėtrai konkurencijos sąlygomis.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė veikia 4059 kvadratinėse kilometrų teritorijoje, apimančioje 32 kaimiškašias seniūnijas, kuriose gyvena 51 810 gyventojų. Tai rečiausiai apgyvendintas Lietuvos regionas, turintis sienas su Latvija ir Baltarusija bei su Vilniaus apskritimi.

Teritoriją puošia 699 ežerai; tarp jų yra ir giliausias Lietuvoje Tauragno (60,5 m) ežeras, poilsiautojų pamėgti Sartų, Alaušo, Luodžio, Avilio, Baluošo, Dringių ežerai, vienas ilgiausių šalyje Aiseto (16 km) ežeras. Miškai užima trečdalį teritorijos ploto ir sudaro 1338,38 kvadratinis kilometrus.

Lietuva, kaip naujas tarptautinio turizmo regionas, formuojasi Vidurio Europos ir pietryčių Baltijos jūros šalių geografinėje ir ekonominėje erdvėje, išsidėsčiusioje geografiniu požiūriu strateginėje vietoje. Lietuvą kertantys tarptautiniai transporto srautai bei didžiulės artimos turizmo rinkos yra svarbūs veiksniai tarptautinio turizmo vystymui.

Lietuvos gamtiniai turizmo ištekliai sudaro sąlygas kurti patrauklius turistinius produktus. Eksploatuojant gamtinius ir kultūrinius išteklius galima kurti aktyvaus poilsio, šviečiamojo turizmo, kultūrinio turizmo, etninio turizmo ir kaimo turizmo paslaugas, didinti lankomų vietų skaičių.

Bendrajame programavimo dokumente ir Nacionalinėje turizmo plėtros 2003–2006 m. programoje teigiama, kad gamtinių (rekreacinių) ir kultūrinių resursų teritorinė koncentracija leidžia išskirti šalies Šiaurės Rytų Aukštaitijos regioną, kaip turintį palankiausias sąlygas vieną iš perspektyviausių turizmo plėtrai. Utenos regiono plėtros plane 2004–2010 m. turizmo veikla yra įvardinta kaip viena iš regiono ekonominės plėtros prioritetų.

Šiaurės Rytų Aukštaitijos ežerų regionas svarbus turizmo plėtrai, nes yra išsidėstęs ne toliau kaip per 100 km nuo stambių turizmo centrų, t. y. didžiųjų miestų, ir traukia turistus, siūlydamas jiems puikias galimybes pailsėti, rengti iškylas ir pan. Didžiąją dalį šios teritorijos užima nederlinga žemė ir turizmo plėtojimas yra vienintelis būdas spręsti aštrias nedarbo problemas šiuose rajonuose.

Deja, rekreacinių išteklių panaudojimo galimybės vertinamos tik patenkinimai dėl jų žemo parengtumo turizmui Iygio. Viešosios infrastruktūros stoka – viena pagrindinių kliūčių norint efektyviai panaudoti kultūrinį ir gamtinį regiono turizmo potencialą.

Vakarų Europos šalių turistai laukia kol bus sudarytos patogios sąlygos keliauti Lietuvoje ir už tai jie pasiruošę mokėti atitinkamą kainą. Tokiu būdu turizmo išvystymas gali sukurti nemažai darbo vietų, ypatingai kaimo turizmo regionuose.

Daugiau kaip 70 proc. Lietuvos pagrindinių gamtinių rekreacinių išteklių yra sukonzentruota saugomose teritorijose. Šiuo metu pagrindinis rekreacinis krūvis tenka regioninių parkų teritorijoms (55 proc. šalies ploto) – dabar beveik 11 mln. apsilankymų per metus, dar neišnaudotas rezervas – iki 15 mln.

Saugomos teritorijos daugiau mažiau tolygiai išsidėstę visoje šalies teritorijoje. Jose yra sukauptos didžiulės vertybės, kurias būtina išsaugoti su jomis supažindinant kuo daugiau žmonių, todėl Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė bendradarbiauja su

jos veiklos teritorijoje veikiančiomis saugomomis teritorijomis: Aukštaitijos nacionaliniu bei Sartų ir Gražutės regioniniais parkais.

Atsižvelgiant į teritorijos, kurioje veikia Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė, ypatumus bei atlikus gyventojų apklausas ir SSGG analizę buvo pasirinkta strategijos tema: „**Tinkamiausias gamtos ir kultūros išteklių panaudojimas**“.

Strategija rengta 2004–2005 metais. Per šį laikotarpį buvo surengta per penkiasdešimt susitikimų, apvalių stalų diskusijų, pasikeitimo patirtimi vizitų, Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos posėdžių.

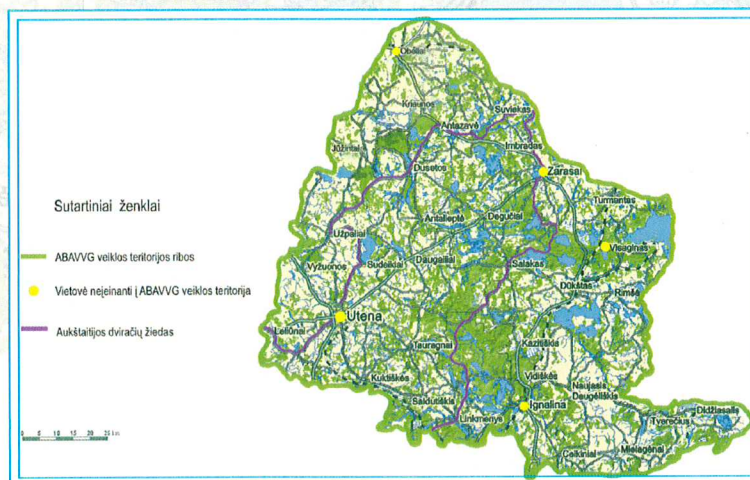
Misija: Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė aktyvina Rytų Aukštaitijos bendruomenes, padeda rengti ir įgyvendinti projektus, kurie gražintų gamtą, puoselėtų kultūrą ir skatintų, ugdytų bei stiprintų verslumą.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės veiklos tikslai ir uždaviniai:

1. Telkti suinteresuotų vietos valdžios, verslo, nevyriausybinių ir kitų įstaigų bei organizacijų pastangas ieškant tinkamų sprendimų kaimo vietovių ekonominei ir socialinei gerovei kelti.
2. Skatinti ir palaikyti vietines kaimo žmonių iniciatyvas verslo, gamtos apsaugos, švietimo, kultūros, socialinės paramos bei kitose srityse.
3. Teikti pasiūlymus vietinėms ir nacionalinėms institucijoms bei organizacijoms dėl kaimo plėtros planų ir priemonių kūrimo ir įgyvendinimo.
4. Parengti kaimo plėtros strategiją.
5. Organizuoti kaimo žmonių švietimą ir mokymus.
6. Organizuoti ir teikti paramą kaimo bendruomenių projektams ir iniciatyvoms įgyvendinti.
7. Skatinti bendradarbiavimą su kitomis visuomeninėmis nacionalinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis bei kitomis įstaigomis Lietuvoje ir užsienyje.

2. VVG ATSTOVAUJAMOS TERITORIJOS SUPAPRASTINTAS ŽEMĖLAPIS ARBA KARTOSHEMA

(pažymėti VVG, kaimo gyventojams svarbūs objektai, teritorijos vientisumas)

Pav. 1. AUKŠTAITIJOS BENDRUOMENIŲ ASOCIACIJOS VIETOS VEIKLOS GRUPĖS ATSTOVAUJAMOS TERITORIJOS ŽEMĖLAPIS

Aukštaitijos dviračių žiedas

Aukštaitijos žiedinės dviračių trasos su informacine sistema projektas parengtas pagal 2005 01 27 Aukštaitijos žiedinės dviračių trasos su informacine sistema projektavimo užduotį. Projektuojant trasą, vadovautasi Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos, Saugomų teritorijų, Teritorijų planavimo, Nekilnojamųjų vertybių apsaugos ir kitais įstatymais, Aukštaitijos nacionalinio parko nuostatais ir apsaugos reglamentu, Aukštaitijos nacionalinio parko planavimo schema, o taip pat Utenos apskrities Gražutės ir Sartų regioninių parkų nuostatais ir apsaugos reglamentais bei planavimo schemomis.

Aukštaitijos žiedinės dviračių trasos su informacine sistema projektas sujungia Utenos apskrityje esančių Utenos, Ignalinos ir Zarasų rajonų vaizdingas apylinkes, o taip pat Utenos apskrities Gražutės ir Sartų regioninius parkus bei Aukštaitijos nacionalinį parką.

Projektuojama trasa eina 3 rajonų, kuriuose veikia Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė, teritorijomis:

- Utenos rajone – 80 km 860 m;
- Ignalinos rajone – 28 km 900 m;
- Zarasų rajone – 105 km 800 m.

Projekte numatomas trasos ženklėjimas ir informacinis aprūpinimas: trasa nužymima nukreipiančiosiomis rodyklėmis (montuojant standartinius kelio ženklus) bei informacinėmis rodyklėmis, statomomis prie lankytinų objektų.

Pagrindinė suprojektuotos trasos paskirtis yra pažintinė ir lavinamoji, t.y. suteikti galimybę susipažinti su gamtinėmis bei kultūrinėmis Aukštaitijos vertybėmis, krašto istorija, vertingomis floros bei faunos buveinėmis. Važiuodami trasa, dviratininkai suprojektuotuose stenduose galės gauti reikalingą informaciją, susipažinti su Utenos apskrities išymybėmis – saugomomis kultūros, istorijos ir gamtos vertybėmis, orientuotis maršrute, susirasti vietą trumpalaikiam atokvėpiui ar nakvynei ilgesnio žygio metu. Tai atsispindi šioje strategijoje.

Kulinarinis paveldas Aukštaitijoje

Jums įdomu, ką valgo vietiniai gyventojai? Pasidairykite kulinarinio paveldo ženklo ir jis parodys Jums vietas – parduotuves, kavines, restoranus, maisto gamintojus ir perdirbėjus. Ten rasite ką nors pagaminto pagal mamų ir močiucių receptus iš Aukštaitijos regione išaugintų žaliavų.

Europos kulinarinio paveldo tinklas ir buvo sukurtas tam, kad turistai be vargo galėtų paragauti regioninių patiekalų visoje Europoje. Kulinarinio paveldo koncepcija sukurta 1995 m. Pietryčių Skonėje, Švedijoje, ir Bornholmo saloje, Danijoje. Idėja buvo tokia patraukli, kad 1998 m. susikūrė Europos regionų kulinarinio paveldo tinklas. Dabar tinklo veikloje dalyvauja jau daugiau kaip 20 regionų.

Aukštaitijos regionas į tinklo veiklą įsijungė 2001 metais. Tada buvo 13, o dabar jau dalyvauja per 20 narių. Tai maisto perdirbinimo įmonės ir kavinės, alaus ir vyno gamintojai, kaimo turizmo sodybos. Šiaurės Rytų Aukštaitijos teritorijoje, kur veikia Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė, yra 8 tokie objektai:

- **Bikėnų užėiga** - 21
- **Kaimo turizmo sodyba „Alaušynė“** - 5
- **Kavinė „Palūšė“** - 2
- **Kavinė-baras „Abu“** - 8
- **Kavinė-baras „Pikų dama“** - 3
- **Užkandinė „Prie bravo“** - 4
- **UAB „Romnesa“** - 7
- **UAB „Utenos mėsa“** - 6

Kaip šie kulinarinio paveldo objektai išsidėstę teritorijoje, galima pamatyti kartoschemoje, žiūrint į numeraciją:

Pav. 2. AUKŠTAITIJOS KULINARINIO PAVELDO TINKLO KARTOSHEMA

Aukštaitijos kulinarinio paveldo tinklo narių adresus rasite tinklalapyje www.culinary-heritage.com

Nuo senų senovės sakoma: kaip valgo, taip ir dirba

Lietuviai visuomet mėgo skanų ir sotų maistą. Nuo senų senovės sakoma: kaip valgo, taip ir dirba. Aukštaitijos virtuvė garsi savo paprastumu. Patiekalui skonį suteikia pats produktas, kai kada pagardinamas įvairiais uždarais.

Ruginė duona – vienas iš seniausių ir pagrindinių maisto produktų Aukštaitijoje, valgomas kasdien pusryčiams, pietums ir vakarienei. Yra dvi tradicinės duonos rūšys – paprasta rauginta ir plikyta. Rauginta duona kepama nuo seniausių laikų, o plikyta duona kepama tik nuo 20 a. pradžios.

Bulvės laikomos antrąja duona ir valgomos ištisus metus. Populiariausi bulvių patiekalai yra cepelinai, vėdarai, bulviniai blynai. Pieno produktai buvo populiarūs nuo senovės. Labiausiai paplitęs yra lietuviškas baltas sūris, šviežias ar džiovintas, rūgštus, saldus ar paskanintas kmynais.

Labiausiai vartojama mėsa visada buvo kiauliena – šviežia, sūdyta ar rūkyta. Ypač mėgstamos įvairiausios rūkytos dešros. Populiari ir avienu, jautieną, veršieną, elnienu, briedieną, šernieną, kiškieną ir paukštieną.

Seniausi tradiciniai gėrimai yra midus (gaminamas naudojant natūralų medų), gira ir alus. Mėgstamas ir obuolių bei uogų vynas. Aukštaitija garsi įvairiais blynais.

Aukštaitijos dviračių žiedas ir Aukštaitijos kulinarinio paveldo objektų svarba vietos gyventojams

1. Rekreacijos ir kulinarinio paveldo plėtojimas sudaro sąlygas Šiaurės Rytų Aukštaitijos svečiams iš Lietuvos ir užsienio susipažinti su gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis. Rekreacija, kaip ūkio šaka, suteikia vietiniams kaimo gyventojams galimybę gauti papildomų pajamų.

2. Kasmet didėjantis turistų skaičius skatina rekreacinių išteklių intensyvesnį naudojimą, organizuoja ir skatina pažintinę rekreaciją. Kuriasi naujos kaimo turizmo sodybos, plėtojami tradiciniai amatai.

3. Saugant gamtinį kraštovaizdį, kuriasi rekreacinė infrastruktūra numatytose ir suplanuotose urbanizuoti didelėse teritorijose. Vietiniai gyventojai gali pasirinkti, kokios turizmo rūšies atstovams teikti paslaugas: autoturistams, dviratininkams ar pėstiesiems. Be to, gali pasirinkti kokią produkciją galėtų teikti kulinarinio paveldo objektams.

4. Atsiranda galimybė puoselėti etnokultūrą, tradicinę kaimo gyvenimą, skatinti rekreacinę verslą, patalpų nuomą Aukštaitijos dviračių žiedo trasos bei kulinarinio paveldo objektų lankytojams.

5. Atsiranda ir stiprėja poreikis bendradarbiauti atskiriems kaimo plėtros subjektams.

3. AUKŠTAITIJOS BENDRUOMENIŲ ASOCIACIJOS VIETOS VEIKLOS GRUPĖS ATSTOVAUJAMA TERITORIJA IR GYVENTOJAI

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė atstovauja Šiaurės Rytų Aukštaitijai, kurios teritorija administraciškai priklauso dviem apskritims: Utenos ir Panevėžio, keturioms savivaldybėms: Rokiškio, Zarasų, Ignalinos, Utenos (pav. 3). Savivaldybių teritorija suskirstyta į 32 kaimo seniūnijas.

Pav. 3. AUKŠTAITIJOS BENDRUOMENIŲ ASOCIACIJOS VIETOS VEIKLOS GRUPĖS ATSTOVAUJAMA TERITORIJA

Iš lentelės Nr. 1, matyti, kaip pasiskirstę gyventojai pagal seniūnijas

Lentelė Nr.1

**Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės veikimo teritorijoje gyvenančių kaimo gyventojų skaičiaus pagal seniūnijas
SUVESTINĖ**

Eil. Nr.	Rajono, seniūnijos pavadinimas	Gyventojų skaičius
1.	Ignalinos rajono Ceikinių seniūnija	661
2.	Ignalinos rajono Didžiasalio seniūnija	2400
3.	Ignalinos rajono Dūkšto seniūnija	1343
4.	Ignalinos rajono Ignalinos seniūnija	1834
5.	Ignalinos rajono Kazitiškio seniūnija	1272
6.	Ignalinos rajono Linkmenų seniūnija	1263
7.	Ignalinos rajono Mielagėnų seniūnija	1266
8.	Ignalinos rajono Naujojo Daugeliškio seniūnija	1986
9.	Ignalinos rajono Rimšės seniūnija	1509
10.	Ignalinos rajono Tverečiaus seniūnija	702
11.	Ignalinos rajono Vidiškių seniūnija	1482
12.	Rokiškio rajono Jūžintų seniūnija	2130
13.	Rokiškio rajono Kriaunų seniūnija	1213
14.	Rokiškio rajono Obelių seniūnija	2661
15.	Zarasų rajono Antalieptės seniūnija	885
16.	Zarasų rajono Antazavės seniūnija	1235
17.	Zarasų rajono Degučių seniūnija	1159
18.	Zarasų rajono Dusetų seniūnija	2406
19.	Zarasų rajono Imbrado seniūnija	1171

20.	Zarasų rajono Salako seniūnija	1256
21.	Zarasų rajono Suvieko seniūnija	896
22.	Zarasų rajono Turmanto seniūnija	1833
23.	Zarasų rajono Zarasų seniūnija	2568
24.	Utenos rajono Daugailių seniūnija	1524
25.	Utenos rajono Kuktiškių seniūnija	968
26.	Utenos rajono Leliūnų seniūnija	2959
27.	Utenos rajono Saldutiškio seniūnija	1243
28.	Utenos rajono Sudeikių seniūnija	1331
29.	Utenos rajono Tauragnų seniūnija	1541
30.	Utenos rajono Utenos seniūnija	2596
31.	Utenos rajono Užpalių seniūnija	2427
32.	Utenos rajono Vyžuonų seniūnija	2090
Iš viso:		51 810

4. AUKŠTAITIJOS BENDRUOMENIŲ ASOCIACIJOS VIETOS VEIKLOS GRUPĖS STRUKTŪRA BEI VEIKLOS EFEKTYVUMAS

4. 1. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės organizacinė valdymo struktūra

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė – ne pelno organizacija, veikianti kaip juridinis asmuo kaimo vietovėje socialinėje, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitose panašiose srityse ir viešai teikianti šių sričių paslaugas kaimo visuomenės nariams. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota Juridinių asmenų registre 2004 metų rugsėjo 8 dieną. Teisinė forma – asociacija.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės steigėjai yra keturi: Indrė Gruodienė, Arvydas Paleckis, Gintaris Petrėnas, Jolita Umbrasienė.

Steigimo sutartis pasirašyta 2004 metų birželio 22 dieną vykusiame steigiamajame Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės suvažiavime.

ABAVVG valdybą sudaro 24 asmenys. Vietos veiklos grupės valdybos pirmininku išrinktas Arvydas Paleckis. Proporcingai kaimo gyventojų skaičiui, valdybos nariai atstovauja kiekvieno rajono kaimo gyventojams: Utenos rajonui – 8, Zarasų ir Ignalinos rajonams – po 7 ir Rokiškio rajonui – 2. Iš viso Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupėje yra 47 nariai.

4. 2. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė yra suformavusi ir laikosi Garbės kodekso:

- Gerbti kito nuomonę
- Kalbėti po vieną
- Dalintis informacija
- Kalbėti čia ir dabar
- Nėra kvailių minčių
- Laikytis reglamento
- Nevėluoti
- Laikytis duoto žodžio
- Nekelti tono

Šias tarpusavio bendravimo taisykles pasiūlė ir Garbės kodeksu pavadino Steigiamojo ABAVVG suvažiavimo delegatai. Visi 47 dalyviai, tapę ABAVVG nariais, individualiai prisiekė jų laikytis.

4. 3. Veiklos vadyba, atstovavimas pagal sektorių ir lytį ir kt.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdyba yra suformavusi 5 darbo grupes:

1. Kultūros ir etnografijos grupėje dirba 6 valdybos nariai
2. Ryšių ir informatikos grupėje dirba 4 valdybos nariai.
3. Ekonomikos ir finansų grupėje dirba 4 valdybos nariai.
4. Teisės grupėje dirba 4 valdybos nariai.
5. Turizmo-ekologijos grupėje dirba 6 valdybos nariai.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės sudėtyje yra jaunimo atstovas Aleksej Žaltkovskij, ekologijos specialistas Vaidas Talačka, moterų ūkininkų organizacijos atstovė Regina Meškuotienė.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos sudėtis pagal atstovaujama sektorių:

25 procentai valdybos narių atstovauja verslininkams, ūkininkams

25 procentai valdybos narių atstovauja viešajam sektoriui

50 procentų valdybos narių atstovauja bendruomenes ir nevyriausybinėms organizacijoms.

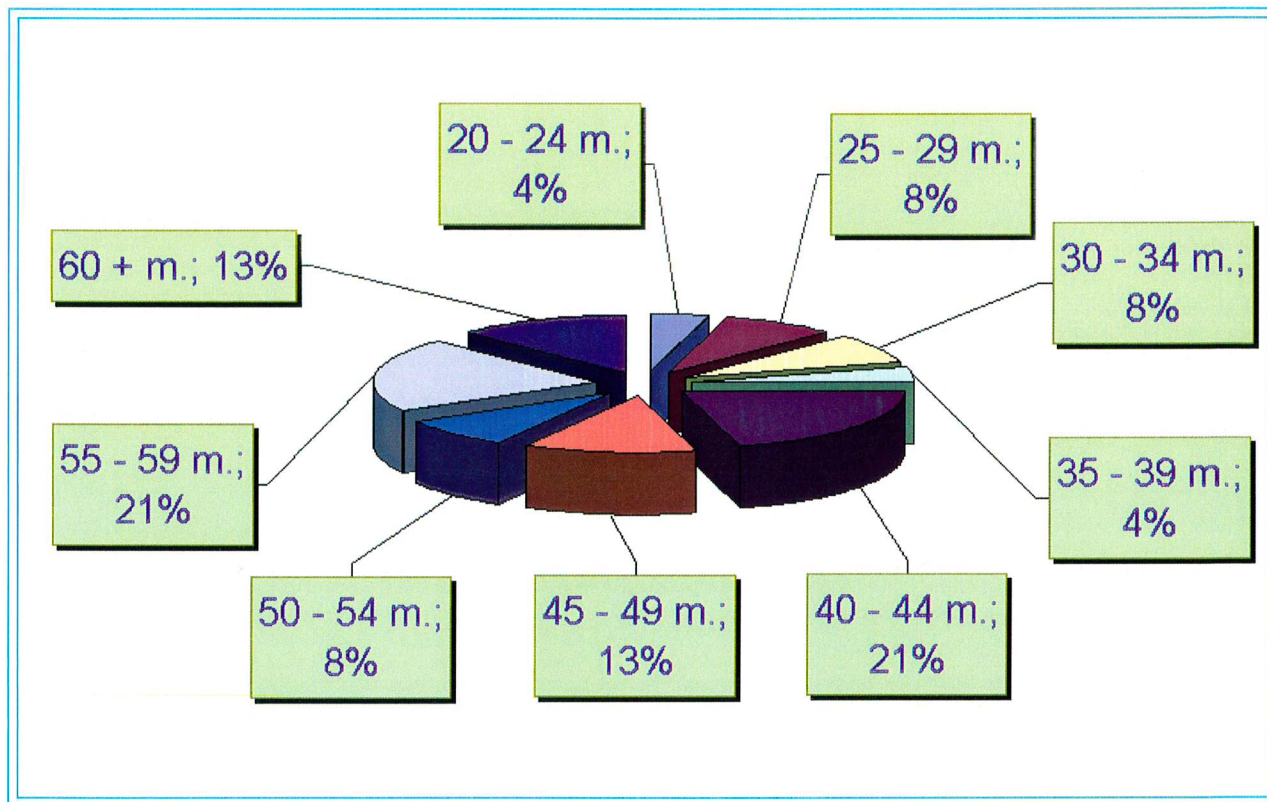
Pagal lytį valdybos nariai pasiskirstę po lygiai 12 arba 50 procentų yra moterų ir tiek pat vyrų.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdyboje daugiausiai yra mokytojų – šeši arba 25 procentai. Ekonomistų ir inžinierių yra po tris arba po 12,5 procento, du yra kultūros specialistai, po vieną aplinkos apsaugos specialistą, gydytoją, teisininką, finansų valdymo specialistą, vadybininką – administratorių, veterinarijos gydytoją, agronomą bei vieną studentą – būsimą vadybininką – administratorių.

Pagal išsilavinimą Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdyboje devyniolika žmonių arba 79 procentai turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą, trys arba 12,5 procento aukštesnįjį. Trys valdybos nariai arba 8 procentai turi vidurinį išsilavinimą.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos nario amžiaus vidurkis yra 45 metai. Koks valdybos narių amžius pagal amžiaus grupes galite matyti paveikslėlyje Nr. 4.

(Paveikslėlis Nr. 4 nukeltas į 12 psl.)

Pav. 4. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos sudėtis pagal amžiaus grupes 2005–2006m.

4. 4. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos narių patirtis ir kompetencija

Lentelė Nr. 2

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės sudėtis pagal atstovaujama sektorių bei lytį 2005/6m.

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Veršlininkai, ūkininkai	Bendruomenių, NVO atstovai	Viešasis sektorius	Vyras	Moteris
1.	Romas Kundelis			+	+	
2.	Dangira Milkienė	+				+
3.	Vaidas Talačka			+	+	

4.	Aleksej Žaltkovski		+		+	
5.	Antanas Šakalys		+		+	
6.	Arūnas Grabažis	+			+	
7.	Danutė Butavičienė	+				+
8.	Edmundas Kilkus		+		+	
9.	Indrė Gruodienė		+			+
10.	Ingrida Tatarūnė			+		+
11.	Dalia Stankevičienė		+			+
12.	Jonas Purys		+		+	
13.	Rytis Pivoriūnas		+		+	
14.	Gintaris Petrėnas	+			+	
15.	Algirdas Lekaveckas			+	+	
16.	Genovaitė Gasparavičienė		+			+
17.	Jolita Umbrasienė		+			+
18.	Kęstutis Udras		+		+	
19.	Alina Pliskova			+		+
20.	Virginija Stukienė		+			+
21.	Arvydas Paleckis		+		+	
22.	Regina Meškuotienė	+				+
23.	Aldona Juodkienė	+				+
24.	Grażina Bivainienė			+		+
Iš viso:		6	12	6	12	12
Iš viso procentais:		25	50	25	50	50

**Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
valdybos narių sudėtis pagal išsilavinimą, profesiją, nurodant darbo vietas
2005–2006m.**

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Išsilavinimas	Profesija	Dirba tiesioginėse pareigose ir ABAVVG
1.	Romas Kundelis	Aukštasis universitetinis	Geografijos - fizinio lavinimo mokytojas	Rokiškio rajono Obelių vidurinė mokykla mokytojas
2.	Dangira Milkienė	Vidurinis	Ūkininkė, etnografe	Savo privačioje kaimo turizmo sodyboje bei etnografiniame muziejuje, ūkininkauja
3.	Vaidas Talačka	Aukštasis universitetinis	Agronomas, Ekologas	Ignalinos rajono savivaldybė mero patarėju
4.	Aleksej Žaltkovski	Vidurinis	Studijuoja Vilniaus Universitete ekonomikos fakulteto vadybą ir administravimą	UAB "Maksimalus greitis" pardavimų vadybininkas
5.	Antanas Šakalys	Aukštasis universitetinis	Teisininkas	Ignalinos AE apsaugos skyriaus viršininko pavaduotojas
6.	Arūnas Grabažis	Aukštasis universitetinis	Fizinio lavinimo dėstytojas	Individualios A.D. Grabažiaus įmonės savininkas, ūkininkauja
7.	Danutė Butavičienė	Aukštesnysis	Ekonomistė-finansininkė	Ūkininkė Kančiogino kaimas, Ignalinos rajonas
8.	Edmundas Kilkus	Aukštasis universitetinis	Matematikos mokytojas	Vėž Ignalinos turizmo centras direktorius
9.	Indrė Gruodienė	Aukštasis universitetinis	Biologijos mokytoja	UAB "Žeimenos krantų redakcija" redaktorė
10.	Ingrida Tatarūnė	Aukštasis universitetinis	Vadybininkė-administratore	Zarasų rajono savivaldybės administracijos Planavimo ir finansų skyriaus vyr. specialistė
11.	Dalia Stankevičienė	Aukštasis universitetinis	Agronomė	Zarasų viešosios bibliotekos Štadvilių filialo vyr. bibliotekininkė
12.	Jonas Punys	Aukštasis universitetinis	Inžinierius elektrikas	Kauno technologijos universiteto sisteminės analizės katedros docentas

13.	Rytis Pivoriūnas	Aukštasis universitetinis	Etikos ir filosofijos mokytojas	Zarasų rajono "Ažuolo" gimnazijos ir Dusetų Kazimiero Būgos gimnazijos mokytojas
14.	Gintaris Petrėnas	Aukštasis universitetinis	Veterinarijos gydytojas	Individualios įmonės savininkas, ūkininkauja
15.	Algirdas Lekaveckas	Aukštasis universitetinis	Inžinierius - mechanikas	Zarasų rajono savivaldybės Antazavės seniūnijos seniūnas
16.	Genovaitė Gasparavičienė	Aukštesnysis	Ikimokyklinių įstaigų auklėtoja	Zarasų rajono Imbrado bendruomenės pirmininkė
17.	Jolita Umbrasienė	Aukštasis universitetinis	Ekonomistė-organizatorė	VšĮ Utenos regiono plėtros agentūra direktorė
18.	Kęstutis Udras	Aukštasis universitetinis	Inžinierius elektrikas	Utenos "Žiburio" pradinės mokyklos ūkvedys
19.	Alina Pliskova	Aukštasis universitetinis	Mokytoja	Utenos rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus specialistė
20.	Virginija Stukienė	Aukštasis universitetinis	Mokytoja	Utenos rajono Užpalių gimnazijos direktorė
21.	Arvydas Paleckis	Aukštasis universitetinis	Gydytojas	Utenos rajono Tauragnų ambulatorijos bendrosios praktikos gydytojas
22.	Regina Meškuotienė	Aukštesnysis	Rūbų dizainerė	Ūkininkė
23.	Aldona Juodkienė	Aukštasis universitetinis	Agronomė- ekonomistė	Ūkininkė
24.	Gražina Bivainienė	Aukštasis universitetinis	Ekonomistė organizatorė	Utenos rajono Kuktiškių seniūnijos seniūnė

4. 5. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės veiklos efektyvumo įvertinimas

Pagal 2001 m. MĮ „Organizacijų vystymo centras“ parengtą metodiką „Nevyriausybinių organizacijų veiklos efektyvumo tyrimo metodika“ 2001 m., Vilnius, 43 p. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė atliko savianalizę ir įvertino savo veiklos efektyvumą.

Metodika leidžia:

- Atlikti sistemingą organizacijos veiklos efektyvumo analizę;
- išanalizuoti ir įvertinti organizacijos veiklą, remiantis konkrečiais kriterijais.
- gautus kokybinius vertinimo rezultatus išreikšti kiekybiškai,
- nubraižyti organizacijos veiklos efektyvumo kreivę,
- palyginti kelių organizacijos veiklos analizių rezultatus tarpusavyje
- įvardyti tuos organizacijos aspektus, kuriais remiantis galima pristatyti organizaciją potencialiems rėmėjams, visuomenei,
- mokytis ir geriau suprasti savo organizacijos vadybą.

Savianalizė padėjo *Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupei* apibrėžti savo stipriąsias puses ir tas sritis, kuriose dar reikėtų tobulėti, kad veikla taptų efektyvesnė. Naudojantis šia metodika, buvo įvertinta ne organizacijos veiklos rezultatai, o juos nulemiantis veiklos procesas.

Toks vertinimas padės organizacijai tobulinti savo veiklą: gerinti valdymą ir administravimą bei paslaugų teikimą. Organizacijos veiklos tyrimo rezultatai padeda jos vadovams ir darbuotojams priimti strateginius ir operatyvinius sprendimus. Metodika leidžia fiksuoti pasiekimus, kurie atsiranda bėgant laikui ir stebėti organizacijos progresą.

Veiklos efektyvumo tyrimą inicijavo valdyba. Organizacijos veiklos efektyvumą tyrė tie organizacijos nariai, kurie organizuoja ir atlieka kasdieninę organizacijos veiklą.

Tyrimo dalyvavo 16 dalyvių.

Tyrimo eiga buvo vykdoma trimis etapais:

1. Pasiruošimas tyrimui.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos valdybos nariams buvo įvardyti tyrimo tikslai bei pristatyta metodika. Už tyrimo organizavimą atsakingais buvo paskirti ABAVVG valdybos narė Jolita Umbrasienė ir ABAVVG narys – jaunimo atstovas Modestas Gadliauskas. Šie asmenys jau gerokai anksčiau buvo susipažinę su metodika ir praktiškai dalyvavę organizacijų veiklos efektyvumo tyrimo.

Buvo nutarta, kad tyrimo dalyvaus 16 aktyviausių ABAVVG valdybos ir organizacijos narių. Tyrimo atlikimo data buvo numatyta 2005 m. lapkričio 9 – 12 dienomis.

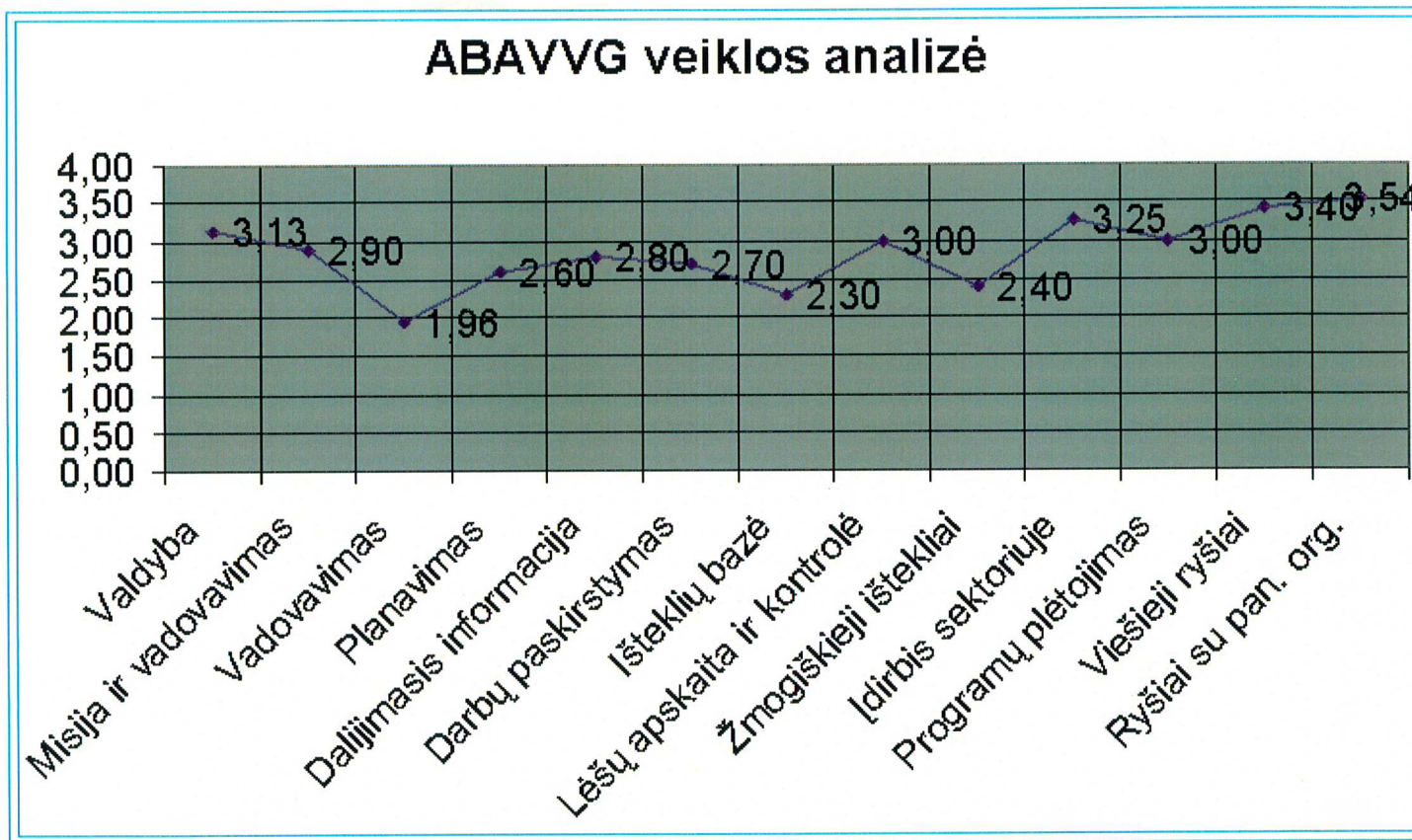
2. Struktūruota diskusija apie organizacijos veiklą ir organizacijos veiklos įvertinimas.

ABAVVG veiklos efektyvumo įvertinimas buvo vykdytas 2005 m. lapkričio 9 dieną kelte „Regina Baltica“ vykstant bendradarbiavimo vizito į Švedijos Sjuharad kraštą Sjuharad vietos veiklos grupės kvietimu. Dalyviams buvo išdalintas „vertinimo kriterijų aprašas“, kurį jie perskaitė, buvo sutarta, kad diskusiją ves Laima Trainavičienė ir Jūratė Šinkūnienė. Buvo nutarta, kad Lina Čeikauskienė bus proceso stebėtoja, kadangi per mažai dalyvavo ABAVVG veikloje. Diskusijos metu buvo fiksuojama dalyvių pateikiama informacija, procesas buvo fotografuojamas, nufilmuotas.

Pasibaigus diskusijai Gintaris Petrėnas, Jolita Umbrasienė ir Modestas Gadliauskas susumavo „vertinimo lapuose“ pateiktus duomenis, suskaičiavo atitinkamų kriterijų grupių vidurkius ir nubraižė ABAVVG veiklos efektyvumo kreivę, kurią matote pav. Nr. 5.

(Paveikslėlis Nr. 5 nukeltas į 17 psl.)

Pav. 5. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės veiklos efektyvumo analizė. Vertinimo laikotarpis nuo organizacijos įsisteigimo – 2004 m. rugsėjo mėn. iki 2005 m. lapkričio mėn.

3. Įvertinimo rezultatų aptarimas ir veiksmų plano sudarymas

Įvertinimo rezultatai 2005-11-10 buvo pristatyti tyrimo dalyviams. Buvo pasidžiaugta, kad geri valdybos, dalinimosi informacija, lėšų apskaitos ir kontrolės bei viešųjų ryšių taip pat ryšių su kitomis panašiomis organizacijomis rodikliai.

Atsižvelgiant į Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės savianalizės rezultatus buvo nuspręsta tobulinti 4 veiklos sritis:

I. Vadovavimą organizacijai

Kaip tobulinti?

1. Reikalauti daugiau atsakomybės iš visų valdybos narių ir iš jos pirmininko.
2. Valdyba turėtų pradėti dirbti strateginiame lygmenyje.
3. Valdyba turi aktyviau atstovauti organizacijai ir įvaldyti tinkamus visuomenės nuomonės ir valdžios atstovų įtakojimo, lėšų rinkimo būdus.
4. Sugebėti išlaikyti valdyboje organizacijai svarbių sričių atstovus

II. Išteklių bazę

Kaip tobulinti?

1. Didinti finansavimo šaltinių kiekį.
2. Parengti ilgalaikius finansavimo planus.
3. Užsiimti ūkine veikla, kuri užtikrintų organizacijos išsilaikymą.

III. Žmogiškuosius išteklius

Kaip tobulinti?

1. Atlyginti piniginiais ir nepiniginiais atlygiais dirbantiems organizacijoje – parengti skatinimo sistemą.
2. Mokyti valdybos ir organizacijos narius, atsižvelgiant į organizacijos poreikius.

IV. Programų plėtojimą

Kaip tobulinti?

1. Apžvelgiant darbus reikia kaskart aptarti, kaip sekasi ir ką galima padaryti efektyviau.
2. Būtina, kad organizacijos nariai suvoktų, jog svarbu numatyti ir išlaikyti projektų ar kitos konkrečios veiklos tęstinumą.
3. Numatyti poveikio įvertinimo rodiklius, stengtis, kad jie būtų išmatuojami.

Priimtas valdybos nutarimas, kad kiekviena valdybos darbo grupė iki 2006 m. vasario mėn. (planuojamam III ABAVVG suvažiavimui) turės pateikti konkretų planą ką galima padaryti tobulintuose srityse. Suvažiavimo metu apie rezultatus ir numatytus veiksmus bus informuoti visi tyrimo nedalyvavę suinteresuoti asmenys, atstovaujamos kaimo bendruomenės.

Valdybos nutarimo vykdymo kontrolę pasiliko sau Valdybos pirmininkas Arvydas Paleckis. Kitą ABAVVG veiklos efektyvumo tyrimą valdyba numatė atlikti 2006 m. rudenį.

5. Rytų Aukštaitijos regiono plėtros strategijos rengimo procesas

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė 2004–2005 metais žengė penkis žingsnius, mobilizuojant visą kaimo bendruomenę. Buvo surengta per 50 įvairių renginių bendruomenei, kuriuose dalyvavo per 800 dalyvių.

Visas procesas buvo skaidrus ir viešas, plačiai nušviestas žiniasklaidos.

1. Asmenų, piliečių asociacijų ir vietos institucijų galimybių ir vertybių visiškas sudėliojimas.
2. Santykių tarp vietos vertybių kūrimas abipusiai naudingam problemos sprendimui bendruomenėje.
3. Bendruomenės vertybių visiškas mobilizavimas gamtos ir kultūros vertybių plėtros bei tinkamo jų panaudojimo ir informacijų pasidalinimo tikslais.
4. Kuo plačiau atstovaujamos grupės surinkimas, siekiant sukurti bendruomenės viziją ir strateginę plėtros planą.
5. Veiklos, investicijų ir šaltinių už bendruomenės ribų įtakojimas, remiant vertybėmis pagrįstą vietinę plėtrą.

5. 1. Situacijos analizavimo ir vertinimo metodika

Parengtos dvi anketos

2004–2005 metais Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė atliko tyrimą, kuriuo buvo siekiama iširti Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo išteklius, gyventojų poreikius ir jų tenkinimo galimybes. Pagrindinis informacijos rinkimo metodas – anketinė apklausa.

Tyrimas apėmė ABAVVG atstovaujamos teritorijos – Utenos, Rokiškio ir Zarasų rajonų kaimo vietoves. 2004–2005m. vykdymo pirmojo anketavimo metu buvo išplatinta 2000 anketų, grįžo 1399, antrosios apklausos metu išplatinta 1000 anketų, grįžo 663.

Pirmosios autorius – Vilniaus valstybinio universiteto dėstytojas Arūnas Poviliūnas. Anketa buvo išanalizuota Vilniaus universiteto

sociologijos fakultete.

Antrosios anketos autorė – Lietuvos Žemės ūkio universiteto dėstytoja Vilma Atkočiūnienė. Anketa išanalizuota Lietuvos žemės ūkio universiteto ekonomikos fakultete.

Trumpai apie SSGG analizę:

Metodologija pritaikyta išsiaiškinti pagrindinėms bendruomenių problemoms bei padėti bendruomenėms priimti kolektyvinius sprendimus. Metodologija paruošta JAV Antioch instituto.

Praktikuota Lenkijoje, Slovakijoje, Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje nuo 2001 m.

Tai klasikinė SSGG analizė paremta grupės dinamika, bei atlikta „minčių lietaus“ metodu, pasitelkus profesionalius moderatorius bei protokoluotojus. Privalumai ir inovacija yra tai, kad kiekvienas diskusijos dalyvis turi galimybę balsuoti, klijuodamas lipdukus prie jam aktualiausios problemos, prieš tai surašius jas ant didelio lapo. Taip atrenkamos 5 pagrindinės problemos.

Antrame balsavime klijuojant lipdukus išsiaiškinama, nuo kurios problemos reikėtų pradėti spręsti.

5.2. Konsultavimasis ir gyventojų įtraukimas

Susitikimai Utenos rajono seniūnijose

2004 m. pavasarį ir vasarą apmokyti didelių ir mažų grupių moderatoriai ir protokoluotojai – projekto „Europos sąjungos iniciatyvų bendruomenėms programa LEADER+ ir jos plėtros galimybės Utenos rajone“ vykdytojai išvyko į Utenos rajono seniūnijas.

Vyko susitikimai su Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Tauragnų, Utenos rajono, Užpalių, Vyžuonų seniūnijose veikiančių bendruomenių, bendrijų nariais, verslininkais, ūkininkais, biudžetinių įstaigų darbuotojais. Buvo diskutuota remiantis SSGG analizės principu: identifikuotos seniūnijų stiprybės, silpnybės, grėsmės ir galimybės.

Suviško seniūnijos bendruomenės „Dvargantis“ iniciatyva, kurią parėmė Zarasų rajono savivaldybė

Utenoje vykdomas projektas sudomino Zarasų rajono bendruomenių atstovus. Zarasų rajono Samanių bendruomenė „Dvargantis“ parašė projektą Zarasų savivaldybei, kad ir Zarasų rajono žmonės turėtų galimybę susipažinti su ES programa LEADER+.

Projektas laimėjo finansavimą.

2004 m. vasarą Samaniuose buvo surengta konferencija, kurioje dalyvavo Zarasų rajono savivaldybės atstovai, Suviško ir kaimyninių seniūnijų seniūnai, bendruomenių atstovai iš viso Zarasų rajono. Informacija apie konferenciją pateikiama priede Nr.18. Konferencijoje buvo aptarta galimybė steigti bendrą Utenos ir Zarasų vietos veiklos grupę. Šis pasiūlymas rimtai diskutuotas Zarasų rajono savivaldybėje lyvaujant merui, savivaldybės administratoriui, seniūnijų seniūnams, bendruomenių vadovams.

Bendra uteniškių ir zarasiškių išvyka į Ukmergės rajoną

Utenos ir Zarasų rajonų bendruomenių vykdomi projektai leido žmonėms iš abiejų rajonų susipažinti, susidraugauti. Kartu buvo vykta į Ukmergės rajono Tolučių ir Petronių bendruomenes, kur buvo susipažinta su sėkmingai įvykdytais eksperimentinės Partnerystės programos projektais. Informacija pateikiama priede Nr. 16, 30. Tolučių ir Petronių kaimo bendruomenių atstovai buvo pakviesti dalyvauti Utenos rajono bendruomenių sąskrydyje Vaikutėnuose.

Susitikimas Ignalinos savivaldybėje

Buvo nuspręsta dalyvauti LEADER+ programoje ir steigti Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupę. Tuo tikslu buvo vykta į Ignaliną ir atsiklausta seniūnijų ir bendruomenių lyderių, ar jie norėtų kartu dalyvauti asociacijos veikloje.

Susitikimai ir diskusijos Zarasų ir Rokiškio rajonų seniūnijose

2004 m. vasarą Zarasų rajono Samanių bendruomenės projekto vykdytojai, pasitelkę jau turinčius patirtį šioje veikloje Utenos regiono bendruomenės fondo atstovus išvyko į Zarasų rajono seniūnijas. Susirinkimai vyko Antalieptės, Antazavės, Dusetų, Imbrado, Suvieko, Turmanto seniūnijose.

Renginiuose dalyvavę seniūnijose veikiančių bendruomenių, bendrijų nariai, verslininkai, ūkininkai, biudžetinių įstaigų darbuotojai diskutavo remiantis SSGG analizės principu: identifikavo savo seniūnijų stiprybes, silpnybes, grėsmes ir galimybes.

Steigiamasis Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės (ABAVVG) suvažiavimas

Į steigiamąjį susirinkimą 2004 m. birželio 22 d. atvyko visi suinteresuotieji steigti asociaciją. Steigime, be Utenos, Zarasų, Ignalinos rajonų bendruomenių, seniūnijų atstovų, taip pat dalyvavo ir Rokiškio savivaldybei priklausančių Jūžintų, Kriaunų ir Obelių atstovai. Juos su kaimyninėmis Zarasų rajono seniūnijomis jungia bendra ekosistema, pagrįsta Sartų regioninio parko veikla.

Bendruomenių sąskrydžiai Vaikutėnuose ir Dusetose

2004 m. vasarą Utenos rajone, Vaikutėnuose, vyko Utenos rajono bendruomenių sąskrydis, kuris tapo dar viena Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės narių susibūrimo vieta. Į renginį atvyko ir svečiai iš Utenos, Zarasų, Ignalinos, Ukmergės rajonų.

Sąskrydžio iniciatorė – Vaikutėnų bendruomenės pirmininkė Falmira Sinicienė. Renginys buvo įdomus vietinės valdžios bei vietinės ir respublikinės žiniasklaidos atstovams.

Sąskrydžio metu buvo nutarta, kad sekantis, jau Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis bus surengtas 2005 m. Zarasų rajone Dusetose.

Sąskrydis Zarasų rajone Dusetose buvo antrasis Aukštaitijos kaimo bendruomenių sąskrydis, sukvietęs draugėn keturių Aukštaitijos rajonų kaimo bendruomenių atstovus. Sartų hipodromo tribūnoje gausiai susirinkusiems sąskrydžio dalyviams buvo pristatyta rengiama Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo plėtros strategija. Renginyje dalyvavo kaimo plėtra suinteresuoti visų keturių rajonų savivaldybių tarybų nariai bei savivaldybių administracijų specialistai, verslininkai, LR Seimo narys Manfredas Žymantas, išrinktas Ignalinos rajone. Regiono žiniasklaida plačiai nušvietė šį renginį.

ABAVVG valdyba nutarė, o Dusetų sąskrydžio dalyviai pritarė, kad Trečiasis Aukštaitijos Kaimo bendruomenių sąskrydis 2006 m. vasarą bus surengtas Rokiškio rajone, Obeliuose.

„Komandos formavimo“ seminaras ir apvalaus stalo diskusija

2004 m. rugsėjo 15 d. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė surengė seminarą tema „Komandinis darbas ir kolektyvinių sprendimų priėmimas“. Seminarą vedė psichologai B. Sabaliūtė ir A. Smailys. Jo tikslas – suteikti žinių ir praktinių įgūdžių, kurie pravertė ir dar pravers tolimesniame Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės darbe.

2005 m. žiemą buvo surengta apvalaus stalo diskusija „Bendruomenių ir seniūnijų bendradarbiavimas“, sukvietusi draugėn 39 dalyvius iš visos Rytų Aukštaitijos.

Susitikimų ciklas „Būk aukštaičiu“

Šio susitikimų ciklo metu Utenos, Zarasų ir Ignalinos rajonų seniūnijose buvo pristatyta Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės rengiama strategija bei dirbta darbo grupėse, kur buvo nustatyti potencialūs vietos organizacijų projektai.

Konferencija-Seniūnijų diena: kaimo plėtra ir Leader+ pobūdžio priemonė

Konferencijoje, kurios rengėjai buvo Utenos apskrities viršininko administracija, o iniciatoriai Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė, buvo pristatyta parengta strategija bei pažintinėje išvykoje į Švedijos Sjuharad krašto vietos veiklos grupę įgyta patirtis. Taip pat kavos pertraukos metu buvo ragaujamos uogienės, atsivežtos iš Švedijos bei aukštaitišku būdu pagamintos.

6. Rytų Aukštaitijos profiliai (situacijos analizė)

6.1. Rytų Aukštaitijos regiono vidinės aplinkos analizė ir vertinimas

Rytų Aukštaitijos gyventojai

Šiaurės Rytų Aukštaitijos gyventojų tankumas yra mažiausias Lietuvoje ir sudaro 27,5 gyventojų kvadratiniam kilometrui (šalies vidurkis 52,8 gyv./km²). Be to, šis regionas turi rimtų demografinių problemų, kadangi gimstamumas yra mažesnis už šalies vidurkį vienetu, o mirštamumas net 3,2 gyventojų (tenkančio 1000) didesnis nei šalies vidurkis.

Darbingo amžiaus gyventojų skaičius 4,9 procento mažesnis už šalies vidurkį. Socialinių pašalpų išmokėjimas, paskaičiavus vienam gyventojui, analizuojamame Aukštaitijos regione yra beveik tris kartus didesnis nei šalies vidurkis ir sudaro 32,5 lito gyventojui.

Tačiau Šiaurės Rytų Aukštaitijoje yra mažesnis nusikalstamumas, atmosferos užterštumas dujiniais ir skystais teršalais.

Gamtiniai išteklių, jų vertinimas

Tik šeštajame šio amžiaus dešimtmetyje pradėta suvokti, kad visuomenės dalyvavimas yra būtinas, siekiant realių permainų aplinkosaugos, socialinėje, ekonomikos ir kt. srityse.

Tai reiškia, jog piliečių įtaka valdžiai neturi apsiriboti vien balsavimu rinkimuose – žmonės turi burtis į visuomenines organizacijas ir dalyvauti sprendimų priėmimo procese.

Aplinkosauga yra ypatinga pilietinės veiklos sritis, kai visuomenė privalo oponuoti ne tik valdžiai, bet ir pati sau, kadangi kiekvienas žmogus yra gamtinių išteklių vartotojas, o vartojimas yra pagrindinė ekologinės krizės priežastis.

Krašte, kur veikia Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė, yra išsidėstę 32 draustiniai, kurių bendras plotas 14355 ha, Aukštaitijos nacionalinis parkas (plotas 40570 ha) ir trys regioniniai parkai – Gražutės, Sirvetos ir Sartų (bendras plotas 111430 ha). Šis Aukštaitijos kraštas yra pats ežeringiausias Lietuvoje. Todėl šias vietas gausiai lanko tiek Lietuvos, tiek užsienio poilsiautojai bei turistai.

Krašte šiuo metu pramonė vystosi lėtai, tačiau Utenos mieste pramonės vystymosi tempai didėja. Anksčiau buvo intensyvesnė žemės ūkio veikla, kuri, esant didesnėms sąnaudoms nei pajamoms, pastaraisiais metais mažėja, lieka tik asmeniniai ūkiai. Šis neišvengiamas procesas atnešė ir naujų aplinkosauginių problemų – žemės ūkio įmonių statinių liekanos, pamatai dako kraštovaizdį, daro jį nepatraukliu.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė dirba teritorijoje, kuri apima didžiąją dalį etnografinio Rytų Aukštaitijos regiono. Jis yra labai reikšmingas ir gausiausiai lankomas Lietuvos turistinis regionas, pasižymintis vaizdingais kraštovaizdžiais, kultūros istorijos paminklų gausa ir patogia turizmui geografinė padėtimi (ribojamės su Latvija, Baltarusija, šalia Vilnius).

Vienas svarbiausių turistų traukos centrų – Aukštaitijos nacionalinis parkas, įkurtas 1974 m. Čia savita gamta: retos faunos ir floros rūšys. Ežeruose gausu žuvų, miškuose – grybų, uogų ir žvėrių, todėl į šį regioną plūsta ne tik pasyvūs poilsiautojai, bet ir žūklės mėgėjai, uogautojai bei grybautojai.

Netoli Dūkšto, Rojuje, veikia garsaus pomologo prof. Adomo Hrebnickio namas-muziejus. Turistus traukia unikalūs Ginučių ir Gaveikėnų vandens malūnai.

Ignalinoje įsikūręs Žiemos sporto centras pritraukia daug sporto mėgėjų ne tik žiemą, bet ir vasarą. Profesionalūs sportininkai čia treniruojasi ištisus metus.

Mūsų krašte prasideda daug vandens trasų, gausu poilsio namų, priklausančių įvairioms įstaigoms, organizacijoms, privatiems asmenims. Prie pat Utenos, ant Klovinų užtvankos kranto, galima išvysti unikalų Vestuvių kalną, kurį puošia liaudies meistrų sukurtos medinės skulptūros, vaizduojančios vestuvių apeigas ir jų dalyvius.

Vietos gyventojai pasiruošę priimti kaimo turizmo mėgėjus. Stelmužės kaime stovi bažnyčia, pastatyta tik kirviu, nenaudojant pjūklo ir geležinių vinių. Jos interjerą puošia 2 meno šedevrai: altorius ir sakykla. Čia žaliuoja vienas seniausių Europoje Stelmužės ažuolas. Tokiu

pat principu statyta bažnyčia puošia Palūšę, išlaikiusią ypatingas turistų traukos tradicijas. Salake akį patraukia neogotikinio stiliaus bažnyčia, sumūryta iš tašytų lauko akmenų. Antalieptėje – vėlyvojo baroko bažnyčia (18 amž.) ir kiti kultūros paveldo pastatai.

„Natura 2000“ Šiaurės Rytų Lietuvoje

Turtinga Lietuvos biologinė įvairovė yra labai svarbi ekologiniam ES tinklui „Natura 2000“. Kai kurios čia aptinkamos gyvūnų ir augalų rūšys Vakarų Europos šalyse yra visai išnykusios arba labai retos. Kadangi Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė rengs strategiją tema: „Tinkamiausias gamtos ir kultūros išteklių panaudojimas, jų vertės didinimas, įskaitant Europos Sąjungos buveinių, atrinktų pagal „Natura 2000“ programą“, negalime neatkreipti dėmesio, kad mūsų pasirinktoje teritorijoje yra gausu gyvūnų ir augalų buveinių, kurios įtrauktos į ES programą „Natura 2000“.

Socialinė aplinka

Regione, kur veikia Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė yra gana aukštas nedarbo lygis. Menkai išvystyta pramonė (išskyrus Utenos miestą, kuris neįeina į ABAVVG kaimiškas teritorijas). Lietuvos gyventojų ir būstų surašymo (2001 m.) duomenimis, 37 proc. šalies kaimo vietovių yra nykstančios, tuo tarpu Utenos apskrityje jų yra net 52 procentai. Iškyla grėsmė kaimo kultūrinio paveldo, kraštovaizdžio, rekreacinio potencialo išsaugojimui.

Švietimo įstaigas turi 25 procentai kaimo gyvenamųjų vietovių, kuriose gyvena 100–199 gyventojai. Bendrojo lavinimo mokyklų kaimo vietovėse mažėja. Kaimuose mažėja vaikų.

Taip pat kaime mažėja kultūros įstaigų - bibliotekų ir kultūros centrų. („Lietuvos žemės ūkis. Ekonominė apžvalga“, Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas 2004 m.)

Kadangi esame Rytų Lietuvos pasienio regionas, nedarbas padidėjo uždarius muitines Latvijos pasienyje ir dar ženkliai didės uždarius Ignalinos atominę elektrinę.

Pasirinkta teritorija pirmiausiai todėl, kad taip nusprendė keturių rajonų seniūnijų ir bendruomenių atstovai, antra, todėl, kad Utenos, Zarasų ir Ignalinos rajonai yra labai panašūs savo mažiau palankiomis ūkininkauti žemėmis, čia gyvenančių kaimo žmonių labai panašios socialinės problemos.

Vietos ekonomika: SVV, žemės ūkis, kaimo turizmas, prekyba, žuvininkystė, miškininkystė, tradiciniai amatai.

Lietuvoje, esančioje drėgmės pertekliaus zonoje, vidutiniškai per metus nuo žemės paviršiaus nuteka 15–16 km³ vandens, o pridėjus tranzitinį debitą iš kaimyninių valstybių, – apie 26 km³. Sausringais metais nutekančio vandens sumažėja iki 8 km³. Požeminių vandenų eksploataciniai ištekliai sudaro apie 3,2 mln. km³, o ežeruose ir vandens talpyklose sukaupta apie 5,5 km³ vandens. Šiaurės Rytų Aukštaitijos regionas turi išskirtinius gamtos ir rekreacinius išteklius (miškai, ežerai, upės).

ABAVVG apimanti teritorija yra mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, (vietovės patvirtintos LR žemės ūkio ministro 2004-02-27 įsakymu Nr.3D-72) kurioms gresia pavojus būti apleistoms ir čia atsiranda būtinybė išsaugoti kaimą bei mažiau palankias ūkininkauti vietas su specifinėmis gamtinėmis kliūtimis.

Tradicinei žemės ūkio gamybai vystyti čia nėra palankių sąlygų, todėl derliai ir pajamos čia žymiai mažesni nei kituose Lietuvos regionuose. Žemas ūkių technologinis lygis, žemių našumas neleidžia vienodomis sąlygomis konkuruoti rinkoje. Tvirtu ekonominiu pagrindu neturėjimas riboja tradicinio žemės ūkio plėtrą, pažangių technologijų įdiegimą. Investicijos greitai neatsiperka dėl žemo gamybos rentabilumo lygio. Įstojus į ES keliama aukšti gamtos sauginiai reikalavimai, todėl tikslinga mažiau palankiose ūkininkauti teritorijose pereiti prie ekologinio ūkininkavimo.

Mūsų regione sparčiai vystosi medienos realizavimo bei perdirbimo verslas. Šioje srityje yra įdiegta šiuolaikiškų technologijų, galinčių pasiekti aukštą konkurencingumo lygį. Įdiegus šias technologijas tikslinga būtų neišvežti medienos, kaip žaliavos, o realizuoti galutinį produktą (baldus, žaislus ir kt.).

Numatant dideles perspektyvas šiame versle, tikslinga nenaudojamas žemes apsodinti miškais ar alternatyvaus kuro medžiaga – karklais.

Pastaruoju metu vis labiau plečiasi kaimo turizmo verslas. Mūsų regionas Lietuvoje pirmąja kaimo turizmo sodybų skaičiumi, tačiau vis dar žemas paslaugų sektoriaus išsivystymo lygis, tai galėtų būti viena iš perspektyvių šio regiono verslo plėtros krypčių.

6. 2. Kultūriniai ištekliai ir jų vertinimas

Kultūros ištekliai yra tampriai susiję su kultūros paveldu, įvairiomis registruotomis ir neregistruotomis kultūros vertybėmis. Tačiau dabartiniai **žmogiškieji** kultūros ištekliai taip pat gali ženkliai įtakoti kaimo plėtros strategijos įgyvendinimo procesą. ABAVVG teritorijoje yra išsilavinusių ir kultūringų žmonių, gebančių efektyviai panaudoti kultūros išteklius kaimo plėtrai. Jie dirba mūsų VVG teritorijoje esančiuose kultūros namuose, muziejuose, bibliotekose ir mokyklose. Taip pat ABAVVG teritorijoje palaipsniui daugėja žmonių, atgavusių savo nuosavybę, ir kurie dirba (arba dirbo) universitetuose bei kitokiose kultūros, mokslo bei švietimo įstaigose. Pastarieji taip pat sudaro žmogiškųjų kultūros išteklių dalį. Todėl analizuosime ir vertinsime ne vien tik nekilnojamas bei kilnojamas kultūros vertybes (materialųjį paveldą), bet ir nematerialųjį paveldą (t.y. folklorą, tradicijas, kalbą ir pan.), įtraukdami į analizės tikslus ir žmogiškuosius kultūros išteklius.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos VVG aktyvas yra nutaręs ruošiamąją strategiją teikti Leader+ programos kryptčiai „Efektyvus gamtos ir kultūros išteklių panaudojimas“. Iš kitos pusės, ABAVVG valdyba siekė išsiaiškinti eilinių žmonių problemas, pageidavimus ir lūkesčius, apklausdama juos anketų pagalba, o taip pat organizuodama pokalbius su vietos gyventojais. Apklausų rezultatai rodo, kad svarbiausiuju (pirmuoju) kaimo plėtros prioritetu vietiniai gyventojai laiko nedarbo mažinimą (83% apklaustųjų). Antrąjį prioritetą vietos gyventojai suteikia sveikatos apsaugos sektoriaus veiklos gerinimui (73,5% apklaustųjų). Šie du prioritetai yra esminiai ir juos galima susieti su kultūrinių išteklių panaudojimu tokiu būdu:

1. Nedarbo mažinimas yra galimas plėtojant kaimo turizmą. Viena iš „traukos jėgų“ turistams pritraukti yra kultūros paveldo objektai.

2. Sveikatos apsaugos sektoriaus veiklos gerinimas yra galimas apjungiant **esamus** šio sektoriaus išteklius su **kultūriniais** ištekliais ir diegiant naujausias **informacines technologijas**, orientuotas turistų paslaugoms. **Telemedicinos**¹ paslaugos yra labai perspektyvios, kai medicininės priežiūros/konsultacijų paslaugas reikia teikti atvykusiems turistams, ypač vyresniojo amžiaus bei neigaliems asmenims. Tiek vyresniojo amžiaus turistai, tiek ir neįgalūs asmenys paprastai mėgsta ramų poilsį kaimo turistinėse sodybose ar kaimo viešbučiuose. Tačiau jiems turi būti užtikrintas operatyvus ryšys ir medicininio tyrimo duomenų apsikeitimas su juos gydančiomis institucijomis (t. y. turi būti teikiamos telemedicinos paslaugos). Šiuolaikinės informacinės technologijos leidžia teikti telemedicinos paslaugas per kompiuterinius tinklus susisiekiant su bet kokia ligonine, esančia netgi kitame pasaulio krašte. Tokiems telemedicinos centrams įrengti gali būti pritaikyti tušti architektūrinio paveldo objektai. Stambesniuose architektūrinio paveldo objektuose reikėtų steigti viešbučius/pensionatus turistams, tame pačiame pastate įrengiant telemedicinos paslaugų kabinetus (kiekvienoje kaimo turizmo sodyboje įrengti telemedicinos paslaugų priemonės teoriškai yra galima (technologijos tai leidžia padaryti), tačiau šiandien dar per brangu ir nerealu). Nesant galimybės įrengti telemedicinos paslaugų kabinetus renovuojamame architektūros objekte, juos galima būtų steigti kaimo ambulatorijose. Bet kuriuo atveju telemedicinos centrų kūrimas pagerintų Sveikatos apsaugos sektoriaus veiklą kaime ir juo naudotųsi ne tik turistai, atvykę iš užsienio arba Lietuvos miestų, bet ir vietos gyventojai.

Taigi, analizuodami kultūros išteklius, nuolat kreipsime dėmesį, kaip tie ištekliai gali būti panaudojami aukščiau įvardintiems esminiams vietos gyventojų poreikiams tenkinti.

Utenos apskrityje veikia Kultūros vertybių apsaugos departamento (KVAD) padalinys, kuris vadovaujasi aukščiau paminėtais dviem, o taip pat ir kitais tarptautiniais bei nacionaliniais kultūros paveldo apsaugos teisiniais dokumentais. Juos galima rasti KVAD tinklalapyje: <http://www.heritage.lt>

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos VVG teritorija sudaro didesniąją dalį (apytiksliai 3/5) teritorijos, esančios KVAD Utenos padalinio žinioje. Todėl mes panaudojome KVAD Utenos padalinio informaciją mūsų VVG kultūrinių išteklių ir jų vertinimo analizėje. Kultūros vertybių apsaugos departamento dėmesio centre pagrindiniai yra nekilnojamosios kultūros vertybės. Kiekvienos seniūnijos, esančios ABAVVG teritorijoje, nekilnojamosios kultūros vertybės yra sugrupuotos į dvi dalis: architektūros objektai (pastatai ir panašūs dalykai) ir archeologijos objektai (piliakalniai, pilkapiai ir pan.). Išanalizavus sąrašus nesunku pastebėti, kad ABAVVG teritorijoje be architektūrinio paveldo yra ir daugybė archeologinių objektų (piliakalnių, pilkapių ir kt.). Tai – vienas iš svarbiausių mūsų VVG bruožų. Archeologiniai objektai, o taip pat ir kalba, folkloras, tradicijos yra Sėlių genties palikimas. Šis iš pagonybės laikų pasiekiantis mus paveldas yra įdomus ne tik Lietuvos gyventojams, bet galėtų pritraukti turistus iš pasaulio šalių, jeigu mes kryptingai skleisime informaciją akcentuodami, jog Lietuva buvo paskutinioji pagoniška valstybė Europoje (pradėjusi krikščytis karaliaus Mindaugo laikais). Tokia informacijos sklaida tarnautų kaip globalinė traukos jėga turistams pritraukti, o plečiant turistus aptarnaujantį sektorių mažėtų nedarbas.

¹Telemedicina yra plati sąvoka, apibūdinanti informacinių technologijų taikymą sveikatos apsaugos srityje. Pagrindinė telemedicinos šaka yra medicininių duomenų perdavimas per atstumą kompiuterinių tinklų pagalba. Pvz., elektrokardiogramos, ultragarsinių diagnostinių vaizdų perdavimas iš kaimo vietovės į konsultacinį centrą arba į pacientą gydančiąją nuolatinę ligoninę. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos VVG Grupėje yra telemedicinos specialistų, grįžtančių į kaimą ir dirbančių Kauno technologijos universitete. Jie vykdyt du Europos Sąjungos Komisijos finansuojamus projektus telemedicinos srityje. Todėl ABAVVG yra pajėgi diegti šias informacines technologijas savo teritorijoje.

Sėlos apgyvendinimo sklaida nuo Kristaus gimimo iki Valstybės susikūrimo

Istorinė Sėlos padėtis Lietuvos ir Latvijos tarpribyje lėmė abiejų šalių tyrinėtojų susidomėjimą šiuo paslaptingu reiškiniu. Sėliškos kultūros puoselėjimo pradininkų Augusto Bilenšteino, Miko Skruzičio, Kazimiero Būgos XIX a. pabaigoje – XXa. pradžioje nubrėžtomis gairėmis sekė nemažai, deja, daugiausia, Latvijos tyrinėtojų. Lingvistų studijos tapo atrama, aplink kurią kuriamas Sėlių genties įvaizdis.

Tyla iš istorikų pusės, palyginti mažas kiekis archeologinių ekspedicijų ir tyrinėjimų liudija, jog krašto senovė yra menkai ištirta, o prieštaringos nuomonės siaurame mokslininkų rate patvirtina tai, kad Sėlos srities raida buvo painesnė nei atrodo iš pirmo žvilgsnio.

Iki pat pirmųjų amžių po Kr. Šiaurės Rytų Lietuvoje egzistavo brūkšniuotosios keramikos kultūra, geriausiai archeologams pažįstama iš gausios piliakalnių medžiagos. Mūsų eros pradžioje ši kraštą iš Lietuvos vakarų plisdama rytų–šiaurės rytų kryptimi pasiekė vadinamoji Šiaurės Lietuvos ir Pietų Latvijos pilkapių su akmenų vainikais kultūra. Pagrindinė jos ypatybė – ilgalaikis daugkartinis laidojimas visame pilkapyje. Kartais tame pačiame sampile randama iki keliolikos ir daugiau kapų.

Tuo pat metu vyko svarbūs pokyčiai ir socialiniame-ekonominiame lygmenyje: perėjimas prie žemdirbystės, pagrindinės ūkio šakos šalia gyvulininkystės, geležies naudojimas ginklų, darbo įrankių gamybai, spalvotųjų metalų produkcijos įvairovė, gyvenamosios vietos keitimas iš ankštų piliakalnių į erdvas papėdes ir toliau nuo jų, kur vietoje brūkšniuotosios keramikos jau aptinkama grublėta ir lygi paviršiumi keramika.

Tuo tarpu III a. situacija liudija jau išsisknijusias naujas laidojimo tradicijas. Šiaurės Rytų Lietuvos archeologinės medžiagos savitumai leidžia manyti, jog kultūrų sąveikos etapas jau buvo pasibaigęs. Sėlių žemėje buvo labai stiprios pilkapių pylimo bei daugkartinio laidojimo juose tradicijos. Tai vienas išskirtiniausių sėliškos kultūros fenomenų ir pagrindinis argumentas ieškant jos kilmės romėniškojo periodo kultūroje.

I tūkst. po Kr. antrosios pusės materialinės kultūros ir laidojimo savitumai išskiria Šiaurės Rytų Lietuvos regioną ir apibrėžia jo ribas, nedaug tepakitusias iki pat Lietuvos valstybės susikūrimo. Rytuose ribos ėjo maždaug dabartinių Utenos ir Panevėžio apskričių riba: kiek šiauriau Čičirio ežero – Antazavė, Dusetos, piečiau Jūžintų – Svėdasai, ties Jaros ir Šventosios santaka – Latava.

Taigi sėlių kitados apgyvendinta teritorija apima dabartinius Zarasų, Ignalinos, Utenos rajonus. Šioje teritorijoje yra daug senolių, Sėliais vadintų, istorinio-etnografinio paveldo elementų, kuris taipogi rodo krašto vientisumą. Vienas iš Sėlių palikimo pavyzdžių – pagoniškas aukuro akmuo Šavašos upelio krante. Akmuo ir daug kitokių įdomybių neseniai tapo prieinami turistams dėka naujo „Šavašos pažintinio tako“, kurį paruošė Gražutės regioninio parko darbuotojai.

Teritorijai būdinga aukštaitiška „Utena-a-a-s“ tarmė su savo variacijomis atskirose apylinkėse, etnokultūra, papročiais.

Šiame krašte gyveno ir turėjo dvarus nemažai Lietuvos didikų, kaip antai, grafų Pliaterių, Strutinskių, Tiškevičių, Mohlio šeimos bei kt.

Teritorijoje, kurioje veikia Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė galima būtų išvardinti daugybę kultūros vertybių, paveldo objektų, kaip antai: Antalieptės ir Salako bažnyčios; Senojo Dūkšto dvaras ir Stelmužės ažuolas, Lygumų akmuo, Vergų bokštas, Palūšės, Imbrado, Stelmužės, Antazavės ir kitos bažnyčios, Golūbiškio, Utenio, Taurapilio ir Ginučių piliakalniai, Nevaišių ir Ažušilės kalnai, Ledakalnis ir kiti archeologiniai, architektūriniai ir istoriniai paminklai.

Geografinis vientisumas lemia šios teritorijos kultūrinius, socialinius bei ekonominius panašumus. Čia graži gamta, bet nelabai derlinga žemė. ABAVVG akcentuoja bei skatina mūsų regiono ekologinio ir kultūrinio turizmo plėtrą bei ūkio veiklos įvairinimą, alternatyvų tradiciniams, nuostolingam ūkininkavimui (žemdirbystė, pienininkystė ir kt). Taigi šis faktorius aiškiai kreipia ABAVVG link ekologinio ir kultūrinio turizmo infrastruktūros plėtros, naujų verslų kaime skatinimo (alternatyvių įprastinei žemdirbystei bei pienininkystei).

Nekilnojamųjų kultūros vertybių panaudojimo pavyzdžiai

Žemiau pateiksime keletą nekilnojamųjų kultūros vertybių pavyzdžių, kurie yra arba archeologiniai objektai (Sėlių genties paveldas), arba vėlesnių amžių architektūriniai objektai. Abi šių objektų rūšys labai gerai tinka kultūrinio turizmo plėtrai mūsų teritorijoje, o tai skatins darbo vietų skaičiaus didėjimą turistus aptarnaujančiame sektoriuje. Analizuodami stambesniuosis architektūros paveldo objektus ypatingą dėmesį kreipsime į jų panaudojimo galimybes įrengti (renovuoti):

a) viešbučius kaimo turizmui su konferencijų ar seminarų patalpomis juose, nuolatinėmis ar keičiamomis ekspozicijomis, atspindinčiomis vietos kultūrinius išteklius;

b) telemedicinos paslaugų centrus, teikiančius paslaugas tiek atvykusiems turistams, tiek ir vietos kaimo gyventojams.

ABAVVG teritorijoje yra 32 seniūnijos, turinčios nekilnojamojų kultūros vertybių. Šių vertybių detalus analizės aprašymas (*kiekvienai seniūnijai atskirai*) taptų labai ilgas. Todėl žemiau pateiktoje analizėje yra įtraukti tekstai apie tas seniūnijas, kurių atstovai yra aktyvesni ir pateikė analizės tekstus apie savo seniūnijose esančių nekilnojamojų kultūros vertybių panaudojimą.

Numatant Aukštaitijos regiono strategiją, daugeliu aspektų (geografiniu ir ekologiniu, turistiniu ir ekonominiu, ūkiniu ir infrastruktūriniu, istoriniu ir archeologiniu, kultūriniu ir dialekto požiūriais) derėtų išsaugoti ir puoselėti vientisą Sartų ežeryno, Šventosios ir Kriaunos upių baseino teritoriją, jos gamtinę vienovę ir kultūrinį identitetą. Taip pat visas regiono saugomas teritorijas sujungti į bendrą lankytinų objektų tinklą, kas sudarytų sąlygas regiono kaimo žmonėms plėtojant alternatyvius verslus bei kaimo turizmo paslaugas, gauti papildomų pajamų.

6. 3. Viešojo infrastruktūra ir jos vertinimas

Šiaurės Rytų Aukštaitijoje yra gera kelių infrastruktūra, tinkama tiek žmonių, tiek krovinų tranzitui. Per visą teritoriją, kurioje veikia Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė, eina žinomos magistralės: Varšuva – Sankt Peterburgas ir Vilnius – Ryga.

Nežiūrint į tai, viešojo transporto sistema funkcionuoja labai prastai, kadangi visų rajonų autobusų parkai, kurie tuo užsiima, dirba nuostolingai ir yra dotuojami iš valstybės biudžeto.

Netinkamas viešojo transporto organizavimas sukelia daug problemų kaimo gyventojams, nes tie, kas neturi nuosavų transporto priemonių, negali laiku patekti pas gydytojus. Kiek geriau transportas funkcionuoja mokslo metų laikotarpiu, kadangi moksleiviai pavežami į mokyklas, tuo pačiu transportu gali pasinaudoti ir kiti kaimo gyventojai.

Nuo nepriklausomybės atkūrimo jau 15 metų tebevykdoma reforma Švietimo ir Sveikatos apsaugos sistemose nepateisino kaimo žmonių lūkesčių.

Vandentiekio ir kanalizacijos problemos yra labai svarbios gyventojams, kaip matoma iš SSGG analizės, atliktos seniūnijose, pastaraisiais metais keliose seniūnijose buvo atnaujinta vandentiekio sistema. Tačiau daugeliui kaimo vietovių ši problema išlieka.

6. 4. Rytų Aukštaitijos regiono plėtros kontekstas

Regioninė politika yra svarbi viešosios politikos dalis. Jos poreikis susiformuoja esant tam tikroms aplinkybėms (dažniausiai – susidarius dideliems socialiniams ekonominiams skirtumams tarp atskirų valstybės teritorinių darinių).

Regioninė politika yra horizontali politika, apimanti daugelį valstybės viešosios politikos sektorių. Lietuvoje vykdomos dvi regioninės politikos: Europos Sąjungos regioninė politika, nes Lietuva ES regioninės politikos kontekste yra vienas regionas, ir Nacionalinė regioninė politika.

Nacionalinė regioninė politika – valstybės institucijų ir kitų subjektų tikslinė veikla, kuria daromas diferencijuotas poveikis valstybės regionų socialinei ir ekonominei plėtrai siekiant mažinti regionų socialinius ir ekonominius skirtumus bei išsivystymo netolygumus pačiuose regionuose, skatinti visoje valstybės teritorijoje tolygią ir tvarią plėtrą.

Regioninė politika įgyvendinama regionuose – apskrityse.

Nacionalinės regioninės politikos tikslo įgyvendinimui gali būti sudaromos ir kitokio dydžio tikslinės teritorijos (regionai) (pvz. LR Ignalinos atominės elektrinės regionas).

Utena yra greta LR Ignalinos atominės elektrinės regiono esantis regioninis centras, kurio ekonominis potencialas ženkliai prisideda ir ateityje prisidės prie būsimų šio regiono ekonominių ir socialinių problemų sprendimo

Visaginas yra ekonominį potencialą turintis centras, esantis greta siūlomo plėtoti Utenos centro. Nors Visagino miesto teritorija neįeina į ABAVVG veiklos teritoriją, tačiau jos pridėtinis potencialas sudaro prielaidas spartesniam šio regiono ekonominiam augimui.

Dideli ir nemažėjantys socialiniai ir ekonominiai netolygumai šalyje. Egzistuoja atotrūkis tarp gyvenimo lygio teritorijose, kuriose yra didieji miestai ir vyksta sparti ekonominė plėtra, ir teritorijose, kuriose ekonominė plėtra yra lėta.

Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui iš esmės sparčiai didėja tik dėl ekonominės plėtros didžiuosiuose miestuose, o ekonominė plėtra kitose teritorijose vyksta lėčiau.

Prognozuojama, kad ES struktūrinių fondų parama 2004–2006 m. gali padidinti socialinius ir ekonominius netolygumus šalyje.

2004–2006 m. Lietuva ES paramą gauna kaip vienas NUTS 2 lygio regionas ir nukreipia paramą į atskirų sektorių plėtrą. Nėra identifiкуotos teritorijos, į kurių, kaip santykinai atsiliekančiųjų, plėtrą būtų nukreipiama dalis paramos.

2007–2013 m. ES programavimo periodu ES struktūrinių fondų lėšos skirtos ES regioninės politikos įgyvendinimui turėtų būti tikslingiau panaudotos Nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimui.

ES struktūrinių fondų lėšos būtų panaudojamos tikslingiau, jei būtų identifiкуotos sparčiau plėtotinos šalies teritorijos.

Plėtos laikotarpio iki 2013 metų didžiausia *problema* yra dideli ir nemažėjantys teritoriniai socialiniai ir ekonominiai netolygumai Lietuvoje, o pagrindinė to *priežastis* – nepakankamai tolygi teritorinė ekonominė plėtra.

Rengiama regioninės plėtos s

trategija, kurią įgyvendinant socialinė sanglauda bus didinama, skatins tolygesnę ekonominę plėtrą, grindžiama: išdėstymo, centro–periferijos, augimo centrų (polių) teorijomis, kuriomis pagrindžiama valstybės regioninė politika, orientuota į tolygesnę šalies augimo centrų plėtrą ir šalies ekonomikos augimą ilgalaikėje perspektyvoje. Strategija rengiama pasinaudojant

Airijos, Didžiosios Britanijos, Nyderlandų ir kitų valstybių patirtimi plėtojant augimo centrus

Europos Komisijos Trečiojoje ataskaitoje apie socialinę ir ekonominę sanglaudą (2004 m. vasario mėn.) pateikiamu vienu iš su plėtra susijusių uždavinių tuometinėms šalims kandidatėms: vengti per didelio investicijų sutelkimo esamuose augimo centruose, kuriuose artimiausioje ateityje poveikis ekonominei veiklai gali būti didžiausias, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje gali kenkti subalansuotai plėtrai.

Šiaurės Rytų Aukštaitijos teritoriniai funkciniai prioritetai: tausojantis žemės ir miškų ūkis, vidutiniškai organizuota konservacija, intensyvi rekreacija. Regionas patenka į Rytų ir Pietų Lietuvos funkcinį prioritetų sritį, rekreacinės infrastruktūros interesų zoną tiek dabar, tiek perspektyvoje.

6. 5. Rytų Aukštaitijos regiono integruotumas ir subalansuotumas

JTO švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos UNESCO, veikiančios nuo 1946 m., iniciatyva 1948 m. buvo sukurta Tarptautinė gamtos ir jos išteklių apsaugos sąjunga. Labai reikšminga tapo 1972 m. Stokholme įvykusi JT konferencija aplinkos apsaugos klausimais, kai buvo pirmą kartą išsakyta mintis apie ekonominės plėtos ir poveikio aplinkai tarpusavio ryšį ir buvo pasiūlytas terminas ekologinė plėtra.

JT Pasaulinė aplinkos apsaugos ir plėtos komisija (WCED), sukurta 1984 m., 1987 m. pateikė tolydžios plėtos koncepciją. Visos šios iniciatyvos ir priemonės rodo, kad pasaulio šviesūs protai labai greitai suvokė, jog tik globali gamtos apsauga, protingas ir racionalus, paremtas ekologijos dėsniniais, gamtos turtų naudojimas tampa svarbiausiu žmonijos uždaviniu ir gali padėti jai išlikti.

Daugelis minėtų iniciatyvų ir pasitarimų atvedė į 1992 m. birželyje Rio de Žaneire įvykusią JT Aplinkos ir plėtos konferenciją – Žemės pasitarimą. Jame dalyvavo daugiau nei 150 valstybių atstovai (tarpe jų ir Lietuvos) ir buvo pasirašyti 5 parengti dokumentai: Rio deklaracija dėl aplinkos ir plėtos, Miškininkystės principai, Klimato kaitos konvencija, Biologinės įvairovės konvencija ir „Darbotvarkė 21“.

„Darbotvarkėje 21“ buvo suformuluota tolydžios plėtos strategija, kurioje derinami šie aspektai: ekologinis, ekonominis, socialinis ir kultūrinis. Kaip nurodo R. Čiegis savo monografijoje „Tolydi ekonomikos plėtra“, įžiūrimas tarsi prieštaravimas tarp tolydumo ir plėtos. Ekonomistai ir gamtosaugininkai pateikia net 30 sąvokos „ekologiškai tolydi plėtra“ apibrėžimų. Tačiau svarbiausia šios sąvokos esmė yra ta, kad ekonominis augimas visame pasaulyje neturi daryti žalos bendrai visuomenės išteklių bazei ir neturi pažeisti visų gyvybės rūšių, tame tarpe ir žmogaus, egzistavimo.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės parengta strategija yra suderinta su visomis parengtomis įgyvendinamomis strategijomis, atsižvelgiant į „NATURA 2000“ teritorijas.

7. Rytų Aukštaitijos regiono plėtros galimybės

7.1. Rytų Aukštaitijos regiono SSGG analizė

Stiprybės-privalumai:

Veikia moterų klubai „Leliūna“, „Širdžių šiluma“, „Pakalnių moterų bendrija“, kurie mobilizuoja bendruomenę, gyventojus įtraukia į kultūrinę veiklą. Taip pat šie moterų klubai populiarina dailiuosius amatus bei teikia socialines paslaugas, pvz.: organizuoja ir vykdo aplinkos tvarkymo talkas, teikia giedojimo ir kitas laidojimo paslaugas.

Yra žymių kraštiečių filantropų, pvz.: prof. V. Sirvydis, G. Kadžytė, A. Šaltenis, G. Isokas ir kt., kurie vykdo etnokultūrinių žinių sklaidą, ugdo tautiškumą ir puoselėja „Senolių Sėlių“ kultūrą, tradicijas bei papročius.

Funkcionuoja Lietuvos miestų ir užsienio turistų pamėgtas, tačiau galutinai įrengti dar nebaigtas „Aukštaitijos dviračių žiedas“. Dėka šio dviračių žiedo kaimo žmonės turi galimybę bendrauti su turistais, taip jiems suteikiamas impulsas užsiimti kaimo turizmo verslu.

Veikia kaimo turizmo sodybos, kurios orientuotos į gamtos ir kultūros išteklių panaudojimą bei puoselėjimą.

Yra nacionalinis „Aukštaitijos parkas“ bei trys regioniniai parkai: „Sirvetos“, „Sartų“ ir „Gražutės“. Šie parkai – stiprūs turistų traukos centrai.

Gyvuoja tradiciniai amatai, naudojantys natūralias gamtines žaliavas: (Užpaliai – vyžų pynimas, Leliūnai – arbatų bei kvapniųjų žolelių rinkimas bei pardavimas).

Sukurtas kulinarinio paveldo tinklas, jungiantis 8 kulinarinio paveldo objektus.

Funkcionuoja medienos perdirbimo cechai, kuriuose sukurta nemažai darbo vietų.

Leidžiami nemokami bendruomeninių organizacijų laikraščiai, kurie informuoja vietos gyventojus, dalijamasi gerąja patirtimi, taip pat atspindima ir jaunimo veikla.

Silpnybės-trūkumai

Nėra bendradarbiavimo tarp vietos gyventojų plėtojamų ekonominių bei socialinių veiklų ir savivaldybių informacinių centrų bei apskrities turizmo departamento. Populiarinami tik valstybės nuosavybei priklausantys turizmo objektai.

Trūksta turistinių maršrutų schemų, žemėlapių bei gidų, kurie galėtų turistus supažindinti su svarbiausiais ir įdomiausiais vietos etnokultūriniais bei architektūriniais paminklais.

Kaimo gyventojams trūksta aplinkosauginių žinių, įgūdžių tvarkyti aplinką, prižiūrėti kapines. Jie nesuinteresuoti, negeba tvarkyti buitinių ir ūkio atliekų. Jos vežamos į miškus, pakeles ir kitas tam visiškai nepritaikytas vietas.

Vietos gyventojai jaučiasi nesaugiai dėl kriminogeninės situacijos, policijos inspektorių trūkumo bei žemos jų kvalifikacijos.

Jaunimui trūksta darbo vietų, kaimo vietovės nėra patrauklios dirbti ir gyventi jaunimui, o teikiamos kultūrinės paslaugos neatitinka jų poreikių.

Kaimo gyventojai yra mažai mobilūs, trūksta finansinių išteklių teikiamoms paslaugoms mieste pasiekti, dauguma jų yra senyvo amžiaus ir silpnos sveikatos.

Trūksta partnerystės tarp kaimo plėtros veikėjų: mokyklų, nevyriausybinių bei bendruomeninių organizacijų, bibliotekų, seniūnų, kaimo bendruomenės lyderių, vietos verslininkų, saugomų teritorijų administracijų bei policijos.

Trūksta gerosios patirties pavyzdžių tarp bendruomenės lyderių, kurie būtų pavyzdžiu, inicijuotų ir įkvėptų kaimo gyventojus patiems kurti savo gerovę.

Kaimo gyventojams trūksta kvalifikacijos, motyvacijos dirbti ir patiems užsidirbti. Jie sunkiai prisitaiko prie naujų darbo sąlygų, darbo tvarkos ir režimo. Persitvarkymo laikotarpiu žmonės atprato nuo darbo valandų.

Galimybės

Atsiveriančios ES rinkos. Taikoma užimtumo ir socialinė politika bei konkrečios jos realizavimo programos leis panaudoti turimus darbo jėgos išteklius, leis sukurti kokybiškas, technologiškai aprūpintas darbo vietas.

Racionalus ir tikslingas ES struktūrinių fondų paramos panaudojimas leis teigiamai paveikti verslo rėmimo, darbo vietų kūrimo skatinimo sistemas.

ES plėtra skatins gamybos perkėlimą arčiau realizavimo rinkų Rytuose, logistikos elementų („logistikos kaimeliai“, centrai ir kt.) perkėlimą prie rytinių sienų, išnaudojant NVS rinkos potencialą ir tradicinius ryšius.

Ypatingas dėmesys bei finansiniai resursai IAE regionui dėl atominės elektrinės uždarymo leis akumuliuoti papildomus resursus bei išskirtines galimybes verslo įmonėms, specialios verslo finansavimo schemos regiono įmonėms.

Ekologiškai švaraus ir natūralaus maisto poreikio augimas, ekologinės žemdirbystės plėtra.

Žemės ūkio ir kaimo struktūrinis pertvarkymas, didinant jų specializaciją ir vystant netradicinių kultūrų auginimą bei alternatyvias žemės ūkio verslo šakas.

Turizmo rinkų ir srautų diferencijavimas bei turizmo produkto įvairovės išskyrimas, ypač kaimo turizmo bei žiemos sporto sektoriuose formuos kaip konkurencingą turistinį regioną.

Turizmo plėtra skatins paslaugų sektoriaus augimą.

Grėsmės

Investicijos ir toliau pasieks tik stambias, konkurencingas pramonės įmones.

Nebus suformuotas Šiaurės Rytų Aukštaitijos regiono investicinis patrauklumas bei aplinka, bus konkuruojama su kitais Lietuvos regionais dėl investicijų pritraukimo, investicijų srautai aplenks regioną.

Galimas socialinis ekonominis nuosmukis IAE regione dėl atominės elektrinės uždarymo. Nesugebėjimas pasinaudoti ES SF parama dėl mažo investicinio įmonių potencialo, silpnos finansinio sektoriaus orientacijos į bendradarbiavimą su verslo įmonėmis.

Profesionalios, kvalifikuotos darbo jėgos nutekėjimas į užsienį, į kitus rajonus ir jaunesnių bei iniciatyvesnių žmonių išvykimas iš kaimo į miestus.

Mažėjantys medienos ištekliai stabdys tradicinių verslo šakų vystymąsi.

Augantis kaimyninių šalių rekreacijos ir turizmo paslaugų konkurencinis spaudimas vidaus ir užsienio rinkose.

Beatodairiškas neatsikuriančių išteklių eksploatavimas ir vertingų kraštovaizdžių urbanizavimas.

Didėjanti rekreacinių teritorijų tarša.

7. 2. Strateginiai scenarijai

2005 metų kovo–liepos mėnesiais Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė (toliau ABAVVG) atliko tyrimą, kuriuo buvo siekiama iširti Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo išteklius, gyventojų poreikius ir jų tenkinimo galimybes. Pagrindinis informacijos rinkimo metodas – anketinė apklausa. Tyrimas apėmė ABAVVG atstovaujamo teritorijos - Utenos, Rokiškio ir Zarasų rajonų kaimo vietas. Apklausos metu išplatinta 1000 anketų, grįžo 663. Apibendrinti tyrimo duomenys labai svarbūs, nes bus naudojami rengiant Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo vietovių plėtros strategiją.

ABAVVG atlikto tyrimo 69,1 proc. apklaustųjų sudarė Utenos, 17,5 proc. Rokiškio ir 13,4 proc. Zarasų rajonų gyventojai.

Lentelėje pateikiamas detalus apklausoje dalyvavusių žmonių pasiskirstymas pagal rajonus, seniūnijas ir kaimus procentais (žiūr. 4 lentelę).

(Lentelė Nr. 4 perkelta į 29 psl.)

Lentelė Nr. 4

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės 2005 m. vykdytoje apklausoje dalyvavusių žmonių pasiskirstymas pagal rajonus, seniūnijas, ir kaimus (proc.)

Rajonas	Proc.	Seniūnija	Proc.	Kaimas	Proc.		
Utenos	69, 1	Daugailių	7, 8	Daugailių	5, 6		
				Garnių	2, 2		
		Kuktiškių	6, 3	Kuktiškių	6, 3	Kuktiškių	4, 2
						Raudoniškio	0, 8
						Ryliškių	0, 5
						Buitūnų	0, 4
						Šlapių	0, 4
		Leliūnų	0, 8	Leliūnų	0, 8		
		Saldutiškio	6, 5	Saldutiškio	6, 5	Saldutiškio	4, 4
						Kirdeikių	1, 6
						Stasiūnų	0, 4
		Tauragnų	11, 8	Tauragnų	11, 8	Sėlės	0, 2
						Daunorių	0, 2
						Šeimatis	0, 4
						Vilkablauzdės	1, 6
						Tauragnų	5, 2
						Balčių	0, 4
						Klykių	1, 2
						Stugių	0, 4
Maleckazemio	0, 4						
Vyžių	0, 4						
		Kaimynų	5, 6				

		Užpalių	21, 2	Kaniūkų	4, 8
				Vilučiai	5
				Užpaliai	2, 8
				Šeimyniškių	0, 6
				Kišūnų	0, 4
				Nosvaičių	0, 2
				Butiškių	0, 2
				Gaižiūnų	0, 2
		Vyžuonų	6, 5	Vyžuonų	5, 4
				Galelių	0, 6
Rokiškio	17, 5	Jūžintų	6, 5	Jūžintų	2, 2
				Pilkėnų	4, 8
				Sriubiškių	1
		Kriaunų	9, 5	Kriaunų	10, 9
				Pakriaunio	2, 2
				Petresišūnų	0, 4
				Lašų	5, 8
		Obelių	1, 6	Vabolių	0, 4
				Aleksandravėlės	1, 6
				Antanašės	0, 4
Zarasų	13, 4	Antazavės	7, 1	Antazavės	1, 6
		Dusetų	14, 4	Užiltės	8, 2
				Dusetų	2
				Didžiadvario	0, 4
				Padustėlio	0, 4

Didžioji dalis apklaustųjų žmonių savo nurodytoje vietoje gyvena 11–20 metų (37 proc.), taip pat nemaža dalis čia gyvena 21–30 metų (24 proc.), tai rodo, kad jie gerai pažįsta savo vietovę, joje gyvenančius žmones, esančius gamtinius ir kultūrinius išteklius bei vietos gyventojų poreikius.

Ilgą laiką toje vietovėje gyvenantys žmonės yra linkę tausoti ir puoselėti turimus išteklius, kultūrinį paveldą, puoselėjami papročiai ir tradicijos yra neatsiejama jų kasdieninio gyvenimo dalis, kartais net nesuvokiant, kad tai yra labai vertingas turtas. Iš tėvų ir senelių perimtos maisto ruošimo, dirbinių gamybos tradicijos neatsiejamos nuo iš kartos į kartą perduodamos tradicinio gyvenimo būdo bei filosofijos. Tai rodo Užpaliuose išlikęs vyžų pynimo amatas, Leliūnuose, Kuktiškėse arbatų bei kvapniųjų žolelių rinkimo, pardavimo tradicijos. Taip pat gausiai išplėtotas kulinarinio paveldo objektų tinklas.

Dauguma apklausoje dalyvavusių žmonių teigė jog yra visiškai arba iš dalies patenkinti tuo, jog gyvena savo rajone ar seniūnijoje. 41 proc. apklaustųjų yra visiškai patenkinti, kad gyvena Šiaurės Rytų Aukštaitijos regione. Patenkintų savo gyvenamąją vietovę, jaučiančių trūkumus, bet gyventi kitur nenorinčių yra apie 36 proc. Tuo tarpu nepatenkintų savo gyvenamąją vietą mažiau. Nepatenkintų, tačiau neturinčių galimybių gyventi kitur apklaustų kaimo gyventojų yra 14 proc. Ateityje planuojančių keisti gyvenamąją vietą arba manančių, kad ir kitur yra panašios sąlygos, po 4 procentus.

Daugiausia apklausoje dalyvavusių gyventojų turėjo spec. vidurinį (37 proc.), aukštąjį (24 proc.) bei vidurinį (21 proc.) išsilavinimą.

Lyginant su Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2001 metų skelbtais duomenimis apie kaimiškųjų regionų gyventojų išsilavinimą, galima spręsti, jog apklausoje dalyvavusių gyventojų išsilavinimo lygis aukštesnis už vidutinius šalies rodiklius. Pavyzdžiui, 2001 metų duomenimis, vidutiniškai Lietuvos kaimo gyventojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, buvo 6 proc. aukštesnįjį 17 proc., vidurinį 26 proc. pagrindinį 20 proc., pradinį 31 proc.

Didžioji dalis kaimo gyventojų, dalyvavusių apklausoje, dirbo biudžetinėse įstaigose ar organizacijose (35,5 proc.). Pagrindinės kaimo vietovėse veikiančios biudžetinės įstaigos yra susijusios su vaikų ugdymu, kultūrine veikla ir jose tradiciškai dirba daugiau moterys. 15,7 proc. apklaustųjų sudarė moksleiviai, apklausos momentu neturėjo darbo 14,3 proc. Iš apklaustų bedarbių skaičiaus galima spręsti, jog apklaustam regionui aktualia nedarbo problema, ūkininkavo ar užsiėmė kitu verslu 14,4 proc., buvo pensininkai 9,1 proc.

Visuomeninių organizacijų nariais teigė esą 29 proc. (29 priedas) apklaustųjų žmonių, o visuomeninės organizacijos savanoriais 12 proc. (29 priedas). Tai rodo, kad vidutiniškai 41 proc. visų apklaustųjų yra aktyvūs kaimo gyventojai ir bus pajėgūs rengti ir įgyvendinti projektus siekiant Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo vietovių plėtros strateginių tikslų.

Dažniausiai apklausoje dalyvavusių žmonių minimos problemos, su kuriomis jie susiduria savo gyvenamojoje vietoje, yra globalaus pobūdžio ir būdingos beveik visam Lietuvos kaimui. Dažnas alkoholio vartojimas (51 proc.) bei išdarbinimo galimybių nebuvimas (41 proc.) kelia nerimą beveik pusei visų apklaustųjų. Išskiriama ir dar viena žmogaus gyvenimo kokybei labai svarbi – kultūrinio gyvenimo sritis. Apklaustieji teigia, jog jų rajone ar seniūnijoje trūksta galimybių įdomiai praleisti laisvalaikį, mažai pramogų (37 proc.), neįdomus, neįvairus kultūrinis gyvenimas (16 proc.), 5 proc. apklaustųjų išskyrė, jog neranda sau tinkančios bendravimo terpės. 30 proc. apklaustųjų teigia, kad jų gyvenamojoje vietovėje negeranoriški, nedraugiški žmonių tarpusavio santykiai. 16 proc. apklausoje dalyvavusių Aukštaitijos krašto žmonių mano, jog jų gyvenamojoje vietoje trūksta jaunimo. 24 proc. iškelia saugumo problemą. Nesaugūs gyventojai dažniausiai jaučiasi dėl susiklosčiusios kriminogeninės situacijos, policijos inspektorių trūkumo arba nepakankamos jų kvalifikacijos. Jaunimas nesijaučia saugus dėl darbo vietų stokos. Jaučiamas susipriešinimas tarp kartų ir skirtingų socialinių grupių, atvykstančiųjų ir nuolatinių gyventojų, o vietiniai kaimo gyventojai mažai mobilūs. Kai kurie apklaustieji išskyrė gamtos apsaugos problemas, žmonės nesijaučia saugūs dėl aplinkos užterštumo bei prastos geriamo vandens kokybės, vandens valymo įrengimų nebuvimo. Tiek vietiniai tiek ir atvykstantys poilsiautojai stokoja įrengtų, švarių paplūdimių, poilsiaviečių. Išskiriamas ir seniūno pasyvumas žmonių problemoms, pirties ar įvairios informacijos trūkumas.

Analizuojant šias problemas iš skirtingo amžiaus žmonių pozicijų, galima teigti, jog vartojamo alkoholio problema aktuali visoms amžiaus grupėms, o galimybių įdomiai, turiningai praleisti laisvalaikį trūksta dažniausiai jaunesniems žmonėms, savo rajone pragyvenusiams iki 18 ar 40 metų. Galimybės išsidarbinti nebuvimas aktualiausias 19–40 metų toje vietovėje gyvenantiems žmonėms, nes jiems sunkiausia keisti specialybę, turimą kvalifikaciją ar gyvenamą vietą, jie mažiau mobilūs.

Tarp įvairių anketoje minimų poreikių kaip vienus sunkiausiai patenkinamų žmonės įvardijo savo dvasinius, kultūrinius poreikius, išskirdami ribotas galimybes save realizuoti, tobulėti (36 proc.). Pastarieji poreikiai glaudžiai susiję su galimybe bendrauti, draugauti (10 proc.), galimybe kokybiškai gyventi (20 proc.), tenkinant ne tik savo fiziologinius, bet ir dvasinius, kultūrinius poreikius, galimybe įgauti

socialinę padėtį, būti pripažintam (19 proc.). Visi išvardinti poreikiai aktualiausi jauniems, veikliems, visiškai ar iš dalies dar neįsitvirtinusiems socialinėje ir ekonominėje aplinkoje kaimo gyventojams, bei kaimo moterims, kurioms dažniausiai trūksta palankių sąlygų save realizuoti. Už šiuos poreikius sunkiau tenkinama buvo minima tik galimybė gauti kokybiškas sveikatos apsaugos paslaugas (40 proc.). Šiems poreikiams tenkinti sąlygas formuoja tik palanki Lietuvos kaimui sveikatos apsaugos politika. Tuo tarpu kaimo bendruomenė, vietos savivaldos institucijos šių problemų spręsti savarankiškai nepajėgios.

Atlikus kaimo gyventojų poreikių tyrimą, nustatyta, jog gyventojams ypač aktualus ir sunkiai tenkinamas saugumo poreikis (36 proc.), kuris gali būti siejamas tiek su žmogaus fiziniu saugumu, patiriamu smurtu šeimoje, tiek su saugia ir švaria žmogaus gyvenamąją aplinka, žmogaus ekonominiu, socialiniu saugumu. Kaip dar vieną sunkiai tenkinamą poreikį apklausti Aukštaitijos kaimų gyventojai išskyrė galimybę pasiekti tolimesnes vietas (32 proc.). Iš atliktos apklausos duomenų galima spręsti, jog susisiekiama problemos turi įtakos ir kasdieninių, buitinių žmogaus poreikių tenkinimui. Prastas susisiekiama, dideli transporto kaštai riboja galimybes kaimų gyventojams apsirūpinti drabužiais, avalyne (21 proc.), namų apyvokos reikmenimis (19 proc.), bei kai kuriais maisto produktais (8 proc.), kurių jie negali pasigaminti savo ūkyje.

VVG nariai gyventojų poreikius tyrė atsižvelgdami ir į toje pačioje vietovėje pragyventą laikotarpį. Pastebėta, jog asmenim pragyvenusiems iki 40 metų, sunkiausiai tenkinti savirealizacijos bei tobulėjimo poreikius, sunku gauti kokybiškas sveikatos apsaugos paslaugas, saugiai gyventi.

Nors pagrindinę instituciją, kuri galėtų išspręsti problemas rajone ar seniūnijoje, žmonės išskiria seniūniją ar savivaldybę (44 proc.), labai didelė dalis apklaustųjų mano, jog geriausi rezultatai būtų pasiekti bendradarbiaujant patiems gyventojams, valstybinėms institucijoms, kaimo bendruomenei bei nevyriausybinėms organizacijoms kartu (41 proc.). Būtų veikama partnerystės principu. Kuriamos ilgalaikės ir tolygios strategijos bei jų įgyvendinimo planai, dalijamasi turimomis idėjomis ir ištekliais, išklausoma visų nuomonė. Taip būtų pasiekiamas visiems priimtinas ir naudingas rezultatas.

Lentelė Nr. 5

Apklaustųjų Aukštaitijos kaimų gyventojų nuomonė apie kaimo bendruomenių ar gyventojų problemų sprendimo būdus ir prioritetus, 2005 m.

Eil. Nr.	Sprendimo būdai ir prioritetai	Dalis nuo visų pasisakiusių proc.
1.	Šeimų tarpusavio pagalba - svarbus žingsnis kuriant kaimo bendruomenę	89
2.	Valstybės finansuojami darbuotojai yra reikalingi kaimo bendruomenės vystymuisi	88
3.	Užsienio finansinės investicijos būtų naudingos gyvenvietės vystymuisi	87
4.	Užsienio investicijos būtų naudingos kaimo bendruomenės vystymuisi	86
5.	Kaimo bendruomenė negali viena spręsti ekonominių problemų	85
6.	Kaimo bendruomenių vystymuisi būtinas visų turimų išteklių ir talentų suvienijimas	84
7.	Kitokios nei žemės ūkio ekonominės veiklos plėtojimas būtinas kaimo bendruomenės vystymuisi	84
8.	Svarbiausia - bendruomenės gyvenimo kokybė	84
9.	Smulkus kaimo verslas yra geriausias kaimo gyventojų pajamoms gauti	82
10.	Svarbiausia - kiekvieno žmogaus asmeninė gerovė	82
11.	Kaimo žmonių vienijimasis yra geriausia kaimo vystymo strategija	81

12.	Tradicinio žemės ūkio plėtojimas yra būtinas kaimo bendruomenės vystymuisi	81
13.	Privatų ūkių įkūrimas skatina kaimo gyvenviečių plėtrą	77
14.	Didelės privačios fermos ir ūkiai trukdo gyvenviečių gerovei	74
15.	Kiekvienos bendruomenės individualus problemų sprendimas yra geriausias kaimo bendruomenių vystymuisi	69
16.	Užsienio darbdaviai būtų naudingi kaimo bendruomenės vystymuisi	67
17.	Didesnis valdžios kišimasis nebūtinas sėkmingam kaimo bendruomenės vystymuisi	58
18.	Užsienio finansinės investicijos naudingos tik užsieniečiams	42
19.	Užsieniečių nuosavybė turėtų teigiamos įtakos kaimo bendruomenės vystymuisi	41
20.	Privačios finansinės investicijos nebūtinos kaimo bendruomenės vystymuisi	26

Lietuvoje jau tradiciškai susiformavo labai svarbus šeimos vaidmuo kasdieniniame ir visuomeniniame žmogaus gyvenime. Šeima yra aukščiausias socializacijos institutas, joje žmogus ateina į šį pasaulį, vystosi ir miršta. Šiaurės Rytų Aukštaitijos regiono gyventojai šeimų tarpusavio pagalbą išskiria kaip svarbiausią žingsnį kuriant kaimo bendruomenę (89 proc.), o kaimo žmonių vienijimąsi supranta kaip geriausią kaimo vystymosi strategiją (81 proc.).

Valstybės pagalba vertinama daug atsargiau. Apklausti žmonės mano, jog iš savivaldybės ir valstybės biudžeto finansuojami darbuotojai yra reikalingi kaimo bendruomenės vystymuisi (88 proc.), tačiau didesnis valdžios kišimasis nėra būtinas sėkmingam kaimo bendruomenės vystymuisi (58 proc.). Tai rodo, jog kaimo žmonės valstybinių institucijų vaidmenį bendruomenių vystymosi procese mato labiau kaip stebėtojo, pagalbininko ar veiksmų koordinatoriaus nei aktyvaus veikėjo.

Tuo tarpu labai palankiai vertinamos užsienio investicijos, kurios, apklaustų žmonių nuomone, būtų naudingos gyvenviečių (87 proc.), bei bendruomenių (86 proc.) vystymui. Taip pat palankiai vertinama ir užsieniečių nuosavybė jų gyvenamojoje vietovėje. Nes 41 proc. apklaustųjų teigia, jog užsieniečių nuosavybė bei užsienio darbdaviai (67 proc.) taip pat turėtų teigiamą įtaką kaimo bendruomenių vystymuisi. Tačiau yra ir nemaža dalis skeptikų, manančių, jog užsienio finansinės investicijos yra naudingos tik užsieniečiams (42 proc.).

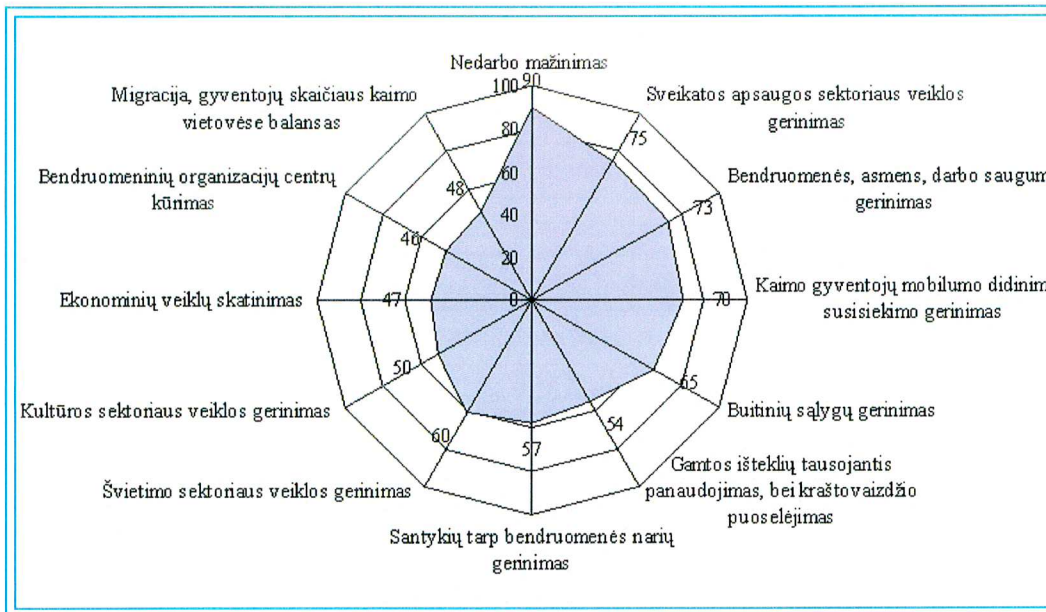
Didžioji dauguma apklaustųjų mano, jog kaimo bendruomenė negali viena spręsti ekonominių problemų (85proc.) ir bendruomenės vystymuisi būtinas visų turimų išteklių ir talentų suvienijimas (84 proc.).

Nemažai apklausoje dalyvavusių Aukštaitijos kaimų gyventojų mano, jog smulkus kaimo verslas yra geriausia kaimo gyventojų pajamoms gauti (82 proc.) ir kitokios nei žemės ūkio ekonominės veiklos plėtojimas būtinas kaimo bendruomenės vystymuisi (84 proc.), tačiau teigia, jog ir tradicinio žemės ūkio plėtojimas yra labai svarbus (81 proc.). Privatų ūkių įkūrimas skatina gyvenviečių plėtrą (77 proc.), o didelės privačios fermos ir ūkininkai – gyvenviečių gerovę (74 proc.) ir daug mažesnę dalis apklaustųjų gyventojų mano, jog privačios finansinės investicijos nėra būtinos kaimo bendruomenių vystymuisi (26 proc.).

84 proc. tyrime dalyvavusių žmonių bendruomenės gyvenimo kokybę įvardija kaip svarbesnę nei kiekvieno žmogaus asmeninę gerovę (82 proc.). Apklaustieji mano, jog kiekvienos bendruomenės individualus problemų sprendimas yra geriausia kaimo bendruomenių vystymuisi (69 proc.).

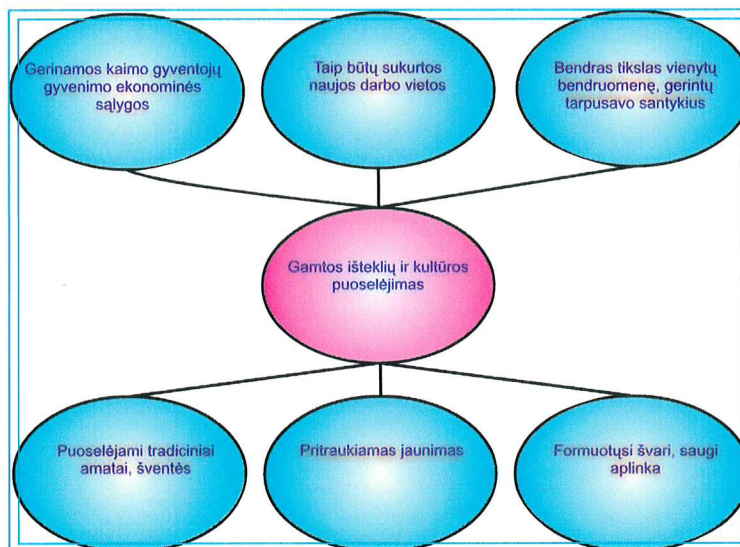

Atlikus Aukštaitijos kaimų gyventojų apklausą išskirta 12 probleminių sričių ir visa eilė prioritetinių priemonių, kurios, gyventojų nuomone, padėtų išspręsti iškilusias problemas.

Pav. 6. ABAVVG atstovaujamos teritorijos profilis pagal prioritetines veiklos sritis atsižvelgiant į Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimų gyventojų nuomonę, 2005 m.

Atsižvelgiant į anksčiau išskirtas 12 prioritetinių veiklos sričių ir įvertinus Aukštaitijos krašto plėtros SSGG analizėje išskirtas Šiaurės Rytų Aukštaitijos krašto stiprybes galima numatyti tokias plėtros kryptis.

Pav. 7. Šiaurės Rytų Aukštaitijos krašto plėtros kryptys

Kaip aktualias problemas individui, apklaustieji išskyrė tas gyvenimo sritis, kurios susiję su jų kasdienine buitimi, asmeniniu gyvenimu. Žmogui asmeniškai svarbiomis išskirtos tokios sritys kaip nedarbo mažinimas (40 proc.), medicininis aprūpinimas (30 proc.), poilsio ir pasilinksminimo vietų organizavimas, jaunimo ekonominio ir kultūrinio užimtumo didinimas (12 proc.), santykių tarp kaimo žmonių gerinimas (11 proc.) ir t. t. Tuo tarpu kaip aktualiausios visai bendruomeninei organizacijai išskiriamos daug globalesnės problemos tokios kaip alkoholizmo problemos sprendimas (32 proc.) ar policijos darbo kokybės gerinimas (10 proc.).

Tiriant gyventojų poreikius buvo siekiama nustatyti gyventojų požiūrį į ateitį, kuris ypač svarbus rengiant vietos plėtros strategiją, nes parodo žmonių lūkesčius ir esamos padėties vertinimą.

ABAVVG atstovaujama teritorijų gyventojai pasižymi optimistiniu požiūriu į tolimesnį jų gyvenimą kaime, 26 proc. apklausoje dalyvavusių žmonių tvirtai tiki, jog situacija pagerės, o 58 proc. tiki, jog jų kaimo gyvenimas gal ir pagerės, bet tai bus dar negreitai. Tuo tarpu pesimistiškai savo kaimo ateitį vertinančių – tik 16 proc.

Viso Šiaurės Rytų Aukštaitijos regiono kaimo ateitimi tiki daugiau nei pusė apklaustųjų (58 proc.). Tai rodo, kad apklausos vykdymo vieta yra tinkama terpė įgyvendinti naujus plėtros projektus, žmonės nori prisidėti prie savo ir vaikų geresnės ateities kūrimo.

Analizuojant kaimo gyventojų poreikius buvo skaičiuota priklausomybė tarp kaimų gyventojų keliamų problemų, poreikių tenkinimo galimybių ir žmonių išgyvento laiko toje pačioje gyvenamojoje vietovėje.

Nustačius ryšį tarp Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimų gyventojų poreikių tenkinimo galimybių ir jų pragyvento laiko toje pačioje gyvenamojoje vietovėje, reikia pažymėti, kad pagyvenusiems žmonėms yra žymiai mažesnės galimybės tenkinti savo poreikius savo gyvenamojoje vietoje nei jaunesniems žmonėms.

8. Šiaurės Rytų Aukštaitijos regiono plėtros strateginės nuostatos

8.1. Rytų Aukštaitijos regiono plėtros vizija, VVG misija, vertybinės nuostatos strategijai įgyvendinti.

ABAVVG VIZIJA

Šiaurės Rytų Aukštaitija 2015 m. patraukli ir saugi gyventi bei dirbti vietovė, kurioje puoselėjami gamtos ir kultūros ištekliai, kaimo gyventojai verslūs, sugebantys išreikšti save, bendraujantys ir bendradarbiaujantys piliečiai, turintys galimybes naudotis naujausiomis technologijomis, puoselėjantys tautines ir bendruomenines vertybes, besiorientuojantys į ateitį.

ABAVVG MISIJA

Perimant pažangią šalies ir ES kaimo plėtros patirtį, stiprinant partnerystę tarp kaimo plėtros dalyvių, aktyvinti Šiaurės Rytų Aukštaitijos bendruomenes padedant rengti ir įgyvendinti projektus, kurie gražintų gamtą, puoselėtų kultūrą ir ugdytų bei stiprintų kaimo bendruomenių verslumą.

8.2. Šiaurės Rytų Aukštaitijos regiono plėtros prioritetingos sritys

1. Efektyviai naudojant saugomų teritorijų potencialą, derinant gamtos ir kultūros išteklius plėtoti tradicinius ir netradicinius kaimo verslus, turizmą bei ekologinį ūkininkavimą.

2. Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo vietovių gamtinio ir kultūrinio paveldo, natūralios aplinkos išsaugojimas ir atkūrimas išryškinant vietovės savitumą.

3. Saugios aplinkos gyventi ir dirbti kūrimas.

8.3. Strateginių prioritetų tikslai

Pirmojo prioriteto tikslai

- 1.1. Integruoti regioninę turizmo paslaugų, kultūros ir gamtos ištekliais paremtų prekių ir paslaugų pasiūlą.
- 1.2. Skatinti kaimo gyventojus ieškoti naujų ekonominės veiklos būdų, suteikiant jiems reikalingų žinių, supažindinant su tradicinio ir netradicinio verslo plėtros galimybėmis ir gerosios patirties pavyzdžiais.
- 1.3. Skatinti partnerystę tarp kaimo turizmo paslaugas teikiančių ir tradicinius, netradicinius kaimo amatus bei ekologinį ūkininkavimą plėtojančiųjų.

Antrojo prioriteto tikslai

2. 1. Išsaugoti ir puoselėti Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo vietovių identitetą, gerinti regiono (turistini) įvaizdį.
2. 2. Išryškinti ir pritaikyti turizmui regiono kaimo vietovių kultūrinį ir gamtinį savitumą.
2. 3. Ieškant potencialių turistų pritraukimo būdų ir siekiant geriau pritaikyti kultūrinį paveldą vietos gyventojų ir turistų poreikiams, tapti konkurencinga gyvenamąja vietoje.
2. 4. Efektyviai panaudoti gamtos ir kultūros objektus bei saugomas teritorijas turizmui plėtoti.

Trečiojo prioriteto tikslai

3. 1. Sukurti saugią aplinką gyventi ir dirbti Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo vietovėse
3. 2. Siekti ir sudaryti sąlygas kaimo žmonėms dvasiškai ir fiziškai tobulėti.

8.4. Priemonės, rezultatai, įgyvendinimo laikotarpis, atsakomybė

Priemonės pirmojo prioriteto tikslams įgyvendinti

1. Populiarinti (skatinti) tradicinių ir netradicinių regioninių amatų gaminių (produktų) kūrėjų veiklą ir gaminių pardavimą.
2. Didinti integruotų kultūros ir gamtos ištekliais paremtų prekių ir turizmo paslaugų bei produktų pasiūlą.
3. Ugdyti kaimo bendruomenių verslumą, organizuojant mokymus ir informacijos sklaidą.
4. Siekiant gerinti ekologinių produktų, tradicinių ir netradicinių kaimo amatų gaminių rinkodarą (pardavimus, populiarinimą, kainodarą) apjungti gamintojus ir kaimo turizmo paslaugas teikiančiuosius.
5. Stiprinti Kulinarinio paveldo tinklą.

Priemonės antrojo prioriteto tikslams įgyvendinti

1. Gerinti svarbių kultūriniam ir ekoturizmui vietovių bei objektų ženklavimo sistemą (rengti vietovės rodyklinius ir aiškinamuosius planus, ženklus prie objekto ir eksponatų, stovėjimo aikštelėse ar pakeliui į turizmo objektus).
2. Gamtos ir kultūros paveldo turistinių išteklių panaudojimas atitinkamiems turizmo produktams kurti (išskiriant kultūrinį ir ekoturizmą).
3. Rengti ir platinti informaciją apie kultūros ir gamtos paveldo objektus, rengiamus bei planuojamus renginius turizmo agentūroms, turizmo informaciniais centrais bei kitoms suinteresuotoms institucijoms.
4. Vietinių gidų gebėjimų ugdymas.
5. Senųjų krašto amatų ir tradicijų atgaivinimas, įtraukiant į turizmo maršrutus (į kultūrinio turizmo kelią, lankomų objektų sąrašą).
6. Ugdyti kaimo jaunimo prisirišimą prie gyvenamosios vietovės.
7. Skatinti ir propaguoti vietinius liaudies menininkus. Plėtoti liaudies meno mobilių parodų tinklą.

8. Vykdyti švietėjišką veiklą apie „Natura 2000“ objektus.
9. Plėtoti kultūrą, kaip regiono pilietinės visuomenės ugdymo, aktyvinimo priemonę.

Priemonės trečiojo prioriteto tikslams įgyvendinti

1. Priklausomybės ligomis (alkoholizmas) sergančių problemų sprendimas ir prevencija (per kūrybines stovyklas).
2. Bendruomeniškumo stiprinimas.
3. Ugdyti kaimo žmonių aplinkosauginį sąmoningumą, sveiko gyvenimo būdo įpročius.
4. Organizuoti savipagalbos grupes.

Laukiami rezultatai

1. Įsteigti vandens sporto (baidarių, kanojų, vandens dviračių, burlenčių) žiemos sportui (slidžių, pačiūžų) nuomos punktai.
2. Įrengti dviračių nuomos punktai Utenos, Zarasų, Ignalinos, Rokiškio rajonuose. Sudarytos sutartys su žirginio sporto propaguotojais šiuose rajonuose dėl paslaugų turizmui.
3. Sukurtas ABAVVG internetinis portalas.
4. Sudaryta iki 10 turistinių maršrutų, išleista apie juos lankstinukų, skrajučių, informacija įdėta į sukurtą internetinį portalą.
5. Išleista brošiūra „Bendruomeninio turisto gidas po Šiaurės Rytų Aukštaitiją“
6. Apmokyta 45 žmonės pagal bendruomenės lyderių ugdymo programą, susidedančia iš šių temų: komandinio darbo, konfliktų sprendimo, marketingo ir menedžmento pagrindų, strateginio planavimo, kompiuterių ir IT, buhalterinės apskaitos kursų.
7. Išleista 12 mėnraščio „Bendruomenės“ numerių.
8. Individualiai parengti instruktoriai ABAVVG teritorijoje rengti kultūrinius renginius, vakarones gegužines, mokyti šokių, dainų, dailių amatų, puodų žiedimo, pynimo iš vytelių, sausų puokščių komponavimo, arbatų bei uogienių gaminimo.
9. Paskleista informacija apie Aukštaitijos kulinarinio paveldo tinklą bei Aukštaitijos dviračių žiedą.
10. Jaunimo atstovai įtraukti į projektines veiklas kurs tolimesnius planus ateičiai, susietus su jų gyvenamosios vietos puoselėjimu.
11. Vietos projektuose dalyvaujančios moterys turės galimybes panaudoti savo sugebėjimus smulkiame versle – paslaugų sferoje kaip pradedančios verslininkės, nes tam jos gaus pakankamai žinių arba galės jas iš esmės atnaujinti ir pritaikyti praktikoje.
12. ABAVVG ir finansuotų vietos projektų darbuotojų stažuotės Estijoje norint susipažinti su kaimo bendruomenių judėjimu Kadukant ir jo veiklos plėtra Estijoje. Estijos ir Švedijos atsakomieji vizitai.
13. Informacijos sklaida apie strategijos vykdymą mėnraštyje „Bendruomenės“, internetiniame puslapyje, spaudos konferencijų rengimas.

○ **Strategijos įgyvendinimo laikotarpis** iki 2008m rugsėjo 1d. Maksimali galima projekto įgyvendinimo trukmė yra 24 mėnesiai nuo sutarties pasirašymo datos.

Už parengtos strategijos įgyvendinimą atsakinga Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė.

8. 5. Rytų Aukštaitijos regiono plėtros priemonių finansinis planas

Lentelė Nr. 6

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės finansinis planas 24 strategijos veiklos vykdymo mėnesiams

Eil. Nr.	Išlaidų punktai	Vienio kaina Lt	Vienetų skaičius	Suma Lt	Finansavimo šaltinis
1.	Atlyginimas vadovui	1000	24	24 000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
2.	Atlyginimas administratoriui	2000	24	48 000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
3.	Atlyginimas finansininkui	1000	24	24 000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
4.	Patalpų nuoma	1000	24	24 000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
5.	Transporto išlaidos	3520	24	84 480	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
6.	Kompiuterių įsigijimas	4000	3	12 000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
7.	Spausdintuvo įsigijimas	1000	1	1000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
8.	Kopijavimo aparato įsigijimas	4000	1	4000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
9.	Multimedijos aparato įsigijimas	4000	1	4000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
10.	Telefono, fakso įsigijimas	250	2	500	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
11.	Baldų įsigijimas: du stalai, spinta, lentyna, 4 kėdės	1200	1	1200	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
12.	Interneto ir telefono paslaugos	300	24	7 200	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
13.	Banko paslaugos	4000	1	4000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
14.	Kanceliarinės prekės	1000	24	24 000	Leader+ priemonė, savivaldybių lėšos
15.	Patirties sklaidos ir viešinimo išlaidos	20 000	1	20 000	Leader+ priemonė
16.	Vietos projektų finansavimas	412 497	1	412 497	Leader+ priemonė
Iš viso:				694 877	

Pastaba. Apskaičiuoti minimalūs sąnaudų kaštai.

Kadangi iš LEADER+ programos planuojame gauti 508 820 litų, o strategijos sėkmingam įgyvendinimui prireiks papildomų 186 057 litų lėšų. Jas planuojame gauti iš 4 savivaldybių, kurių teritorijoje veikia Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė. Maksimali vieno vietos projekto suma negali viršyti 25 000 Lt.

Įnašai natūra vykdam strategiją

Privačiomis pareiškėjo lėšomis gali būti laikomas ir įnašas natūra. Įnašas natūra yra tinkamos išlaidos, jeigu tai yra nemokamas savanoriškas darbas, kurio vertė nustatyta atsižvelgiant į sugaištą laiką ir atlikto darbo vidutinį valandinį bei dienos atlygį.

Nemokamas savanoriškas darbas reiškia, kad asmuo tam tikrą darbo valandų skaičių nuo savo pagrindinio darbo skiria darbui projekte ir projekte sugaištas darbo laikas yra prilyginamas tam tikrai piniginei vertei.

Nemokamo savanoriško darbo vidutinio valandinio atlygio vertė nustatyta vadovaujantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. tyrimų duomenimis ir yra 7,44 Lt/val.

9. Rytų Aukštaitijos regiono plėtros strategijos įgyvendinimas ir priežiūra

9.1. Administravimo struktūra

Strategijoje numatytiems veiksloms atlikti sudaryta optimali darbuotojų komanda:

- ABAVVG valdybos pirmininkas. Vykdytų veiklą, numatytą ABAVVG įstatuose bei bus atsakingas už strategijos valdymą, kontrolę, priežiūrą, ataskaitų pateikimą pagal grafiką, strategijos administravimą, sklaidą ir ryšių su aukštesnėmis priežiūros institucijomis NMA, ŽŪM

- Strategijos administratorius. Administruos vietos projektus, bus atsakingas už strategijos veiklų koordinavimą, ryšių tarp projekto tiekėjų ir partnerių palaikymą, tarpinių ir galutinės ataskaitų parengimą; atsakingas už projekto viešumo kampaniją, informacinių straipsnių parengimą ir patalpinimą spaudoje, TV reportažo parengimą, informacinių lankstinukų – žemėlapių rengimą ir leidybą.

- Finansininkas atsakingas už projekto finansinių ataskaitų parengimą, finansinių dokumentų tvarkymą.

Šie žmonės tiesiogiai dirbs prie strategijos įgyvendinimo.

Strategijos valdymo priežiūros komitetas

Siekiant efektyvaus strategijos valdymo strategijos įgyvendinimo pradžioje bus sudarytas Strategijos valdymo priežiūros komitetas. Į strategijos priežiūros komiteto sudėtį įeis aplinkosaugos, kultūros, etnologijos, informatikos ekspertai, žinomi bendruomenėje žmonės.

Strategijos priežiūros komitetas koordinuos visus pagrindinius strategijos etapus ir prižiūrės strategijos įgyvendinimą. Visi galimi pasikeitimai, darbų pergrupavimai ir t. t. bus derinami ir priimami Strategijos priežiūros komiteto bendru susitarimu, dokumentuojami ir patvirtinami parašais. Ši veikla tęsis visą strategijos įgyvendinimo laiką.

Strategijos vykdymo priežiūros komitetas bus sudarytas iš 5 žmonių.

9.2. Strategijos įgyvendinimo monitoringas (priežiūros mechanizmas, ataskaitų formos ir rodikliai, periodiškumas ir viešumas)

Strategijos įgyvendinimo monitoringas bus atliekamas pagal patvirtintas Gaires pareiškėjams, todėl su šio proceso eiga pareiškėjai privalės susipažinti.

Apie strategijos įgyvendinimą ABAVVG pirmininkas, administratorius ir finansininkas pateiks metines veiklos ir finansines ataskaitas, kurios bus spausdinamos atskiru leidiniu. Bus periodiškai rengiamos spaudos konferencijos regiono ir šalies žiniasklaidai

Taip pat informacija bus skelbiama internetiniame ABAVVG portale, mėnraštyje „Bendruomenės“ bei stende, įrengtame prie Utenos apskrities viršininko administracijos adresu: Aušros g. 22, Utena.

9. 3. Strategijos pasekmės

Lentelė 7

Strategijos sėkmės, pasekmių, rezultatų rodikliai

1 prioritetas 222 497 Lt. Efektyviai naudojant saugomų teritorijų potencialą, derinant gamtos ir kultūros išteklius plėtoti tradicinius ir netradicinius kaimo verslus, turizmą bei ekologinį ūkininkavimą					
1 priemonė Populiarinti (skatinti) tradicinių ir netradicinių regioninių amatų gaminių (produktų) kūrėjų veiklą ir gaminių pardavimą.					
Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
2-6 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 2-6	Sukurtas tinklas, jungiantis nuo 50 iki 100 kaimo turizmo sodybų savininkų, tautodailininkų, ekologinių ūkių	Kaimo gyventojai, užsiimantys daliaisiais amatais, moterų ir jaunimo nevyriausybines organizacijos	Tautodailininkai, kaimo jaunimas	50 000 Lt
2 priemonė Didinti integruotų kultūros ir gamtos ištekliais paremtų prekių ir turizmo paslaugų bei produktų pasiūlą					
Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
2-4 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 2-4	Sukurti 2-3 nauji produktai rinkai ir 2-3 paslaugos	Bendrijos, bendruomenės, nevyriausybines organizacijos, viešosios įstaigos	Kaimo gyventojai, ekologinių ūkių ir kaimo turizmo sodybų šeimininkai	50 000 Lt
3 priemonė Ugdyti kaimo bendruomenių verslumą, organizuojant mokymus ir informacijos sklaidą					
Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
1-3 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 1-3	Apmokyta 10-20 kaimo bendruomenių lyderių, surengta 16 žmonių pažintinė-dalykinė kelionė į kaimynines šalis	Kaimo bendruomenės, verslo paramos organizacijos, konsultacinės firmos	Kaimo bendruomenų, bendrijų nariai	25 000 Lt
4 priemonė Siekiant gerinti ekologinių produktų, tradicinių ir netradicinių kaimo amatų gaminių rinkodarą (pardavimus, populiarinimą, kainodarą) apjungti gamintojus ir kaimo turizmo paslaugas teikiančiuosius					
Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
5-8 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 5-8	Surengtos 3-4 kaimo ekologinių produktų, kaimo verslų mugės, išleisti jų katalogai	Kaimo gyventojai, užsiimantys daliaisiais amatais, moterų ir jaunimo nevyriausybines organizacijos, ekologiniai ūkiai ir turizmo sodybos	Kaimo bendruomenės nariai, amatininkai, ūkininkai	75 000 Lt

5 priemonė Stiprinti Kulinarinio paveldo tinklą					
Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
1-2 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 1-2	Išplėstas kulinarinio paveldo produktų asortimentas 2-7 produktais bei kulinarinio paveldo tinklas 1-2 nariais	Kulinarinio paveldo tinklo nariai, maitinimo įstaigos, kaimo turizmo asociacijos skyriai	Kaimo vietovių maitinimo įstaigų darbuotojai	22 497 Lt
II prioritetas 130 000 Lt. Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo vietovių gamtinio ir kultūrinio paveldo, natūralios aplinkos išsaugojimas ir atkūrimas išryškinant vietovės savitumą					
1 priemonė, 2 priemonė ir 9 priemonė Gerinti svarbių kultūriniam ir ekoturizmui vietovių bei objektų ženklavimo sistemą (rengti vietovės rodyklinius ir aiškinamuosius planus, ženklus prie objekto ir eksponatų, stovėjimo aikštelėse ar pakeliui į turizmo objektus). Gamtos ir kultūros paveldo turistinių išteklių panaudojimas atitinkamiems turizmo produktams kurti (išskiriant kultūrinį ir ekoturizmą)					
Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
2-4 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 2-4	Sukurtas interneto portalas, išleista lankstinukų skrajutė	Kaimo bendruomenės ir nevyriausybinės organizacijos mokslo ir mokymo įstaigos, leidyklos- spaustuvs	Kaimo gyventojai, ūkininkai, kaimo turizmo sodybų savininkai	50 000 Lt
3 priemonė ir 4 priemonė Rengti ir platinti informaciją apie kultūros ir gamtos paveldo objektus, rengiamus bei planuojamus renginius turizmo agentūroms, turizmo informaciniais centrais bei kitoms suinteresuotoms institucijoms. Vietinių gidų gebėjimų ugdymas					
Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
1-4 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 1-4	Išteigti 3-5 vietos informacijos sklaidos centrai kaimo vietovėse, paruošta 10-15 jaunųjų gidų	Kaimo bendruomenės, mokyklos, muziejai, bibliotekos	Kaimo gyventojai ir turistai	20 000 Lt
5 priemonė ir 7 priemonė Senujų krašto amatų ir tradicijų atgaivinimas, įtraukiant į turizmo maršrutus (į kultūrinio turizmo kelią, lankomų objektų sąrašą). Skatinti ir propaguoti vietinius liaudies menininkus. Plėtoti liaudies meno mobilių parodų tinklą					
Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
2-4 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 2-4	Individualiai apmokyta 15-20 žmonių senųjų amatų, paruošta 3-4 lankstinukai apie senuosius amatus	Kaimo bendruomenės, muziejai, bibliotekos	Amatininkai, dailės salonai, galerijos	20 000 Lt

6 priemonė Ugdyti kaimo jaunimo prisirišimą prie gyvenamosios vietovės

Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
3-5 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 3-5	Surengtos 2-3 išvykos po Rytų Aukštaitiją ir kitus Lietuvos etninius regionus, sukurtas jaunimo organizacijų tinklas, jungiantis 15-20 organizacijų	Kaimo jaunimo nevyriausybinės organizacijos, kaimo bendruomenės, bibliotekos	Kaimo jaunimas	20 000 Lt

8 priemonė Vykdyti švietėjišką veiklą apie „Natura 2000“ objektus

Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
2-3 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 2-3	Surengta informacinė kampanija apie "Natura 2000" bei išleista 1-2 informaciniai leidiniai	Turizmo ir verslo informaciniai centrai, kaimo bendruomenės ir nevyriausybinės organizacijos, regioniniai parkai	Kaimo gyventojai gyvenantys Natura 2000 teritorijose	20 000 Lt

III prioritetas 60 000 Lt. Saugios aplinkos gyventi ir dirbti kūrimas**1 priemonė Sergančiųjų priklausomybės ligomis (alkoholizmas) problemų sprendimas ir prevencija (per kūrybines stovyklas)**

Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
2-5 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 2-5	Surengtos parodos 32 seniūnijose. 2-3 kūrybinės stovyklos	Kaimo bendruomenės, mokyklos, jaunimo ir moterų nevyriausybinės organizacijos	Kaimo jaunimas, moterys	30 000 Lt

1 priemonė Organizuoti savipagalbos grupę

Veiksmas	Pasiekimų rodikliai	Rezultatų rodikliai	Paramos gavėjai	Naudos gavėjai	Paramos suma Lt
2-7 projektai	Paramą gavusių organizacijų skaičius: 2-7	Surengtos 10 - 20 kaimo sueigų. Suorganizuotos 2 - 3 savipagalbos grupės	Kaimo bendruomenės, moterų nevyriausybinės organizacijos, seniūnijos	Kaimo žmonės	30 000 Lt

10. LEADER+ TINKLAI, BENDRADARBIAVIMAS IR KOOPERACIJA

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė bendradarbiauja su Utenos apskrityje registruotomis Anykščių ir Molėtų VVG, Ukmergės ir Švenčionių rajonų VVG.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės atstovas dalyvavo 2004 m. rudenį vykusiame Leader+ seminare „Gyvenimo kokybė kaimo vietovėse: patirtis ir bendradarbiavimas“.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė palaiko draugiškus ryšius su Estijos partnerystės grupėmis iš Voru ir Viljandi bei Latvijos Kraslavo rajono kaimo bendruomenėmis. Vis stiprėja bendradarbiavimo ryšiai su Švedijos Sjuharad regiono vietos veiklos grupe.

11. STRATEGIJOS ATITIKTIS LEADER+ POBŪDŽIO PRIEMONĖS KRITERIJAMS

Strategijos įgyvendinimas motyvuos Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo ir mažų miestelių žmones imtis alternatyvios žemės ūkio gamybai veiklos. Stiprins kaimo žmonių pasitikėjimą savimi, dėl to augs socialinis kapitalas ir mažės kaimo atskirtis.

Strategija atitinka visiems LEADER+ principams Partnerystės, Principo „iš apačios į viršų“, kūrybiškumo ir novatoriškumo, papildomumo, vietinio bei tarptautinio tinklo plėtros, nes:

1. Veikla Lietuvoje nėra ir nebuvo praktikuojama.
2. Aktyvėja bendruomeninis ir bendrijų judėjimas Lietuvoje. Pirmą kartą bendruomenės galės dalyvauti tokios didelės apimties veiklose ir galės teikti vietos projektus. Pavienis dalyvavimas neatneštų norimų rezultatų, nes organizacijos yra naujos, toks bendradarbiavimo mastas, kai projekte dalyvauja dviejų apskričių ir net keturių rajonų seniūnijos ir bendruomenės, yra naujovė.
3. Naujų darbo metodų sukūrimas
4. Naujas turinys - įgūdžiai dirbti komandoje, strategiškai planuoti, suvokti menedžmento ir marketingo reikšmę.
5. Galimybė nesena įsiregistravusiose bendruomenėse ir bendrijose sukurti darbo vietas kaimo vietovėse.
6. Plati geografinė teritorija kaip būdas vykdyti vienalytėms veikloms, kurios jungia įvairius socialinius partnerius.
7. Ilgalaikių bedarbių kaime, turinčių įvairius gebėjimus bei įgūdžius, įgalinimas ir motyvacija veikti bei juridinių asmenų – bendruomenių ir bendrijų įgalinimas steigti darbo vietas.
8. Vietiniai Utenos, Zarasų, Ignalinos, Rokiškio organizacijų bendradarbiavimo tinklai.
9. Tarptautiniai bendradarbiavimo tinklai su Švedijos VVG ir Estijos partnerystės grupėmis
10. Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaip regiono naujas pristatymo būdas tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu
11. Visų trijų verslo, viešojo ir ne pelno sektorių bendradarbiavimas, verslo ir valdžios partnerių pasitikėjimas.
12. Galimybė sugrąžinti į darbo rinką ilgalaikius bedarbius, moteris ir jaunimą, sukuriant darbo vietas jų gyvenamojoje teritorijoje.

12. STRATEGIJOS ATITIKTIS HORIZONTALIEMS PRINCIPAMS

Horizontaliai – vystymo bendrijos nariai iš kitur pamatys, kad galima optimaliai panaudojant vietinius resursus, veikiant novatoriškai, sukurti naujas darbo vietas, jas išlaikyti, gerinti kaimo infrastruktūrą, panaudoti nesena įsikūrusių bendruomenių ir bendrijų potencialą, suteikiant jiems įgūdžių. Tai galima padaryti identifikavus problemas. Bus išvelgta galimybė jungtis ir apjungti pajėgas, norint gauti geresnių rezultatų, nes įgyta patirtis bus pristatoma bendruomenėms tiesiogiai.

Utenos, Zarasų, Ignalinos, Rokiškio modelis gali būti pritaikytas ir nacionalinėje kaimo plėtros politikoje, nes tai įrankis skurdo mažinimui, žmonių aktyvinimui, jų mokymui, profesiniam bei pilietiniam ugdymui bei galimybė padėti savarankiškai priimti sprendimus ir juos įgyvendinti. Panašias veiklas, pritaikant tą patį modelį, adaptavus ir išplėtus, būtų galima plėtoti bendruomeniniam turizmui ne mažiau tinkantiems Molėtų, Anykščių, Švenčionių rajonuose.

Jungiant į veiklą vietos bendruomenes, kils vietovės konkurencingumas, didės verslumas. Be to, šis modelis tiks ir todėl, kad mažins

prieštaravimus tarp miesto ir kaimo bendruomenių. Kaimo plėtrai šiandien tikrai reikia visokeriopos paramos. Projekto įgyvendinimas ir plėtra padėtų kaimo ir miesto bendruomenei prisitaikyti prie pokyčių ir pačiai daryti įtaką kai kuriems iš jų. Socialinio dialogo užtikrinimas ir socialinio kapitalo augimas padės panaudoti kvalifikuotos darbo jėgos sugrįžimo į darbo rinką bei naujų darbo vietų kūrimo procesą bei padės tinkamai išsaugoti ir panaudoti Šiaurės Rytų Aukštaitijos gamtos ir kultūros paveldą.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos nariai ilgai ir kruopščiai rengė šią bandomąją integruotą strategiją.

Ne vieni aukštaitiai užsiėmė šiuo darbu. Lietuvoje įgyvendinant LEADER+ pobūdžio priemonę net 27 vietos veiklos grupės parengė panašias strategijas. Buvo pasikviesti užsienio ekspertai, surengtas konkursas. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės parengta strategija laimėjo finansavimą.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės strategijos įgyvendinimo viešinimo veiklą organizuoja VšĮ „Utenos regiono bendruomenės fondas“

Informacinį leidinį „Bendruomenės“ maketavo Modestas Gadliauskas (maketavimas@yahoo.com, 8 670 54830)

Spausdino UAB „Utenos Indra“, Maironio g. 12, LT-28143 Utena, 2007 m.

**Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos
grupės informacinis leidinys**

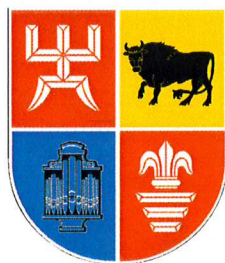
Bendruomenės Nr. 2

**Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos
grupė registruota šių savivaldybių teritorijoje:**

Igalinės rajono savivaldybė

Dakšinė rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Utenos rajonas - Daugailiai

Seniūnė Giedrė Einutienė

Tel.: (8~389) 35580
Faks.: (8~389) 35580
El. paštas: daugailiai@utena.lt
Internetinis puslapis: www.daugailiai.lt

Adresas:
Daugailiai, Didžioji g. 48
LT-28414 Utenos rajonas

Kaunas-Daugpilis - 10,1 km
Rajoniniai - 54,4 km
Vietiniai - 174,2 km

Gyventojai

Seniūnijoje yra 1656 gyventojai.

Iš jų:

vyrų - 791,
moterų - 865.

Pagal tautybę:

lietuviai - 1605,
rusai - 27,
lenkai - 10,
kitų tautybių - 1.

Lankytinos vietos

Mokslinės traumatologijos Lietuvoje pradininko, žymaus XIX a. gydytojo, švietėjo ir humanisto JOKŪBO ŠIMKEVIČIAUS (1775-1818) kapas Taukelių kapinėse.

Brolių Antano, Motiejaus ir Vinco Miškinių sodyba Juknėnų kaime.

Poeto Jono Šiožinio sodyba Šiožinių kaime.

Ižymaus išėivijos kultūros veikėjo Broniaus Kviklio sodyba Zastrono kaime.

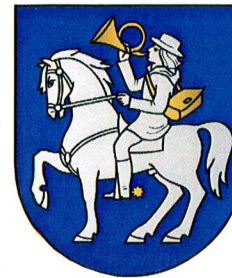
Daugailių krašto muziejus Daugailių pagrindinėje mokykloje.

Daugailių Šv. Antano Paduviečio parapijos bažnyčia.

Istorijos paminklai

Lietuvos Nepriklausomybės karių kapai Daugailių kapinėse (17 Lietuvos savanorių, žuvusių 1919-1921 m. kovose su bolševikais).

Paminklas "Dievui ir Tėvynei" miestelio centre, prie jo trikampė aikštelė, kur pokario metais enkavedistai mesdavo nužudytų partizanų kūnus atpažinimui.

Piliakalniai

Antilgės, Bajoriškių, Brinkliškių, Daugailių, Garnių I-II, Gatelių, Kubilių, Maneičių, Noliškio, Nuodėgulių, Ruklių, Šikšnių.

Pilkapiai

Antandrajos, Gatelių, Juknėnų, Radeikių, Žadavainių.

Senkapiai

Antandrajos, Bajoriškių, Ruklių.

Istorija

Daugailiai minimi nuo 1254 metų, kai čia buvo pastatyta pilis, kuri kovų su kalavijuočiais metu atliko svarbų vaidmenį ginant kraštą. 1435 m. sutriuškinus Livonijos ordina prarado strateginę reikšmę ir sumenko. Pirmoji bažnyčia ar koplyčia ant piliakalnio galėjo būti pastatyta XVII a. pabaigoje ar XVIII a. pradžioje, antroji - 1766 metais. 1745 m. Daugailiai minimi kaip miestelis. 1836 m. pro miesteli nutiesus Peterburgo-Varšuvos plentą ir čia įsteigus pašto stotį bei nakvynės namus, Daugailiai pradėjo

Plotas - 13540 ha. Iš jų:
48 proc. užima žemės ūkio naudmenos
33 proc. - miškai
19 proc. - vandenys ir kitos paskirties plotai

Seniūnijoje:

55 kaimai ir viensėdžiai:
Daugailių miestelis - 377 gyventojai,
Radeikių kaimas - 318 gyventojų,
Juknėnų kaimas - 166 gyventojai,
Antandrajos kaimas - 85 gyventojai,
Šlepečių kaimas - 63 gyventojai.

27 ežerai, kurių plotas - 608 ha.
Didžiausi:

Indrajai - 290,6 ha
Ilgis - 59,3 ha
Vaikesas - 38,7 ha
Giedrys - 33,7 ha
Paštys - 25,1 ha
Sylys - 20,0 ha

Upės:

Indraja, ilgis - 38 km
Ligaja, ilgis - 28,1 km

Daugailiuose vykusiame susitikime buvo aptarta bendra situacija ir galimybės bendruomenei pasinaudoti galima Europos Sąjungos parama 2004 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

pašto stočiai prižiūrėti ir aptarnauti reikėjo žmonių. XIX a. 2-ojoje pusėje kelionę džižanu pro Daugailius ir apsilankymą juose aprašė poetas Antanas Baranauskas. Gyventojai aktyviai dalyvavo 1863 m. sukilime ir kovose su bolševikais, spaudos draudimo laikotarpiu platino lietuvišką spaudą. 2004 m. patvirtintas Daugailių herbas ir vėliava.

Daugailių Šv. Antano Paduviečio parapijos bažnyčia

Yra išlikusi 1685 metų metrikų knyga. Bažnyčioje yra respublikinės reikšmės dailės paminklas -Šv. Antano molbertinės tapybos XIX a. I pusės paveikslas. Šventoriuje 1991 m. supiltas simbolinis kapas ir pastatytas kryžius arkivyskupui Mečislovui Seiniui atminti.

1938-1947 m. veikė Daugailių sveikatos punktas, o nuo 1947 m. ambulatorija.

1940-1998 m. veikė vaistinė.

1940 m. įsteigta Daugailių biblioteka.

1900 m. atidaryta rusiška pradžios mokykla.

1920 m. - lietuviška pradžios mokykla.

1944 m. įsteigta progimnazija, kuri 1949 m. buvo reformuota į septintmetį.

Šv. Antano Paduviečio bažnyčia

Nuo 1998 metų veikia Daugailių pagrindinė mokykla.

Nuo 1988 m. gegužės mėn. Daugailių pagrindinėje mokykloje veikia Daugailių krašto muziejus.

1946-1958 m. Daugailiuose veikė klubas-skaitykla, o nuo 1958 m.- Daugailių kultūros namai.

Veikė Vytauto apygardos partizanų būriai Pikiūnų, Narvydžių, Juknėnų kaimuose.

Utenos rajonas - Kuktiškės

Seniūnė Gražina Bivainienė

Tel.: (8-389) 33367
Faks.: (8-389) 33367
El. paštas: kuktiškes@utena.sav.lt

Adresas:
Kuktiškės, Aukštaičių g. 1
LT-28347 Utenos rajonas

Architektūros paminklai – Šv. Mykolo Arkangelo skulptūra, Obeliskas Vytautui Didžajam;

Istorijos ir archeologijos paminklai- Gimžiškių piliakalnis; Asmalų kaimavietė ir senovės gyvenvietė; Kačiūnų piliakalnis ir senovės gyvenvietė;

Archeologijos paminklai-Kuktiškių pilkapiai-0,7 ha; Pavyžinčio pilkapiai- 1,1 ha.

Seniūnijoje švenčiamos šventės:

Tradicinė, tik Kuktiškių seniūnijai būdinga šventė: Šv. Jono atlydai;

Naujos, bet vietinių žmonių priimtoms ir pamėgtos šventės: Kraštiečių šventė, Kaimo kapelių šventė, Vasaros palydų šventė.

Seniūnijoje veikia - Kuktiškių seniūnijos bendruomenė;

Legenda apie Kuktiškes - Utenio sūnus kunigaikštis Kukuraitis pasiistatė pilį ant Kukurentos upės kranto. Pilis buvo pastatyta ant piliakalnio. Šios pilies valdovas garsėjo gerais darbais ir išmintimi. Žmonės šios pilies valdovą vadidavo Kukučiu. Šios pilies papėdėje pradėjo apsigyventi žmonės, nes manė, kad, gyvendami arčiau pilies, jie jausis saugesni, priešui užpuolus, drauge ginsis. Taip pamažu didėjo gyventojų trobų, o šią vietovę imta vadinti Kukutiškėmis. Pilis turbūt būdavo dažnai užpuolama priešų, nes aplink Kuktiškes iki šių dienų yra išlikę daug pilkapių. Šios pilies papėdėje pradėjo apsigyventi žmonės, nes manė,

priešui užpuolus, drauge ginsis. Taip pamažu didėjo gyventojų trobų, o šią vietovę imta vadinti Kukutiškėmis. Pilis turbūt būdavo dažnai užpuolama priešų, nes aplink Kuktiškes iki šių dienų yra išlikę daug pilkapių.

ŽYMESNĖS VIETOVĖS

Saugomos teritorijos

Kuktiškių veikiančios kapinės, Buitūnų, Liepiniškių, Kačiūnų, Jauniškių, neveikiančioa Ryliškių kapinės, Avižieniškio Žydų kapinės, Papirčių, Gimžiškių, Kuktiškių, Pavyžinčio pilkapiai, Asmalų senkapiai ir senovės gyvenvietė, Kačiūnų piliakalnis ir senovės gyvenvietė.

Bažnyčia

Švento Jono Krikštytojo parapijos bažnyčia. Rašoma, kad pirmoji bažnyčia Kuktiškėse pastatyta 1604 m. Tikriausiai ji buvo medinė, tačiau buvo ne kartą perstatyta. 1644 m. ji stovėjo medinė bažnyčia, kurią 1689 m. pašventino Vilniaus vyskupas. Nuo 1991 m. Kuktiškių bažnyčios klebonas yra monsinjoras Juozas Čeberiokas.

Prie Kuktiškių bažnyčios 1930 metais pastatytas Mykolo Arkangelo paminklas. Vėliau šis paminklas buvo nugriautas ir sunaikintas, o 1991 metais atstatytas Kuktiškių apylinkės žmonių lėšomis.

LANKYTINOS VIETOS

Gyčio Petkevičiaus sodyba Buitūnų kaime. Sodyboje ivairius retus medžius, vaismedžius,

Pagrindiniai faktai:

Seniūnijos teritorija: apie 6000 ha, (plotas netikslus, nes nėra tiksliai paskaičiuotas Tauragnų seniūnijai perduotas plotas), iš jų:53 % užima žemdirbystės plotai, 22% miškai, 0,02 % vandenys, 0,01 % miesteliai ir gyvenvietės,0,01 % pramonės įmonės ir keliai, 24,96 % kitos paskirties plotai.

6.2. Seniūnijos gyventojai: 929.žmonės, iš jų 56 % miesteliuose ir gyvenvietėse, 44% kaimuose, 432 vyrai , 497moterys, 97 % lietuvių, 1% lenkų, 1 % rusų, 1 % kitų tautybių gyventojų.

Seniūnijoje yra:

Kuktiškių paštas;

V. Leleivos kaimo turizmo sodyba;

Kuktiškių pagrindinė mokykla (joje yra ikimokyklinio ugdymo grupė);

Kuktiškių kultūros centras;

Kuktiškių Šv. Jono krikštytojo bažnyčia;

Utenos A.ir M Miškinių viešosios bibliotekos Kuktiškių filialas;

Utenos A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos Raudoniškio filialas;

Sodyboje iškasti 5 tvenkiniai, vienas - su sala viduryje. Surinkta daug akmenų, senovinių daiktų. Visi senoviniai daiktai laikomi klėtyje. Sodyba gražiai tvarkoma.

Gyventojų poilsiui įrengta poilsiavietė prie Gėlio ežero.

Seniūnijoje yra upių, ežerų.

UPĖS: Krašuona, Vyžinta.

EŽERAI: Alksnas, Liminas, Vyžintas, Pelakys, Jauniškis, Kerėpla, Striupys, Vincelis, Liūdelis, Zaltys, Nodežeris, Neverželis, Piliakalnis, Laukinis, Zimajys, Gėlys, Žvinglys, Gilužis.

Heraldika

Kuktiškės istorinio herbo niekada neturėjo. Komisijoje svarstant naujo herbo idėjas kartu su vietos seniūnijos atstovais, buvo pritarta siūlymui herbe pavaizduoti paukštį - kukutį. Nors miestelio vardas yra hidroniminės kilmės, tačiau tautosakoje Kuktiškės dažnai siejamos su šio paukščio vardu. Kukutis - žalvarinių būrio kukučių šeimos spalvingas atstovas, ant galvos turintis vėduokle išsiskleidžiantį kuodą. Lietuvoje retas. Gyvena pamiškėse, atviruose plotuose, pamiškių pievose.

Simbolių kalboje paukščiai dėl savo gebėjimo pakilti nuo žemės laikyti artimi dangui, jie lyg tarpininkai tarp žemės ir dangaus. Buvo paplitusi nuomonė, jog po mirties siela atsiskiria nuo fizinio kūno ir virsta paukščiu. Daugelyje religijų yra sparnuotų arba paukščio pavidalo dangišku būtybių, pvz.: angelų, cherubinų, serafimų ir kt. Ankstyvosios krikščionybės mene paukščiai yra atpirtųjų sielų simbolis. Daugelyje kultūrų paukščiai buvo laikomi išminties, intelekto įsikūnijimu.

Auksinė skydo spalva heraldikoje reiškia kilnumą, dorą, protingumą.

Dailininkė Vida Navikienė parengė Kuktiškių herbo etaloną. Jį Heraldikos komisija aprobavo 2002 m. gegužės 23 d. (Komisijos

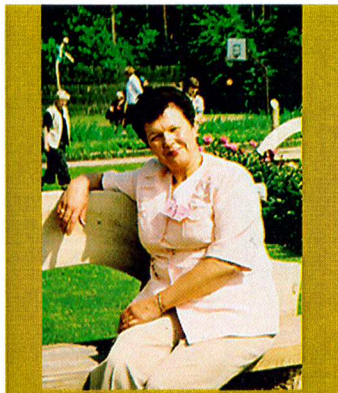
Kuktiškių seniūnijos moterys aptaria galimybes rengti kultūrinį projektą ir teikti jį Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupei 2005 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Svečiai iš Tauragnų ir Daugailių seniūnijų apžiūri Kuktiškių Skulptūrų parką, 2005 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Utenos rajonas - Leliūnai

Seniūnė Lina Petronienė

Tel.: (8~389) 60816, (8~389) 60745
Faks.: (8~389) 60816
El. paštas: leliunai@utena.lt

Adresas:
Liepų g. 1
Leliūnai, LT-28027 Utenos raj.

buvo jungiamos. 1986 m. spalio 20 d. buvo prijungta Pakalnių apylinkė. Nuo to laiko seniūnijos teritorija nesikeitė.

Plotas: 16 244 ha. Iš jų: 2829 ha užima miškai, 346 ha - vandens telkiniai.

Ežerai: Aknystėlis (29 ha), Anglinis (7 ha), Apšlavas (39 ha), Atabradinis (1 ha), Balinskių (Dilio), Ežeraitis (1 ha), Gilužis (8 ha), Ilgis (45,6 ha), Kermežys (46 ha), Kigelis (7), Kigys (9 ha), Kriogžylis (2 ha), Pagirinis (4 ha), Papiškiai (1 ha), Pavieskelis (1 ha), Talys (22 ha), Utenaitis (5 ha), Versmynas (30 ha), Vidurinis (1 ha). Didžiausias ežeras - Vidinkstas (113 ha), jo ilgis - 2,4 km, didžiausias gylis - 5,9 m.

Valstybiniai miškai: Ažuolijos (308 ha), Pakalnių (270 ha), Medinių (107 ha).

Per seniūnijos teritoriją eina valstybiniai keliai: Zarasai-Kaunas ir Vilnius-Utena. Vietinės reikšmės kelių ilgis 237,8 km.

Gyventojai

Seniūnijoje gyvena 2946 gyventojas (2002 m. sausio 1 d. duomenys). Iš jų: vyrų - 1392, moterų - 1554.

Leliūnų miestelyje - 541,
Antalgės kaime - 576,
Pakalnių kaime - 381,
Ažugirių kaime - 133,

Narkūnų kaime
- 121,
Šilinės kaime -
86.
Likusiuose 112
kaimų gyvena 922
žmonės. 29 kaimuose iš
viso nelikę gyventojų.

Lankytinos vietos

Piliakalniai:

Antalgės, Aknystėlės, Narkūnų, Pakalnių, Sūngailišio, Vitkūnų, Vosgėlių.

Pilkapiai:

Aknystėlės, Maželiškių, Padborkos.

Kapinės:

neveikiančios: Medinių, Mirkėnų, Stabulankių, Vaitkūnų, Antalgės, Ažugirių I, Ažugirių II, Vosgėlių, Velbiškių, Bulinskių, Budreikėlių, Bajoriškių, Narkūnų, Vietaikių, Liveikių, Jasonių, Avižienių, Viskėnų, Vietaikių (Ignapolio);

veikiančios: Pakalnių ir Leliūnų.

Senkapiai:

Aknystėlės, Antalgės, Ažugirių, Maželiškių, Narkūnų, Vaitkūnų, Viskėnų.

Architektūros paminklai:

Avižienių dvaro tvirtas, Leliūnų dvaro sodyba.

Dailės ir kultūros paminklai:

Pakalnių triaukštė koplytėlė su skulptūromis, Antalgės kryžius (1972m), Cyviškių kryžius, Leliūnų kapinėse Juodzevičių kapo antkapinis paminklas, Pakalnių kaimo kapinių Antano Deveikio stogastulpis, Jasonių k. Pr. Vilčinskio kapas (stogastulpis).

Keramikos muziejus (Leliūnų mstl.)

Leliūnų seniūnija yra Utenos rajono vakarinėje dalyje. Ribojasi su Utenos miestu, Utenos, Kuktiškių ir Vyžuonų (Utenos r.) seniūnijomis, Molėtų ir Anykščių rajonais.

Iki Pirmojo pasaulinio karo buvusio Leliūnų valsčiaus teritorija priklausė Kauno gubernijos Ukmergės apskrčiai. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, 1919 m. buvo įkurta Utenos apskritys, kuriai ir priklausė Leliūnų valsčius - 110 kv. m. Iki 1940 m. valsčiuje buvo 7 apylinkės (seniūnijos): Aknystėlių, Ažugirių, Diktarių (Anykščių r.), Labeikių, Leliūnų, Trumbatiškio (Anykščių r.) ir Velykūnų (Anykščių r.).

Pertvarkant Lietuvos administracinį suskirstymą, 1950 m. likviduotos apskritys ir valsčiai, o jų vietoje įsteigti rajonai. Leliūnų valsčiaus dalis (Aknystėlių, Ažugirių, Labeikių ir Leliūnų apylinkės) priskirtos Utenos rajonui, kita dalis - Anykščių rajonui. Seniūnijoje yra 119 kaimų.

Įvairaus laikotarpio Aukščiausios

Vosgėlių akmuo (1968 m. paskelbtas geologiniu gamtos paminklu);

Pakalnių ažuolas (1997 m. paskelbtas saugomu objektu);

Pakalnių geomorfologinis draustinis (plotas 420 ha);

Ažuolijos botaninis zoologinis draustinis (68,2 ha).

Lankytinos vietos

Važiuojant Pakalnių - Alantos vieškeliu, 3 km nuo Utenos dunkso greta vienas kito Narkūnų piliakalniai su aiškiai išlikusiais pylimais, aikštelėmis ir senovės gyvenvietės liekanomis. Šie piliakalniai siejami su kunigaikščio Utenio vardu, todėl vienas vadinamas "Utenio pilimi", o kitas "Utenio kapu". Legendomis apipintas ir papėdėje esąs slėnis, vadinamas "Laimės slėniu". Narkūnų piliakalnis tyrinėtas archeologų 1835 m. Pr. Vilčinskio, 1959 m. - Utenos kraštotyros muziejaus. 1975-1978 m. čia rasta dviejų laikotarpių kultūriniai sluoksniai, metalo lydymo krosnelių liekanų, liejimo formų, keramikos

Leliūnų seniūnijos bendruomenės sugalvoto projekto idėjos pristatymas susirinkusiems Utenos ir Saldutiškio seniūnijų atstovams 2005 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

dirbinių (I tūkstantmetis). Šiais metais ant piliakalnio vyko Valstybės dienos šventė.

Pakalnių kaime (buvusioje dvaro vietoje) auga ažuolas, kuris 1960 m. paskelbtas gamtos

Važiuojant keliu Pakalniai — Leliūnai, dešinėje kelio pusėje stūkso Pakalnių piliakalnis, nuo kurio atsiveria graži Pakalnių miestelio, Vidinksto ežero panorama. Ant piliakalnio 1918 m. buvo pastatytas (nugriautas 1963 m., vėl atstatytas 1989 m. ir vėl nugriuvo 1999 m.) 18 metrų medinis kryžius. Dabar jo vietoje atstatytas mažesnis kryžius (aut. P. Kaziūnas). Piliakalnio aikštelėje palaidoti keli žuvę partizanai. Piliakalnį tyrinėjo 1836 m. P. Vilčinskis, 1989 m. - 1991 m. Lietuvos istorijos institutas. Rasta keramikos dirbinių, stulpavietės, įgilinto židinio dalis ir kt. Piliakalnis datuojamas I t-mečio - II t-mečio pradžia. Radiniai saugomi Utenos kraštotyros muziejuje.

Leliūnų miestelyje kviečiame aplankyti vienintelį keramikos muziejų Lietuvoje. Ekspонатus surinko ir muziejų įkūrė tautodailininkas V. Valiušis. Muziejuje nuolat veikia tautodailininkų meno parodos.

Tarp Ažugirių ir Antalgės kaimo, važiuojant į Uteną, kairėje kelio pusėje pamatysime rodyklę "Sūngailiško piliakalnis", pavaziavus keliuku buvusioje dvarvietėje rasime gražiai įrengtą "Sūngailiško" medžiotojų klubo narių poilsiavietę.

Pravažiavus pro Antalgės kaimą ir pasukus į kairę, Dirvoniškio kaime yra viena iš gražiausių apskrities ir Lietuvos D. ir V. Neliupšių sodyba, kuri pasižymi introdukuota augalų gausa. Tai tarsi nedidelis botanikos sodas.

Jasonių kaimo kapinaitėse pastatytas S. Karanausko stogastulpis Pr. Vilčinskui.

Poilsiautojus priima:

Birutė Klimašauskienė - Pakalnių k. (Vidinksto ežeras, gražios apylinkės).

Alvydas Valiukas - Mirkėnų k. (Prie Ilgio ežero).

Leliūnų seniūnijos Moterų bendrijos „Leliūna“ sukaupią istorinį paveldą apžiūrėti 2005 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Alvydas Juciūnas - Padborkos k. (Apšlavo ežeras).

Veikiančios bendruomenės

Leliūnų seniūnijos bendruomenė

Leliūnų seniūnijos bendruomenė savarankiška, ne pelno siekianti visuomeninė organizacija, telkianti Leliūnų seniūnijoje gyvenančius ir iš šio krašto kilusius žmones.

Bendruomenė bendradarbiauja su rajono savivaldos institucijomis, Lietuvos respublikos valstybinėmis įstaigomis, Lietuvos ir užsienio visuomeninėmis ir kitomis organizacijomis ir pavieniais asmenimis.

Didžiuojamės savo gražia gamta, išymiais žmonėmis, gyvenančiais mūsų krašte. Džiaugiamės kiekvienu geru darbu, nauja pažintimi. Linkime gerų išpūdžių ir sėkmingo bendradarbiavimo su mumis.

Leliūnų seniūnijos bendruomenės pirmininkas **Kęstutis Udras**

Utenos rajonas - Saldutiškis

Tel.: (8~389) 36781
Faks.: (8~389) 36716
El. paštas: saldutiskis@utena.sav.lt

Adresas:
Saldutiškis, Laisvės a. 2
LT-28333 Utenos rajonas

Seniūnijoje švenčiamos šventės:

Tradicinės, tai Šv. Jono atlydai ir Joninių šventė Kirdeikių kaime, Saldutiškio seniūnijoje, Utenos rajone, Atsimainymo atlydai ir Kraštiečių šventė Saldutiškio miestelyje, Utenos rajone, Šv. Antano atlydai ir ansamblių šventė Saldutiškio miestelyje, denliaus šventė Kirdeikių kaime ir Saldutiškio miestelyje.

Seniūnijoje veikia trys bendruomenės: „Saldutiškio krašto bendruomenė“ Saldutiškio miestelyje, Utenos rajone, vadovė Violeta Deveikienė.

„Kirdeikių krašto bendruomenė“ Kirdeikių kaime, Utenos rajone vadovė Loreta Cigelskienė.

VšĮ „Ramūno atelje“, Indubakių kaime, Saldutiškio seniūnijoje, Utenos rajone vadovas Ramūnas Abukevičius.

Trumpas pasakojimas apie Dryžių piliakalnio atsiradimą.

Jis pasakoja, kad labai seniai čia, šiame krašte, gyvenęs labai žiaurus ponas, kuris be saiko išnaudodavęs žmones. Kartą, kai baudžiauninkai anksti baigė darbą norėjo skirstytis, ponas juos sulaukė ir, nežinodamas kokią darbą duoti, iš pykčio liepė kepurėmis supilti kalną. Baudžiauninkai ėmėsi darbo. Nešė žemes iš įvairių vietų ir supylė didžiulį kalną. Ponas grūmojo žmonėms, kad ne tokį kalną supylė. Užėjo didelė audra, nulygino

palaidojo ir patį poną.

Lankytinos vietos

Saldutiškio seniūniją iš vienos pusės apima Labanoro regioninis parkas, o iš kitos pusės - Aukštaitijos nacionalinis parkas.

Poilsiavietės:

3 prie Aiseto ežero;
1 prie Lamėsto ežero;
1 prie Ukojo ežero;
1 prie Pakaso ežero;
Gražinos Kriugiškiėnės kaimo turizmo sodyba Antakalnio kaime.

Architektūros, archeologijos paminklai:

Stasiūnų etnografinis kaimas;
Meilės alėja;
Saldutiškio ambulatorija;
Saldutiškio dvaro rūmai;
Saldutiškio parkas;
Indubakių akmenų draustinis;
Dryžių piliakalnis;
11 neveikiančių kapinių;
Saldutiškio kultūros namai (buvę šaulių namai);
paminklas Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo (1918m.) dešimtmečiui paminėti;
Vajelių geologinis draustinis
Indubakių dubenuotas akmuo;
kino režisieriaus P. Abukevičiaus sodyba su buvusiu vilkų rezervatu;
paminklas S. Gimžauskui, senas geležinkelio vandens bokštas;
Kunigo Breivys statyti Kirdeikių parapijos namai, kuriuose šiuo metu veikia Saldutiškio seniūnijos Kirdeikių kultūros namai. 2002 metais Kirdeikių kultūros namuose įrengtas

Saldutiškis istorinio herbo niekada neturėjo. Svarstant naujo herbo idėją, kartu su vietos seniūnijos atstovais buvo nutarta herbe pavaizduoti stilizuotą elnio galvą, o vietoje jo ragų - pušų šakas su kankorėžiais.

Elnias garbinamas visame pasaulyje dėl didelių, kasmet ataugančių ragų ir dažnai lyginamas su gyvybės medžiu. Dėl to daugelyje kultūrų jis simbolizavo derlingumą, dvasios tobulėjimą ir kūrybingumą. Elnias laikomas saulės gyvūnu, tarpininku tarp dangaus ir žemės. Antikos mitologijoje elnias - sielų vedlys. Krikščionybės mene jis siejamas su gyvybės vandeniu ir lyginamas su žmogumi, trokštančiu Dievo šviesos, dėl to dažnai vaizduojamas geriantis vandenį kryžiaus papėdėje.

Pušis Rytų šalyse simbolizuoja nemirtingumą ir ilgaamžiškumą. Kaip ilgaamžiškumo simbolis ji dažnai vaizduojama su sidabrinu elniu. Pušis - aršos, ryžto ir sėkmės emblema. Dievo Dionizo (Bakcho) tirsas - skeptras vaizduojamas su pušies kankorėžio antgaliu.

Mėlyna skydo spalva heraldikoje reiškia ištikimybę, tvirtumą ir sąžiningumą. Sidabrinė spalva reiškia džiaugsmą, dorą, skaistumą, nekaltybę ir teisingumą. Dailininkas Juozas Galkus parengė Saldutiškio herbo etaloną. Jį Heraldikos komisija aprobavo

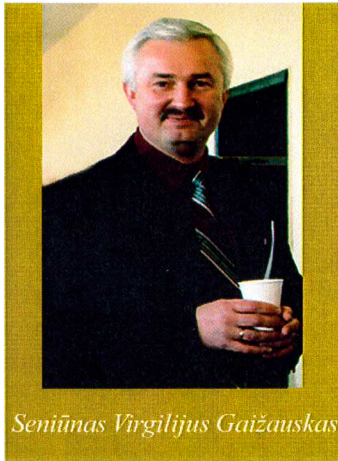
Saldutiškio seniūnijos delegacijos atstovai viešnagės po Zarasų Turmanto seniūniją metu pasakoja apie savo seniūniją 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Bendraujant Utenos rajono Saldutiškio ir Zarasų rajono Turmanto bendruomenėms, daug bendrų klausimų turi ir abiejų seniūnijų seniūnai, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Utenos rajonas - Sudeikiai

Seniūnas Virgilijus Gaižauskas

Tel.: (8~389) 34323, (8~389) 34310
Faks.: (8~389) 34323
El. paštas: v.gaižauskas@utena.lt

Adresas:
Sudeikiai, Aukštaičių g. 12
LT-28039 Utenos rajonas

paminklinis akmuo, kur 1949 m. kovo 24 d. žuvo Vytauto apygardos vadas Vincas Kaulinis-Miškinis, partizanai Alfonsas Bivainis, Bronius Bivainis, Albinas Guobužas, Vytautas Pakalnis, Napalys Valančiūnas, ryšininkas Dominykas Sirutis.

Seniūnijos plotas - 10820 ha.

Centras - Sudeikių miestelis, išsistatęs labai gražioje vietoje, pietiniame didžiulio Alaušo ežero krante, nuolaidziame ežero pusėn kalnelyje, 12 km į šiaurės rytus nuo Utenos. Reljefo kraštovaizdis kalvotas, daubotas, su daugybe ežerų, susiformavęs vėlyvuojų ledynmečiu. Kalvos ir daubos nevienodos savo forma: vienos apskritos, kitos pailgos.

Šiuo metu Sudeikių miestelyje yra katalikų bažnyčia, paštas, taksofonas, biblioteka, kultūros namai, gaisrininkų komanda, medicinos punktas, pagrindinė mokykla, vaikų darželis, alaus baras, užėiga, dvi parduotuvės, du pieno supirkimo punktai, medienos pjūvimo įmonė.

Sirutėnų gyvenvietėje veikia kultūros namai, pradinė mokykla, biblioteka, parduotuvė, medicinos punktas, medienos pjūvimo įmonė, pieno supirkimo punktas, Bandeliškio žemės ūkio bendrovė, auginanti kiaules. Sudeikiuose banko skyrius uždarytas 2000 m.

Seniūnijoje iš viso 59 kaimai ir viensėdžiai: Alaušai, Alinaūka, Alkai, Armališkės, Avietyinė, Baltakarčiai, Bandeliškis, Barbarauka, Bikuškis, Bikūnai, Bradasai, Cyžiškės, Garneliai, Girelė, Daugilis, Juozapava, Juliškis, Juškėnai, Juodiškis, Kamisarauka, Karveliškis, Kavoliškis, Kirkliai, Kruopiškis, Kuzmiškis, Liepkalnis (Ubagai), Lukniai, Musteikiai, Naujakiemis, Nemuniškis, Nolėnai, Norvaišai, Novosiolkos, Pusbėdis, Padbuožė, Pauolis, Pilveliai, Petroniškis, Rudupys, Ramavydiškės, Ruzgiškės I, Ruzgiškės II, Saterečius, Samanė, Sidabrinė, Sirutėnai, Skrebulė, Sudeikiai (mstl.), Sungailiai, Sprakšiai, Stasiškės, Šaltupis, Šeimyniškiečiai (km.), Šeimyniškiečiai (vnk.), Toleikiai, Vaiskūnai, Viešeikiai, Verbūnai, Voverynė.

Didžiausi: Sudeikių mstl. (2002 m. sausio 1 d. gyveno 474 gyventojai), Sirutėnų k. (2002 m. sausio 1 d. gyveno 186 gyventojai).

Tarp kalvų tyvuliuoja įvairaus dydžio ir formos ežerai ežerėliai - iš viso 22.

Vienas iš didžiausių - **Alaušas**. Ežero dubenį juosia kalvotas - daubotas reljefas. Vietomis nežymius plotus užima smėlingos, žvyringos terasos. Ežeras pratakiniis, į jį įteka nedideli

gretimų ežerėlių. Iš šiaurinio ežero galo išteka upelis Alauša - kairysis Šventosios intakas (8.8 km ilgio). Pakrantės sausos, upelių dalyse truputį užpelkėjusios. Ežeras išstęsęs iš pietų į šiaurę.

Ilgis - 5.9 km, **didžiausias plotis** - 2.7 km, **vidutinis** - 1.8 km, **plotas** - 1071,8 ha, **didžiausias gylis** - 42 m, **vidutinis** - 12 m. Ežero **baseino plotas** 5577 ha. Ežere yra dvi salos, kurių bendras plotas - 5.25 ha. Tai vienas iš nedaugelio Lietuvos ežerų, kur tebegyvena skaniausios žuvis - seliavos. Be jau minėto Alaušo ežero, yra dar ir mažesnių, ypač šiaurės vakarų ir šiaurės rytų kryptimi: **Šiekštys, Alksnas, Bradasas, Lankos, Bradasėlis, Labinis ir kt.**

Gyventojai

Seniūnijoje 2002 m. sausio 1 d. gyveno 1449 žmonės.

Per 10 metų (nuo 1993 iki 2002) gyventojų sumažėjo nuo 1584 iki 1449, tai yra - 135 žmonėmis.

Pagal tautybę - 97 proc. gyventojų - lietuviai.

Kitų tautybių: 21 rusas, 11 lenkų, 2 baltarusiai, 2 latviai, 1 vengras.

Lankytinos vietos

Architektūros paminklas.

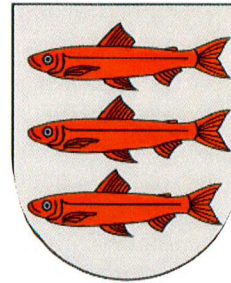
Ilgame, siaurame pusiasalyje, įsiterpusiame į Alaušo ežerą iš vakarų pusės, jau 17 a. švytėjo Bikuškio dvaro pastatai. Dabar jie restauruoti. Dvaro savininkai čia organizuoja menininkų simpoziumus, dailininkų ir skulptorių plenerus.

Archeologijos paminklai:

Armališkių piliakalnis,

Bikūnų piliakalnis,

Kirklių akmuo su iškalta pasaga,

Skaistašilio pilkapiai I, vadinami Švedkapiais,
 Skaistašilio pilkapiai II,
 Nolėnų piliakalnis,
 Baltakarčių piliakalnis,
 Bikūnų piliakalnis ir senkapis,
 Alkų kaime - Alkakalnis,
 Daugilių gynybiniai įtvirtinimai, vadinami Pylimu,
 Kirklių senkapiai,
 Petroniškio senkapiai,
 Luknių senkapiai.

Apie sunkius ir permainingus Sudeikių krašto laikus, apie žymius sudeikiečius, garsinusius ir garsinančius mūsų kraštą, pasakoja Sudeikių pagrindinėje mokykloje įrengti istorinis — etnografinis ir memorialinis žymių kraštiečių muziejai.

Galima aplankyti 1920-1921 m. Sudeikiuose klebonavusio ir mirusio kunigo-poeto Juozo Šnapščio-Margalio kapą Šv. Mergelės Marijos bažnyčios šventoriuje.

Sirutėnų kaimo gyventojų skulptoriaus sodyboje įkurtas varpų muziejus.

Istorija

Sudeikių miestelio atsiradimas yra glaudžiai susijęs su Bikuškio dvaru, kuris buvo įkurtas 17 a. Dvaras priklausė Radviloms, vėliau Trakų vaivadais Taduui Oginskiui, 18 a. - Prošinskiams, kurie 1779 m. birželio 7 d. išsirūpino iš valdovo Stanislovo Augusto Poniatovskio trečiadienio turgaus ir spalyje dvi savaites trunkančio prekymečio privilegiją.

Privilegijos priežastis buvo Sudeikių miestelio kūrimas. Sudėgus Bikuškio dvaro medinei bažnyčiai, Degsnio ir Jotaučių dvarų savininkas Kazlas naujai parapijai išlaikyti skyrė du valakus žemės, finansiškai perėmė naujos bažnyčios statybą. Švenčiausios Mergelės Marijos mūrinė bažnyčia buvo pastatyta 18 a. pabaigoje, apie ją pradėjo kurtis miestelis. 1820

Sudeikių bendruomenės ant lapo surašytos projektų idėjos pravers įgyvendinant 2007-2013 metų strategiją, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

nacionalinio išsivadavimo sukilimo įvykiai neaplenkė ir Sudeikių. Sukilėliai ryžtingai kovojo su carinės administracijos įstaigomis. 40-ies sukilėlių būrys 1863 m. lapkričio 14 d. sunaikino miestelio valdybos dokumentus. 19 a. pabaigoje sudeikiečiai bandė pasipriešinti carinės valdžios ir vietinių dvarininkų spaudai. Nepaklususiems malšinti iš Daugpilio buvo atsiųstos dvi kareivių kuopos.

19 a. pradžioje Sudeikiuose veikė papartinė mokykla, o 1866 m. buvo įsteigta valdinė pradžios mokykla. 1923 m. miestelyje buvo 40 sodybų su 207 sudeikiečiais.

Atkūrus nepriklausomybę, miestelyje veikė pradžios mokykla, kuriai apie 1935 m. buvo pastatyti nauji pastatai. Buvo pašto agentūra, pieno nugriebimo punktas, kelios parduotuvės, amatininkų dirbtuvės ir kt.

Pirmieji savo organizaciją įkūrė pavasarininkai. Jie rengė viešas paskaitas ir vaidinimus. Vėliau, vadovaujami mokyklos vedėjo P.Adamanio, pradėjo savo veiklą šauliai ir jaunieji ūkininkai.

Nuo 19 a. vidurio iki 20 a. pradžios Sudeikių

- valsčiaus centras. Miesteliui netekus valsčiaus centro statuso, nemažai sodybų išsidalino į vienišius ar iš viso išsikėlė. 1944 m. karo veikslių metu nukentėjo miestelis ir bažnyčia. 1955 m. bažnyčia suremontuota, pakeistas jos fasadas.

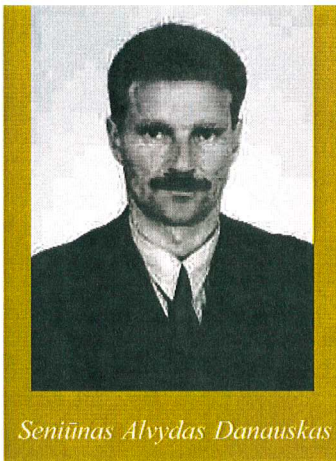
Heraldika

Sudeikių herbas patvirtintas Lietuvos Respublikos Prezidento 2002 m. kovo 18 d. dekretu Nr. 1700.

Herbo sidabriname skyde pavaizduotos pasuktos į dešinę trys viena virš kitos raudonos seliavos. Sudeikiai istorinio herbo anksčiau niekada neturėjo. Herbe pavaizduotos seliavos, laišišinių šeimos žuvys, kurios veisiasi Alaušo ežere, prie kurio įsikūręs miestelis. Sidabrinė spalva reiškia džiaugsmą, skaistumą, nekaltybę, teisingumą, simbolizuoja vandenį. Raudona spalva reiškia drąsą, narsą, meilę. Žuvis simboliškai siejama su vandeniu - vienu svarbiausių gyvybės šaltinių. Visatoje

Utenos rajonas - Tauragnai

Seniūnas Alyudas Danauskas

Tel.: (8~389) 32371, (8~389) 61748
Faks.: (8~389) 32371
El. paštas: a.danauskas@utena.sav.lt

Adresas:
Tauragnai, A. Musteikio g. 35
Utenos rajonas

mokykloje esantis vaikų darželis.

Tauragnuose yra kultūros centras (koordinatore Jūratė Šinkūnienė, meno vadovė Ligita Balčiūnienė, režisierius Vygantas Varneckas).

Seniūnijoje yra du muziejai: vienas mokykloje, o kitas kultūros centre (Veronika Gimbutienė). Taip pat yra trys bibliotekos: mokykloje (Laimutė Čepukienė), kultūros centre (Nijolė Šuminienė), Klykių kaime (Ona Švytienė).

Seniūnijoje yra dvi bažnyčios ir viena cerkvė. Tauragnų miestelyje - Šv. Jurgio bažnyčia, pastatyta 1969 m. ir Daunorių šv. Jėzaus Širdies bažnyčia, pastatyta 1934 m. Šeimaties kaime veikia stačiatikių cerkvė.

Seniūnijoje yra ambulatorija (Arvydas Paleckis) ir Klykių medicinos punktas (Genovaitė Žičkienė).

Miestelyje yra vaistinė (Jūratė Paleckienė).

Lankytinos vietos:

Tauragnų krašto muziejus, Eugenijos Šimkūnaitės muziejus, Šuminų, Strazdų, Vaišnoriskės kaimų etnografinės sodybos, senovė dvelkiančios Varniškių ir Šiaudiniškio kaimų sodybos, akmuo „Mokas“, Taurapilio piliakalnis, Varniškių ažuolas, Varniškių liepa, Tauragno ežeras – giliausias Lietuvoje (60,5 m), Piliakalnio ežeras – aukščiausias virš jūros lygio Lietuvoje (198,9 m), Papirčių piliakalnis

Pilkapiai: Tauragnų, Taurapilio, Antabaltės, Duobulės, Daunorių, Minčios, Šeimaties, Varniškių, Tautiško, Stučių, Skroblaus.

Piliakalniai: Antabaltės, Kalvių, Kamšos, Klykių, Papirčių, Rukšėnų, Sėlės, Šeimaties, Tauragnų, Taurapilio, Urviškių.

Gamtos paveldo objektai: Šeimaties akmuo „Mokas“, Šeimaties akmuo „Mokiukas“, Žiezdrių akmuo su „Velnio pėda“, Stūglių akmuo, Šimkūnų akmuo su dubeniu, Žiezdrių kaimo Laumės akmuo, Šuminų pušis, Varniškių ažuolas, Varniškių liepa, Varniškių šaltinis.

Architektūra: Minčios vandens malūnas, Strazdų penkių sodybų kaimas, Šuminų septynių sodybų kaimas, Vaišnoriskės dviejų sodybų kaimas, Varniškių dviejų sodybų kaimas, Šiaudiniškio trijų sodybų kaimas, Tauragnų buvusio dvaro sodybos fragmentai, Šeimaties pradinė mokykla.

Dailė: Stogastulpis su Nukryžiuotojo skulptūra Pilkenių kaime, 1857 m. padirbtas Teofilio Tilvyčio senelio Justino Tilvyčio, antkapinis paminklas Tauragnų kapinėse, koplytstulpis su Jono Nepamuko skulptūra Sėlės kaime, Kaboriškių kryžius su arkangelo šv. Mykolo, šv. Marijos ir šv. Dominyko skulptūromis, padirbtomis 1920 m. Adolfo Ivanausko.

Seniūnijoje švenčiamos šventės: Tauragnų miestelyje – Šv. Petro ir Povilo atleidimai. Švenčiamos naujos, bet vietinių žmonių priimtos ir pamėgtos šventės – Joninės, miestelio šventė.

Seniūnijoje veikia ne pelno siekiančios organizacijos: Tauragnų krašto bendruomenė (pirmininkė Danguolė Grabauskienė), Tauragnų

Bendras seniūnijos plotas 21600 ha, iš jų 27 proc. užima žemdirbystės plotai, 50 proc. miškai, 8 proc. vandenys ir 15 proc. kitos paskirties plotai.

Seniūnijoje gyvena 1,6 tūkst. gyventojų, iš jų - 54,5 proc. miestelyje ir gyvenvietėse, 45,5 proc. kaimuose ir viensėdžiuose. Iš viso 753 vyrai ir 859 moterys. Lietuviai sudaro 96,46 proc., lenkai – 0,5 proc., rusai – 2,67 proc. ir kitų tautybių – 0,37 proc.

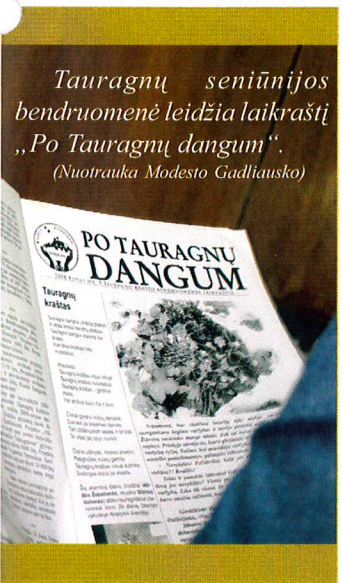
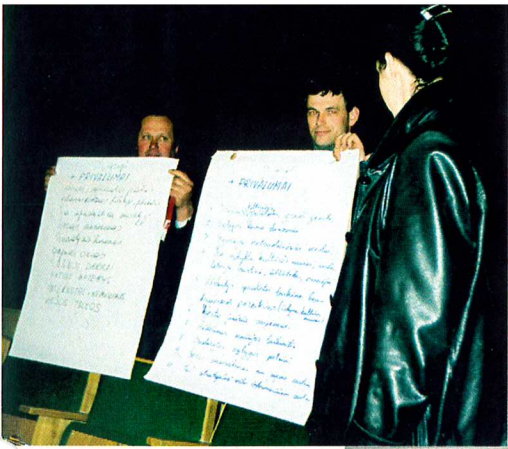
Seniūnijoje yra dvi pašto įstaigos: viena Tauragnų miestelyje, (Valė Šuminienė) ir Sirvydžių kaime (Ona Vaičiūnienė).

Yra penkios kaimo turizmo sodybos: Tauragnuose – Jono Maniušio ir Povilo Gimtučio, Inkartų kaime – Rasos Umarienės ir Jūratės Rakauskaitės, Rūgšteliškio kaime – Antano Lagunavičiaus.

Tauragnų seniūnijoje yra viena mokykla – Tauragnų Eugenijos Šimkūnaitės pagrindinė mokykla

Vyrai laiko popieriaus lapus su įvardintomis Tauragnų seniūnijos žmonių problemomis ir pasiūlymais kaip jas spręsti, 2004 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Tauragnų seniūnijos bendruomenininkų išvyka į Dusetas ir susitikimas su Dusetų seniūnijos bendruomene. Dusetose. Darbas grupėse, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Idona Kirkienė), mokykloje veikiančias „Žiniuosės“ klubas (Aldona Tartilienė), medžiotojų klubas „Tauragnai“ (Alvydas Danauskas).

LEGENDA APIE MOKĄ

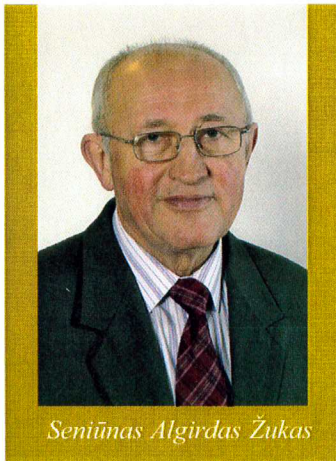
Senų senovėje gyvenęs žmogus, vardu Moka. Turėjęs jis žmoną ir sūnų. Darbšti buvo Moko šeima, dirbusi už visą giminę. Tačiau nusivylęs žmonių tingumu, Moka nusiminęs ir pats nustojęs dirbti. Žmonės ėmė ant jo pykti, tad teko Mokui keltis kitur. Kartu su žmona ir sūnumi jis iškeliavo šiaurės link. Tačiau kelią pastojų Tauragno ežeras, kurį reikėjo perplaukti. Moka pamokė žmoną ir sūnų plaukiant nesigrežioti ir nežiūrėti atgal. Sūnus paklausęs, o Mokieinė nepaklausiusi ir nuskendus. Verkęs Moka, išlipęs ant kranto ir stovėjęs tol, kol suakmenėjęs. Ir dabar jis toje vietoje tebostovi. O Tauragno dugne liko Mokieinė – didelis akmuo, į kurį žvaigždės tinkle suklėso.

Vaišnoriškės

Utenos rajonas - Utena

Seniūnas Algirdas Žukas

Tel.: (8-389) 61648
Faks.: (8-389) 61649
El. paštas: utenosseniu@utena.sav.lt

Adresas:
Utena, Utenio a. 4
LT-28503 Utena

VšĮ Utenos VSPC Biliakiečio medicinos punktas;

VšĮ Utenos VSPC Vaikutėnų medicinos punktas;

VšĮ Utenos VSPC Pačkėnų medicinos punktas.

Utenos seniūnijoje yra Biliakiečio Švč. Mergelės Marijos vardo bažnyčia

Spirėnų Švč. Mergelės Marijos, Taikos karalienės bažnyčia. Dabar administratorius Povilas Klezys. Bažnyčia priklauso Utenos dekanatui.

Kaimo turizmo sodybos:
Juozas Kačinskas, Droničėnų k., Utenos sen., Utenos r., tel.: 8 389 50512, 8 686 25643, 8 612 15125...

Bronius Maniušis, Miškiniškio vnk., Utenos sen., Utenos r., tel.: 8 698 40305...

Vidų sodyba, Katlėrių k., Utenos sen., Utenos r., tel. 8 616 10087.

Seniūnijoje švenčiamos šventės:

Vaikutėnuose vasarą vyksta „Svaros, grožio ir sporto“ šventė. Tai tradicinė šventė, kuri rengiama kiekvienais metais liepos mėnesį. Vietiniai gyventojai ruošiasi šiai šventei, tvarkydami savo sodybas. Šventė trunka dvi dienas.

sportinės varžybos. Kitą dieną komisija važinėja palai sodybas, įvertina gražiausias. Vėliau koncertuoja vietiniai ir kviestiniai saviveiklininkai, pagerbiami geriausi sportininkai, gražiausių sodybų šeimnininkai, garbingo amžiaus jubilatai. Vaikutėnuose krašto bendruomenė organizuoja Jurgines, tai bendruomenės tradicinė šventė.

Biliakiemyje vyksta Žolinės šventė rugpjūčio 15 d. Vyksta dvi dienas. Pirmą dieną sportinės varžybos, antrą dalyvavimas Šv. Mišiose, Šventę veda Gaspadorius ir Gaspadinė, vietinių saviveiklininkų ir svečių koncertas. Renkamos gražiausios sodybos, šauniauusi sportininkai. Pakeliama vėliava. Uždegamas aukuras. Anksčiau šventės vykdavo estradoje ant šventinio kranto. Dabar parke prie kultūros centro.

Pačkėnų kaime vyksta kaimų šventė (Joninių). Prieš šventę organizuojama švaros ir grožio savaitė Pačkėnų, Kvyklių, Nemeikščių, Griūčių kaimuose ir vienkietuose. Ji prasideda sportinėmis varžybomis. Pakeliama šventės vėliava, uždegamas aukuras. Sveikinami Jonai ir Janinos, pagerbiami geriausi sportininkai, gražiausių sodybų šeimnininkai, koncertuoja

Seniūnijos teritorija: 14600 ha, iš jų 3410 ha miškai.

Seniūnijos gyventojai: 2613 žmonių, iš jų 57,8 proc. miesteliuose ir gyvenvietėse, 42,2 proc. kaimuose, 1561 vyrų, 1052 moterų, 97,7 proc. lietuvių, 0,1 proc. lenkų, 0,9 proc. rusų, 0,04 proc. baltarusių, 1,2 proc. kitų tautybių gyventojų.

Seniūnijoje yra šios įstaigos:

AB Lietuvos paštas Utenos filialas

Vaikutėnų paštas;

Vaikutėnų pagrindinė mokykla;

Utenos Kraštonos pagrindinės mokyklos Biliakiečio skyrius;

Utenos pagrindinės mokyklos Pačkėnų skyrius.

Utenos kultūros centro Pačkėnų kultūros centras;

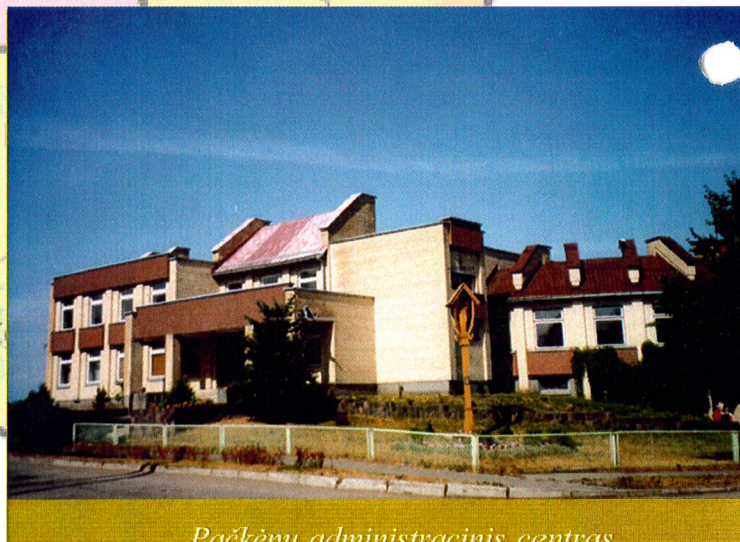
Utenos kultūros centro Biliakiečio kultūros centras;

Utenos kultūros centro Vaikutėnų kultūros centras;

A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos Pačkėnų biblioteka;

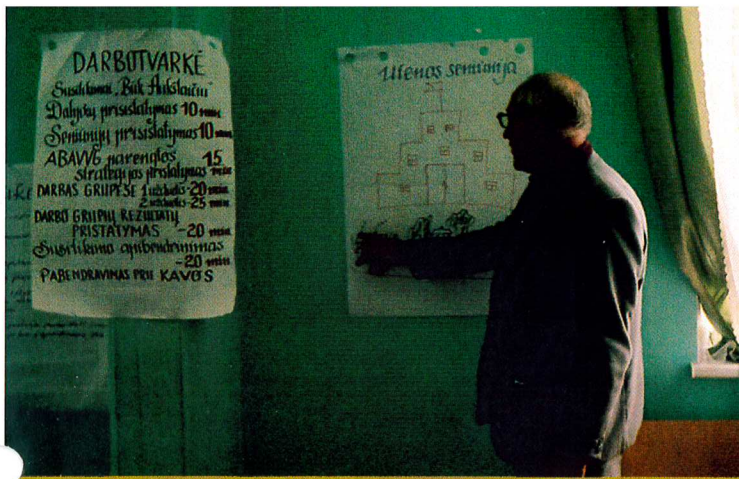
A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos Biliakiečio biblioteka;

A. ir M. Miškinių viešosios

Pačkėnų administracinis centras

Vaikutėnų seniūnas pristato seniūnijos viziją

(Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

kaimiški saviveiklininkai. Pačkėnų krašto bendruomenė organizuoja Sekminių šventę, tai tradicinė šios bendruomenės šventė.

Seniūnijoje veikiančios bendruomenės:

1. Pačkėnų krašto bendruomenė įsikūrė 2003 metų vasario 15 d. Bendruomenės pirmininkas buvo Dainius Simuntis, pavaduotoja Genė Adomėnienė. Nuo 2006 metų bendruomenės pirmininkė Dana Žigienė. Adresas: Pačkėnų k., Utenos raj.

2. Vaikutėnų krašto bendruomenė įsikūrė 2003 metų balandžio 12 d. Bendruomenės pirmininkė Falmira Sinicienė. Adresas: Vaikutėnų k., Utenos raj.

3. Utenos seniūnijos bendruomenė įsikūrė 2004 m. lapkričio 24 d. Bendruomenės pirmininkas Donatas Račinskas. Adresas: Biliakiemio k., Utenos raj.

Pasakojimas: Jotaučiai. Dvaras kairėje Utenos-Zarasų plento pusėje už Vaikutėnų kaimo. XVII–XIX a. valdytas Kozielių-Poklevskių kartu su Degsniu, Kastulyne (1240 deš. žemės). Priklausė Utenos vls., (dabar Utenos sen.). Vien Jotaučių dv. buvo 550 ha žemės. 1853 m. paliv. buvo 9 gyv., 3 iš jų – samdiniai. Ūkvedys Mauricijus Vivulskis. Kozielai mirus, dv. tvarkė ūkvedis Alf. Vivulskis. 1869 m. – Mataušas Sokieškis su kumečiais, tarnais. 1897 m. dv. dar priklausė Tamošiui Kozielai (Kozello), o valdytojas buvo Ad. Šeduikis. Dv. buvo arti 70 žmonių. 1897 m. buvo

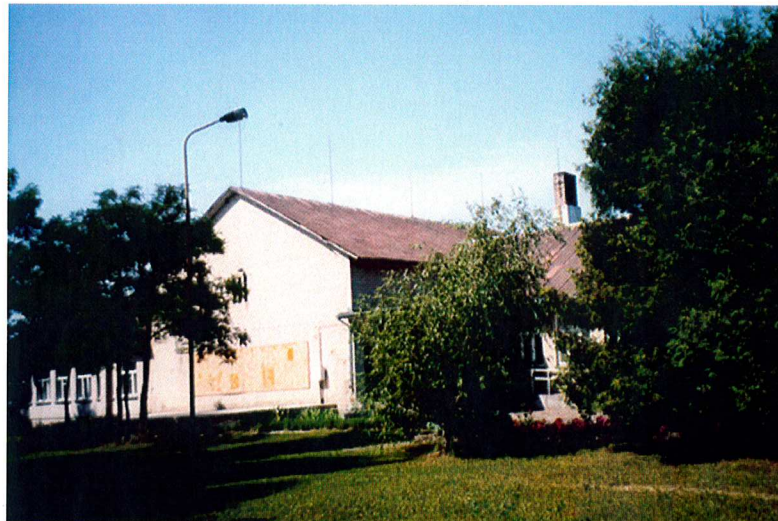
padienių (po 10 kp su valgiu). 1914 m. kare, pasitraukdamas į Rusiją, ponas įsakė suvolioti javus, išparduoti gyvulius. Dv. valdė ūkvedys, karo laiku tvartai buvo paversti arklių ligonine. Gyveno vokiečiai, jiems dirbo žmonės. 1919 m. dv. buvo bolševikų komitetas. 1920 m. Koziela sugrįžo, jam buvo palikta 80 ha žemės, kitą paskirta savanoriams – Aismantui, Jovaišai, Labeikiui. 1940 m. ponui paliko 9 ha, jis apsigyveno kumetyne, o žemę išdalijo 5 naujakuriams. 1941 m. užėjęs vokiečiams vėl žemę gražinta ponui. 1947 m. Koziela išvyko į Lenkiją.

Dv. sodyboje išliko raudonplyčiai rūmai (juose kultūros namai, parduotuvė), tvartai, kumetynas. (*Antanas Gasperaitis*)

Tarybiniais metais Jotaučių dvaro rūmai buvo tarybinio ūkio raštinė, be to rūmuose buvo kultūros namai, parduotuvė ir gyveno kelios šeimos. Dabar Jotaučių dvaro didžioji dalis priklauso Utenos rajono savivaldybei. Parduotuvės ir kultūros namų patalpos tuščios.

R ū m u o s e gyvena trys šeimos. Dvi iš jų kaip savivaldybės būtų fondo bute, dar vienas butas t u š č i a s , neremontuotas. Akmeniniai ūkiniai pastatai privatizuoti, b e t nenaudojami. Aplink Uteną nėra gražių d v a r ū , k u r i u o s e

Jotaučių dvaras randasi 5 km. nuo Utenos prie labai seno ir ateityje turistams labai įdomaus Sankt- Peterburgo –Varšuvos trakto. Iš dvaro vieškelis veda į Minčią, Aukštaitijos nacionalinį parką. Reikėtų, kad Jotaučių dvaras su aplinkine teritorija taptų ne tik turistų lankoma vieta, bet ir mokymo baze. Rūmuose reikėtų įrengti etnokultūros centrą, buities muziejų, o ūkiniuose pastatuose Rytų Aukštaitijai būdingų žemės dirbimo inventoriaus, arklinio transporto priemonių, pakinktų muziejų. Antras aukštas ir visi šeši butai galėtų būti panaudoti kaip viešbučio kambariai, seminarų konferencijų mokymų dalyviams, parduotuvės patalpos buities muziejui, o dabartinę kultūros namų salę su repeticijų kambariais - mokymų, seminarų auditorija. Čia galėtų vykti žemės ūkio mokymai. Dalis rūmų galėtų priklausyti Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupei, kur vyktų ir bendruomenių lyderių mokymai. Apie rūmus reikėtų sutvarkyti išlikusi parką, išvalyti tvenkinius. Ūkiniai pastatai be muziejui skirtų patalpų tiktų turistų ar seminaro dalyvių saugiam transporto priemonių parkavimui.

Biliakiečio administracinis centras

Utenos rajonas - Užpaliai

Seniūnas Vytautas Jurka

Tel.: (8~389) 31104
Faks.: (8~389) 31104
El. paštas: krokula@utena.omnitel.net

Adresas:
Užpaliai, J. Basanavičiaus g. 1
LT-28033 Utenos rajonas

Didžiausias ežeras: Paštys - 67 ha.

Didžiausia upė: Šventoji - 23 km seniūnijos teritorijoje.

Miški: 4248 ha - 24%.

Naudmenų: 11310 ha - 65%.

Vandenu: 211 ha - 1%.

Gyvenviečių: 1600 ha - 9%.

Kelių ilgis: 285 km, rajoninių - 54 km, vietinių - 231 km.

Užpalių pavadinimas aiškinamas dvejopai:

1. Užpaliai buvo apsupti didelių pelkių (palių), todėl sakydavo: „Už palių“ (tenai, už palių).
2. Prie upės gyveno žmonės, ir juos dažnai užpuldavo. Nuo žodžių „užpuolis“, „užpuolimas“ ir vietovė gavusi Užpalių vardą.

Lankytinos vietos

Piliakalniai

Užpalius juosia gynybinių piliakalnių sistema. Ispūdingiausias Šeimyniškių piliakalnis, buvusi pils X-XV a. Tai buvo vienas stipriausių įtvirtinimų. Kalavijuočiai nesugebėjo užimti pilies iki 1433 metų, ji buvo paimta tik vidaus kovų metu. Senovės didybę primena Užpalių, Lygamiškio, Likančių, Žaibiškių piliakalniai. Archeologiniai paminklai - neįtvirtintos Kaniūkų ir Galinių gyvenvietės. Prie Lygamiškio (Genupio) piliakalnio prigludęs mitologinis akmuo „Laumės valtis“.

Seniūnijoje yra **34 kapinės**. Dauguma

yra reikšmingų paminklų. Vienas iš tokių - stogastulpis 1863 metų sukilėjams ir jų vadui P. Červinskiui, pastatytas 1986m. (aut. St. Karanauskas). Paminklas su Jono Nepomuko bareljefu (aut. St. Karanauskas), paminklas lakūnui V. Namikui (1992), prie pat kapinių rymos iš monolitinio akmens paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę (1994 m.). Prie mokyklos pasitinka stogastulpis įžymiems užpalėnams. Meno paminklas yra saugomas ir Užpalių bažnyčioje - taurė iš XVII amžiaus.

Architektūriniai paminklai

Klebono Silvestro Grubinsko rūpesčiu **Užpalių varpinė** statyta 1847 metais. Buvo įkelti trys puikūs varpai. Didysis svėrė 317 kg, šerdis - 18,8 kg. Liejimo metai - 1893. Neilgai šaukė tikinčiuosius varpai, caro žandarai juos nukabino. Lietuvos nepriklausomybės metais skambėjo du varpai. Pokario metais jie tylėjo. Tik po Stalino mirties, 1958 metais, pakvietė tikinčiuosius šv. Kalėdų šventei.

Užpalių dvaro rūmų ansamblis (1802 m.) - architektūros paminklas, dabar mokyklos bendrabutis.

Kiekvieną atvykėlį į Užpalius pasitinka miestelio aikštėje **paminklas šv. Florijonui**, pastatytas 1930 m., pokariu nugriautas, atstatytas 1991 metais.

Užpalių malūnas (1836 m.) ir užtvanka. Dabar užtvanka remontuojama, planuojama įrengti elektros jėgainę. Neaišku, kada atgis malūnas. Architektūros paminklas ir Z. Vaškėlienės namas Bajorų kaime iš XIX amžiaus.

Apie seniūniją

Užpalių seniūnija yra Rytų Lietuvoje, Utenos apskrityje, Utenos rajone. Seniūnija ribojasi su Švedasų (Anykščių r.), Sudeikių ir Vyžuonų (Utenos r.) seniūnijomis. Seniūnija išsidėsčiusi Vakarų aukštaičių plynaukštėje, kurią iš šiaurės rytų į pietvakarius kerta Šventosios slėnis.

Gyventojai

Seniūnijoje yra 68 kaimai, kuriuose 2002 m. sausio 1 d. gyveno 2476 žmonės.

Užpalių miestelyje ir kaime gyveno 1026 gyventojai.

Didesnės gyvenvietės:

Kanūkai - 221 gyventojas,

Vilučiai - 194 gyventojai,

Kaimynai - 128 gyventojai,

Iličukai - 112 gyventojų.

Aukščiausia vieta: Trumpalių kalnas - 180 m virš jūros lygio.

Žemiausia vieta: Šventosios vaga

Užpalių bažnyčia, statyta 1894 m. Šventoriuje yra akmens skulptūrų. Jei pavargote, prisėskite ant suolelių Užpalių skverelyje. Viduryje nedidukas varpo formos paminklėlis primins, kad Užpaliai jau nuo 1233 metų skaičiuoja savo amžių, kad 1792 metais tapo laisvu miestu su savo herbu, sustingusiu akmenyje, ir kad jau įžengė į trečią tūkstantmetį.

Užpaliai išsidėstę abiejose Šventosios pusėse. Todėl tiltas būtinas. Pasakojama, kad senais laikais tiltas buvo ne dabartinėje vietoje, bet apie 500 metrų į pietus iš ažuolo rąstų, kurių liekanos aptinkamos ir dabar. Vėliau statytą, taip pat medinį tiltą sudegino Pirmojo pasaulinio karo metu traukdamiesi rusai. 1930 metais per vasarą pastatytas dabartinis tiltas. Per karą, užpaliėčių pasakojimu, jį bandė subombarduoti traukdamiesi tiek rusai, tiek vokiečiai, bet, laimei, nė viena bomba nepataikė. Griovė namus, išrausė duobes, o tiltas išliko. Nors ir siaurokas prasilenkti mašinoms, senelis tiltas sąžiningai jau aštuntą dešimtmetį jungia krantus, jungia žmones.

Ypač įdomus ir retas reiškiny - **šeimyniškių žvyroduobės atodanga** su konglomerato luitais. Tai nuostabios, gamtos sukurtos, žvyro ir molio lydinio skulptūros. Ši vieta paskelbta gamtos paminklu. Seniūnijos teritorijoje yra ir Vaiskūnų geomorfologinis draustinis, kuriame saugomas unikalus kalvotas reljefas.

Ežerų gausumu Užpalių apylinkės nepasižymi. **Didžiausi ežerai** - Paštys, Mominys, Pilašius, **kiek mažesni** - Kunigiškių, Čiaunas, Dumblys, Ilgys, Žvirgždas, Žvirgždelis.

Problemų aptarimas ir pasiūlymų joms spręsti paieška Užpalių seniūnijoje 2004 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Krokulės šaltinis

Utenos rajonas - Vyžuonos

Seniūnas Vytautas Vanašas

Tel.: (8-389) 60213, (8-389) 60047
El. paštas: vyzuonos@utena.lt

Adresas:
Vyžuonos, Šilo g. 4
LT-28030 Utenos rajonas

girininkija, žemės ūkio bendrovė "Demetra", žemės ūkio kooperatyvas "Jodasta", veterinarijos paslaugų įmonė. Seniūnijos teritorijoje veikia apie 13 įmonių, yra vaikų globos namai, rehabilitacijos centras, Utenos pensionatas, kurie įsikūrę Atkočiškės kaime.

Seniūnijos teritorijoje yra 32 kaimai. Didesni kaimai: Šiaudinių, turintis 316 gyventojų, Grybelių - 166, Vyžuonėlių - 122, Vyžuonų vienkiemyje - 91.

Seniūnijoje yra :

1 paštas – Šilo-4, Vyžuonos; 1 motelis Kauliniškio km.; 1 nakvynės namai Kauliniškio km.; 1 pagrindinė mokykla, ikimokyklinė grupė, Šilo-6, Vyžuonos; Vyžuonų kultūros centras, Šilo-4, Vyžuonos; Romos Katalikų Švento Jurgio bažnyčia, Br.Radzevičiaus – 23, Vyžuonos; sentikių cerkvė Stalnioniškio km.; 1 muziejus, Vyžuonų pagrindinė mokykla, Šilo-4, Vyžuonos; A.Indrašiaus sodyba- muziejus, Dariaus ir Girėno - 65; 2 bibliotekos.- Šilo -4, Vyžuonos ir Šiaudinių km.; Vyžuonų bendrosios praktikos gydytojo kabinetas, Šilo-4, Vyžuonos; 2 architektūros paminklai: Švento Jurgio bažnyčia ir Vyžuonų kapinių vartai; 5- archeologinis

(Mieileikių) senkapis, Vyžuonų pilkapis, Sparakšių pilkapis, Šiaudinių piliakalnis; Vyžuonų ozas; 2 dvarvietės,- Vyžuonėlių ir Vyžuonų dvaras Plaušų km.; 1, 2 veikiančios (Vyžuonų katalikų ir Stalnioniškio sentikių) 10 neveikiančios kapinės (Grybelių, Antakalnių, Biliūnų, Kaliekių, Šiaudinių, Pašilių, Dusynių, Sprakšių, Srarkų, Vyžuonų Žydų).

Seniūnijoje švenčiamos šventės:

(Senos)Pirmą Šv.Velykų ir Šv.Kaledų dienomis kultūros namuose saviveiklininkų pasirodymas; Joninės Šiaudinių kaime, prie Vyžuonos upės; vyžuniškių kraštiečių susitikimas liepos mėnesį prieš Šv. Marijos Magdaliėtės atlaidus Vyžuonų Švento Jurgio bažnyčioje (2005 metais buvo 10 susitikimas);

Vyžuonose aptarti galimybių veikti kartu susirinko gausus būrys Vyžuonų miestelio ir aplinkinių kaimų žmonių 2004 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

liepos mėnesį Šv. Marijos Magdaliėtės atlaidai Vyžuonų Švento Jurgio bažnyčioje (2006 metais pažymėtas bažnyčios pastatymo 600 metų jubiliejus); Žolinių gegužinė Vyžuonėlių parke; (Naujos)Kovo -11 sporto žaidynės, kur krepšininkus apdovanoja mokyklos direktorius, bėgikus („Vyžuonų mylia“, - per Vyžuonų miesteli).- seniūnijos seniūnas. šaudimo varžbu

Gyventojai
Seniūnijoje gyvena 2229 žmonės.

Gyventojų pasiskirstymas:

Pagal lytį:
moterų - 1162,
vyrų - 1067.

Pagal amžių:
iki 16 m. - 331,
darbingo amžiaus - 936,
pensijinio amžiaus - 962.

Pagal tautybę:
lietuviai - 2147,
lenkai - 30,
rusai - 31,
kitų tautybių - 21.

Vyžuonų seniūnija nuo Utenos nutolusi 12 km į šiaurės vakarus. Seniūnijos centras -Vyžuonų miestelis. Jame gyvena apie 650 gyventojų. Miestelyje yra bažnyčia, seniūnija, paštas, kultūros namai, mokykla, vaikų darželis, bendrosios praktikos gydytojos kabinetas, 5

Svėdasų, Kamajų) bendra saviveiklininkų šventė „Sveiki kaimynėliai“; rudens gėrybių šventės kultūros namuose, vakaronės seniūnijos kaimuose;

Seniūnijoje veikiančios bendruomenės:

Vyžuoniškių bendrija „Vyžuona“, vadovė Elena Straizienė, Šilo-4, Vyžuonos, tel.8-389-60046;

Sprakšių kaimo bendruomenė, vadovė Laimutė Zaborskienė, Sprakšių km.

Vyžuonėlių kaimo bendruomenė, vadovė Biruta Stankelienė, Vyžuonėlių km.

Starkų ežeras. Prateka Vyžuonos ir Šventojo upės.

Didesni miškai:

Vyžuonų šilas, Skaištašilis, Margavonės miškas.

Lankytinos vietos

Kartuvių kalnas, čia stovi paminklas Vytautui Didžiajam

Pasakojimas:

Nors visoj apylinkėj buvusios didžios girios, Kartuvių kalnas buvęs visada plikas. tasai kalnas, ištikus karui, buvęs lyg kokia vyžuoniškių tvirtovė. Kalno viršunėje buvę privežta storų pušų rąstų, ir kai nuo Dusyno pasirodydavę priešai ir mėgindavę kopti į kalną, artindamies prie miesto, -ridendavę į juos rąstais ir trupindavę priešą į šupulius. Kiti pakalnėje, kelis sykius persivertę, pasikardavę ant aplūžusių medžių šakų. Pasitaikydavę, kad nusikaltėlius čia pakardavę ir jų lavonus degindavę. Dėl to kalnas ir yra pavadintas Kartuvių kalnu.

Ežerai ir upės:

Vyžuonėlių parkas
Rašytojų kalnelis
Vyžuonų kapinės. Čia palaidoti Bronius Radzevičius ir Antanas Masionis
A.Indrašiaus sodyba Vyžuonų miestelyje
Vyžuonų šilo botaninis draustinis
Vyžuonų ozas
Šiaudinių piliakalnis
Vyžuonų parkas
Dubenuotas akmuo

Architektūros paminklai

Vyžuonų Šv. Jurgio bažnyčia
kapinių vartai
paminklas Vytautui Didžiajam
paminklas A. Šapokai Grybeliuose
Sentikių cerkvė
poilsiavietė prie Balčio ežero

Ižymūs žmonės

Povilas Gaučys - (1901 - 1991), gim. Vyžuonose. Vertėjas.

Jonas Algirdas Indrašius - gim. 1937 m. Vyžuonose. Dainininkas.

Mykolas Januškevičius - (1886 - 1942), gim. Vyžuonose. Visuomenės veikėjas, publicistas, vertėjas.

Romualdas Jurevičius - gim. 1928 m. Vyžuonėlių kaime. Chemijos mokslų daktaras.

Stasys Karanauskas - gim. 1928 m. Šaltinių kaime. Augo ir ilgą laiką gyveno Vyžuonų

Stanislava Kybartienė - gim. 1928 m. Galelių kaime. Aktorė, radijo diktorė.

Liuda Kunigėlytė - (1931 - 1999), gim. Šiaudinių kaime. Ekonomistė, socialinių mokslų daktarė.

Juozas Laucius - (1893 - 1985), gim. Dusynių kaime. Aktorius.

Antanas Masionis - (1941 - 1974), gim. Vyžuonose, čia ir palaidotas. Poetas, literatūros kritikas.

Aleksandras Mileika - (1881 - 1944), gim. Vyžuonose. Ilgametis veiklus Vyžuonų parapijos klebonas, visuomenininkas.

Ignas Musteikis - gim. Vyžuonose. Pulkininkas, Lietuvos savanoris - divizijos vadas. 1949 m. išvyko į JAV.

Bronius Radzevičius - (1940 - 1980), palaidotas Vyžuonose. Rašytojas.

Pranas Saladžius - (1893 - 1965), gim. Vyžuonose. Lietuvos šaulių sąjungos vadas.

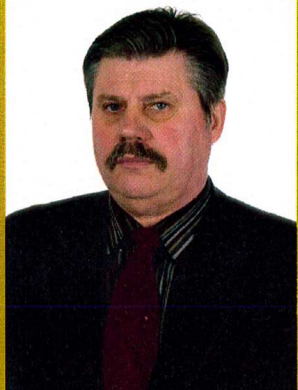
Adolfas Šapoka - (1906 - 1961), gim. Grybelių kaime. Istorijos mokslų daktaras.

Algirdas Vyžintas - gim. 1929 m. Vyžuonose. Muzikas, chorų ir orkestrų dirigentas, Lietuvos nusipelnęs artistas, nusipelnęs meno veikėjas, menotyros mokslų daktaras, profesorius.

Antanas Zabulionis - (1911 - 1976), gim. Sprakšių kaime. Poetas, muzikantas.

Ignalinos rajonas - Ceikiniai

Seniūnas Juozas Velička

Tel.: 8-386-47810

El. paštas: cs@ignalina.lt

Adresas:

Ceikiniai

LT-30185 Ignalinos rajonas

Lietuviai 99,0 %

Lenkai 0,3 %

Rusai 0,6 %

Baltarusiai 0,1 %

Kaimų skaičius 59

Seniūnijoje švenčiamos šventės:

Šv. Antano atlaidai, Švč.M. Marijos vardo atlaidai liaudyje vadinami „Labanorinė“; „Kaimynų pasiutvakaris“ - Respublikinė liaudiškos muzikos šventė“.

Seniūnijoje veikiančios įstaigos:

Ceikinių paštas
Ceikinių medicinos punktas
Ceikinių kaimo biblioteka
Rubekninkų kaimo biblioteka
Ceikinių kaimo seklyčia
Ceikinių švč. M. Marijos vardo bažnyčia
Švietimo įstaigos:

Rubelninkų pradinė mokykla
Ceikinių Kipro Petrausko pagrindinė mokykla

Kitos stambiausios įmonės, įstaigos

Veikia UAB „Romnėsa“ žarnų apdirbimo cechas, kelios ind. mašinų remonto įmonės. Gražių laimėjimų pasiekė kaimo kapela „Keiziai“, vadovė — Milda Dikmonienė.

Pasakojimas, sakmė ar padavimas susijęs su seniūnija:

„Į Ceikinių miestuką panašaus užtikti neteko... Akiratis jame visai siaurų, miškėtų kalvų šlaitai užstoja vėjus. Nedidelės gatvelės į saulę atsigręžusios. Ar kas dainuoja, ar meistravoja – visa atsiliepia pušėtuose tarpušlaičiuose.

Ceikiniai primena kalnų gyvenvietę. Tiltas Tibetas.

Už upelio, Keiziais vadintoje kaimo dalyje, gyveno, kelerius metus miestelyje vargoninkavo Jonas Petrauskas. Jo šeimoje čia 1885 m. gimė būsimois liaudies artistas, operos dainininkas Kipras Petrauskas...“

Prof. Česlovas Kudaba

Patalpinta visa iš seniūnijos gauta informacija.

Informacija apie seniūnijos teritoriją ir gyventojus:

Savivaldybė Ignalinos rajono

Administracinis centras - Ceikiniai

Teritorija:

Bendras plotas 83,3 km²

Žemdirbystės plotai 4,2 %

Miškai 28,0 %

Vandenyms 1,2 %

Miesteliai ir gyvenvietės 1,8 %

Pramonės įmonės ir keliai 1,3 %

Kitos paskirties plotai 13,5 %

Gyventojai:

Gyventojų tankumas: 8,49 žm./km²

Viso gyventojų: 705 žm.

Iš jų:

Vyrai 339

Moterys 366

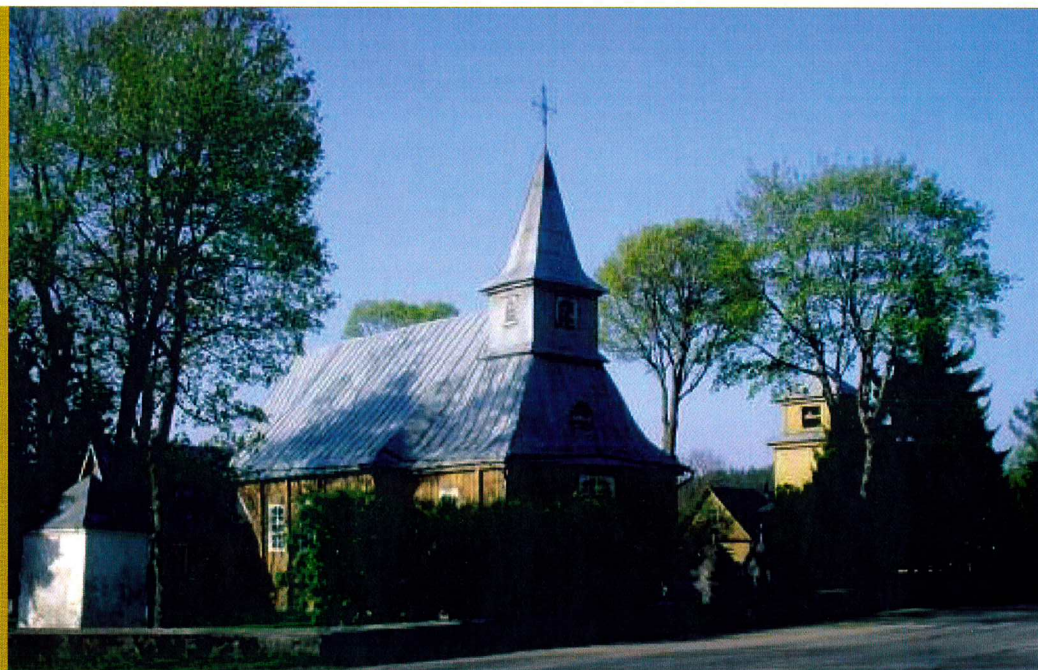
Vaikai iki 16 m. 156

Darbingo amžiaus 299

Ceikinių gyventojai

Ceikinių bažnyčia

Ignalinos rajonas - Didžiasalis

Seniūnė Gema Pundienė

Tel.: 8-386-59587
El. paštas: dids@ignalina.lt

Adresas:
Ceikiniai
LT-30185 Ignalinos rajonas

Moterų klubas „Sala“. Klubui vadovauja Juratė Cibulskienė. Adresas: Agarinio g. 5-13, Didžiasalis, Ignalinos rajonas.

Sporto klubas „Fortūna“. Klubui vadovauja Gema Pundienė. Adresas: Agarinio g. 11, Didžiasalis, Ignalinos rajonas.

Patalpinta visa iš seniūnijos gauta informacija.

Seniūnijoje veikiančios įstaigos:

Didžiasalio kaimo paštas
Didžiasalio ambulatorija
Dysnos felčerinis punktas
Didžiasalio biblioteka
Dysnos kaimo biblioteka
Didžiasalio kultūros namai
Vosilūnų Švč. Mergelės Marijos bažnyčia
Didžiasalio bažnyčia
Dysnos ir Rimaldiškės kaimų maldos namai
Didžiasalio sentikių maldos namai

Švietimo įstaigos:

Didžiasalio vaikų lopšelis darželis
Dysnos pradinė mokykla
Didžiasalio „Ryto“ vidurinė mokykla
Didžiasalio vaikų globos ir socialinės paramos šeimai centras

Paminklai:

Paminklinis akmuo valstybės veikėjui, istorikui, profesoriui Augustinui Voldemarui.

Kitos stambiausios įmonės, įstaigos:

Veikia UAB „Birvėtos tvėnkiniai, UAB SP komunalinių paslaugų įmonė, „Ignolitos medienos“ cechasis, siuvimo įmonė „Atvaista“

Seniūnijoje veikiančios nepelno sektoriaus organizacijos:

Didžiasalio bendruomenė. Bendruomenės pirmininkas Elvydas Spėčius. Adresas: Pupienos

Informacija apie seniūnijos teritoriją ir gyventojus:

Savivaldybė Ignalinos rajono
Administracinis centras Didžiasalis

Teritorija:

Bendras plotas 87 km²
Žemdirbystės plotai 78,4 %
Miškai 6,5 %
Vandeny 15,1 %

Gyventojai:

Gyventojų tankumas: 25,7 žm./km²
Viso gyventojų: 2 275 žm.

Iš jų:

Vyrai 46,5 %
Moterys 53,5 %

Kaimų skaičius 33

Seniūnijoje švenčiamos šventės:

Šv. Petro atlidai;

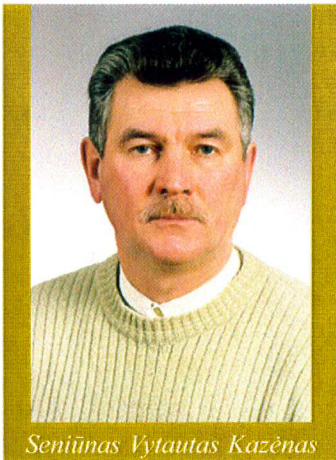
*Didžiasalyje yra
gražiai tvarkomų
sodybų*

*Jaunieji
dviratininkai*

Ignalinos rajonas - Dūkštas

Seniūnas Vytautas Kazėnas

Tel.: 8-386-51282
Faks.: 8-386-51282
El. paštas: duks@ignalina.lt

Adresas:
Aušros g. 3, Dūkštas
LT-30260 Ignalinos rajonas

Vaškonių piliakalnis
Didžiasalio pilkapiai I
Didžiasalio pilkapiai II
Vigodkos pilkapiai
Saksoniškių pilkapiai
Žagarinės pilkapiai
Plavėjų akmuo

Kitos stambiausios įmonės, įstaigos:

UAB „Ignalinos vanduo“ filialai, UAB „Adneda“ (kepykla), UAB „Aplinkuma“, užsiimanti karkasinių namelių gamyba, UAB „Dukara“, užsiimanti kuro aparatūros remontu ir gamyba bei metalo apdirbimu, yra autoservisas, metalo supirkimo, paminklų gamybos bei kitos nedidelės įmonės.

Seniūnijoje veikiančios nepelno sektoriaus organizacijos:

Kaniūkų bendruomenė.
Plavėjų-Didžiasalio bendruomenė.
Dūkšto jaunimo klubas.

1. Dūkšto mieste yra veikiančios sentikių maldos namai;
2. bažnyčia;
3. vidurinė mokykla;
4. geležinkelio ir autobusų stotys;
5. meteorologinė stotis;
6. pirtis;
7. pieno supirkimo punktas;
8. buities paslaugų paviljonas, kuriame yra ir šarvojimo salė;
9. Rojaus kaime veikia A. Hrebnickio muziejus;
10. senelių globos namai;
11. VšĮ Ignalinos rajono poliklinikos Dūkšto ambulatorija su vaistine;
12. Ignalinos vaikų mokyklos darželis „Šaltinėlis“ Dūkšto skyrius;
13. UAB „Ignalinos vanduo“ filialas;
14. paštas;
15. Dūkšto mieste ir Kaniūkų kaime

kilusių poetų ir dainių poezijos ir dainų vakarai
Naujos, bet vietinių žmonių priimtos ir pamėgtos šventės:

Naujametinis Šou „Princo ir princesės rinkimai“
Joninės

Seniūnijoje veikiančios įstaigos:

Dūkšto miesto paštas
Dūkšto ambulatorija
Dūkšto miesto biblioteka
Kaniūkų kaimo biblioteka
Dūkšto miesto kultūros namai
Kaniūkų kaimo kultūros namai
Prof. A. Hrebnickio muziejus (Rojaus kaime)
Paminklai:

Dūkšto dvaras su ūkinį pastatų ansambliu (aštuoniolikto amžiaus)
Senojo Dūkšto koplytėlė su Nukryžiuotojo skulptūrele
Senosios žydų kapinės Tumelinos km.
Prof. A. Hrebnickio ir jo šeimos narių laidojimo vieta Senojo Dūkšto kapinėse
Anelės Raštikienės kapas Senojo Dūkšto kapinėse
J. Rustemo kapas Senojo Dūkšto kapinėse
M. Melnikaitės sovietinės partizanės kalinimo vieta
M. Melnikaitės sovietinės partizanės nuzudymo vieta, paminklas Kaniūkų kapinėse
Pasamanės piliakalnis su gyvenvietė
Sokiškių piliakalnis su gyvenvietė

Informacija apie seniūnijos teritoriją ir gyventojus:

Savivaldybė Ignalinos rajono
Administracinis centras

Dūkštas

Teritorija:
Bendras plotas **153,8 km²**

Gyventojai:
Gyventojų tankumas: **14,5 žm./km²**
Viso gyventojų: **2 193 žm.**

Iš jų:
Gyvena kaime **56%**
Gyvena miesteliuose ir gyvenvietėse **44%**
Vyrai **47,60%**
Moterys **52,40%**

Kaimų skaičius **70**

Seniūnijoje švenčiamos šventės:

Tremtinių ir politinių kalinių teminis renginys „Sulaužyti kryžiai“
Lietuvos kariuomenės vado generolo S. Raštikio metinių minėjimai

viešosios bibliotekos filialai;

17. Kaniūkų kaime dirba žemės ūkio bendrovė;

18. UAB „Adneda“ (kepykla);

19. UAB „Aplinkuma“, užsiimanti karkasinių namelių gamyba;

20. UAB „Dukara“, užsiimanti kuro aparatūros remontu ir gamyba bei metalo apdirbimu;

21. autoservisas;

22. metalo supirkimo įmonė;

23. paminklų gamybos įmonė;

24. penkios maisto prekių parduotuvės;

25. ūkinių prekių ir statybinių medžiagų parduotuvė;

26. katilinė;

27. gaisrinė;

28. turgus;

29. Dūkšto seniūnijoje yra apie 130 ūkininkų.

Seniūnija prižiūri 20 kapinių. Penkios iš jų yra neveikiančios. Kapinių bei miesto teritorijos, paplūdimio bei parkų priežiūrai kasmet laikinam darbui priimami apie 25 darbininkai su darbo biržos rekomendacijomis.

P.S. šiuo metu gyventojų dokumentuose tautybė nenurodoma, jau prieš daugelį metų gyventojai galėjo savo dokumentuose tautybę nurodyti arba ne savo nuožiūra, todėl tikslių duomenų apie tautybes neturime. Pagal mūsų turimus duomenis seniūnijoje gyvena lietuviai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, lenkai, latviai, vokiečiai, estai, gruzinai, armėnai, totoriai, kinietė, iranietis ir kt. Gyventojų skaičius seniūnijoje nurodytas pagal 2007 01 01 dienos duomenis

Bandomosios integruotos strategijos rengimo procesas: susitikimų ciklas „Būk Aukštaičiu“ Ignalinos rajono Dūkšto seniūnijoje 2005 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Dūkštas iš paukščio skrydžio

Ignalinos rajonas - Ignalina

Seniūnas Jonas Politas

Tel.: 8-386-52650
El. paštas: is@ignalina.lt

Adresas:
Vasario 16-osios g. 8
LT-30115 Ignalina

metu Meironų kaimo gyventojai karves plukdo į ganyklą kitame ežero krante. Atgal į kaimą jos grįžta tik rudenį.

Seniūnijoje veikiančios įstaigos:

Palūšės biblioteka
Kaimo seklyčia
Palūšės bažnyčia

Paminklai:

250 metų senumo Palūšės bažnyčia
Kompozitoriaus Miko Petrausko gimtinė

Kitos stambiausios įmonės, įstaigos:

Seniūnijoje įsikūrusi Aukštaitijos nacionalinio parko direkcija, „Palūšės“ turizmo centras. Strigailiškio kaime - stambiausia Lietuvoje šakočius kepanti įmonė UAB „Romnesa“ ir jos bazėje veikianti turizmo paslaugų įmonė „Ignaturas“, medžio apdirbimo ir baldų gamybos – UAB „Dalaudas“.

Patalpinta visa iš seniūnijos gauta informacija.

Informacija apie seniūnijos teritoriją ir gyventojus:

Savivaldybė Ignalinos rajono
Administracinis centras Ignalina
Teritorija (Didelę dalį teritorijos užima Aukštaitijos nacionalinis parkas)

Bendras plotas **261,7 km²**
Žemdirbystės plotai **32,0 %**
Miškai **43,2 %**
Vandenyms **10,2 %**

Gyventojai:
Gyventojų tankumas: **7,0 žm./km²**
Viso gyventojų: **2 193 žm.**

Iš jų:

Vyrai **49,2 %**
Moterys **50,8 %**

Kaimų skaičius **74**

Seniūnijoje švenčiamos šventės:

Palūšės bažnyčioje šv. Juozapo, šv. Lauryno atlydai.

Palūšes bažnyčia

Ignalinos rajonas - Kazitiškis

Seniūnas Drąsutis Jelinskas

Tel.: 8-386-41746
El. paštas: ks@ignalina.lt

Adresas:
Kazitiškis
LT-30245 Ignalinos rajonas

Švedriškės pradinė mokykla
Kazitiškio pagrindinė mokykla

Kitos stambiausios įmonės, įstaigos:

Veikia Grybėnų žemės ūkio bendrovė, UAB
SAREMNER (kiaulių auginimo įmonė), AB
„Legra“ (durpių gamybos įmonė).

Patalpinta visa iš seniūnijos gauta
informacija.

Informacija apie seniūnijos teritoriją
ir gyventojus:

Savivaldybė Ignalinos rajono
Administracinis centras

Kazitiškis

Teritorija:

Bendras plotas 162,4 km²

Gyventojai:

Gyventojų tankumas: 8,09 žm./km²

Viso gyventojų: 1 310 žm.

Iš jų:

Vyrai 48,2 %

Moterys 51,8 %

Vaikai iki 16 m. 18,6 %

Darbingo amžiaus 49,4 %

Pensinio amžiaus 32,0 %

Kaimų skaičius 98

Seniūnijoje veikiančios įstaigos:

Kaimo seklyčios

Kazitiškio bažnyčia;

Švedriškės bažnyčia;

Ignalinos rajono Kazitiškio seniūnijos moterų grupės viešnage Rokiškio rajone Obeliuose, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Kazitiškio seniūnijoje vykusio susitikimo, kuriame buvo aptariamos galimybės kurti bendruomenę, kuri galėtų rengti paraiškas ir jas įgyvendinti 2004 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Ignalinos rajonas - Linkmenys

Seniūnas Jonas Alekna

Tel.: 8-386-42283
El. paštas: ls@ignalina.lt

Adresas:
Linkmenys
LT-30211 Ignalinos rajonas

Kitos stambiausios įmonės, įstaigos:

V. Šerėno kavinė, V. Jurgelėno skerdykla,
E. Kimimiaus dekoratyvinių augalų medelynas,
J. Gudelio lentpjūvė ir kt.

Patalpinta visa iš seniūnijos gauta
informacija.

Informacija apie seniūnijos teritoriją
ir gyventojus:

Savivaldybė Ignalinos rajono
Administracinis centras Linkmenys

Teritorija:

Bendras plotas **95,6 km²**

Gyventojai:

Gyventojų tankumas: **13,1 žm./km²**

Viso gyventojų: **1 261 žm.**

Iš jų:

Vyrai **48,2 %**

Moterys **51,8 %**

Vaikai iki 16 m. **19,3 %**

Darbingo amžiaus **51,3 %**

Pensinio amžiaus **33,3 %**

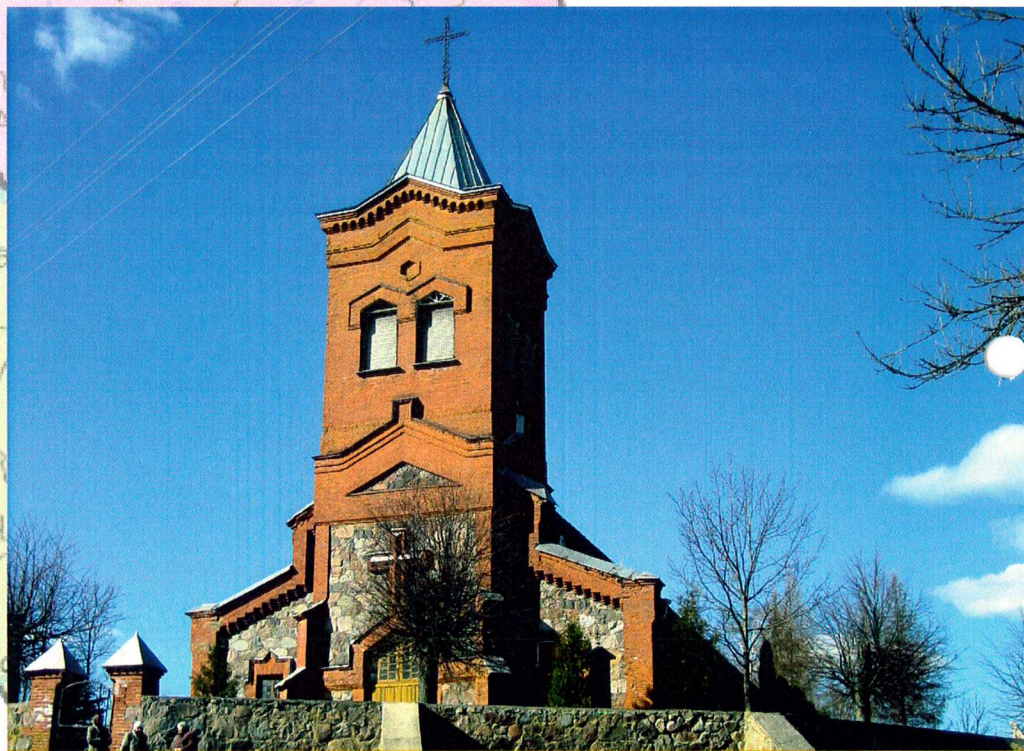
Kaimų skaičius **75**

Seniūnijoje veikiančios įstaigos:

Kaimo seklyčia

Ginučių vandens malūnas

Linkmenų bažnyčia

Aktyviausios Linkmenų seniūnijos moterys kuria planus naujam projektui, kuris galėtų tapti Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės bandomosios integrutos strategijos dalimi, 2004 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Ignalinos rajono Linkmenų seniūnijos delegacija viešnagės Kriaunų seniūnijoje metu klausosi pasakojimo apie Kriaunų bendruomenės įvykdytus ir vykdomus projektus, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Ignalinos rajonas - Mielagėnai

Seniūnė Milda Bielinienė

Tel.: 8-386-45246
El. paštas: ms@ignalina.lt

Adresas:
Mielagėnai
LT-30175 Ignalinos rajonas

Informacija apie seniūnijos teritoriją ir gyventojus:

Savivaldybė Ignalinos rajono
Administracinis centras Mielagėnai

Teritorija:
Bendras plotas **115,1 km²**

Gyventojai:
Gyventojų tankumas: **11,0 žm./km²**
Viso gyventojų **1 142 žm.**

Iš jų:
Gyvena kaime **100 %**
Vyrai 45,8 %
Moterys 54,2 %
Lietuviai 94,3 %
Rusai 1,75 %
Baltarusiai 2,89 %
Kitos tautybės 1,05 %

Kaimų skaičius **57**

Seniūnijoje švenčiamos šventės:
Šv. Jono atlydai, Žolinės;

Seniūnijoje veikiančios įstaigos:

Gilūtų pradinė mokykla
Bernotų pradinė mokykla
Mielagėnų pagrindinė mokykla

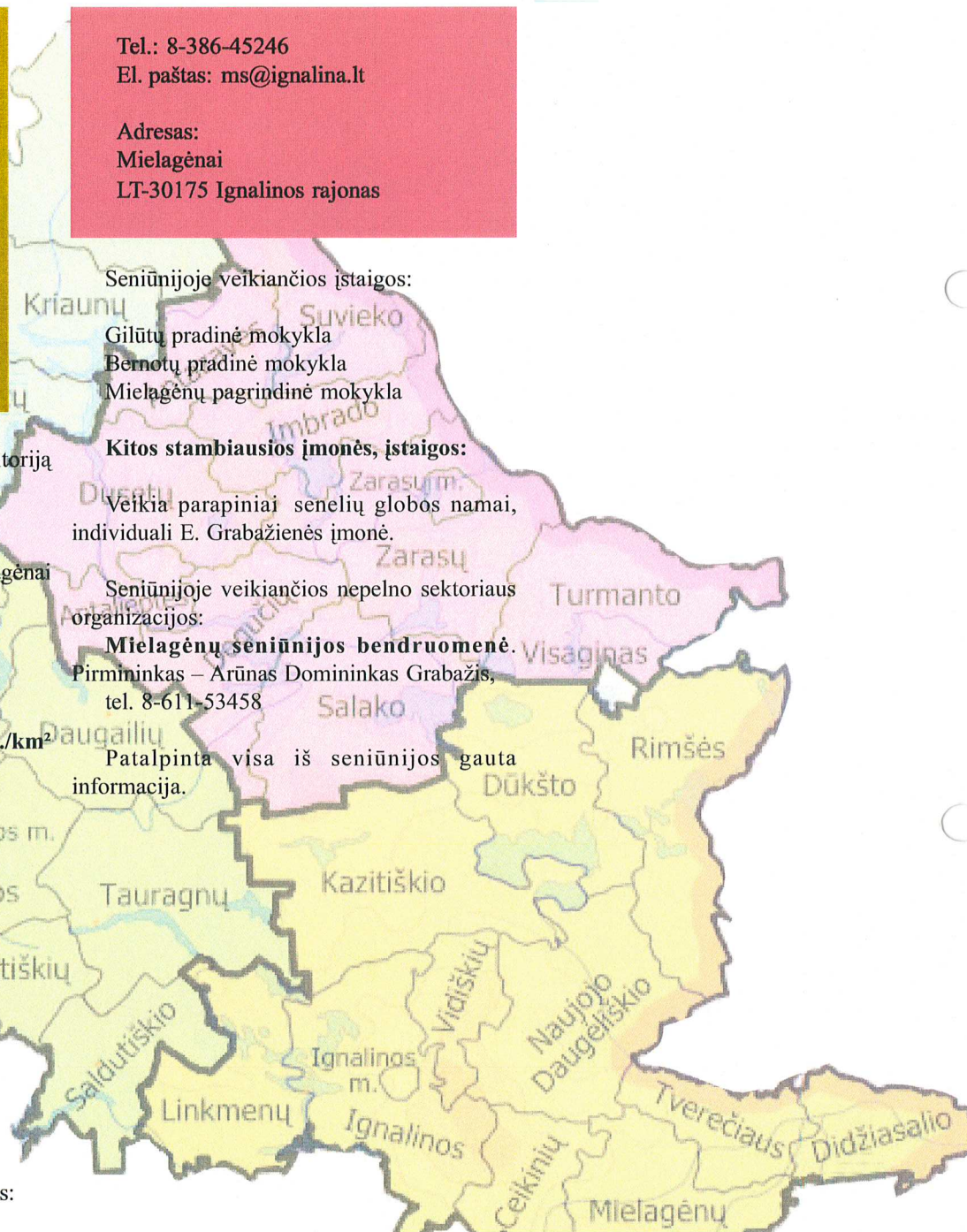
Kitos stambiausios įmonės, įstaigos:

Veikia parapiiniai senelių globos namai,
individuali E. Grabažienės įmonė.

Seniūnijoje veikiančios nepelno sektoriaus
organizacijos:

Mielagėnų seniūnijos bendruomenė.
Pirmmininkas – Arūnas Domininkas Grabažis,
tel. 8-611-53458

Patalpinta visa iš seniūnijos gauta
informacija.

*Mielagėnų seniūnijos
moterys vaišინasi per susitikimo
su Rokiškio rajono Jūžintų
bendruomenės atstovais metu
dovanų gautu sūriū, 2007 m.
(Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)*

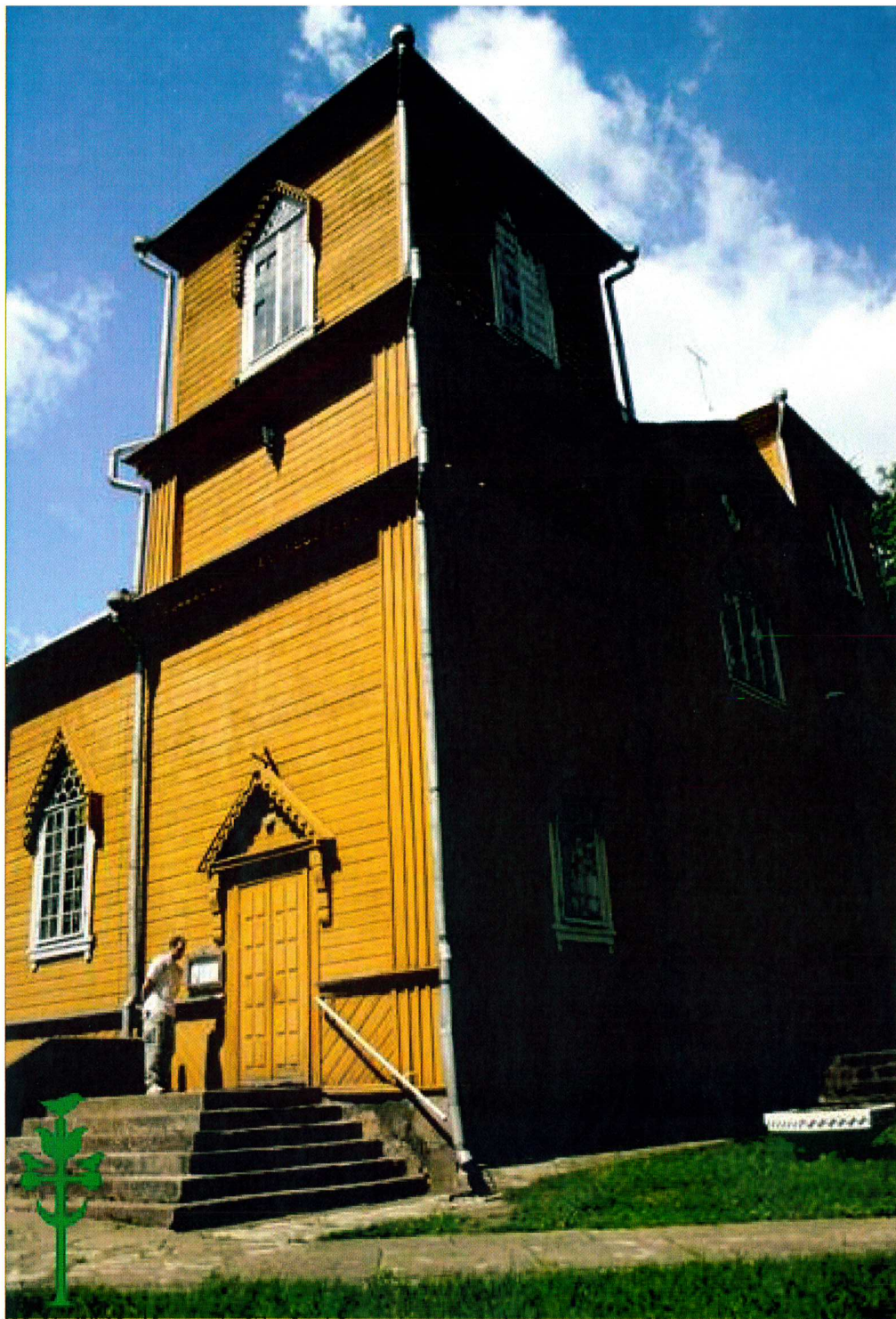

*Draugystės ratelis išvykoje
pas rokiškėnis, Jūžintuose,
2007 m. (Nuotrauka Jolitos
Umbrasienės)*

Naujojo Daugėlišio bažnyčia

Ignalinos rajonas - Tverečius

Seniūnė Česė Vitėnienė

Tel.: 8-386-41246
El. paštas: ts@ignalina.lt

Adresas:
Tverečius
LT-30163 Ignalinos rajonas

neveikiančios. Seniūnijoje yra 3 vokiečių karių kapinės-Tverečiuje, Erzvėte ir Kliukų kaime.

Patalpinta visa iš seniūnijos gauta informacija.

Seniūnijoje veikiančios nepelno sektoriaus organizacijos:

Vidiškių bendruomenė. Pirmininkė- Jolita Babaitienė;

Bendrija „Vilnis“. Vadovė- Laima Šapokienė;

Jaunimo sporto klubas. Vadovas- Gintaras Gruodis;

Tverečiaus miestelyje yra Šv.Trejbės bažnyčia, sentikių maldos namai Lukošiškės kaime. Tverečiuje yra pradinė mokykla. Tverečiaus mstl. ir Dietkauščiznos kaime yra medicinos punktai, viešosios bibliotekos filialai, Tverečiuje veikia Ignalinos rajono kultūros centro Tverečiaus filialas.

Tverečiaus miestelyje veikia Ignalinos rajono žemėtvarkos skyriaus Tverečiuje, AB „Lietuvos paštas“, Tverečiaus filialas, Ignalinos urėdijos Tverečiaus girininkija, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie LR VRM Ignalinos rinktinės Tverečiaus užkarda, Tverečiaus sienos perėjimo punktas. Siena su Baltarusija eina Dysnos upės vaga, per seniūniją teka Birvėtos upė, tyvuliuoja Erzvėto, Tverečiaus, Lukošiškės ir Kraučiškės ežerai.

Seniūnijoje yra apie 40 ūkininkų, žemės plotus deklaruoja apie 200 žemės naudotojų. Seniūnijos teritorijoje veikiančių imonių nėra. Gyventojus aptarnauja Tverečiuje ir Dietkauščiznoje esančios mišrių prekių parduotuvės, Dietkauščiznoje esantis maisto prekių kioskas, į atokesnius kaimus atvyksta autoparduotuvės.

Informacija apie seniūnijos teritoriją ir gyventojus:

Savivaldybė Ignalinos rajono
Administracinis centras Tverečius
Teritorija:
Bendras plotas **79,4 km²**

Gyventojai:
Gyventojų tankumas: **8,89 žm./km²**
Viso gyventojų: **730 žm.**

Iš jų:
Gyvena kaime **59,0 %**
Gyvena miesteliuose **41,0 %**

Kaimų skaičius **37**

Seniūnijoje veikiančios įstaigos:

Vidiškių paštas
Vidiškių bendrosios praktikos gydytojo kabinetas
Vidiškių biblioteka
Ignalinos kultūros namų Vidiškių filialas
Tverečiaus miestelyje yra šv. Trejbės bažnyčia
Ignalinos mokyklos darželio

Tverečiaus bažnyčia

Ignalinos rajonas - Vidiškės

Seniūnė Vigiija Matkėnienė

Tel.: 8-386-46231
El. paštas: vs@ignalina.lt

Adresas:
Melioratorių g. 8, Vidiškės
LT-30235 Ignalinos rajonas

Seniūnijos plotas yra 6202 ha, iš jų 2582 ha užima miškai (41%), 27 ha vandenys (3%), žemdirbystės plotai - 2593 ha (43%), like plotai yra keliai bei gyvenvietės (13%).

Seniūnijos teritorijoje gyvena 1498 žmonės, 1102 iš jų gyvena centrinėje Vidiškių gyvenvietėje. Didesnis seniūnijos kaimas Rimšėnai - gyvena 73 žmonės. Idomus gatvinis Maksimonių kaimas, kuriame yra 40 namų ir 45 gyventojai gyvenvietėje.

Seniūnijoje yra: Vidiškių gimnazija, Ignalinos mokyklos darželio „Šaltinėlis“ Vidiškių skyrius, Ignalinos kultūros namų Vidiškių filijalas, Vidiškių biblioteka, Vidiškių bendrosios praktikos gydytojo kabinetas, Vidiškių paštas, Vidiškių Šv. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia. Veikia įmonės: UAB „Meleksas“, UAB „Melekso prekyba“, IĮ „Kaštonas“, UAB „Ignolitos mediena“ lentpjūvė, medžio drožlėmis kūrenama Vidiškių katilinė.

Seniūnijos teritorijoje yra 2 kaimo turizmo sodybos, Vidiškių dvaras, 3 pilkapiai, 2 piliakalniai ir kiti istorijos ir kultūros paminklai.

Seniūnijoje švenčiamos šventės: moksleivių konkursas „Mes dizaineriai“ peraugęs į respublikinį renginį; Kaziuko mugė - Vidiškių gimnazijos ir bendruomenės tradicinis kasmetinis renginys; sveikatingumo diena ir kt.

Seniūnijoje veikia: Vidiškių bendruomenė-pirmininkė Jolita Babaitienė; bendrija „Vilnis“ - vadovė Laima Šapokienė; jaunimo sporto klubas - vadovas Gintaras Gruodis.

Vidiškių gyvenvietei pradžią davė Vidiškių dvaras (pšijazn). Apie šio dvaro buvusį savininką Joną Kamenskį pasakojama įvairių dalykų. Kartą, po 1-ojo pasaulinio karo (apie 1919 metus) jis pranešė žmonėms, kad prie dvaro nusileis lėktuvas. Kas nori gali atvykti pažiūrėti. Žmonės susirinko iš įvairiausių vietovių. Lėktuvas nusileido dabartiniame Vidiškių centre, netoli bažnyčios.

Kitas pasakojimas sako, kad kai pas Kamienski viešėdamas gretimo dvaro savininkas, kortuojant pametė rublį, Kamienskis uždegęs iš kišenės išimta 100 litų banknotą, juo švietė.

Patalpinta visa iš seniūnijos gauta informacija.

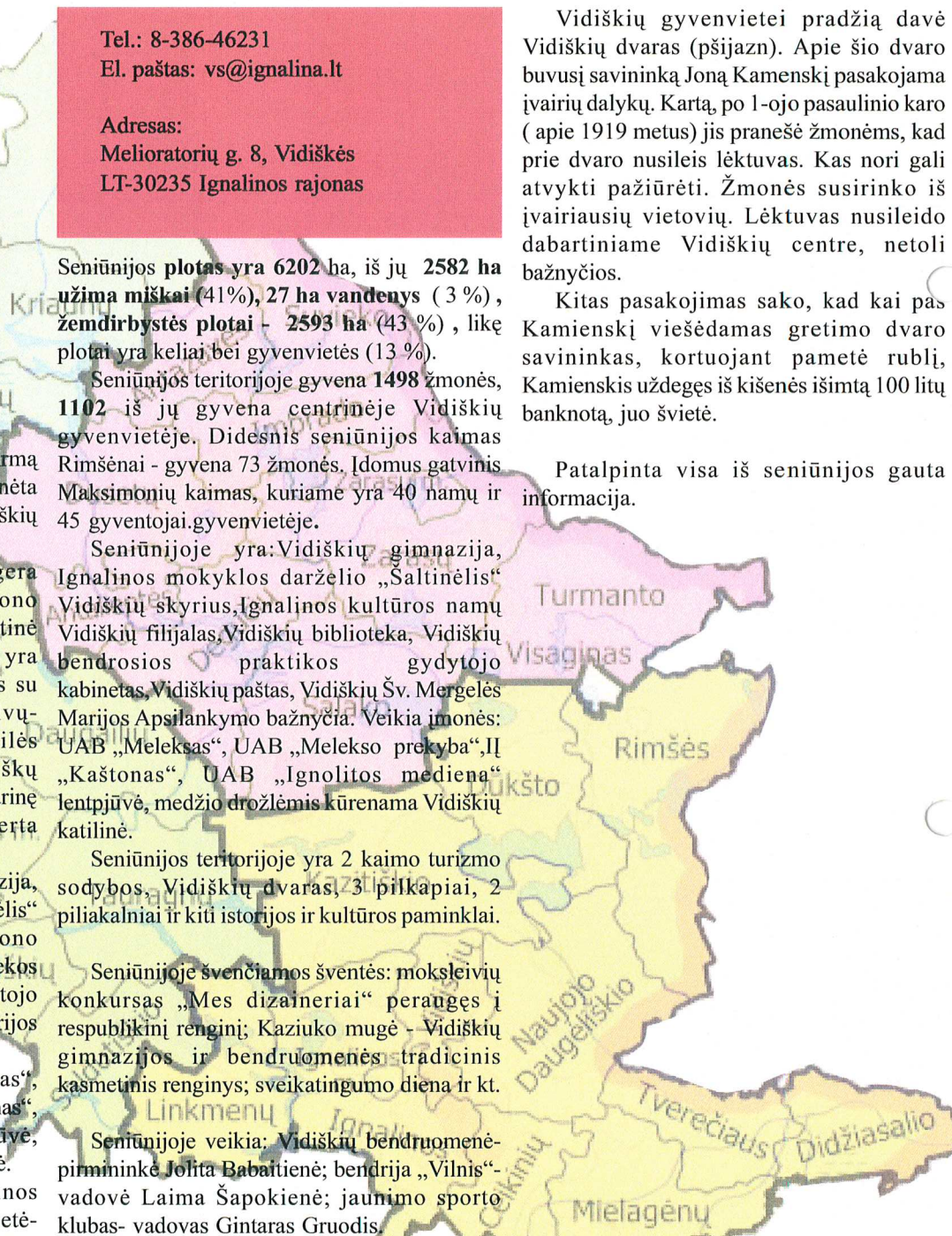
Vidiškės gana sena gyvenvietė, pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose paminėta 1675 m. Gyvenvietė kūrėsi šalia Vidiškių dvaro, prie kurio yra gražus parkas.

Seniūnijos privalumai - gera geografinė padėtis, arti rajono centras, gražus kraštovaizdis. Pietinė seniūnijos dalis - miškinga, čia yra Ažušilės kraštovaizdžio draustinis su viena iš aukščiausių šalies kalvų - Būdakalniu bei idomiu Ažušilės kaimeliu, pilkapiais. Tarp miškų tyvuliuoja keletas ežerų. Šiaurės vakarinę seniūnijos teritorijos dalį kerta geležinkelis.

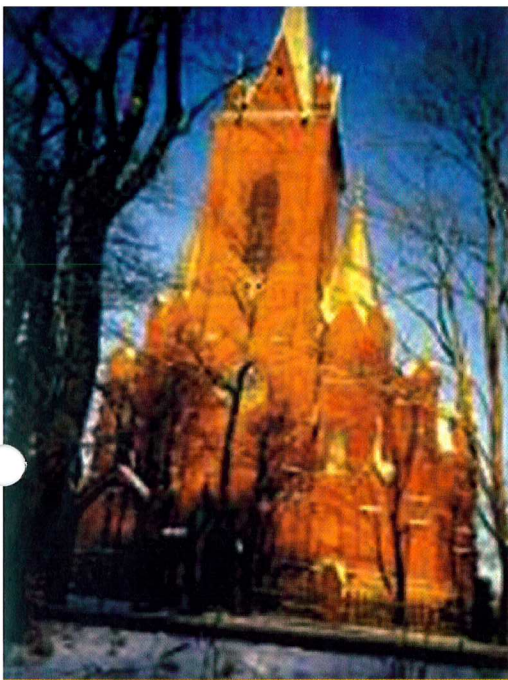
Vidiškių seniūnijoje yra gimnazija, Ignalinos mokyklos darželio „Šaltinėlis“ Vidiškių skyrius, Ignalinos rajono kultūros centro ir viešosios bibliotekos filialai, bendrosios praktikos gydytojo kabinetas, paštas, Šv. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia.

Veikia įmonės: UAB „Meleksas“, UAB „Melekso prekyba“, IĮ „Kaštonas“, UAB „Ignalitos mediena“ lentpjūvė, medžio drožlėmis kūrenama katilinė.

Vidiškių seniūnija yra Ignalinos rajono centre, pagrindinė gyvenvietė-

*Vidiškių bažnyčia
(fotografavo Vigelija Matkėnienė)*

*Vaizdas nuo Ažušilės kalvų
(autorius Jonas Baltakis)*

*Vidiškių dvaras
(fotografavo Rimtė Trakemienė)*

*Ignalinos mokyklos darželio „Šaltinėlis“ Vidiškių skyrius
(fotografavo Jūratė Dėšėlytė)*

Rokiškio rajonas - Kriaunos

Seniūnas Arvydas Rudinskas

Tel.: 8-458-41830
Faks.: 8-458-41830
El. paštas: kriaunos@post.rokiskis.lt

Adresas:
Liepų g. 2, Kriaunų km.
LT-42254 Rokiškio rajonas

muziejaus Kriaunų filialas-Kriaunų istorijos muziejus bei privatus D. Milkienės kaimo turizmo sodybos Pakriaunio km. etnografinis muziejus, Mykolo Riomerio tėviškė Bagdonišio km., Pakriaunio pėduotas akmuo, Petrašiūnų piliakalnis ir senovės gyvenvietė, Mielėnų, Mičiūnų, Bradesių piliakalniai, Bradesių ažuolas, šaltinis, Kriaunų medicinos punktas

Pagrindiniai faktai apie seniūniją:

Seniūnijos teritorija: 10 tūkst.526 ha, iš jų 77 proc. užima žemdirbystės plotai, 6 proc. miškai,

9 proc. vandenys, 6 proc. miesteliai ir gyvenvietės, 2 proc. pramonės įmonės ir keliai.

Seniūnijos gyventojai: 1,21 tūkst. žmonių, iš jų 50 proc. miesteliuose ir gyvenvietėse, 50 proc. kaimuose, 599 vyrų, 614 moterų.

92,4 proc. lietuvių, proc. lenkų – 0,10, proc. rusų – 7,40, proc., kitų tautybių – 0,10 gyventojų.

Seniūnijoje yra: Kriaunų paštas, D. Milkienės kaimo turizmo sodyba Pakriaunio km., O. Babachinienės kaimo turizmo sodyba Kriūgiškio km., D. Asačiovienės kaimo turizmo sodyba Bradesių km., D. Mediko kaimo turizmo sodyba Bradesių km., B. Trimonio kaimo turizmo sodyba Bradesių km., Kriaunų pagrindinė mokykla, Kriaunų kaimo kultūros namai, Kriaunų Dievo Apvaizdos bažnyčia, Bobriškio sentikių

Seniūnijoje švenčiamos šventės: Dievo Apvaizdos atlydai - antrą liepos mėnesio sekmadienį. Užgavėnės, Velykos, Joninės, Kalėdos, senųjų metų palydės.

Seniūnijoje veikia: Kriaunų kaimo bendruomenė. Pirmininkas Ričardas Žukauskas, adresas: Klevų g. 2, Kriaunų km., LT-42254 Rokiškio raj. sav.

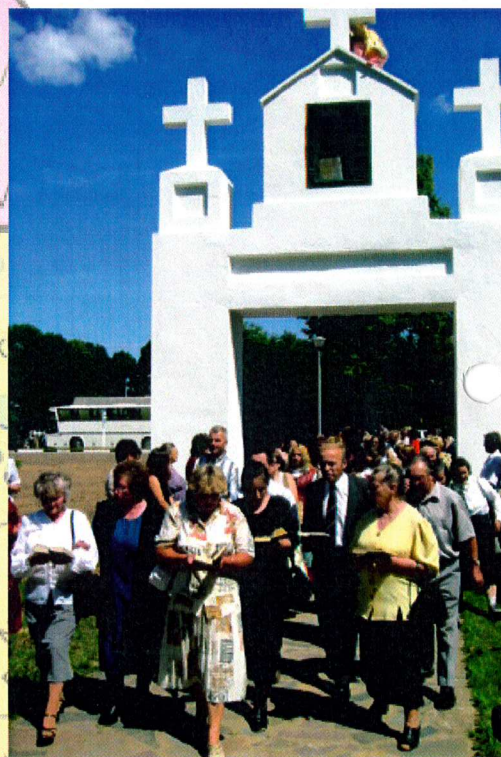
Lietuvos moterų ūkininkių Kriaunų skyrius. Pirmininkė Vita Mačiulienė, adresas: Kriaunų km., LT-42254 Rokiškio raj. sav.

Padavimas apie Pakriaunio pėduotą akmenį

„Pakriaunio kaimo gale ant Kriaunos upės pylimo yra vienas, žmonių vadinamas velnio pameštas akmuo. Tame akmenyje yra trys pėdos: viena Dievo, kita aniuolo ir trečia velnio.

Apie šitas akmenyje atsiradusias pėdas žmonės pasakoja taip. Labai seniai ėjęs pro tą vietą, kur akmuo stovi, Dievas su aniuolu. Pamatęs tat velnias, pasivertęs aniuolu ir nematant Dievui priėjęs prie jų. Tada Dievas nebegalėjęs išskirti, kuris tikras aniuolas ir

tai jis sumanęs gudrą dalyką, kaip galėtų išskirti. Tas dalykas buvo toks. Dievas paėmęs tris akmenis: vieną akmenį davęs vienam aniuolui, antrą kitam ir jis pats pasilikęs sau vieną. Tada jie visi priėjo prie šito akmenio ir ant jo užsistojo. Tada Dievas jiems tarė: „Kieno akmuo kris upėn, tas bus velnias“. Kai Dievas tai pasakęs, jie abu ir Dievas sviedė akmenis. Dievo ir aniuolo akmuo lėkęs dangun, o to aniuolo, kuris buvo velnias, akmuo lėkė upėn, ir Dievas pažino, kuris velnias, kuris aniuolas. Velnias susigėdinęs ir nukūręs tiesiog į pragarą, ir nuo savo šlubo viršininko gavęs mušti, ir daugiau ko, tai nežinau.

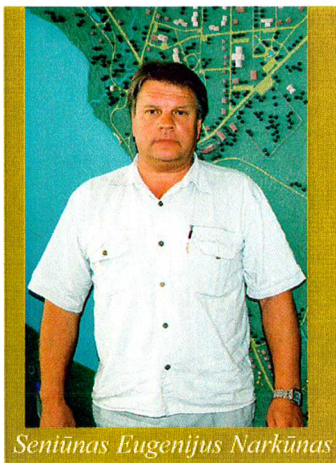
Koks projektas galėtų geriausiai atitikti Kriaunų seniūnijoje gyvenančių žmonių lūkesčius svarsto bendruomenės aktyvistai, 2004 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

K r i a u n ū seniūnijos moterys koncertuoja svečiams iš Ignalinos rajono Linkmenų seniūnijos, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Rokiškio rajonas - Obeliai

Seniūnas Eugenijus Narkūnas

Tel.: 8-458-78741
Faks.: 8-458-71638
El. paštas: obeliai@post.rokiskis.lt

Adresas:
St. Dariaus ir St. Girėno g. 6, Obeliai
Rokiškio rajonas

Obelių gelež. stotis
Gelež. stoties g.8A,
Obeliai

Policija
Vytauto g. 13, Obeliai
861821076

Bendruomenė „Ateities
vardan“

Stoties g.11, Obeliai
Obelių bendruomenės
centras

D.ir Girėno 6, Obeliai
8 458 78741

Bendruomenė „Pakriauna“
Pakriaunių k.
8 458 42145

Kairelių bendruomenė
Gediškių k.
8 458 29736

Antanašės bendruomenė
Antanašės k.

Aleksandravėlės bendruomenė
Aleksandravėlės k.
Sėlos Romuva
Obelių m.

Sporto klubas „Šviesa“
Obelių m.

Obelių girininkija
D. ir Girėno g.20, Obeliai
8 458 78616

Rokiškio priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba Obelių
komanda

Kamajų g.27, Obelių pr.

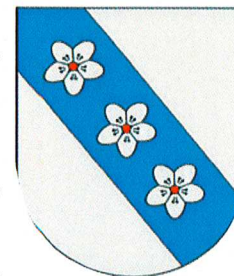
Pagrindinės verslo įmonės

Vaistinė
Vytauto g.8, Obeliai
78634

UAB „Darola“
Vytauto g.4, Obeliai
76108

Parduotuvė „Kepėjėlė“
D. ir Girėno g., Obeliai
Prekybos centras „Aibė“

Vytauto g.14, Obeliai
76228
UAB „Alaus tyderis“
Vytauto g.10, Obeliai

Seniūnijos teritorija: 24500 ha, iš jų 1650
ha miškai.

Seniūnijos gyventojai: 3778 žmonių, iš jų
1297 Obelių miesto gyventojai, 2481
kaimuose. 1779 vyrų, 1999 moterų.

Seniūnijos teritorijoje esančių įstaigų
tinklas

Obelių darželis- mokykla
Stoties g. 30, Obeliai
8 458 78805

Obelių vid. mokykla
Mokyklos g. 6, Obeliai
8 458 78410

Aleksandravėlės P.Širvio pagr. m-klė
Aleksandravėlės k.
8 458 73041

Lukštų pagr. m-klės Gediškių skyrius
Gediškių k.
8 458 29766

Obelių vaikų globos namai
Mokyklos g.9, Obeliai
8 458 78852

Palaiikomojo gydymo ir slaugos ligoninė
Stoties g.68, Obeliai
8 458 78630

Obelių ambulatorija
Stoties g.65, Obeliai
8 458 78832

Aleksandravėlės medicinos punktas
Aleksandravėlės k.
8 458 73025

Pakriaunių kultūros namai
Pakriaunių k.
8 458 42145

Pakriaunių biblioteka
Pakriaunių k.
8 458 42145

Obelių kultūros namai
Jablonskio g.4, Obeliai
8 458 78862

Aleksandravėlės kultūros namai
Aleksandravėlės k.
867671068

Aleksandravėlės biblioteka
Aleksandravėlės k.
Obelių biblioteka

Stoties g. 30, Obeliai
8 458 78805

Gediškių biblioteka
Gediškių k.
Antanašės biblioteka

Antanašės k.
8 458 76113
Obelių istorijos muziejus

Vytauto g.18, Obeliai
8 458 78825

Obelių Šv. Onos bažnyčia
D. ir Girėno g.10, Obeliai
8 458 78638

Obelių paštas
Vytauto g.12, Obeliai
8 458 78621

Aleksandravėlės Šv. Pranciškaus Serafiškojo
bažnyčia
Aleksandravėlės k.

Aleksandravėlės paštas
Aleksandravėlės k.

Zaukos g.1, Obeliai
UAB „Obelių lentpjūvė“
Dirbtuvių g.1, Obeliai
AB Vilniaus degtinė Obelių spirito varykla
Audronių I k.
78837
KB „SV Obeliai“
Audronių I k.
78475
PI „Aurelija ir Ko“
Obelių pr.
UAB „LKG“
Dirbtuvių g.1, Obeliai
Obelių ŽŪB
Audronių k.

Architektūros objektai:

Aleksandravėlės Šv. Pranciškaus Serafiniečio
bažnyčia ir dvi varpinės (Aleksandravėlės k.);
Spirito varykla (Audronių I k.)
Obelių seniūnijos istorijos objektai:
Kapas (palaidotas poetas kunigas P.Savickas)
Aleksandravėlės k.;
Žydų žudynių vieta ir kapas Antanašės k.;
Sodyba (dailininko J.Vienožinskio) Audronių k.;
Kapas (Jurgio Smolsko- Smalsčio) Obelių m.

Kapinės (palaidoti sovietų sąjungos kariai) Obelių
m.;
Kapas (palaidotas Edvardas- Jonas Riomeris)
Obelių m.;
Kapas (palaidotas J.Pagirys) Obelių m.;
Kapas (palaidotas knygnešys J.Zauka) Obelių m.,
Paminklinis akmuo poetui Pauliui Širviui degučių
k.;
Atstatytas bunkeris ir paminklinis kryžius
partizanams Obelių šile;
Paminklas partizanams Vaičėnų k.;
Savanorių kapai Aleksandravėlės kapinėse;
Paminklas „Marija“ Obelių kapinėse.

Archeologijos paminklai:

Junkūnų piliakalnis;
Kalnočių piliakalnis;
Degučių senkapiai;
Tumasonių akmuo;
Tumasonių pilkapiai;
Dundiškių senkapiai;
Visdievų alkakalnis;
Stasiūnų piliakalnis;
Papilių piliakalnis.

Obelių dvaro kumetynas ir sandėlis;
Aleksandravėlės dvaro parkas.
Antanašės buvusio dvaro sodybos
fragmentai;
Kraštų buvusio dvaro sodybos fragmentai;

Seniūnijoje švenčiamos šventės

Šv. Onos atleidai Obelių miestelyje,
Rokiškio r. (liepos 26 d.), Obelinės šventė
Obelių miestelyje, Rokiškio r. (rugsėjo 9-10
d.), Obelių vidurinės mokyklos abiturientų
spektaklis (vasario I šeštadienį).

Tarptautinis mėgėjų teatrų festivalis
„Tvorą“, Respublikinis „Poezijos pavasaris“.

Trumpas pasakojimas apie Obelius

„Pradedant nuo dvaro, visa paežerė- sodai
ir sodai! Kai pavasaris apšviečia sodus kupliais
žiedų garbiniais, nušvinta visas ežero vanduo,
tarsi jame būtų žydrinės obelys nuskendę. Dėl
to ir pramanytas ežeras Obelių ežeru, o
miestukas nusidriekęs šiauriniame to ežero
krante,- „Obeliais“.“

Darbinis susitikimas Obeliuose, kur prie apvalaus stalo buvo aptarta Rokiškio rajono Obelių Jūžintų ir Kriaunų seniūnijų tolesnė galimybė dalyvauti Aukštaitijos bendruomenių asociacijos veikloje bei kartu rengti bandomąją integruotą strategiją 2005 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Obelių bendruomenės pirmininko Romo Kundelio rankose suvenyrai su Obelių atributika, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Rokiškio rajonas - Jūžintai

Tel.: 8 - 458 - 44 224
Faks.: 8 - 458 - 44 224
El. paštas: juzintai@post.rokiskis.lt

Adresas:
J. O. Širvydo g. 31, Jūžintai, LT - 42263
Rokiškio rajonas

*Seniūnija informacijos
nepateikė
Seniūnė Audronė Baltuškaitė*

Nuotraukos iš Jūžintų bendruomenės

Jūžintų bendruomenės atstovai įvardija pagrindines problemas, kurios trukdo gerinti žmonių gyvenimo kokybę, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Muzikantai visad laukiami. Šiuo kartu jie groja svečiams iš Ignalinos rajono Mielagėnų seniūnijos, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Zarasų rajonas - Antalieptė

Seniūnas Arvydas Saulius

Tel.: 8-385-57340
El. paštas: antaliepte@zarasai.lt
www.antalieptesbendruomene.lt

Adresas:
Antalieptė
Zarasų rajonas

Šavašos pažintinis takas, pakabinamas tiltas per Šventąją Antalieptę.

Seniūnijoje švenčiamos šventės

Pruncinkulių atleidai pirmą rugpjūčio sekmadienį. Kartu švenčiama ir kraštiečių šventė.

Joninės, Ūkininkų šventė „Susieikim kaimynai“ (švenčiama lapkričio mėn.)

Seniūnijoje veikiančios bendruomenės

Zarasų rajono Antalieptės kaimo bendruomenė, Zarasų r. sav., Antalieptės sen., Antalieptės k., bendruomenės pirmininkas Daivydas Barzda,

Purvynės ir Naršėnų kaimų bendruomenė, Zarasų r. sav., Antalieptės sen., Purvynės k., bendruomenės direktorė Regina Kuliešienė.

Antalieptės pavadinimas siejamas su žodžiais „ant to liepto“. Kadangi Šventosios upė teka per visą Antalieptę, tai nuo senų laikų per upę būdavo daug lieptų, kad kaimynas su kaimynu galėtų lengviau susitikti. Pavasarinių potvynių metu tuos lieptus nunešdavo srovė ir kaimiečiai statydavo vis naujus. Pro kaimą žygiavę kareiviai, pamatę moteris, plaunančias drabužius ant liepto. Pasak padavimo taip kareiviai ir praminė kaimą „ant to liepto“.

Antalieptė įsikūrusi 10 km nuo Dusėtų, 8 km nuo Daugilių, į Uteną tėra-27, į rajono centrą- Zarasus-apie 40 km. Antalieptės kūrėmėsi

senosios kultūros paminklų, piliakalnių, pilkapių, randama įvairių akmenų, geležies, žalvario ir raštuotų puodų liekanų. Pirmosios Antalieptės sodybos greičiausiai buvo kairiame

Šventosios upės krante, Padusčio kaimo link. Jos galėjo būti įsikūrusios paupy, prie Šventosios liepto, arba, kaip sako aukštaičiai rytiečiai, „ant liepto“. Iš čia kilo ir matyt Antalieptės vardas. Seni žmonės teigia, kad jų seneliai Antalieptę vadinę tiesiog Lieptine. Medinis ant metalinių lynų per Šventosios upę pakabintas pėsčiųjų tiltas, statytas prieš keliolika metų, miestelio centre yra ir dabar.

Nuo seno Antalieptė-žinomas Aukštaitijoje mokslo centras. Pradžią mokymo įstaigoms davė prie vienuolyno veikusi parapiinė mokykla. Skverelyje prieš mokyklą stovi du meniniu ir istoriniu požiūriu įdomūs paminklai-kryžius trėmtinųjų aukoms atminti ir stogastulpis, pastatytas dar 1971 m. Antrąjį pasaulinį karą mena paminklas, pastatytas 1944 metais žuvusiems 1272 pačių įvairiausių tautybių kariams. Vietovė pradėjo augti apie 1730 metus. 1732-1760 metais miestelio centre buvo pastatyta baroko stiliaus bažnyčia, tačiau miestelis plėtėsi palengva, nes visa žemė priklausė basųjų karmelitų vienuolynui ir gretimam Kaniukų dvarui. 1763 metais bažnyčia pašventinta, jai suteiktas Šv. Kryžiaus vardas. Po 1831 metų sukilimo bažnyčia atiteko stačiatikiams, Pirmojo pasaulinio karo metais bažnyčioje vokiečiai buvo įrengę garažą, laikė belaisvius ir net patys gyveno. Katalikams bažnyčia grąžinta tik 1918 metais. Greitu laiku buvo pradėtos laikyti pamaldos, 1921 metais grąžintos parapijos teisės.

Už 500 m nuo Antalieptės 1959 m. prie Šventosios upės pastatyta viena iš tuo metu stambiausių Pabaltijuje kalnuotino kaimo

Seniūnijos teritorija: 6985ha., iš jų 45% užima žemdirbystės plotai, 30% miškai, 9% vandenys, 1,5% miesteliai ir gyvenvietės, 1,5% pramonės įmonės ir keliai, 13% kitos paskirties plotai.

Seniūnijos gyventojai: 930 žmonių, iš jų 100% kaimuose, 456 vyrai, 474 moterys, 95,4 % lietuvių, 0,4% lenkų, 4% rusų, 0,1% baltarusių, 0,1% kitų tautybių gyventojų.

Seniūnijoje yra: AB „Lietuvos paštas“ Utenos ACP Antalieptės paštas, V. Kolesnikovo kaimo turizmo sodyba, Antalieptės pagrindinė mokykla, Antalieptės kultūros namai, Antalieptės Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčia, Antalieptės karmelitų vienuolynas (neveikiantis), Antalieptės biblioteka, Zarasų PSCP Antalieptės BRG kabinetas, architektūros paminklai-bažnyčia, vienuolynas, Antalieptės malūnas, buvusi Antalieptės pieninė (dabar Antalieptės kaimo bendruomenės verslo ir amatų centras), archeologijos paminklai-Lūžų, Zabičiūnų, Veleikių, Verslavų piliakalniai. Dar iš žymesnių

užliejo 1911 ha plotą ir sujungė 27 ežerus. Labai vingiuota dabartinių Antalieptės marių kranto linija-apie 100 km ilgio. Vandens platybėse yra apie 50 salų ir salelių, o savo raižytais krantais marios gali paklaidinti kiekvieną turistą, kurių čia vasarą netrūksta. Reiktų žinoti, kad baidarėmis keliauti žemiau hidroelektrinės reikia tik tada, kai sukasi elektrinės turbinos ir Šventosios vaga būna pilna vandens. Elektros energiją Antalieptės hidroelektrinė tiekia ir šiuo metu.

Antalieptėje galima pamatyti gražų seną malūną, pastatytą 1855 metais (neoromantizmo laikais), kai netgi fabrikai ir kitos paskirties statiniai būdavo projektuojami taip, kad atrodytų panašūs į viduramžių pilis su bokštais ir pakeliamais tiltais. Antalieptės vandens malūnas imituoja ne riterių pilies, o valstiečio trobos architektūrą.

netoli esantys Lūžų pilkapiai. Archeologų tyrimai parodė, kad žmonės čia gyveno VIII-XII mūsų eros amžiuje. Piliakalnį ir ant jo buvusią gyvenvietę saugojo Šavašos upelio vandenys. Pilkapiuose ilsisi mirusių palaikai, vos už 800 metrų nuo piliakalnio, Lūžų miške, yra retas senovės paminklas-Lūžų akmuo su dubeniu. Akmens paviršiuje iškalta 50'50'10,5 cm apvali duobė-dubuo. Manoma, kad tai pagoniškos šventyklos liekanos ir kad dubenyje buvo kūrenama šventoji ugnis. Kada ši ugnis užgeso, tyrinėjimai duomenų nedavė. Apie tai bus galima tiksliau pasakyti, ištyrus laužų liekanas-anglis. Gali būti, kad šventykla veikė praėjus 100-200 metų po krikščionybės įvedimo. Tai vienintelė išlikusi nesugriauta pagonių šventykla.

Iki šiol išliko Vasaknų dvaro svirnas, nors likusi dvaro sodyba ir nyksta. Romėnų stiliaus dvaro rūmai buvo dideli, dviejų aukštų, mūryti

klojimas, krėsti iš molio ir akmenų mūro, ledainė, medinis tarnų namas ir kiti pastatai. Madagaskaro kaime galite aplankyti arkivyskupo, filosofijos mokslų daktaro M. Reinio gimtąją sodybą.

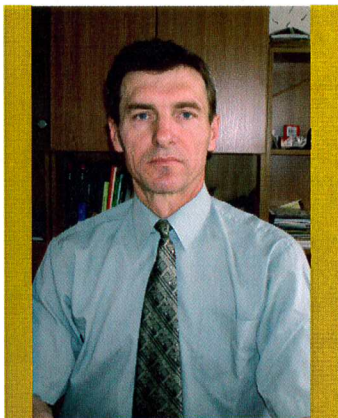
Ant dešiniojo Indrajės ežero kranto netoli Zabičiūnų kaimo stovi buvęs Veleikių vandens malūnas. Malūne anksčiau buvo prasto malimo gornos, pitlius, kruopinė, vilnų karšykla, milų vėlykla, metalinės vandens turbinos, gaminusios elektrą. Buvo gateris ir zeimeris, todėl čia buvo galima išpjauti lentas, apipjauti rąstus. Šiuo metu įrenginiai išplėsti, išardyti, stūkso tik akmeninės sienos.

Zarasų rajono Antalieptės ir Utenos rajono Daugailių seniūnijos bendruomenių susitikimas Antalieptėje, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Zarasų rajonas - Antazavė

Seniūnas Algirdas Lekaveckas

www.zarasai.lt/antazave/

Adresas:
Antazavė
Zarasų rajonas

Jaunimo klubas Horizontas
Klubo prezidentas Saulius Kėblys
Antazavės k. Zarasų r. sav.

Istaigos

Antazavės paštas viršininė Danutė
Skardinskienė tel. 8 385 4 13 17
Antazavės medicinos punktas
Marijos Dagienės kaimo turizmo sodyba
Velikuškių kaime tel. 8 385 3 92 04

Švietimo istaigos

Antazavės Juozo Gruodžio vidurinė
mokykla – direktorė Aldona Svidinskienė tel. 8
385 4 14 18
Šniukštų pagrindinė mokykla – direktorė
Ramunė Kasparavičienė tel. 8 385 4 56 18
Antazavės vaikų globos namai direktorius -
Kęstutis Ražanas tel. 8 385 4 14 34

Kultūros istaigos

Antazavės kultūros namai - direktorius
Gintautas Palūnis tel. 8 385 4 13 36
Antazavės biblioteka – bibliotekininkė
Danguolė Davainienė tel. 8 385 4 13 80
Šniukštų biblioteka – bibliotekininkė Zita
Lukošiūniene tel. 8 385 4 56 30

Antazavės parapijos Dievo Apvaizdos
bažnyčia- kun. Stasys Tamulionis tel. 8 616 9
01 15

Architektūros paminklai

Antazavės parapijos Dievo Apvaizdos
bažnyčia

Antazavės dvaras
Rezistentų kapinės Antazavės kaime
Maniuliškių piliakalnis, Ivoniškių
piliakalnis, Dembų piliakalnis ir Velikuškių
piliakalnis

Tuja Zirnajų kaime
20 senkapių
Šniukštų dendrologinė kolekcija

Žemė

Valstybinė 4200
iš jos 500 dirbama
8341 tūkst. Viso žemės be valst.
4371 žemė
2105 miško
99,24 vandens
kita 1497,76
užstatyta 164 ha
keliai 102,6 ha

25 km į vakarus nuo Zarasų, 9 km į šiaurės
rytus nuo Dusėtų, ežeringoje, miškingoje vietoje,
kiek į šiaurę nuo Zalvo ežero XVIII a. pradžioje
įkurtas dvaras, vėliau – bažnytkaimis, kuris savo
sėsliškos kilmės vardą gavo nuo minėto ežero.
Antazavė žinoma nuo Aleksandravėlės parapijos
kūrimo laikų, kai prie jos buvo priskirti
Antazavės ir Pliaterytės dvarai. Tačiau grafiene
Pliaterytė buvo nepatenkinta Antazavės
priskyrimu Aleksandravėlės parapijai, net
prašiusi Šv. Sosto nuncijaus Varšuvoje pagalbos,
kad Antazavėje būtų įsteigta parapija. Bažnytinė
vyriausybė patenkino jos prašymą su sąlyga, kad
grafiene duos žemės ir pastatys bažnyčią. 1794
metais miestelio viduryje buvo pastatyta medinė
bažnyčia, gavusi Dievo apvaizdos vardą.
Bažnyčioje saugoma itin įdomi ir originali XIX
a. nežinomo liaudies menininko išdrožta Jono
Nepomuko skulptūra.

6 km nuo Dusėtų, už Jaskoniškių miško,

Seniūnijos teritorija 8345,2 ha iš jų
52,3 % užima žemdirbystės plotai 25,2
% miškai, 1% vandenys 1% miesteliai
ir gyvenvietės, 13,7 kitos paskirties
plotai.

Seniūnijoje gyvena 1248 gyventojai,
iš jų 76 % miesteliuose ir gyvenvietėse,
24% kaimuose; 626 vyrai, 622 moterys;
98 % lietuvių 2% rusų.

Rugpjūčio mėnesį - Dievo Apvaizdos
atleidai

Antazavės festivalis liepos mėnesį.
Žiemos sporto žaidynės, Vytauto
Čiegio teniso turnyras, Vytauto Mikitos
šaškių turnyras

Antazavės bendruomenės centras
Antazavės k. Zarasų r.sav.
Tel. (8-385) 41314,
Bendruomenės pirmininkė Danutė
Skardinskienė

Šniukštų kaimo kartų bendrija
Šniukštų k. Zarasų r. sav.
bendrijos pirmininkė Daiva
Zakšauskienė

kurioje jis gyveno su pertraukomis. 1864 metais, baigęs Varnių kunigų seminariją, A. Vienažindys vikaravo Panevėžyje, Šiaulėnuose, Krinčine, Vainute, Breslaujoje. Į tėviškę atvykdavo atostogų metu pailsėti. Nuo 1876 metų iki mirties klebonavo Laižuvoje, kur ir palaidotas. Šiuo metu veikia gražiai prižiūrima muziejaus ekspozicija. Šis poeto A. Vienažindžio visuomeninis-memorialinis muziejus randasi Gipėnų kaime. Apie 1,5 km į šiaurės vakarus nuo tilto per Sartų ir Galvės ežerus, šalia kelio Dusetos-Obeliai, stūkso garsus Velikuškės (Salos) piliakalnis, senovėje vadintas Romuva. Šis piliakalnis vienas garsiausių ir geriausiai tyrinėtų Lietuvoje. Archeologų atradimai liudija, kad žmonės čia gyveno nuo akmens amžiaus iki pat ankstyvų viduramžių-V mūsų eros šimtmečio. Tą gilią senovę mena ir Pakerių, Maniuliškių senkapiai, Lygalaukių ir Jonišio pilkapiai. O apie šalia Kumpuolio ežero dunksantį senolį Maniuliškio piliakalnį kaimo žmonės pasakoja įdomią ir labai pamokančią legendą:

“...Sakoma, kad greta piliakalnio guli didokas plokščias akmuo, o po juo paslėptas lobis. Jei nori tą lobį paimti, reikia iš po akmens paimti akmenuką, įsidėti į burną ir nešiotis tris paras, nepratariant nė žodžio. Trečios paras vidurnaktyje ateiti prie šio plokščio akmens, pabelsti į jį burnoje nešiotu akmenuku. Akmuo pakils aukštyn- tuomet imk užburtų lobių kiek nori...Visa bėda, kad iki šiol nieks negalėjo išlaikyti akmenuko, nekalbėdamas tris paras...Taip ir liko užburti lobiai po tuo akmeniu...”

Yra ir dvarų. XVII-XVIII a. mena Antazavės dvaras, šiuo metu tvarkomi ir restauruojami Astraučiznos dvaro sodybos pastatai, kurių būta nemažai: dvaro rūmai, darbininkų gyvenamasis namas, tvartas, svirnas, daržinė, kalvė, pirtis. Čia pat žaliavo 4 ha sodas.

Antazaviškiai aktyviu nemusileidžia kitoms Zarasų rajono seniūnijoms; turi sumanymų kaip pagerinti savo Seniūnijos centrą – Antazavės miestelį, 2004 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrastienės)

Zarasų rajono Antazavės ir Utenos rajono Kaktiškių seniūnijų bendruomenių susitikimas. Antazavės bažnyčios aplankymas, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrastienės)

Zarasų rajonas - Degučiai

Seniūnas Jonas Šileikis

Tel.: 8-385-43525
Faks.: 8-385-43525
El. paštas: deguciai@zarasai.lt

Adresas:
Degučiai
LT-32232 Zarasų rajonas

Baltriškėse įsikūrusi Tiberiados bendruomenė, vadovaujama Bart Pauwels.

Samanių ežero atsiradimas

Labai seniai seniai ant aukšto kalno gyvenęs milžinas, vardu Samanis. Jis turėjęs didelę pilį. Toji pilis buvusi medinė. Kartą perkūnas, supykęs ant milžino, paleido žaibus ir sukėlė gaisrą.

Tuomet milžinas sėmęs iš šaltinio vandenį gairui gesinti. Labai skubėjęs, todėl ir žemių negailėjęs.

Milžinas gaisrą užgesinęs, bet vietoj šaltinio atsiradęs ežeras, dabar Samanių vadinamas.

Degučiai - labai išplitęs vietovardis. Lietuvoje yra net apie 40 tokių pavadinimų turinčių vietovių. Kalbininkai šio vardo kilmę aiškina trejopai: jis galėjo kilti iš Degučio pavardės, iš kitados vietovėje buvusio deguto degyklos ar iš siautusių gaisrų.

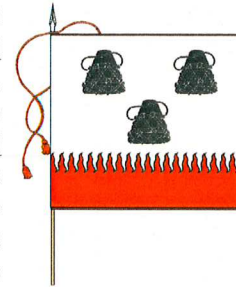
Degučių kaimas yra prie Zarasų-Utenos kelio, 15 km į pietvakarius nuo Zarasų ir 35 km į šiaurės rytus nuo Utenos. Istoriskai vietovė žinoma tik iš carinės Rusijos laikų. XIX a. vidurio, kai čia kelyje Sant Peterburgas-Varšuva buvo pašto ir diližanų stotis. Degučių apylinkė priskiriama prie pačių ežeringiausių Lietuvoje. Čia telkso daugiau kaip 70 įvairaus dydžio ežerų. Šiaurinėje Degučių dalyje išliko trys XIX a. pirmosios pusės pastatai: tai pašto arklių stotis (du pastatai) ir sargo namelis, kelio apeivių namelis ir kelio sargų užkarda, atokiau nuo jų

neypatingi namukai mena kadaise vykusį audringą gyvenimą. Pašto stotyje keisdavo pavargusius arklius į naują kinkinį. Ekipažas būdavo nuosavas, o keičiamus arklius nuomodavo, nes pašto arkliai buvo valstybės nuosavybė. Tokia kelionė kainavo nepigiai, todėl ne visi galėdavo sau tai leisti - pašto arkliais važinėjo arba turtuoliai, arba valstybės tarnautojai, kurie pinigų neskaičiavo, nes mokėjo ne iš savo kišenės. Neturtingiausieji važiuodavo diližanais - tolimųjų reisų autobusų protėviais. Tai buvo dideli ir smulkūs ekipažai - dengti vežimai su langais ir suolais viduje. Juose tilpdavo daug keleivių ir jų bagažo. Diližanas važiuodavo lėtai, traukiamas stambių darbinių arklių. Pravažiuojančius tikrindavo Galminių kelio užkardoje įsikūrusi karinė sargyba.

I rytus nuo Antalieptės, aukštame šiauriniame marių krante yra Senadvario vienkiemis - poeto Fausto Kiršos (1891-1964) gimtinė. Sodybą XIX a. įkūrė Kiršos tėvas.

Medinis gyvenamas namas, akmeninis klojimas, daržinė ir šimtamečiai buvusio parko medžiai išliko Žvilbučių dvaro sodyboje. Būto ežero vakariniame krante buvo įkurtas Baicų dvaras. Čia nuo seno stovėjo gražus medinis dvaro rūmas su visais ūkiniais pastatais, veikė degtinės darykla ir smuklė. Tačiau laikai keitėsi, dvaras pradėjo nykti, kol apie 1990 m. išvis pradingo.

Daugelis Degučių krašto vietų mena skaudžią praeitį. Už 5 km nuo Degučių kaimo, kelyje Degučiai-Dusetos, Krakynės miške stovi pilko granito obeliskas, žymintis žydų masinių žudynių vietą. Ant obelisko lietuvių ir jidiš kalbomis iškalti žodžiai: "Šioje vietoje hitlerininkai ir jų vietiniai pagalbininkai 1941 VIII 26 žiauriai nužudė 8000 žydų - vaikų, moterų ir vyrų. Tebūnie šventas jų atminimas".

Seniūnijos teritorija: 10849 ha, iš jų 50,2 % užima žemdirbystės plotai, 34,9 % miškai, 1,6 % vandenys, 1 % miesteliai ir gyvenvietės, 1,3 % pramonės įmonės ir keliai, 10,3 % kitos paskirties plotai. 4.2 Seniūnijos gyventojai: 1,093 tūkst. žmonių, iš jų 66 % miesteliuose ir gyvenvietėse, 34 % kaimuose, 509 vyrų, 584 moterų, 78 % lietuvių, 0,1 % lenkų, 21 % rusų, 0,9 % kitų tautybių gyventojų.

Seniūnijoje yra: Degučių paštas, 7 kaimo turizmo sodybos, 2 pagrindinės mokyklos (Degučių ir Baibių), Degučių kultūros namai, 3 bažnyčios (Degučių, Vajasiškio, Baltriškių), 1 cerkvė (Raistiniškių kaime), 1 muziejus (Degučių mokykloje), 2 bibliotekos (Degučių ir Baibių), 3 architektūros paminklai, 4 istorijos paminklai, 21 archeologijos paminklas.

Seniūnijoje veikia Degučių kaimo bendruomenė „Samanis“, vadovaujama pirmininko Viliaus Biliūno, Vajasiškio bendruomenė, vadovaujama pirmininkės Genovaitės Sarokinos, bendruomenė „Degučių rintis“, vadovaujama

galeriją, užsukite į vietos mokyklos muziejų.
Poilsiu ar nakvynei stabelėkite prie vaizdingų
Antalieptės marių ar Samanio ežero pakrančių.

*Utenos rajono Leliūnų
seniūnijos bendruomenės
narių apsilankymas
Degučiuose. Akimirka prie
Degučių mokyklos,
2007 m. (Nuotrauka Jolitos
Umbrasienės)*

*Degučių bendruomenės
aktyviausi žmonės įvardijo
pagrindines problemas,
kurias reikėtų spręsti,
2007 m. (Nuotrauka Jolitos
Umbrasienės)*

Zarasų rajonas - Dusetos

Seniūnas Saulius Kėblys

Tel.: 8-385-56566
Faks.: 8-385-56135
El. paštas: dusetos@zarasai.lt

Adresas:
K. Būgos 31A, Dusetos
LT-32304 Zarasų rajonas

archeologijos paminklų, 1-sveikatos priežiūros įstaiga (Dusetų ambulatorija).

Seniūnijoje švenčiamos šventės:

Pirmas vasario šeštadienis- Sartų žirgų lenktynės, Birželio 24 d. Joninės, Birželio 29 – Per šv. Petro, Povilo atleidus (šeštadienis, sekmadienis) – Kraštiečių šventė, Spalio mėn. antras šeštadienis – žemdirbių ir amatininkų šventė, Liaudiško muzikavimo festivalis „Sėlos muzikantai“ – gegužės mėn. antras sekmadienis, Motinos diena- gegužės mėnesio pirmas sekmadienis, Paskutinis rugpjūčio sekmadienis- Galiūnų turnyras, Birželio pirmas sekmadienis- Vaikų šventė, Kovo mėn. pirmas sekmadienis- Aukštaitijos regiono kaimo bendruomenių poledinės žūklės varžybos, Rugsėjo paskutinis sekmadienis - Aukštaitijos kaimo bendruomenių veteranų stalo teniso varžybos, Pirmas gruodžio mėnesio sekmadienis- kaimo bendruomenių šaškių turnyras, Gegužės mėnesio antra pusė- Dusetų bendruomenės krepšinio čempionatas

Veikiančios bendruomenės, organizacijos

Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalka, vadovas Rimas Vaitukaitis

Sporto klubas „Ainiai“, vadovas Vytautas Čypas

Jaunimo klubas „LDK Pėdsekiai“, vadovas Rytis Pivoriūnas

Literatų klubas „Atgaiva“ vad. Marytė Varenbergienė

Amatininkų grupė „Dusetėlė“, vadovė Vera

Trumpas pasakojimas

Kažkada anapus ežero gyvenęs labai piktas ir nedoras ponas. Savo tarnus ir baudžiauninikus jis kapodavęs rykštėmis. Kai paseno, atgailaudamas už savo kaltes, nuliedino varinius varpus ir šešiais sartaiais žirgais vežė juos per užšalusį ežerą į varpinę. Ledas įlūžo ir ponas su sarčiais ir varpais nuskendo.

Nuo to laiko žmonės ežerą ėmė vadinti Sartaiais ir pačiame žiemos viduryje ant jų ledo ruošti žirgų lenktynes.

Nepaprastai gražus, legendose, padavimuose ir poetų eilėse atgimstantis yra Dusetų kraštas su savo vandeniu plukdančia Šventąja, nerimstančiais mėlynaisiais Sartaiais, miela pasartės žeme, garsia savo senais dvarais ir dvareliais, pilkapiiais ir piliakalniais, istorijos ir architektūros paminklais. Dusetų miestas įsikūręs pietrytiniame Sartų ežero krante, prie Šventosios upės, 25 km į vakarus nuo Zarasų, 140 km nuo Vilniaus.

Dusetos-senas miestelis, žinomas jau nuo XV a. Jo vardas kilęs nuo Šventosios aukštupio senojo vardo-Duseta, Dusta. Viduramžiais Dusetose kirtosi svarbūs keliai, vedę iš Aukštaitijos į Rygą ir Daugpilį. Vietovė buvo svarbi strateginiu požiūriu: sudėtingo ežero gale, prie gana vandeningos upės žiočių. Dusetos buvo Radvilų nuosavybė. 1920 m. čia pastatyta medinė bažnyčia, po kurio laiko-pradžios mokykla. 1580 m. Radvilos Dusetas perdavė Motiejui Rudaminai, XVIII a. miestelis perėjo grafių Pliaterių žinion. Dusetos yra patyrusios nemažą sunkių nelaimių per karą su švedais, kitus karus, išgyvenusios 1831 ir 1863, 1905 metų sukilimus, daugelis šio krašto žmonių yra jautę Sibiro šaltį. Vietovė ne kartą degė ir vėl atsigaudavo. Dusetų apylinkės-daugelio Lietuvai nusipelnusių žmonių tėviškė- Pažiegės kaime gimė kalbininkas K. Būga, Gipėnuose prabėgo poetas A. Vienažindžio vaikystė ir jaunystė, Rokėnuose gimė kompozitorius

Seniūnijos teritorija **13940.80** ha, iš jų 17.50 ha (0.12%) Dusetų miestas, žemės ūkio naudmenys- 7436.90 ha (53.34%) , miškai -3097.76 ha(22.21%) ,vandenys -745.2 ha (5.34%), kitos paskirties plotai- 2660.94ha(19.0%).

Seniūnijos gyventojų-**3370** iš jų 813- Dusetų mieste (24.1%), kaimuose-2557 (75%), vyrų – 1619, moterų 1751 , lietuvių- 3321 (98.6%), totorių- 11(0.32%), Jenkų-9(0.26%) , rusų-26(0.77%), azarbaidžianiedžių-3 (0.08%)

Seniūnijoje yra 1 pašto įstaiga, 12- kaimo turizmo sodybų (D. Drebulienės, E. Čižienės, E. Banio, I. J. Lapėnų , „Pasartėlė“ , I. Sakalauskienės, L. V. Nakučių, O. Stanevičiūnės, N. Urbonienės, „Butkeliai“ „Anūkėlis“, Sigitos sodyba), 5- švietimo įstaigos (K. Būgos gimnazija, Dusetų specialioji m-kla, vaikų muzikos mokykla, lopšelis-darželis „Sartukas“ K. Būgos gimnazijos Sadūnų pradinis skyrius) , 2- kultūros įstaigos (Dusetų kultūros namai ir Dusetų dailės galerija), 1- bažnyčia, 2- muziejai, 2- bibliotekos, 10- architektūros

O kiek daug apie Dusetas istorinių vietų, piliakalnių ir pilkapių. Tai ir Morkūnai, Marciūniškės, Budriškės, Vosgėliai, Šišponiškės, Sniegiškės ir daugelis kitų, didesnių ar mažesnių. Gaila, tačiau iki šių dienų beveik sunyko XIX a. pirmoje pusėje įkurtas Narkyčių (Kriovų) dvaras. Dvare seniau būta per 400 ha žemės ir 16 įvairių pastatų.

Vencavų kaime šalia kelio tebestovi vėjo malūnas. Tai būdingas XX a. pirmosios pusės kepurinių vėjo malūno pavyzdys. Šį malūną ant kalvos šalia ežero 1937m. pastatė savininkas A.Navikas. Taip pat Dusetose galite aplankyti Lietuvos nepriklausomybės paminklą, pasigrožėti Šv. Trejybės bažnyčia. Padustėlio kaime rasite poeto P. Širvio gimtinę.

Dusetų pažiba-mėlynieji Sartai-penktasis Lietuvos ežeras pagal dydį. Ežere "įsikūrusios" 7 salos. Pavasarį Sartai gerokai patvinsta-vanduo pakyla apie 1, o kartais net kelis metrus, o nuo atnešamų drumzlių lyg sartas tampa. Ežeras garsus nuo senų laikų rengiamomis ristūnų lenktynėmis, tapusiomis neatsiejama Dusetų krašto istorijos dalimi. Prieš kelis šimtus metų susiginčijo keli Dusetų apylinkių ponaičiai, kieno bėris greitesnis, kieno širmis eiklesnis. Įsiliepsnojęs ginčas virto lažybomis. Visi-ir besiginčiję, ir susirinkę žiūrovai-patraukė ant Sartų ežero. Nustatė atstumą, sustojo greta ir, davus startą, puolė su savo eikliaisiais pirmyn... Lenktynes laimėjusių vardų jau niekas nebeprisimena, tačiau jos tapo istorinėmis. Nuo

laiko ir pradėjo garsėti Dusetų miestelis bei šalia vilnijantys mėlynieji Sartai. Šventė nebūtų tokia spalvinga, jei žirgų lenktynių nepajavairintų kitokie renginiai-karnavalai, arklių parodos, atrakcionai, skrydžiai lėktuvais, folkloro ansamblių pasirodymai, žiemos mugės su riestainiais, alumi ir gausybe kitų prekių, nuo kurių tiesiog akys raibsta. Niekas iš Dusetų neišvažiuoja alkanas ir ištroškęs, nenupirkęs lauktuvių.

Ne kiekvienoje vietovėje išlikusios tokios šimtmečiais susiklosčiusios spalvingos nacionalinės tradicijos, kaip Dusetose. Miestelis po kiekvienų lenktynių lyg ūgteli- tampa vis labiau žinomas Lietuvoje, už jos ribų ir kasmet viliasi sulaukti vis daugiau dalyvių bei žiūrovų.

Bandomosios integruotos strategijos rengimo metu Dusetose vykusio susitikimo „Būk Aukštaičiu“ akimirka 2005 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Lenktynės, autorius Vasilijus Kukonenko

Piešinio apie Dusetas, kuris bus patalpintas Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės plakato aptarimas 2005 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Zarasų rajonas - Imbradas

Tel.: 8-385-42240
Faks.: 8-385-42240
El. paštas: imbradas@zarasai.lt

Adresas:
Imbradas
LT-32281 Zarasų rajonas

Seniūnas Vygidas Žalkaukas

Seniūnijos teritorija: žemdirbystės plotai, miškai, vandenys, gyvenvietės, pramonės įmonės ir keliai, kt. paskirties 9017 ha; iš jų: žemdirbystės plotai – 6000 ha, miškai-2210 ha, miesteliai ir gyvenvietės - pramonės įmonės ir keliai – 180ha

Seniūnijos gyventojai
1,2 tūkstančiai žmonių, visi kaimo gyventojai, iš jų 570 vyrų, 557 moterys

Seniūnijos įstaigos
2 kaimo pašto įstaigos, 3 kaimo turizmo sodybos, 1 pagrindinė, 1 pradinė m-lė, 2 kultūros įstaigos, 3 bažnyčios, 1 muziejus, 2 bibliotekos, 2 sveikatos priežiūros įstaigos, žemėtvarkos tarnyba, socialinių paslaugų centras, apylinkės inspektorius

PRIVAČIOS ĮSTAIGOS:

Goštautienės gėlių įmonė Čepuliškių k.

Medžio apdirbimo įmonė Briedlaukio k. Narasta gamybos cechas Veiverita 5 privačios ūkininkų

Seniūnijoje švenčiamos šventės

Švč. M. Marijos apsišvišimo prie Ilgio ežero minėjimas-šventė birželio mėn., Šv. Kryžiaus išaukštinimo Avilių parapijoje, Joninės. seniūnijos diena, derliaus šventė, Derliaus šventė, Šv.Kalėdos

Seniūnijoje veikiančios bendruomenės
Avilių kaimo bendruomenė, bendruomenės pirmininkas Donatas Ragėnas
Imbrado kaimo bendruomenė, pirmininkė Aldona Puodžiūnienė
Imbrado jaunimo klubas JUVENTUS
Imbrado religinė bendruomenė, kunigas Stasys Tamulionis
Avilių religinė bendruomenė, kunigas Stasys Tamulionis

Architektūros, istorijos, archeologijos paminklai

Senolis Stelmužės ažuolas - lietuviškas lobis. 23 m aukščio, 3,5 m. skersmens, 13 m apimties prie žemės, auga ne mažiau, kaip 1500 metų. Vienas seniausių Europos ažuolų

Stelmužės bažnyčia ir varpinė. Stelmužės Viešpaties Jėzaus Kryžiaus filijinė bažnyčia (dabar čia Bažnytinio meno muziejus) - unikalus liaudies meno paminklas. Stelmužės bažnyčia vien kirviu, kalnu, kalvio darbo ypatumais surentė Stelmužės dvaro baudžiauninkai, o XVIII a. pr. Nežinomi talentingi liaudies meistrai jį išpuošė gražiausiais medžio raižiniais. 1959 m. bažnyčia ir varpinė restauruotos: atstatytos kolonos,

Vergų bokštas. Tai nedidelis, aukštokas, keturkampis netašytų lauko akmenų pastatas su angomis viršutinėje dalyje. Jame baudžiamos laikais dvarponiai prasikaltusį baudžiauninką uždarydavo nakčiai, o dieną vėl išvadydavo į darbą. Manoma, kad „Vergų bokštas“ statytas XVIII a., kai dvaras priklausė baronams Folkerzamams.

Lygumų akmuo, kuris ilgio metmenimis gali lenkti garsųjį Puntuką. Tai beveik 8 m. ilgio, daugiau kaip 2 m aukščio riedulys

Šv. Kryžiaus Išaukštinimo bažnyčia Avilių II k. Medinė. Pastatyta 1875 m. Liaudies architektūros formų, stačiakampio plano su bokšteliu. Vidus 3 navų, atskirtų kolonomis. Šventoriaus tvora akmenų mūro.

Vietinės reikšmės architektūros paminklas - Imbrado kaimo bažnyčia, pastatyta 1787 m. dvarininko Pranciškaus Molio, statyta veikiausiai vietos meistrų.

Archeologijos paminklai:

Antaniškių piliakalnis (respublikinės reikšmės archeologijos paminklas), vadinamas Juoduoju kalnu,

Golūbiškių piliakalnis (respublikinės reikšmės archeologijos paminklas),

Kuklių piliakalnis (vietinės reikšmės archeologijos paminklas),

Duburių senkapis

Legendos

Apie Kiečių ežerą Padavimas pasakoja, kad ten, kur dabar tyvuliuoja ežeras, kadaise dunksojo dideli didiko rūmai. Keistas tai buvo dvaras, nes stovėjo jis ne ant kalno, bet įduboje. Žiaurus ponas gyveno tuose rūmuose. Jis engė žmones, sau turtus kraudamas. Kartą, kai baudžiauninkai išėjo į laukus dirbti, atsirado mažas seneliukas, kurio veidas buvo išvogtas raukšlių, o smakrą dengė vešli balta barzdelė. Atsistojęs prieš dirbančius, senukas laibu balseliu sušuko: Nesistenkite gerai dirbti. Greitai dvaro čia jau nebebus. Vietoj dvaro augs didžiulės žolės –

ir nespėjo atsitokėti, kai senelis išnyko. Susižvalgę žmonės įtariai, bet darbų nemetė. Kitą rytą atėję dirbti, visi nustebė, nes prie dvaro buvo priaugusių daug keistų žolių, ponas liepė jas rauti, naikinti, bet veltui žmonės plušo, žolės, rodos, augo ne dienomis, bet valandomis. Tačiau, kai saulė nusileido ir žmonės ėmė skirstytis į namus, dangus staiga pajuodo, pakilo vėjas, griausmingus žaibus ėmė svaidyti grūmojantis Perkūnas ir kad prapliupo lietus – ne lašais lijo, bet srove vanduo tekėjo. Niekas iš namų nosies kišti nedrįso – taip baisu buvo lauke... Kai trečią dieną dangus prašvito ir nustojo lyti, žmonės toje vietoje, kur stovėjo dvaras, išvydo tyvuliuojantį didelį vandens plotą. Čia atsiradusį ežerą jie pavadino Kiečių vardu.

Seniūnas Vygirdas Žalkauskas

Imbradas įsikūręs šiauriniame vaizdingo Imbrado ežero krante, o vos už 2 km į šiaurę tyvuliuoja didžiulio Avilio ežero vandenys. Imbradas-sena vietovė, ne kartą minėta Didžiosios Lietuvos kunigaikštystės dokumentuose. Nedidelė Imbrado bažnytelė-įdomus liaudies meno paminklas, vietinių kaimo meistrų pastatytas dar 1787 metais. Imbrado kraštas garsus bažnyčiomis: Imbrado kaime rasite Jėzaus nukryžiuotojo bažnyčią, Avilių kaime Šv. Kryžiaus išaukštinimo bažnyčią. Verta apsilankyti bažnytinio meno muziejuje Šv. Kryžiaus bažnyčioje, kuris randasi Stelmužės kaime. Didžiausia Imbrado apylinkių įžymybė-garsusis Stelmužės ažuolas. Trečiame Zarasų-Bradesių kelio kilometre rodyklė skelbia, kad už 10 km-Stelmužė. Čia, kalnelio šlaite, stovi galingas medis, vis dar neprarandantis savo senatviško žavesio. Manoma, kad tai seniausias ar bent jau vienas iš seniausių gyvų medžių Europoje. Tikslaus jo amžiaus niekas nežino, nes ažuolo vidus išpuvęs ir neįmanoma suskaičiuoti metinių rievių. Ažuolą palaiko tik nestoras medienos sluoksnis ir linkui įrengtos atramos. Bet senelis vis dar žaliuoja

taria savaip-“Stelmužė”. “Muižė” latviškai reiškia “dvaras”, tad visai gali būti, kad Stelmužės pavadinimas-latviškos kilmės, o pirmoji žodžio dalis gal reišktė kokio nors Stelerio pavardę, o gal ir vietą. Nors svetimų kalbų įtaka vietovardžiui akivaizdi, jis skamba maloniai ir yra lengvai ištariamas. Netoli, Stelmužės kaime, galėsite apžiūrėti ir “Vergų bokštą”.

Stelmužės parke esančiame mauzoliejuje palaidotas vokiečių baronas Folkerzambas, kuriam šis dvaras ir priklausė. Vėlesnis dvaro savininkas, Folkerzambo pusbrolis, iš Vokietijos į dvarą atvykdavo tik vasarą. Dvaro sodyboje išliko kumetynas, tvartas ir rūsys, tačiau visus statinius reikia remontuoti. Praeityje garsus Stelmužės dvaras turėjo ir savo herbą-pusę rato. Kodėl? Sako, kad kartą pro šias vietas turėjo važiuoti pats caras. Apie tai sužinojo plėšikai, kurie nutarė jį apiplėšti ir užmušti. Sako, kėslams įgyvendinti pasirinkę, jų manymu, patį tinkamiausią būdą. Kadangi vietovėje augo daug ažuolų, plėšikai sumanė pakirsti trejetą storiausių medžių ir, kai kariatos pravažiuos, nustumti juos ant pravažiuojančių. Caro ir palydos laukė mirtis, bet juos išgelbėjo vienas plėšikas-jis slapčia sumanė iš to pelnyti caro malonę ir gauti gerą užmokestį. Tam jis sulaukė krintančius medžius. Išsilaukę caro vežikai žaibu skriejo nuo paspęstų spąstų, bet kariatas pasivijęs stipruolis gelbėtojas čiupo už rato, šis triokštelėjo ir net pusę jo nulūžo. Caras sužinojęs apie gelbėtojo drąsą ir ištikimybę, suteikė jam barono titulą ir Folkenzambo pavardę, įsakė, kad dvaro herbas būtų pusė rato. Laimingasis vedė našlę generolienę, o ši valdžiusi Stelmužės žemes. Taip baronas tapo naujuoju dvaro šeimininku.

Unikalus liaudies meno paminklas yra Stelmužės bažnytelė, kaimo meistrų pastatyta 1650 metais. XVIII a. Pradžioje vietos drožėjai išpuošė bažnyčios vidų. Bažnyčią tikrai verta aplankyti dėl originalios

meno sintezę retai dar kur galima išvysti.

...Tai atsitiko daugiau nei prieš trisdešimt metų. Prie bevardžio upeliūkščio, jungiančio Ilgio ir Pakaušio ežerus, įvyko stebuklas: dviem jaunuoliams apsišiekė Šventoji Mergelė Marija. Tai įvyko vėlyvą vasaros vakarą. Nuostabiomis šviesomis sutvisko ežeras...Šviesų apsupta stovėjo Šv. Marija...Ką matę jaunuoliai papasakojo artimiesiems. Tokios žinios nenuslėpsi-apie nepaprastą nutikimą kalbėjo toli nuo Imbrado, po visą Zarasų rajoną, Lietuvą ir toli nuo jos. Ir pradėjo žmonės į šią vietą važiuoti. Kiekvienas norėjo savomis akimis išvysti stebuklingą vietą, suklupti prie ežero, išsakyti ar išraudoti tai, kas slegia sielą ir kūną. Ilgio ežero pakrantėje, prie bevardžio upelio, atsirado altoriai, kryžiai, o visa ežero pakrantė pražydo gėlėmis...

Lanko šią vietą maldininkai visus metus, net ir žiemą atvykę čia vietiniai tikintieji randa laužavietes ir monetų upelyje-žmonės nori čia ir vėl sugrįžti. Daugiausia žmonių čia atvyksta vasarą. Ypač lankoma vieta naujais kryželiais vėl puošiama minint Šv. Mergelės Marijos gimimo dieną. O prie ežero kasmet atsiranda vis naujų kryžių: kuklesnių ir prabangių. Atsirado Ilgio ežere ir statula Šv. Mergelei Marijai. Niekas tų kryžių neužsakinėja. Tai kiekvieno jį stačiusio padėka Švč. Mergelei Marijai už suteiktas malones ar dar neišsipildęs noras ar svajonė. Tai padėka už dvasios palengvėjimą, jėgos ar sveikatos atgaivą, ramybę ir dvasingumą, palaimą šeimai ar artimiesiems žmonėms

Stelmužės ažuolas

Imbrado seniūnijoje nebuvo pamiršta pabrėžti bei ant popieriaus surašyti gamtos ir kultūros objektus, kurie žinomi ne tik Aukštaitijoje, bet ir visoje Lietuvoje, 2004 m.

Zarasų rajonas - Salakas

Seniūnas Renius Kisielius

Tel.: 8-385-59222
Faks.: 8-385-59222
El. paštas: salakas@zarasai.lt

Adresas:
Laisvoji aikštė 1/1, Salakas
LT-32216 Zarasų rajonas

Seniūnijoje švenčiamos šventės

Miestelio šventė ir Šv. Petro ir Povilo atleidai, etnografinių-folklorinių ansamblių ir kapelių šventė „Gieda gaideliai“, Gedulo ir vilties diena Partizanų kalvoje, Užgavėnių šventė, poezijos šventė „giesmė Salakui“, nauja, bet žmonių pamėgta Juokų diena balandžio 1 d.

Seniūnijoje veikia nuo 2003 metų bendruomenė „Sakalas“.

Trumpas pasakojimas apie seniūnijos teritorijoje esantį ežerą, vadinamą Mergežeris.

Miške tyvuliuoja nedidelis ežeriukas. Gražus, bet jame vyksta baisūs dalykai: ten velniai, o naktį suskrenda ant šakų raganos. Visi linksminasi, puotauja, šoka.

Kartą mergina prie ežero grėbė šieną. Diena karšta, ištroško gerti ir pasilenkė nuo kranto į ežerą. Tuo metu ją pačiupo velnias ir įtraukė į ežerą. Nuo to laiko jos daugiau niekas nematė, o ežerą pradėjo vadinti Mergežeriu.

Įdomus ir savotiškas Salakas, įsikūręs 19 km į pietus nuo Zarasų ir tiek pat į rytus nuo Daugailių. Nuo kitų vietovių jis skiriasi tuo, kad iš rytų pusės atsiremia į didžiulį, net 1320 ha ploto, Luodžio ežerą, o iš kitų pusių - apsuptas gražių pušynų su eglių priemaiša, kalvų ir klonių. Salako apylinkių kraštovaizdis labai įvairus - daug miškų, gausu ežerų. Pietimame pakraštyje - iškiliausias visame rajone kalvynas. Teritorija beveik ištiesai yra Šventosios upyne, bet šiaurinis Gražutės girios pakraštys ir pietiniai apylinkės

Savotiškas ir miestelio vardas: iš kairės dešinės skaitant - Salakas, iš dešinės kairėn - taip pat prasmingas vardas - Sakala. Padavimai sako, kad Salaką įkūręs kunigaikštis Utenis. Senovėje čia buvę daug

girių ir medžiojamų žvėrių. Medžiotojai augindavę sakalus, dėl to vietovė gavusi Sakalo vardą. Kai kas įrodinėja, kad senais laikais ta vieta, kur dabar yra miestelis, buvusi pasupta ežerų, panėšėjusi į salą. Ten gyvenę daugiausiai žvejų, kuriuos apylinkės žmonės vadindavę salokais, t.y. salos gyventojais, o kaimą - Salaku. Salakas buvęs Lietuvos didžiūnų medžioklės centras. Salakas padavimuose buvęs septynių varstų ilgio ir septynių varstų pločio, turėjęs septynias bažnyčias, septynis vienuolynus ir Džiąja Laba vadinamą pilį.

Garsiausias ir turtingiausias vienuolynas stovėjęs ant Kunigokalnio. Į Salaką atsibastę švedai labai žiauriai elgėsi su salakiškiais: mušė, korė, kančino, degino trobas. Žmonės prašė pasigailėti. Švedai sutiko, bet reikalavo atiduoti visus turtus ir brangenybes, kurie buvo kunigokalnio vienuolyne. Žmonės pažadėjo, bet vienuoliai priešinosi. Supykę salakiškiai užpuolė vienuolyną, bet vienuoliai su aukso maišais išbėgiojo į mišką ir ten pasislėpė. Tuo metu vienuolynas prasmegęs į žemę.

Salakas pradėtas minėti XV a. pabaigoje - XVI a. pradžioje. Būta čia dvaro, priklausiusio Vilniaus vyskupui. Per Šiaurės karą miestelis sudegė, nusiaubtos buvo ir apylinkės. Nepriklausomybės metais Salakas priklausė Zarasų apskrčiai ir buvo valsčiaus centras. Katalikų parapija Salake įsteigta XV a. Tačiau nei jos įsteigimo, nei tiksliai bažnyčios pastatymo data nėra žinoma. Bažnyčia statyta XV a. pabaigoje. Prelatas J. Albinas ją mini 1522 metų Vilniaus vyskupijos parapijų sąrašė. Salako bažnyčios šventoriuje galima pamatyti įdomią

Seniūnijos teritorija 17800 ha, iš jų 40,36 proc. arba 7170 ha užima žemdirbystės plotai, 2,1 proc. arba 3700 ha miškai, 1,2 proc. arba 185 ha miestelis ir gyvenvietės, 1,2 proc. arba 192 ha pramonės įmonės ir keliai, likusi teritorija apie 6500 ha kitos paskirties plotai ir vandenys.

Seniūnijos gyventojai: 1332 žmonės, iš jų 45 proc. miestelyje ir gyvenvietėse, 55 proc. kaimuose, 35 proc. vyrų, 65 proc. moterų, apie 5 procentus kitos tautybės gyventojų

Seniūnijoje yra 1 kaimo paštas, 11 viešbučių/ kaimo turizmo sodybų, pagrindinė mokykla, girininkija, medžio apdirbimo įmonė, kultūros namai, bendruomenės centras - senelių namai, poilsio namai „Degesa“, Šv. Mergelės sopulingosios bažnyčia, Gražutės regioninio parko informacinis centras, V. Žilinskienės jūrų muziejus, energetikos muziejus, yra apie 44 architektūros, istorijos ir archeologijos paminklai - vertybės.

koplytėlei panaudota net 117 girnapusių, kurias 1967-1968 metais iš parapijiečių šiam reikalui surinko kun. klebonas Bronius Strazdas. Dar Salako kaime galite aplankyti Šv. Mergelės Marijos Sopulingosios bažnyčią.

Didelį plotą abipus kelio Salakas-Daugailiai užima Salako pilkapiai, vadinami Kurganais. XIX a. juos keletą kartų tyrinėjo įvairūs archeologai ir rado keletą su žirgais palaidotų IX-XII a. karių kapus. Verta paminėti, kad lietuviai kovos žirgus laidodavo gyvus, o kad gyvuliai būtų ramesni, smarkiai juos nuvargindavo ilgai jodinėdami. Kurganų pilkapiai prie Salako-vienintelė vieta, kur Zarasų rašte rasta žirgų kapų.

Ant šventosios upės kranto 1936 m. buvo pastatytas dviaukštis Tiltiškių vandens malūnas, kuris tris dešimtmečius veikė naudodamas vandens jėgą. Malūno antrame aukšte buvo dvejios girkos, pastogėje-miltų sijojimo ir maišų kėlimo įrenginiai. Vėliau malūno girkas jau suko elektros srovė, tačiau malūnas nustotas eksploatuoti. 1986 m. restauruotame ir sutvarkytame malūne buvo atidarytas vienintelis Lietuvoje Energetikos muziejus. Tarp gausių ir įdomių eksponatų galima pamatyti ir buvusio malūno girkas. Ketveriais metais senesnis trijų aukštų medinis motorinis Salako malūnas tebeveikia iki šiol. Girkas suka elektros srovė, malūne yra prasto malimo girkos ir pitlius. Motoras, anksčiau sukęs girkas, sovietmečiu sunaikintas.

Išliko visi Luodžių dvaro pastatai: dvaro namai, du svirnai, du tvartai, sandėlis ir daržinė. Anksčiau buvo čia ir gražus parkas, du tvenkiniai. Pastatuose išlikusios datos rodo, kad jie statyti XIX a. pradžioje ir viduryje.

Salako bendruomenės centre aptariamos galimybės teikti projektą Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės laimėtai bandomajai integruotai strategijai, 2006 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Salake viešėjo Utenos rajono Vyžuonų bendruomenės delegacija, susitikimo metu buvo aptartos tolesnio bendradarbiavimo galimybės, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Garbės ženklas
„Už nuopelnus
Salako kraštui“
2005 m.

Zarasų rajonas - Suviekas

Seniūnas Gintautas Altanas

Tel.: 8-385-43267
Faks.: 8-385-43267
El. paštas: suviekas@zarasai.lt

Adresas:
Suviekas
Zarasų rajonas

Seniūnijoje saugomi gamtos objektai yra Suvieko dvaro parkas, Kamariškių dvaro alėja ir dvi guobos, Kalniukų ažuolas. Vaidminių kaime yra archeologinis paminklas akmuo su arklio, meškos ir kitomis pėdomis, Lygumų akmuo.

Seniūnijoje švenčiamos šventės. Seniūno pastangomis atstaciūm buvusio Suvieko dvaro parke, prie mažojo Suvieko ežero, vasaros estrada, jau daugelį metų čia švenčiamos Joninės ir organizuojama kaimo šventė – vasaros palydos. Samanių kaime bendruomenės „Dvargantis“ pastangomis vasarą organizuojama tradicinė Kaimo šventė, o rudenį šventė „Po vasaros darbų“.

Irengus koplyčią, kurią 2005 m. vasarą pašventino Panevėžio Vyskupas Jonas Kauneckas, 2006 metais čia buvo organizuoti šv. Onos atlaidai, manoma, kad tai taps tradicine kaimo švente.

Seniūnijoje veikia viena kaimo bendruomenė „Dvargantis“ įsikūrusi Samanių kaime. Bendruomenės pirmininkė – Dalia Briedienė.

Pasakojama, kad ten, kur dabar tyvuliuoja Suvieko dvaro ežerėlis, anksčiau stovėjusi koplyčia. Bet jos gyvenimas buvo neilgas: žemė atsivėrusi ir koplyčią prarijusi, o jos vietoje iškilęs ežerėlis. Ežerėlyje naktimis dažnai skambėdavęs varpas. Todėl ir dabar suviekiečiai susirinkę čia švęsti tradicinių švenčių dažną renginį pradeda eilėmis:

„ Senajam parke vis dar žydi liepos

Už 18 km į šiaurės vakarus nuo Zarasų, prie pietvakario Suvieko ežero kranto įsikūręs Suvieko kaimas su buvusio dvaro liekanomis. Suviekas žinomas jau nuo kalavijuočių laikų. Vietovės praeitis sena ir turtinga. Žmonės šioje vietoje gyveno jau akmens amžiuje-tai liudija mokyklos kraštotyros muziejuje saugomi akmeniniai kirvukai. Pirmosios rašytinės žinios apie Suvieką siekia Vytauto Didžiojo laikus. Gausu vietovių, susijusių su Suvieko praeimi, apipintų įvairiausiais pasakojimais ir legendomis. Tai senovę menantys piliakalniai, dvarai, senosios kaimų kapinės, polivarkai, sentikių maldos namai, bažnyčios.

Pirmoji bažnyčia Suvieke buvo pastatyta didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto laikais iš ažuolinių rąstų. Pagal senų žmonių pasakojimus Suvieko miestas buvęs tris kartus sunaikintas. Pagal padavimą paskutinį kartą Suvieką su žeme sulyginę ir visus gyventojus išžudę švedai. Petkuškių kalne stovėjo švedų patrankos, todėl žmonės tą kalnelį pavadino Batarėjos kalnu. Pagal tuos pačius padavimus Suviekas senovėje buvęs didelis miestas, aptvertas aukšta tvora, kurioje buvę dveji vartai. Čia Vytautas buvo pastatęs bažnyčią, kurią po 1863 metų sukilimo rusai sugriovė dėl tariamai joje rasto sukilėlių ginklų sandėlio. Dvarininkas ažuolinius bažnyčios rąstus sukūrenęs iš malkas. Senais laikais Suvieką valdęs karingas kunigaikštis Žytas. Suvieko ežero pakrantėje yra kalnas, kurį žmonės vadina Žytkalniu ar Žytkapiu. Sakoma, kad tai piliakalnis, nes pakalnėje tebėra buvusių pylimų liekanų. Kalno viršūnėje guli keletas stambių akmenų. Pagal padavimus čia buvusi Suvieko kunigaikščio Žyto pilis. Kalnas taip atsiradęs:

Po vienos sėkmingos pergalės prieš kalavijuočius Žytas įsakęs žmonėms supilti piliakalnį ir pastatyti pilį. Tačiau kitais metais gausesnės kalavijuočių jėgos iš pasalų užpuolusios Žytą. Lietuviai narsiai kovoje, tačiau neįstengė atsilaikyti. Kovoje žuvo daug vyrų, tarp jų ir Žytas. Jo kūną ir palaidojo kalne, kurį

Seniūnijos teritorija 12400 ha, iš jų 63% užima žemdirbystės plotai, 24% miškai, 8% vandenys, 4% gyvenvietės, 0.08% keliai.

Seniūnijoje gyvena apie 800 gyventojų, iš jų 45% vyrų ir 55% moterų. Didesnės yra 5 gyvenvietės: Suvieko, Samanių, Suvėnų Raudinės, Grybinės. Jose gyvena 68% gyventojų. Mažesniuose kaimuose ir vienkiemiuose gyvena 32% gyventojų.

Seniūnijoje yra 1 paštas Suvieko kaime, 5 kaimo turizmo sodybos: D. Stacevičienės - Meiriškėlių kaime, B. Radauskienės – „Cibulinė“ Cibulinės kaime, V. Černiausko – Suvieko kaime, L. Trimonio – Bikūnų kaime, A. Saulio „Čičirynė“ Meiriškėlių kaime.. 2 pagrindinės mokyklos: Suvieko ir Samanių kaimuose, Zarasų vaikų lopšelio darželio „Lakštingala“ skyrius Suvieko kaime, 2 kultūros namai Suvieko ir Samanių kaime, koplyčia Suvieko kaime, įsikūrusi L. Kuosos parapijai dovanotose patalpose, bibliotekos Suvieko ir Samanių kaimuose, felčerinis punktas

ežeriukas, apipintas daugybe padavimų. Žmonės pasakoja, kad per jį plaukti baugu, nes kažkas traukiąs į ežero gilumą...Kiti pasakoja, kad seniau ten stovėjusi koplyčia, kurios vietoje staiga atsiradęs ežerėlis, o paskendusias aukso skrynias bei kitas brangenybes dabar saugo vaiduokliai.

Naujo kryžiaus šventinimas Meiriškėlių kaime

Bendruojant Utenos rajono Sudeikių ir Zarasų rajono Suvieko bendruomenėms, minutėlę laiko abiejų seniūnijų seniūnai gali paskirti muzikai, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Susitikimas, kuriame Samanių bendruomenės „Dvargantis“ nariai aptaria galimybes kurti projektą ir jį teikti Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupei
2004 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Zarasų rajonas - Turmantas

Seniūnas Stanislovas Stankevičius

Tel.: 8-385-58241
Faks.: 8-385-58241
El. paštas: turmantas@zarasai.lt

Adresas:
Turmantas
LT-32205 Zarasų rajonas

Kai turkas mirė, jo garbei pavadino gyvenvietę Turmantu.

Svento ežero vanduo yra toks švarus ir skaidrus, jog net 5 m. gyly puikiai matyti dugnas. Pagal padavimus, senovėje ežero vietoje stovėjusi bažnyčia. Tą bažnyčią kažkada paskandinęs iš žemės išsiveržęs vanduo ir apsemęs didelį plotą. Žmonės naujai atsiradusį ežerą pavadinę Šventu.

Šiuos padavimus surinko Lupenkos pagrindinės mokyklos mokiniai.

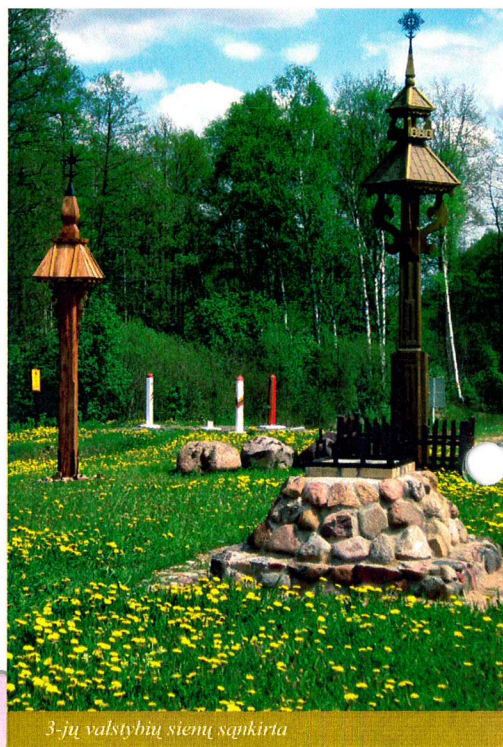
Seniūnijos teritorija :12112,45 ha, iš jų 47,67% užima žemdirbystės plotai, 30,03 % miškai,

2,17 % vandenys, 2,82 % miesteliai ir gyvenvietės, 1,64% keliai, 15,67 % kitos paskirties plotai.

Seniūnijos gyventojai: 1993 žmonės, iš jų 1017 moterų ir 976 vyrai. 14,2% lietuvių, 42,1% lenkų, 35,5 % rusų, 6,2 % baltarusių, 2,0 % kitų tautybių gyventojų.

Turmanto seniūnijoje yra Utenos filialo Turmanto paštas, Turmanto pagrindinė mokykla, Lupenkos pagrindinė mokykla, Šeštadieninė lenkų mokykla „Usmech“, Zarasų vaikų padavimas apie Turmantą. Kartą gyveno labai geras žmogus. Jis buvo turkas. Jis darė žmonėms vieną gerą. Gydė vaikus ir suaugusius. Turkas išgydė daug vaikų ir suaugusių.

Kartą sunkiai susirgo vienas pagyvenęs žmogus. Turkas iš visų jėgų stengėsi jam padėti ir padėjo. Tas žmogus buvo jam dėkingas ir pasakė: „Tur man tas“. Tur – tai turkas, man – žmogus, tas

3-jų valstybių sienų sankirta

Turmanto seniūnijoje vyko susitikimo, kuriame buvo aptariamos galimybės kurti bendruomenę, kuri galėtų rengti paraišką ir jas įgyvendinti 2004 m.

Diskusija apie Turmanto seniūnijos stiprias, stiprias puses, grėsmes ir galimybes. 2004 m. (Nuotrauka Jolitos)

Turmanto geležinkelio stotis

Turmanto lenkų bendruomenės narės (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Turmanto seniūnijos atstovai susitikimo su Utenos rajono Saldutiškio bendruomenės atstovais metu, 2007 m. (Nuotrauka Jolitos Umbrasienės)

Zarasų rajonas - Zarasai

Tel.: 8-385-37182
El. paštas: zarasusen@zarasai.lt

Adresas:
Savanorių g. 2
LT-32109 Zarasų rajonas

Seniūnas Valdas Utka

Seniūnijos teritorija: 14804,57 ha; iš jų 54,87 % užima žemdirbystės plotai; 29,46 % miškai; 1,65 % vandenys; 14,02 % miesteliai ir gyvenvietės.

Seniūnijos gyventojai: 2706 žmonių, iš jų 55,1 % miesteliuose ir gyvenvietėse; 44,9 % kaimuose; 1340 vyrų; 1366 moterų; 60,01 % lietuvių; 6,89 % lenkų; 25,87 % rusų; 1,03 % baltarusių; 0,51 % kitų tautybių gyventojų; 5,69 % tautybė nenurodyta.

Seniūnijoje yra: žemės ūkio mokykla (Dimitriškių k.), ugdymo centras (Magučių k.), 2 maldos namai (Minaukos k., Rūsteikių k.), 4 bibliotekos (Štadvilių k., Šaulių I k., Dimitriškių k., Magučių k.), 5 sveikatos priežiūros įstaigos (Magučių k., Štadvilių k., Šaulių k., Kopūstinės k., Dimitriškių k., medicinos punktai), 1 kaimo turizmo sodyba (Mukulių k.), 7 archeologijos paminklai: Bielkaučiznos, Liaudiškių, Mineikiškės piliakalniai, Apkartų, Rūsteikių pilkapiai, Juškėnų ir Liaudiškių senkapiai.

Seniūnijos teritorijoje išliko trejos I-ojo pasaulinio karo vietos: kaimo kapinės Grūžtų, Puginių ir Tabaro kaimuose.

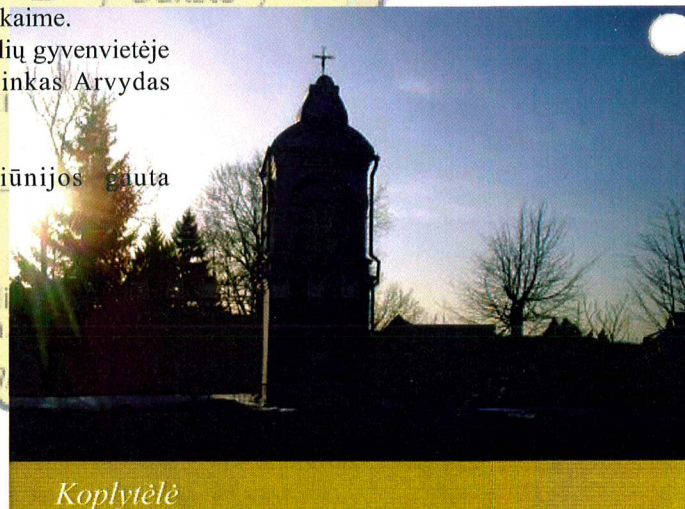
Lupenkos kaimo kapinėse yra Lietuvos kario kapas, kuriame palaidotas nežinomas Lietuvos karys, žuvęs 1920 m. spalio mėn.

Mukulių kaimo kapinėse palaidotas įžymus Rusijos karinis veikėjas, istorikas, generolas Babrovskis Pavelas, miręs 1905 metais. Pagal jo testamentą, buvo atvežtas iš Sankt Peterburgo ir čia palaidotas, nes ši Mukulių dvarą 1827 metais jis buvo įsigijęs iš valstybės ir čia atvykdavo poilsiauti. Mukulių dvare 1878 metais gimė baronas, generolas leitenantas Piotras Vrangelis – vienas kontrrevoliucionierių vadų per 1918-1920 m. Rusijos pilietinį karą ir užsienio intervenciją.

Per seniūnijos teritoriją praeina vienas iš istorinių traktų (kelių), išvestas 1830-1863 metais nuo Sankt Peterburgo į Varšuvą, prie kurio išliko kelio priežiūrėtojo istorinis charakteringas namas Asavytų kaime.

7. Seniūnijoje Štadvilių gyvenvietėje veikia bendruomenė, pirmininkas Arvydas Veikšras.

Patalpinta visa iš seniūnijos gauta informacija.

Koplytėlė

Problemių identifikavimas Zarasų rajono seniūnijoje, 2004 m.

ABAVVG administrācijas darbo ir valdybos posėdžių akimirkos (Nuotraukos: Jolita Lumbaziūnaitė)

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 3

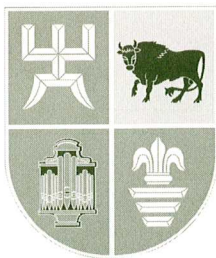

Aukštaitijos bendruomenių sąskrydžiai 2004-2008 m.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių
savivaldybių teritorijoje:

Ignalinos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Pirmasis bendruomenių sąskrydis Vaikutėnuose

2004 m. vasarą Utenos rajone Vaikutėnuose vyko Utenos rajono bendruomenių sąskrydis, kuris tapo dar viena Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės narių susibūrimo vieta. Į renginį atvyko ir svečiai iš Utenos, Zarasų, Ignalinos, Ukmergės rajonų.

Sąskrydžio sumanytoja Vaikutėnų bendruomenės pirmininkė Falmira Sinicienė. Renginys pritraukė vietinės valdžios bei vietinės ir respublikinės žiniasklaidos dėmesį.

Sąskrydžio metu buvo nutarta, kad sekantis, jau Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis bus surengtas 2005 m. Zarasų rajone Dusetose.

Diena sąskrydžiui pasitaikė labai graži, todėl buvo padaryta ekskursija po Vaikutėnų miestelį. Sąskrydžio dalyviai puikiai sutvarkytoje Danutės ir Kęstučio Valančių sodyboje. Sąskrydžio atidarymas Vaikutėnų kultūros namuose. Kiaušinienės iš 100 kiaušinių kepimas. Kulinarini navelda pristato Zarasų rajono Štadvilniū bendruomenės

Trečiasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis Rokiškio rajone prie Zalvės ežero

2006 m. liepos 20 dieną Bradėsių kaime prie Zalvės ežero Rokiškio rajone vyko Trečiasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis. Sąskrydžio šeimininkas ir pagrindinis organizatorius - Obelių bendruomenės centras. Renginyje dalyvavo Ignalinos, Zarasų, Utenos, Rokiškio rajono bendruomenių atstovai, valdžios žmonės, ūkininkai, verslininkai.

Bendruomenių atstovai susirinkusiems pristatė kultūrinį ir kulinarinį paveldą. Valdžios vyrams buvo surengtos dvi rungtys. Pirmąją - rąsto ridenimo iš taško A į tašką B - laimėjo Utenos rajono tarybos narys Petras Panavas, o antrąją, kur reikėjo išvardinti visas susirinkusias į sąskrydį bendruomenes - laimėjo Rokiškio rajono savivaldybės mero patarėjas Antanas Slesoriūnas.

Visi susirinkusieji į sąskrydį pasidžiaugė tuo, kad Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės parengta strategija laimėjo finansavimą. Bendruomenės buvo paragintos brandinti idėjas ir ruošti teikti paraiškas vietos projektų konkursui. Besibaigiant sąskrydžiui buvo apdovanotos visos jame dalyvavusios bendruomenės. Vertingiausią dovaną kartu su įpareigojimu surengti ketvirtąjį Aukštaitijos bendruomenių sąskrydį pelnė Ignalinos rajono Mielagėnų bendruomenė.

Trečiojo Aukštaitijos bendruomenių sąskrydžio dalyviai. Kukutiškių seniūnijos bendruomenės kulinarinio paveldo pristatymas. Vyžuoniškių stalas papuoštas saldžiu gardžiu midumi.

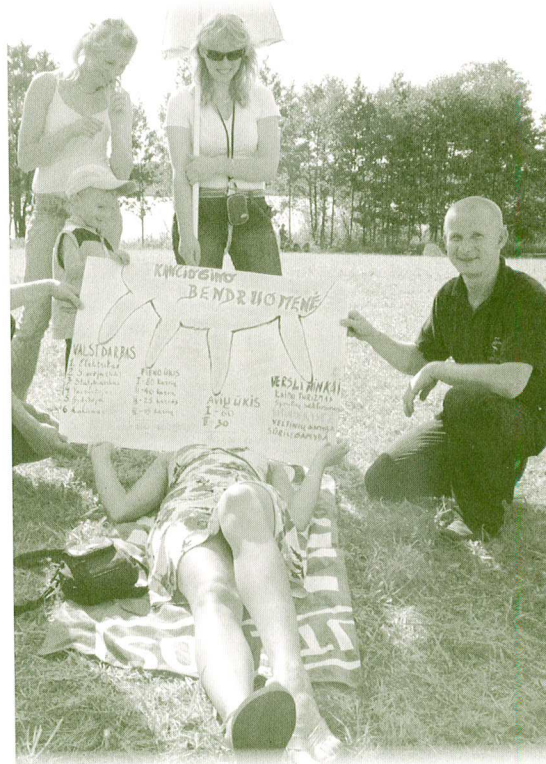

Ketvirtasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis Mielagėnuose

2007 metų rugpjūčio pradžioje Mielagėnuose prie Milušaičio ežero Romučio Akinsko sodyboje buvo surengtas Ketvirtasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis. Sąskrydis prasidėjo valdžios vyrų sveikinimo kalbomis, tačiau kalbėjo ne vien valdžios vyrai; susirinkusius pasveikino ir į renginį atvykusi Žemės ūkio ministrė Kazimiera Prunskienė. Sąskrydyje dalyvavo kaimo bendruomenės iš Ignalinos, Zarasų, Rokiškio ir Utenos rajonų, visų šių savivaldybių valdžios atstovai, Lietuvos žemės ūkio universiteto atstovai, vietinės regioninės ir respublikinės žiniasklaidos priemonių atstovai. Ketvirtasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis buvo gausiausias, jame dalyvavo per tris šimtus dalyvių. Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė pasirūpino, kad visi norintys į renginį būtų atvežti ir parvežti. Tam tikslui buvo užsakyti trys dideli autobusai, kurie surinko sąskrydžio dalyvius, o po renginio saugiai parvežė namo.

Bendruomenių sąskrydyje visi turėjo kuo užsiimti; pristatytas kulinarinis paveldas, parengtos kultūrinės programos, kurių dainų posmus bei smagios muzikos akordus dar ilgai atkartotojo Milušaičio ežero bangos.

Besibaigiant renginiui buvo nutarta Penktąjį Aukštaitijos bendruomenių sąskrydį rengti Utenos rajone Leliūnų seniūnijoje, kadangi ratas vieną kartą jau apsisuko ir sąskrydžiai buvo surengti visuose keturiuose rajonuose, kuriuose veikia Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė. Galima drąsiai teigti, kad Aukštaitijos bendruomenių sąskrydžių organizavimas jau tapo tradiciniu bendruomeniniu renginiu.

Šokėjų kolektyvo iš Turmanto pasirodymas Ketvirtajame Aukštaitijos bendruomenių sąskrydyje. Sąskrydžio svečiai Ignalinos rajono Meras Bronis Ropė ir Žemės ūkio

Penktasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis Leliūnuose

2008 metų liepos 25 d. Utenos rajone Leliūnuose Spraguičio vienkiemyje kompozitoriaus ir dirigento J. Karoso sodyboje įvykęs Penktasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis buvo pats gausiausias sąskrydis iš visų pagal dalyvavusių organizacijų skaičių. Penktajame Aukštaitijos bendruomenių sąskrydyje dalyvavo 32 organizacijų atstovai iš Anykščių, Molėtų, Kupiškio, Ignalinos, Zarasų, Utenos rajonų. Neformalioje aplinkoje žmonės atviriau kalba ne tik apie laimėjimus, bet ir apie rimtus dalykus, slegiančias problemas. Taip pat ieško ir kartais randa jų priežastis, sprendimo būdus. „Tuo įsitikinome rengdami bendruomenių sąskrydžius nuo pat jų būrimo į VVG pradžios. Šiandien susirinkome į penktąjį“, – sakė Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos pirmininkas Vilius Cibulskas. „Tokie susibūrimai padeda mums geriau pažinti vieni kitus, parodyti savo ir pažiūrėti į kitų pasiekimus, keistis sukauptu patyrimu“, – svetingai pasitikęs, vedžiodamas po kompozitoriaus ir dirigento Juozo Karoso giminių gražiai atstatytą ir sutvarkytą kompozitoriaus tėviškę, pasakodamas, kur kokie sąskrydžio renginiai vyks, kalbėjo renginio šeiminkas, Leliūnų kaimo bendruomenės pirmininkas Kęstutis Udras. „Važinėdami po miestelius, kaimus, susitinkame su viena tos gyvenvietės bendruomene, o čia susirinko visos iš karto, – džiaugėsi Seimo narys Manfredas Žymantas. – Tokiuose renginiuose dalyvauju ne pirmą kartą. Nesijaučiu stebėtoju ar Seimo nariu, bet atvažiuoju kaip bendruomenės ir jos palaikymo komandos narys. Smagu jungtiname, dideliame būryje matyti kartu atvykusius zarasiškius mero pavaduotoją Vytautą Sekoną, rajono bendruomenių lyderį Arvydą Veikšrą, kitus Zarasų rajono bendruomenei atstovaujančius kraštiečius“. „Atvykau ne tuščiomis rankomis. Leiskite šventės šeiminkams įteikti savotišką bendruomenės simbolį. Spyglių daug, o pyragas tai vienas...“, – K. Udrui šakotį įteikė Utenos rajono gyventojams Seime atstovaujantis Seimo narys Edmundas Pupinis. Bendruomenės linkėjimus perdavė ir Utenos apskrities viršininė Angelė Kaušylienė. Sąskrydyje skambėjo kaimo muzikantų ir dainininkų atliekami kūriniai, lalėjo „aukštaitiškiausia“ rankdarbių bei kulinarinio paveldo mugė, alaus degustavimo mokymai. Šurmulį kartais nustelbdavo dalyvių ir „sirgalių“ ovacijos, stebint bendruomenių komandas tinklinio, virvės traukimo, traktoriaus tempimo ir kitose varžybose. Bet aukštaitčiai ne tik smagiai linksintis moka. Jie atidžiai išklausė Utenos regiono bendruomenės fondo direktorę, ABAVVG įgyvendinamos bandomosios integruotos strategijos administratorę Jolitą Umbrasienę, apžvelgusią 2003 m. prasidėjusį ilgą bei nelengvą ABAVVG kūrimosi ir veiklos kelią.

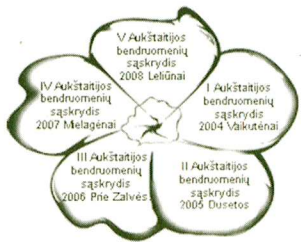
„Norėčiau, kad mano tėviškėje vyktų tik gražūs ir prasmingi renginiai“, – prieš mirtį giminėms sakė maestro Juozas Karosas. Galima drąsiai teigti, kad penktasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis buvo būtent toks. Bendruomenių sąskrydžius simbolizuojanči paukštė „nutūpė“ į Molėtų rajono Toliejų bendruomenės centro pirmininkės Violetos Nariūnienės rankas. Tai reiškia, kad 2009 metais į šeštąjį sąskrydį Aukštaitijos bendruomenės rinksis Toliejuose.

(tekstas pagal Šarūno Preikšo straipsnį „Utenos apskrities žinioms“ 2008 m. rugpjūčio 20 d.)

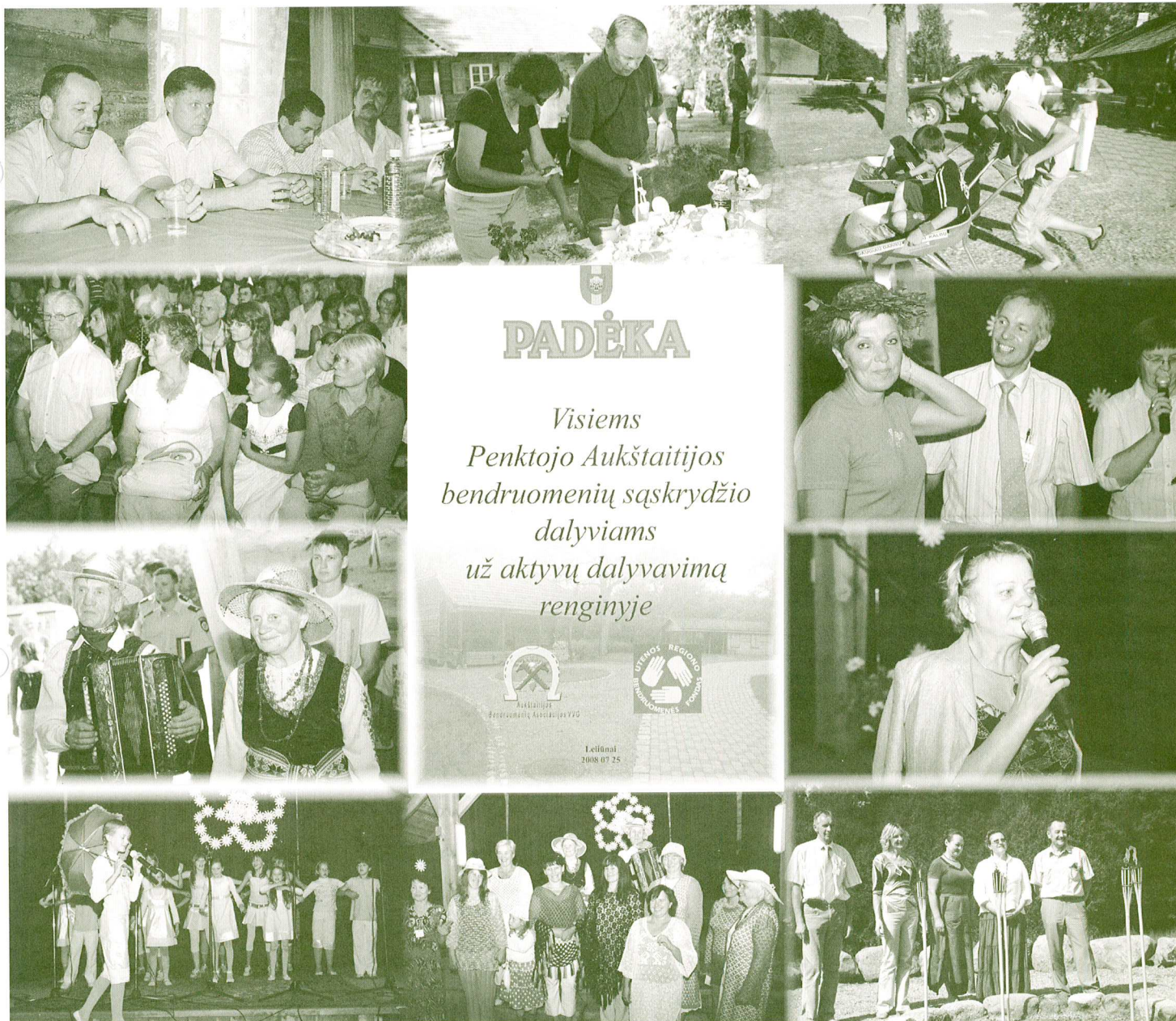
Kęstučio Udro nuotraukoje: Penktojo Aukštaitijos bendruomenių sąskrydžio organizavimo iniciatyvinė grupė. Jolitos Umbrasienės nuotraukoje: Tauragnų bendruomenės

Penktasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis Leliūnuose

Vytauto Šemelio nuotraukose Penktojo Aukštaitijos bendruomenių sąskrydžio akimirkos.

PADĖKA

*Visiems
Penktojo Aukštaitijos
bendruomenių sąskrydžio
dalyviams
už aktyvų dalyvavimą
renginyje*

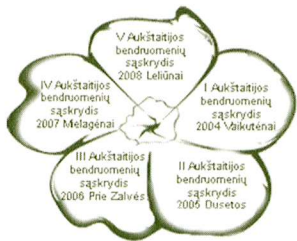
Lietuvių bendruomenių asociacija VFD

Lietuvos regiono taryba

Leliūnai
2008 07 25

Penktasis Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis Leliūnuose

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 4

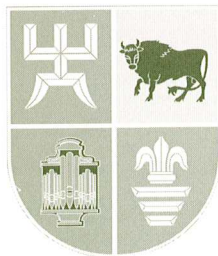

Apie Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos
veiklos grupę spaudoje

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių
savivaldybių teritorijoje:

Isonalinos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Bendruomenės ugdo žmonių pilietiškumą

Algimantas Stanaitis

Bene prieš porą metų savo kaimo turizmo sodyboje Alvydas Valiukas, žinomas kalvis, metalo kaliniai papuošęs ne vieną Lietuvoje restauruotą rūmą ar naują statinį, organizavo Antalgės kaimo vaikams vasaros amatų mokymus. Pirmiesiems kursams lėšų skyrė Utenos rajono savivaldybė.

Dabar moksleivių vasaros amatų kursai – ne naujiena. Juos organizuoja rajonui Ignalinos, Molėtų, kitų rajonų kaimo bendruomenės, ruošdamos projektus ir gaudamos lėšų iš Europos Sąjungos fondų. Leliūnų bendruomenė parengė projektą: „Ką išmoksi, ant pečių nešiesi“. Mokymui už gautas lėšas nupirko įrankių, medžiagų. Vasarą moksleiviai bus mokomi kalvystės, sodų rišimo ir kitų amatų. Pagal paruoštą ir finansuojamą projektą senuosius amatus pasiryžę atgaivinti Zarasų rajono Antaliepėš, Samanų, Utenos kraštyros muziejaus Puodžių amato

centras – V. Valiušo keramikos muziejus Leliūnuose ir dar keletas bendruomenių.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė žurnalistams pristatė du projektus: „Techninė parama Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupei integruotos bandomosios strategijos parengimui“ ir „Kaimo vietovės studija ir integruotos bandomosios strategijos parengimas, siekiant tinkamiausio gamtos ir kultūros išteklių panaudojimo, įskaitant Europos Sąjungos buveinių, atrinktų pagal „Natura 2000“ programą, vertės didinimo Šiaurės Rytų Aukštaitijoje“. Šiai programai įgyvendinti laimėta 508 617 litų. Jau praveisti seminarai, paskelbti bendruomenių projektų konkursai, gauti 47 projektai, kuriuos vertina ekspertai, pasirašomas sutartis... Spaudos darbuotojai supažindinti su 2006–2008 metų Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės 2006–2008 metais

įgyvendinamaisiais projektais: Rokiškio rajono Kriaunų bendruomenė ruošia papildymą, kuris bus pritaikytas turizmui, Kuktiškių seniūnijos bendruomenė įgyvendina projektą „ugdykime pilietinę visuomenę per gėrį ir grožį“. Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenė – „Sartų ežero pakrantės renovacija“, „Užpalių krivulė“ ruošia Užpalių taką. Pristatyti ir kiti projektai: Vaikutėnų krašto bendruomenės „Vaikutėnų menininkų kūrybos sklaida“, Ignalinos rajono Didžiasalio „Ryto“ vidurinės mokyklos „Kaimo žmonių ir mokinių sveikos gyvensenos ugdymas“, Rokiškio rajono Obelių bendruomenės centro – „Poilsio oazė“, Utenos rajono tautodailininkų klubo „Svirmas“ – karpinių knygos „Mokomos karpyti“ leidyba. Dalis minėtų projektų jau įgyvendinti.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė dėkoja už projekto kofinansavimą 2006 ir 2007 metais: Rokiškio rajono savivaldybei

– už 21 500 litų, Ignalinos – 25 000 litų, Zarasų – 48 000 litų, Utenos – 59 000 litų.

Savivaldybių finansinė parama Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupei buvo labai svarbi.

Žiniasklaida buvo informuota apie galimą Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės reorganizavimą. Ignalinos rajono savivaldybės bendruomenės

Pasitikėjimo Nacionaline mokėjimo agentūra kaina

INVESTICIJOS Kaimo bendruomenės sukurti europinių pinigų... „Smalskai ir įdėtinai verslas neturi tokios laisvės, kuriai mokėjimo agentūra...“

Šiame žiniatinkle... „Siekia būti lyderis rinkoje...“

Rytų Aukštaitija sieks saugiai gyventi ir dirbti

UAB „Utenos Indra“ kultūros ir poilsio centre Linkmenyje, Ignalinos rajone įvyko spaudos konferencija tema „LEADER metodo įgyvendinimas Utenos, Zarasų, Ignalinos, Rokiškio rajonuose 2007–2013 metais. Gyvenimo kokybė kaime ir kaimo ekonomikos įvairinimas“.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė, įgyvendindama bendrąją savo veiklos strategiją atliko žmonių

apklausą, išsiaiškino bendruomenių problemas. Pagal apklausą 2 proc. kaimo žmonių įvardijo blogas gyvenimo sąlygas, 9 proc. – sunkias galimybes įsidarbinti, 13 proc. – nesaugų gyvenimą, 11 proc. – nedraugiškus žmonių santykius, 14 proc. – trūkumą galimybių įdomiam laisvalaikiiui, 7 proc. neranda tinkamos bendradarbiavimo aplinkos, 10 proc. – mažai jaunimo, 34 proc. – dažnai vartojamas alkoholis.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė sieks, kad 2015 m teritorija būtų patraukli ir saugi gyventi bei dirbti vietovė, kurioje tikamai panaudojami gamtos ištekčiai, kaimo gyventojai būtų verslūs, gebantys išreikšti save, bendraujantys, turintys galimybių naudotis naujausiomis technologijomis, gyvenantys saugioje, įvairioje aplinkoje, puoseletų tautines ir bendruomenines vertybes.

Šiuo metu rengiamas strateginis planas, priemonės ir veiksmai, atitinkantys kaimo gyventojų poreikius. Strategija turi būti parengta 2008 metų kovo mėnesį.

Iš būsimų projekto įgyvendinimo lėšų bus įvairinama žemės ūkio veikla, suteikta parama verslo kū-

rimui, kaimo turizmui, paveldo išsaugojimui, kaimo atnaujinimui ir plėtrai.

Bus pratęstas tarptautinis bendradarbiavimas su Estijos ir Švedijos vietos bendruomenių veiklos grupėmis, išplėsti Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės tarptautiniai ryšiai, užmegzti nauji kontaktai su partneriais iš Suomijos, Vokietijos bei kitų šalių.

Projektą pristatė jo vadovas Modestas Gadžiauskas, Asociacijos valdybos pirmininkas Vilijus Cibulskas, projekto finansininkė Nela Kuozienė, Utenos regiono bendruomenės fondo direktorė Jolita Umbrasienė.

„Utenos apskrities žinių“ informacija

Europos LEADER+ aktyvistai svečiuose pas Aukštaitijos kolegas

Lolita Kaminskienė

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdyba sulaukė nemažo būrio svečių iš aštuonių Europos šalių, įgyvendinančių Europos Sąjungos programą LEADER+, skirtą kaimo plėtrai. Programos aktyvistai atvyko iš Suomijos, Vokietijos, Danijos, Belgijos, Švedijos, Lenkijos, Latvijos ir Estijos. Vienu atstovaujamos šalys jau turi daug patirties, įgyvendinant ES programą, kitų – dar tik pradedančios ją vykdyti. Šalys naujokės – tai Lenkija, Latvija,

vadinti ir Lietuvą, tik prieš trejus metus pradėjusią įgyvendinti LEADER+. Naujokė yra ir Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė, parengusi ir įgyvendinanti bandomąją integruotą strategiją. Kadangi parengtosios strategijos yra bandomosios, svečių patirtis valdybos nariams buvo neįkainojama ir labai naudinga.

Aštuonių Europos šalių atstovai Aukštaitijos krašte buvo supažindinti su įvairių organizacijų, kaimo turizmo sodybų, kultūros įstaigų veikla.

Vytauto Valiušo keramikos muziejų (Utenos r.), vėliau nuvyko į Labanorą (Švenčionių r.), Švenčionyse pabuvojo Nalšios muziejuje. Susitikimas su Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės atstovais vyko Švedriškeje, kaimo turizmo sodyboje „Atspūšk“ (Ignalinos r.). Svečiai domėjosi, kokios vietos projektai gauti, kokios veiklos bus remiamos. Kad pagrindinis dėmesys yra skirtas gamtos ir kultūros puoselėjimui ir tinkamam panaudojimui, jie galėjo įsitikinti, lankydamiesi ke-

syda „Svečiai naujų buvo sukaimų dali dnuo veik dras pav k ne LEA ES š šant Dži dras

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos sėkmė

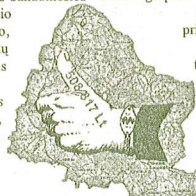
Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė 2004–2005 m. rengė integruotą bandomąją strategiją tema: „Kaimo vietovės studija ir integruotos bandomosios strategijos parengimas, siekiant tinkamiausio gamtos ir kultūros išteklių panaudojimo, įskaitant Europos Sąjungos buveinių, atrinktų pagal „Natura 2000“ programą, vertės didinimo Šiaurės Rytų Aukštaitijoje“.

Šiais metais užsienio ekspertams įvertinus 27 Lietuvos konkuruojančias strategijas, Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė laimėjo 508 817 litų finansavimą parengtos strategijos įgyvendinimui.

Utenos regiono bendruomenės fondas neatlygintinai leido Aukštaitijos bendruomenių asociacijai naudotis kompiuterine įranga bei skaitmeniniu projektoriumi.

Džiaugiamės, kad Utenos regiono bendruomenės fondo ir kitų organizacijų parama Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupei padėjo laimėti strategiją. Informuojame, kad Utenos regiono bendruomenės

bendrijoms ir nevyriausybiniams organizacijoms neskelbės. Kviečiame visas Utenos, Zarasų, Ignalinos kaimo bendruomenes, bendrijas, nevyriausybines organizacijas sekti spaudą ir, kai tik bus paskelbtas konkursas, rašyti bei teikti projektus Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupei.

Pateikti projektai turėtų atitikti šias prioritines strategijoje numatytas kryptis:

1. Efektyviai naudojant saugomų teritorijų potencialą, derinant gamtos ir kultūros išteklius plėtoti tradicinius ir netradicinius kaimo verslus, turizmą bei ekologinį ūkininkavimą. Numatyta skirti 222 497 Lt
2. Šiaurės Rytų Aukštaitijos kaimo vietovių gamtinio ir kultūrinio paveldo, natūralios aplinkos išsaugojimas ir atkūrimas išryškinant vietovės savitumą. Numatyta skirti 130 000 Lt
3. Saugios aplinkos gyventi ir dirbti kūrimas. Numatyta skirti 60 000 Lt

Taigi sekite spaudą ir sėkmės teikiant projektus.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 5

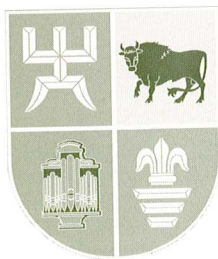

Informacija apie Aukštaitijos bendruomenių asociacijos
vietos veiklos grupės gautas vietos projektų paraiškas
2006-2008 m.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių
savivaldybių teritorijoje:

Isonalinos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Informacija apie Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės gautas vietos projektų paraiškas 2006-2008 m.

Eil. Nr.	Vietos projekto paraiškos teikėjo pavadinimas	Vietos projekto pavadinimas	Prašoma lėšų suma Lt
1.	Danutė Simanavičienė	Ekologinio sodo bei uogyno veisimas	12500
2.	VšĮ „Auxilium“	Krepšinio aikštelės įrengimas	22500
3.	Audrius Gudelis	Vandens turizmo plėtra Aukštaitijos nacionaliniame parke	12500
4.	Zarasų rajono Samanių pagrindinė mokykla	Žingsnis europietiškumo link	22500
5.	IĮ „Atsipūsk“	Kaimo turizmo sodybos „Atsipūsk“ maisto gamybos įrangos atnaujinimas propaguojant kultūrinį paveldą	11248
6.	Asociacija „Švedriškės bendruomenė“	Švedriškės kaimo riboženklių ir informacinių stendų su suolais įrengimas	22094
7.	Kriaunų kaimo bendruomenė	Kriaunų paplūdimio pritaikymas turizmui, išsaugant vietovės gamtinį savitumą	12700
8.	Leonardas Šablinskas	Kalvystės amato gaivinimas Šiaurės Rytų Aukštaitijoje	12500
9.	Utenos rajono Daugailių bendruomenė	Per informaciją – į bendruomenės sutelktumą	22500
10.	L. Tamošiūnienės tautodailės salonas	Šiaurės Rytų Aukštaitijos regiono tautodailės propagavimas ir liaudies kūrybos skatinimas	12500
11.	Utenos rajono tautodailininkų klubas „Svirnas“	Karpinių knygos „Mokomės karpyti“ leidyba	22500
12.	Imbrado bendruomenės centras	Darbais papuoškime gimtą kraštą	22500
13.	Salako bendruomenės centras	Liaudies amatų centras Salakui	10190
14.	Ignalinos rajono savivaldybės administracijos Vidiškių seniūnija	Vidiškių gyvenvietės stadiono rekonstrukcija, gerinant sąlygas bendruomenės fiziniam ir dvasiniam tobulėjimui	22500
15.	Zarasų jaunimo klubas „Plotas“	Verslumas jaunimui- verslo plėtros galimybės ir gerosios patirties pavyzdžiai	20733
16.	Ignalinos vaikų lopšelis- darželis „Šaltinėlis“	Aplinkos kūrimas kaimo vaikų sveikos gyvensenos ugdymui	22500
17.	Ignalinos rajono, Didžiasalio „Ryto“ vidurinė mokykla	Kaimo žmonių ir mokinių sveikos gyvensenos ugdymas	22500
18.	VšĮ „Mielagėnų pal. J. Matulaičio parapiniai globos namai“	Gyvenkime sveikiau, saugiau, harmoningiau	22500
19.	Modestas Abukauskas	Netradicinio verslo plėtra Užpalių krašte	10000
20.	Ignalinos rajono, Mielagėnų seniūnijos bendruomenė	Mielagėnų miestelio vėliavos ir herbo sukūrimas	10000

21.	Tėviškės pastogės bendrija	Senieji kaimo amatai šiuolaikiniame gyvenimo periode	12600
22.	Sudeikių pagrindinė mokykla, Utenos rajonas	Bendruomenės užimtumo centro kūrimas	22500
23.	Sudeikių bendruomenė	Švari tėviškė	22500
24.	Kančiogino bendruomenė	Bendruomeniškumo skatinimas kaime	22500
25.	Informacinis centras „Užpalėnų krivulė“	Užpalių takas	22500
26.	Jaunimo bendrija „Sėlos Ramuva“	Pažintinis dviračių maršrutas Sartų regione	20596
27.	Zarasų rajono Dusetų vaikų lopšelis-darželis „Sartukas“	Zarasų rajono Dusetų vaikų lopšelio- darželio „Sartukas“ sveikos gyvensenos metodinis konsultacinis centras	22500
28.	Kuktiškių seniūnijos bendruomenė	Ugdyme pilietinę visuomenę per gerį, grožį, kultūrą	22500
29.	Zarasų rajono Antalieptės kaimo bendruomenė	Senųjų tradicijų ir amatų gaivinimas atnaujintuose namuose	22500
30.	Zarasų rajono Samanių bendruomenė „Dvargantis“	Liaudies amatai Samaniuose	22500
31.	Šniukštų kaimo kartų bendrija	Liaudies daina ir gamtos grožis- kaimo pasididžiavimas	5000
32.	Leliūnų seniūnijos bendruomenė	Ką išmoksi ant pečių nenešiosi	14289
33.	Antazavės bendruomenės centras	Kaimo bendruomenės telkimas ir aktyvinimas	22500
34.	Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalka	Sartų ežero pakrantės renovacija	22500
35.	Ignalinos rajono savivaldybės administracijos Naujojo Daugėliščio seniūnija	Kartu bendru keliu	22319
36.	Ignalinos rajono Daugėliščio vidurinė mokykla	Sveiko gyvenimo būdo ir igūdžių formavimas Daugėliščio bendruomenėje	22411
37.	Vaikutėnų krašto bendruomenė	Vaikutėnų menininkų kūrybos sklaida Šiaurės Rytų Aukštaitijoje	18000
38.	Vyžuoniškių bendrija „Vyžuona“	Turistinis maršrutas po Vyžuonų seniūniją „Vyžuonos takas“	22500
39.	Utenos kraštotyros muziejus	Puodžių amato centras- V.Valiušo keramikos muziejuje Leliūnuose	22480
40.	Utenos rajono savivaldybės administracijos Tauragnų seniūnija	Sporto aikštynas- Tauragnų bendruomenės poreikiams	22500
41.	Utenos seniūnijos bendruomenė	Senųjų kultūros tradicijų ir apeigų išsaugojimas Utenos seniūnijoje	22500
42.	Ona Vidrickienė	Gamta kaip priemonė jaunų žmonių savimonei formuoti bei skiepyti meilę gamtai	12500
43.	Mindaugas Dinsmanas	Ekologiškų vaistažolių ir dekoratyvinių augalų auginimas, visuomenės supažindinimas su jų nauda kiekvienam žmogui	12500
44.	Genovaitė Saniukienė	Poviliškės kaimo etnografinės sodybos plėtra gerinant Ažušilės kraštovaizdžio draustinio ir gretimų teritorijų turizmo ir rekreacijos struktūrą	12445
45.	Rokiškio rajono savivaldybės administracijos Obelių seniūnija	Harmonija	20000
46.	Obelių bendruomenės centras	Poilsio oazė	22500
47.	VSI Ignalinos rajono turizmo informaci-	Šiaurės Rytų Aukštaitijos vandens malūnų žiedas	18000

Informacijos sklaida apie galimybę gauti paramą:

- Surengti 4 informaciniai seminarai.
- Skelbimas apie konkursą spaudoje, interneto svetainėse.
- Mėnesį trukęs individualus interesantų konsultavimas.

Jolitos Umbrasienės nuotraukose: informacinių seminarų akimirkos: Seminaras Ignalinoje 2006-11-06, Seminaras Obeliuose

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 6

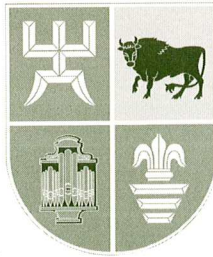

Informacija apie Aukštaitijos bendruomenių asociacijos
vietos veiklos grupės finansuotus projektus

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių
savivaldybių teritorijoje:

Ignalinos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Informacija apie Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės finansuotus projektus

Eil. Nr.	Vietos projekto paraiškos teikėjo pavadinimas	Vietos projekto pavadinimas	Prašoma lėšų suma Lt
1.	Audrius Gudelis	Vandens turizmo plėtra Aukštaitijos nacionaliniame parke	12500
2.	Iš „Atsipūsk“	Kaimo turizmo sodybos „Atsipūsk“ maisto gamybos įrangos atnaujinimas propaguojant kultūrinį paveldą	11248
3.	Kriaunų kaimo bendruomenė	Kriaunų paplūdimio pritaikymas turizmui, išsaugant vietovės gamtinį savitumą	12700
4.	Utenos rajono Daugailių bendruomenė	Per informaciją – į bendruomenės sutelktumą	22500
5.	Utenos rajono tautodailininkų klubas „Svirnas“	Karpinių knygos „Mokomės karpyti“ leidyba	22500
6.	Ignalinos rajono, Didžiasalio „Ryto“ vidurinė mokykla	Kaimo žmonių ir mokinių sveikos gyvensenos ugdymas	22500
7.	Modestas Abukauskas	Netradicinio verslo plėtra Užpalių krašte	10000
8.	Ignalinos rajono, Mielagėnų seniūnijos bendruomenė	Mielagėnų miestelio vėliavos ir herbo sukūrimas	10000
9.	Kančiogino bendruomenė	Bendruomeniškumo skatinimas kaime	22500
10.	Informacinis centras „Užpalėnų krivulė“	Užpalių takas	22500
11.	Kuktiškių seniūnijos bendruomenė	Ugdykime pilietinę visuomenę per gerį, grožį, kultūrą	22500
12.	Zarasų rajono Antalieptės kaimo bendruomenė	Senųjų tradicijų ir amatų gaivinimas atnaujintuose namuose	22500
13.	Zarasų rajono Samanių bendruomenė „Dvargantis“	Liaudies amatai Samaniuose	22500
14.	Šniukštų kaimo kartų bendrija	Liaudies daina ir gamtos grožis- kaimo pasididžiavimas	5000
15.	Leliūnų seniūnijos bendruomenė	Ką išmoksi ant pečių nenešiosi	14289
16.	Antazavės bendruomenės centras	Kaimo bendruomenės telkimas ir aktyvinimas	22500
17.	Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalka	Sartų ežero pakrantės renovacija	22500
18.	Vaikutėnų krašto bendruomenė	Vaikutėnų menininkų kūrybos sklaida Šiaurės Rytų Aukštaitijoje	18000
19.	Utenos kraštotyros muziejus	Puodžių amato centras- V.Valiušo keramikos muziejuje Leliūnuose	22480
20.	Ona Vidrickienė	Gamta kaip priemonė jaunų žmonių savimonei formuoti bei skiepyti meilę gamtai	12500
21.	Obelių bendruomenės centras	Poilsio oazė	22500
22.	VšĮ Ignalinos rajono turizmo informacijos centras	Šiaurės Rytų Aukštaitijos vandens malūnų žiedas	18000

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 7

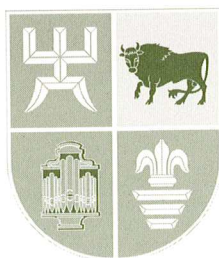

Informacija apie Aukštaitijos bendruomenių asociacijos
vietos veiklos grupės tarptautinį bendradarbiavimą

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių
savivaldybių teritorijoje:

Jonavos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Bendradarbiavimas su Estijos VVG ir bendruomenėmis

Jolitos Umbrasienės nuotraukos

Bendradarbiavimas su Italijos ūkininkais ir savivaldos atstovais

Kęstučio Udros nuotraukos

Aukštaitija užsieniečio akimis

Roger Silfver nuotraukos

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 8

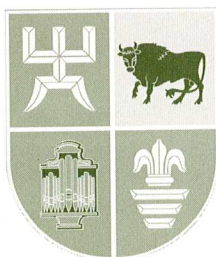

Seniūnijų diena - kasmetinis tradicinis renginys

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių
savivaldybių teritorijoje:

Ignalinos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Seniūnijų diena - kasmetinis tradicinis renginys

Konferencija Seniūnijų diena: kaimo plėtra ir Leader+ pobūdžio priemonė, kurios rengėjai buvo Utenos apskrities viršininko administracija, o iniciatoriai Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė vyko du metus iš eilės. 2006 m. joje buvo pristatyta parengta bandomoji integruota strategija bei pažintinėje išvykoje į Švedijos Sjuharad krašto vietos veiklos grupę įgyta patirtis. Taip pat kavos pertraukos metu buvo ragaujamos uogienės atsivežtos iš Švedijos bei Aukštaitišku būdu pagamintos uogienės. 2007 m. surengtoje Seniūnijų dienoje be Aukštaitijos vietos veiklos teritorijoje veikiančių seniūnijų, bendruomenių atstovų dalyvavo ir LR Žemės ūkio ministerijos bei Lietuvos Žemės ūkio universiteto atstovai, kurie pristatė kaimo plėtros galimybes 2007-2013 metams.

Jolitos Umbrasienės nuotraukos

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 9

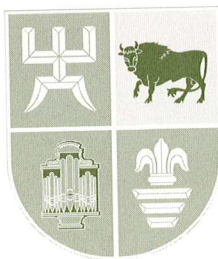

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė.
Bendradarbiavimas su Lietuvos vietos veiklos grupėmis.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių
savivaldybių teritorijoje:

Ionalinos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė. Bendradarbiavimas su Lietuvos vietos veiklos grupėmis

Jolitos Umbrasienės nuotraukose: susitikimo su Birštono VVG atstovais momentai. Susitikimo su Rokiškio savivaldybės VVG momentai. Viešnage Petronių bendruomenėje Ukmergės rajone akimirkos. „Radviliškio lyderio“ viešnage Aukštaitijoje. Sūduvos vietos veiklos grupės viešnage Aukštaitijoje. Bendradarbiavimo sutarties pasirašymas su Kupiškio rajono VVG pirmininke Neringa Čemeriene. Kelmės krašto vietos veiklos grupės strategijos administratorės Dalios Skardžiuvienės pranešimo, daryto Bradasių konferencijoje akimirka.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 10

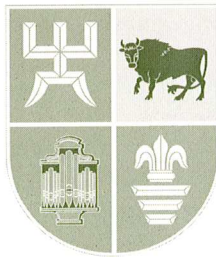

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės baigiamoji konferencija, skirta Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės įgyvendintos bandomosios integruotos strategijos rezultatų aptarimui

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių savivaldybių teritorijoje:

Ignalinos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės baigiamoji konferencija, skirta Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės įgyvendintos bandomosios integruotos strategijos rezultatų aptarimui

Konferencija vyko 2008 m. rugpjūčio 20-21 dienomis Bradesių kaime Kriaunų seniūnijoje Rokiškio rajone D. Mediko kaimo turizmo sodyboje. Konferencijoje dalyvavo LR Seimo, Žemės ūkio ministerijos, Leader centro, Nacionalinės mokėjimo agentūros, Utenos apskrities, Zarasų ir Rokiškio rajonų savivaldybių atstovai, vietos projektų ekspertai, Kelmės rajono vietos veiklos grupės atstovai, Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos nariai, vietos projektų paraiškovai. Iš viso konferencijoje dalyvavo šešiasdešimt dalyvių.

Baigiamosios konferencijos dalyviams buvo pristatyti pranešimai apie vietos projektų įgyvendinimą:

1) Kriaunų kaimo bendruomenė. Kriaunų paplūdimio pritaikymas turizmui išsaugant vietovės gamtinį savitumą. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Kriaunų kaimo bendruomenės pirmininkas Ričardas Žukauskas.

2) Ignalinos rajono Mielagėnų seniūnijos bendruomenė. Mielagėnų miestelio vėliavos ir herbo sukūrimas. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Mielagėnų seniūnijos bendruomenės pirmininkas Arūnas Grabažis.

3) Zarasų rajono Antalieptės kaimo bendruomenė. Senujų tradicijų ir amatų gaivinimas atnaujintuose namuose. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Antalieptės kaimo bendruomenės pirmininkas Jonas Punys.

4) Samanių bendruomenė „Dvargantis“. Liaudies amatai Samaniuose. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Samanių bendruomenės „Dvargantis“ narė Veronika Dainienė.

5) VšĮ Ignalinos rajono turizmo informacijos centras. Šiaurės Rytų Aukštaitijos vandens malūnų žiedas. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Ignalinos rajono turizmo informacijos centro direktorius Edmundas Kilkus.

6) Kuktiškių seniūnijos bendruomenė. Ugdykime pilietinę visuomenę per gėrį, grožį, kultūrą. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Kuktiškių seniūnijos bendruomenės pirmininkė Danutė Burokienė.

7) Ona Vidrickienė. Gamta kaip priemonė jaunų žmonių savimonei formuoti bei skiepyti meilę gamtai. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Ona Vidrickienė.

8) Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalka. Sartų ežero pakrantės renovacija. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalkos narys Vytautas Čypas.

9) Šniukštų kaimo kartų bendrija. Liaudies daina ir gamtos grožis- kaimo pasididžiavimas. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Šniukštų kaimo kartų bendrijos pirmininkė Daiva Zakšauskienė.

10) Informacinis centras „Užpalėnų krivulė“. Užpalių takas. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Informacinio centro „Užpalėnų krivulė“ vadovas Giedrius Indrašius.

11) Leliūnų seniūnijos bendruomenė. Ką išmoksi, ant pečių nenešiosi. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Leliūnų seniūnijos bendruomenės pirmininkas Kęstutis Udras.

12) Vaikutėnų krašto bendruomenė. Vaikutėnų menininkų kūrybos sklaida. Šiaurės Rytų Aukštaitijoje. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Vaikutėnų krašto bendruomenės pirmininkė Falmira Sinicienė.

13) Ignalinos rajono Didžiasalio „Ryto“ vidurinė mokykla. Kaimo žmonių ir mokinių sveikos gyvensenos ugdymas. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Didžiasalio „Ryto“ vidurinės mokyklos direktorė Elena Sekonienė.

14) Antazavės bendruomenės centras. Kaimo bendruomenės telkimas ir aktyvinimas. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Antazavės bendruomenės centro pirmininkė Danutė Skardinskienė.

15) Obelių bendruomenės centras. Poilsio oazė. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Obelių bendruomenės centro

16) Utenos rajono tautodailininkų klubas „Svirnas“. Karpinių knygos „Mokomės karpyti“ leidyba. Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Utenos rajono Tautodailininkų klubo „Svirnas“ pirmininkė Odeta Bražėnienė

17) Kančiogino bendruomenė. Bendruomeniškumo skatinimas kaime Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Kančiogino bendruomenės pirmininkė Danutė Butavičienė

18) Utenos rajono Daugailių bendruomenė. Per informaciją į bendruomenės sutelktumą Pranešimą parengė ir susirinkusiems pristatymą padarė Daugailių bendruomenės narė Rita Jurkevičienė.

Konferencijos dalyviams savo patirtį įgyvendinant bandomąją integruotą strategiją pristatė Kelmės Kelmės krašto partnerystės vietos veiklos grupės strategijos administratorė Dalia Skardžiuvienė

Jolitos Umbrasienės ir Modesto Gadliausko nuotraukose: Konferencijos pranešėjai

Daiva Zakšauskienė

Elena Sekonienė

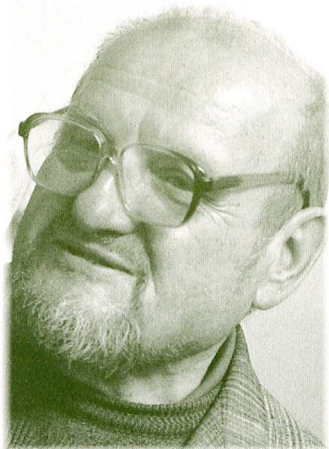
Ričardas Žukauskas

Veronika Dainienė

Vytautas Čypas

Danutė Skardinskienė

Jonas Punys

Rita Jurkevičienė

Danutė Butavičienė

Arūnas Grabažis

Falmira Sinicienė

Edmundas Kilkus

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 11

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė.
Vietos projektai iš arčiau.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių
savivaldybių teritorijoje:

Panevėžio savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Ignalinos rajonas

Vietos projekto vykdytojas: Kančiogino bendruomenė

Projekto pavadinimas: Bendruomeniškumo skatinimas kaime

Faktinė projekto vertė: 25 001.00 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 22 499.70 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Įrengta lauko pavėsinė (1 vnt.)
2. Įrengti lauko suolai (2 vnt.)
3. Įrengtas lauko stalas (1 vnt.)
4. Įrengta persirengimo kabina (1 vnt.)
5. Pastatyta šiukšlių dėžė (2 vnt.)
6. Pastatytas lieptas į vandenį (1 vnt.)
7. Pastatytos supynės (1 vnt.)
8. Įrengtas lauko tualetas (1 vnt.)
9. Įrengtas ir sutvarkytas takas (1 vnt.)

Vietos projekto vykdytojas: Audrius Gudelis

Projekto pavadinimas: Vandens turizmo plėtra Aukštaitijos nacionaliniame parke

Faktinė projekto vertė: 25 389.89 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 10 589.00 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Įsigytos baidarės (13 vnt.)
2. Įsigyti gelbėjimosi ratai (10 vnt.)

Vietos projekto vykdytojas: Ignalinos rajono Didžiasalio „Ryto“ vidurinė mokykla

Projekto pavadinimas: Kaimo žmonių ir mokinių sveikos gyvensenos ugdymas

Faktinė projekto vertė: 25 001.12 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 22 499.80 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Įrengtos plastikinės krepšinio lentos su spyruokliuojančiais lankais (2 vnt.)
2. Įrengta švieslentė (1 vnt.)
3. Sutvarkytos ir išdažytos sporto salės grindys (277 m²)

Vietos projekto vykdytojas: VšĮ Ignalinos rajono turizmo informacijos centras

Projekto pavadinimas: Šiaurės Rytų Aukštaitijos vandens malūnų žiedas

Faktinė projekto vertė: 20 000.02 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 17 999.91 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Parengtas dviračių maršrutas, jungiantis Aukštaitijos nacionaliniame parke esančius vandens malūnus bei suteikiantis

Šiaurės Rytų Aukštaitijos vandens malūnus ir lankytinus objektus (1 vnt.)

2. Išleistas dviračių maršruto turistinis žemėlapis (1 000 egz.)
3. Išleistas foto leidinys su maršruto aprašymu bei lankytinų turistinių objektų nuotraukomis (1 vnt.)
4. Maršruto aprašymas patalpintas Ignalinos bei kaimyninių rajonų interneto svetainėse (3 TIC svetainės)
5. Įsigytas profesionalus fotoaparatas (1 vnt.)

Vietos projekto vykdytojas: Ignalinos rajono Mielagėnų seniūnijos bendruomenė
Projekto pavadinimas: Mielagėnų miestelio vėliavos ir herbo sukūrimas

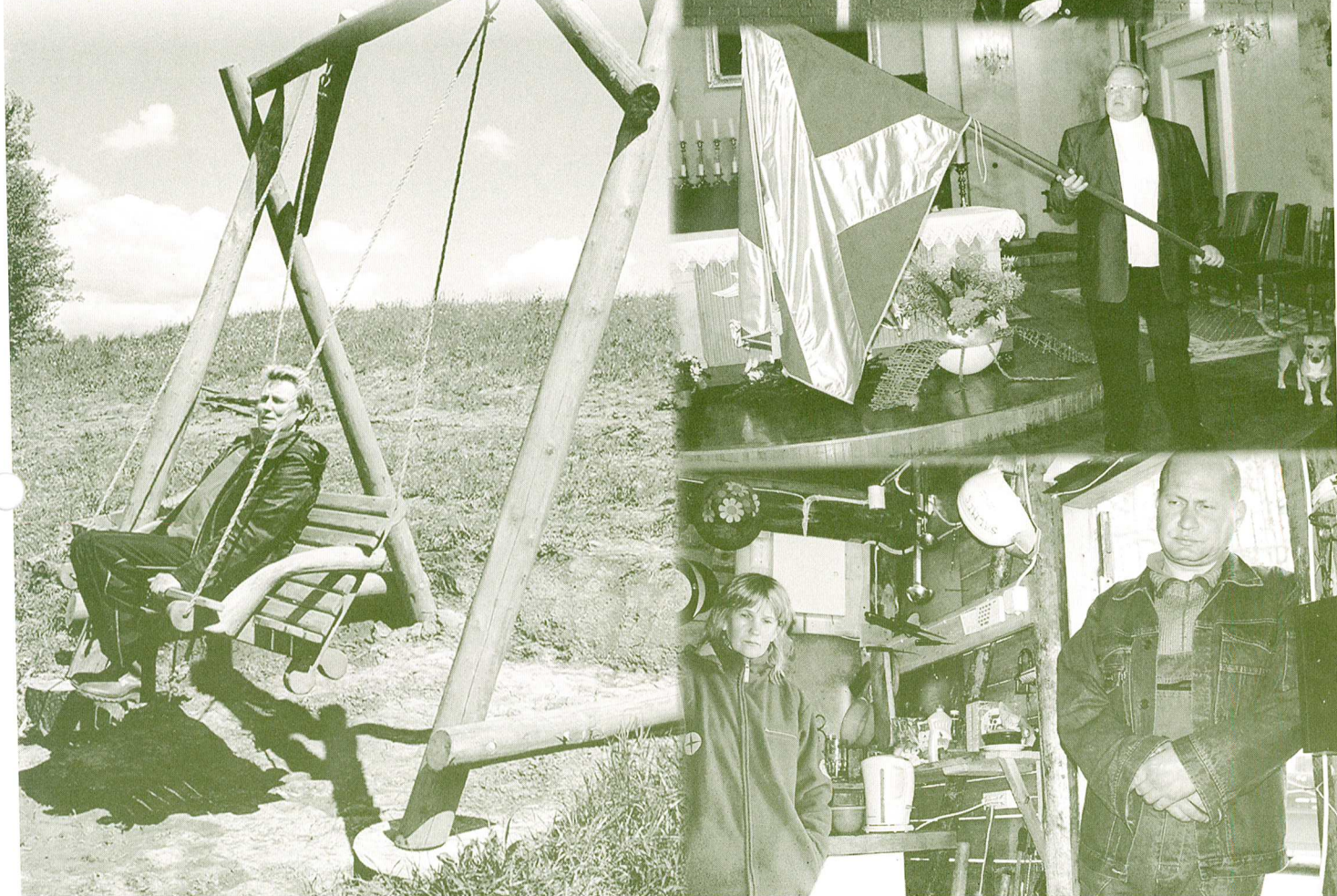
Faktinė projekto vertė: 12 090.76 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 9 412.00 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Pagaminta knyga „Mielagėnų parapija“ (1 000 egz.)
2. Pagamintas herbas (4 vnt.)
3. Pagaminta vėliava (1 vnt.)

Jolitos Umbrasienės nuotraukos

Utenos rajonas

Vietos projekto vykdytojas: Utenos kraštotyros muziejus

Projekto pavadinimas: Puodžių amato centras - V. Valiušo keramikos muziejuje Leliūnuose

Faktinė projekto vertė: 24 166.04 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 21 599.49 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Įrengtas puodžių amato centras Leliūnuose (2 klasės su žiedimo, degimo ir dekoravimo įranga)
2. Baigtas kurti skulptūrų parkas prie muziejaus (4 medinės skulptūros)
3. Išleistas lankstinukas pristatantis projekto veiklas (500 egz.)
4. Surengta paroda Latvijoje Latgalijos kultūros - istorijos muziejuje (1 paroda)
5. Surengtas seminaras „Kaimo verslai ir turizmas“ (1 seminaras, sudalyvavo 33 žmonės)
6. Surengti mokomieji praktiniai užsiėmimai- žiedimas, degimas, dekoravimas (500 dalyvių)
7. Įsigytos žiedimo staklės (1 vnt.)
8. Įsigyta degimo krosnis (1 vnt.)

Vietos projekto vykdytojas: Kuktiškių seniūnijos bendruomenė

Projekto pavadinimas: Ugdykime pilietinę visuomenę per gėrį, grožį, kultūrą

Faktinė projekto vertė: 24 426.75 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 21 976.58 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Surengtas skulptorių pleneras (5 autoriai)
2. Sukurtas ir nufilmuotas filmas pavadinimu „Kuktiškių kraštas“ (55 min.)
3. Iš akmens ir metalo pagamintos ir į skulptūrų parką pastatytos skulptūros (4 vnt.)
4. Pagamintas ir pastatytas medinis stogastulpis (1 vnt.)

Vietos projekto vykdytojas: Leliūnų seniūnijos bendruomenė

Projekto pavadinimas: Ką išmoksi, ant pečių nenešiosi

Faktinė projekto vertė: 15 877.00 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 14 279.92 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Surengti sodų ryšimo mokymai (18 dalyvių, 42 darbai)
2. Surengti drožinėjimo mokymai (18 dalyvių, 17 darbų)
3. Surengti kalvystės mokymai (10 dalyvių, 10 darbų)

Vietos projekto vykdytojas: Informacinis centras „Užpalėnų krivulė“

Projekto pavadinimas: Užpalių takas

Faktinė projekto vertė: 24 845.46 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 22 152.21 Lt

Tautodailininkų klubo „Svirnas“ archyvo nuotrauka

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Tinkamai lankymui sutvarkyti pagrindiniai Užpalių gamtos ir kultūros paminklai (įrengtos trumpalaikio poilsio poilsinės) (4 vnt.)

2. Pagrindinėse seniūnijos gyvenvietėse prie bendrijų patalpų pastatyti informaciniai standai- žemėlapiai (3 vnt.)

3. Išleistas informacinis leidinys su žemėlapiu „Užpalių takas“ (1 000 vnt.)

4. Užtikrinta aplinkos apsaugos kultūra (įrengtos šiukšlių dėžės) (7 vnt.)

Vietos projekto vykdytojas: Vaikutėnų krašto bendruomenė

Projekto pavadinimas: Vaikutėnų menininkų kūrybos sklaida Šiaurės Rytų Aukštaitijoje

Faktinė projekto vertė: 20 061.36 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 17 999.18 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Įsigyti ir įrengti šviestuvai paveikslams apšviesti (1 komplektas)

2. Įrengti bėgeliai trosams ir karnyzas uždegimui (1 komplektas)

3. Įsigyti stovai ekspozicijai (1 komplektas)

4. Įrengtos lentynos eksponatams (1 komplektas)

5. Mobilijų parodų išvežimas ekspozicijai (6 dalyviai, 60 kūrinių)

6. Vaikutėnų menininkų parodos katalogo sukūrimas (6 autoriai)

7. Dalyvavimas miesto šventėje (4 menininkai, 100 darbų)

8. Pleneras F. Sinicienės sodyboje (8 menininkai, 8 darbai)

9. Vietos bendruomenės susipažinimas su projektu (400 žm.)

Vietos projekto vykdytojas: Utenos rajono tautodailininkų klubas „Svirnas“

Projekto pavadinimas: Karpinių knygų „Mokomės karpyti“ leidyba

Faktinė projekto vertė: 24 995.12 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 22 494.60 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Sureduota medžiaga knygai (200 psl.)

2. Pilnai paruoštos karpinių iliustracijos (250 vnt.)

3. Išleista karpinių knyga (1 000 egz.)

4. Išleistas knygos skaitmeninis variantas (1 vnt.)

5. Surengta spaudos konferencija (1 konf.)

6. Knyga pristatyta bendruomenei (40 žm.)

Vietos projekto vykdytojas: Utenos rajono Daugailių bendruomenė

Projekto pavadinimas: Per informaciją į bendruomenės sutelktumą

Faktinė projekto vertė: 19 247.00 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 17 321.10 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Išleista monografija apie Daugailius (700 egz.)

2. Pagaminti ženklukai su miesto heraldika (1 500 vnt.)

3. Įsigytas nešiojamas kompiuteris (1 vnt.)

4. Isteigtos savipagalbos grupės (1 grp., 45 žm.)

Lolita Uibracionė nuotrauka

Rokiškio rajonas

Vietos projekto vykdytojas: Kriaunų kaimo bendruomenė

Projekto pavadinimas: Kriaunų paplūdimio pritaikymas turizmui išsaugant vietovės gamtinį savitumą

Faktinė projekto vertė: 14 110.79 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 12 699.71 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Sutvarkytas visuomenės poreikiams skirtas paplūdimys Kriaunų kaime prie Sartų ežero (0.25 ha)
2. Pastatyta valčių prieplauka (pontoninis tiltas) (26.50 m²)
3. Išgenėti menkaverčiai krūmai (70 m²)
4. Išpjauta žolė ežere (50 m²)
5. Atvežta smėlio paplūdimui (50 m³)

Vietos projekto vykdytojas: Obelių bendruomenės centras

Projekto pavadinimas: Poilsio oazė

Faktinė projekto vertė: 24 974.02 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 22 476.00 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Įsigyta valtis (1 vnt.)
2. Įsigyta ir įrengta poilsinė įranga (supynės vaikams, persirengimo kabina, suoliukai) (4 vnt.)
3. Įsigyta vandens paplūdimio saugos įranga (5 vnt.)
4. Išvalyta upė, sutvarkyta sala ir įrengtas paplūdimys (apie 200 m²)
5. Įrengtas tiltas į salą (1 vnt.)

Jolitos Umbrasienės ir Kriaunų bendruomenės archyvo nuotraukos

Zarasų rajonas

Vietos projekto vykdytojas: Antazavės bendruomenės centras

Projekto pavadinimas: Kaimo bendruomenės telkimas ir aktyvinimas

Faktinė projekto vertė: 21 603.87 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 19 365.91 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Išdažyta bažnyčios išorė (944 m²)
2. Pagaminti ir įstatyti arkiniai langai (7 vnt.)
3. Pagamintos ir įstatytos kolonos (2 vnt.)

Vietos projekto vykdytojas: Dusetų seniūnijos ir parapijos bendruomenės santalka

Projekto pavadinimas: Sartų ežero pakrantės renovacija

Faktinė projekto vertė: 25 000.74 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 22 487.31 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Išvalyta pakrantė nuo nendrių ir meldų (apie 400 m²)
2. Įrengta baidarių ir valčių prieplauka (1 vnt., 10 valčių)
3. Įrengtas informacinis stendas apie turizmo paslaugas teikiančias sodybas (1 vnt.)
4. Įrengtas takas (45 m.)
5. Įrengtas paplūdimys (atvežta smėlio ir žvyro) (10 mašinų)

Vietos projekto vykdytojas: Ona Vidrickienė

Projekto pavadinimas: Gamta kaip priemonė jaunų žmonių savimonei formuoti bei skiepyti meilę gamtai

Faktinė projekto vertė: 27 414.69 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 11 087.82 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Pastatyta pavėsinė (2 vnt.)
2. Įrengtas lieptas į ežerą (1 vnt.)
3. Įsigytas vandens dviratis (1 vnt.)
4. Įsigyti dviračiai (2 vnt.)
5. Įsigyta medinė valtis (1 vnt.)
6. Įrengtas paplūdimys (apie 70 m²)

Vietos projekto vykdytojas: Šniukštų kaimo kartų bendrija

Projekto pavadinimas: Liaudies daina ir grožis- kaimo pasididžiavimas

Faktinė projekto vertė: 5 557.65 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 4 949.20 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

Jolitos Umbrasienės nuotrauka

2. Surinktas Aukštaitiškų dainų rinkinys (24 dainos)
3. Sukurtas ir įgarsintas vaizdo klipas (15 min.)
4. Saviveiklininkams prarastos vokalo pamokos (45 val.)

Vietos projekto vykdytojas: Antalieptė kaimo bendruomenė

Projekto pavadinimas: Senujų tradicijų ir amatų gaivinimas atnaujintuose namuose

Faktinė projekto vertė: 25 000.00 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 22 289.49 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Pagamintas medinis vandens sukimosi ratas (1 vnt.)
2. Įrengtas informacinis standas (1 vnt.)
3. Kultūrinio paveldo pastato pritaikymas senųjų amatų gaivinimui (1 vnt.)
4. Kultūrinio paveldo pastato medinio fasado perdažymas (272 m²)
5. Kultūrinio paveldo pastato akmeninio pamato išorės atnaujinimas (46 m²)
6. Kultūrinio paveldo pastato stogo apskardinimas (450 m²)
7. Surengtas seminaras populiarinantis nacionalinės tekstilės, rankdarbių ir kulinarinio paveldo gamybą (1 sem., 26 žm.)
8. Surengtas seminaras skatinantis bendruomenės narių verslumą (1 sem., 26 žm.)

Vietos projekto vykdytojas: Zarasų rajono Samanių bendruomenė „Dvargantis“

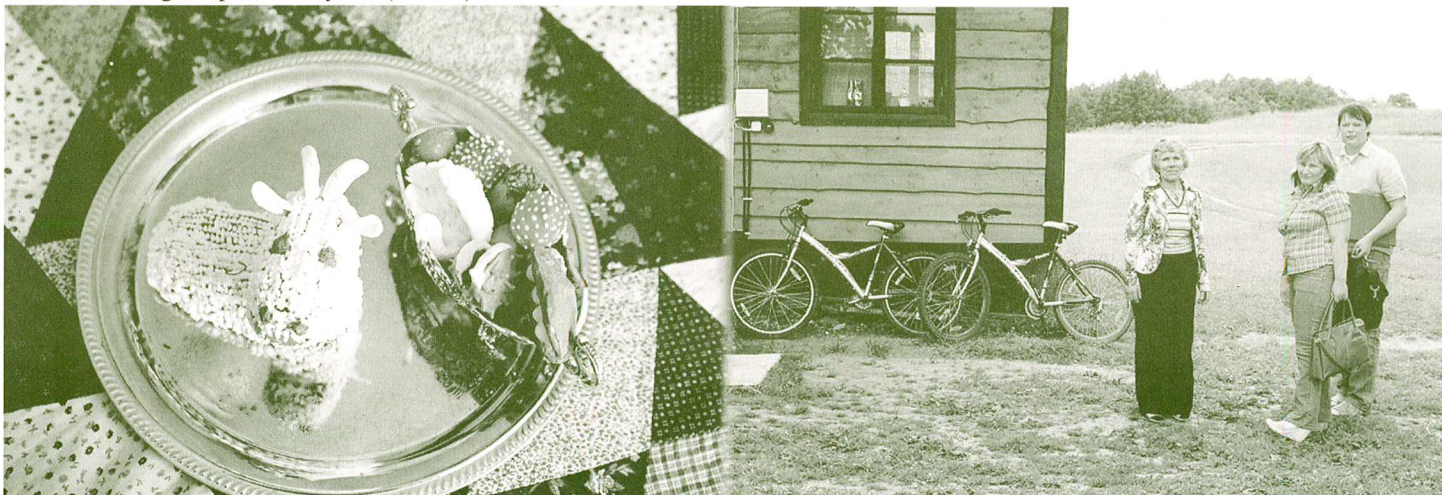
Projekto pavadinimas: Liaudies amatai samaniuose

Faktinė projekto vertė: 24 989.34 Lt

Vietos projektui skiriama paramos suma: 22 465.53 Lt

Vietos projekto pasiekimo rodikliai:

1. Įsigytos medžio apdirbimo staklės (1 vnt.)
2. Įsigytos siuvimo mašinos (3 vnt.)
3. Surengti skiautinių siuvimo, lėlių mezgimo ir siuvinėjimo mokymai (27 žm.)
4. Surengti medžio apdirbimo, jo gaminių (žaislų) specifikos, interjero apdailos medžiu, patalpų restauravimo mokymai (10 žm.)
5. Pastatytas duonkepis (1 vnt.)
6. Surengti kepimo mokymai (15 žm.)

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
informacinis leidinys

Bendruomenės Nr. 12

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės
įgyvendintos bandomosios integruotos strategijos apibendrinimo
keturių dalių konferencija (2008-09-12/2008-09-24)

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė registruota šių
savivaldybių teritorijoje:

Ignalinos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės įgyvendintos bandomosios integruotos strategijos apibendrinimo keturių dalių konferencija (2008-09-12/2008-09-24)

Konferencijos tikslas - pristatyti bandomosios integruotos strategijos projektus visoms Zarasų, Rokiškio, Ignalinos ir Utenos rajono bendruomenėms, nevyriausybiniams organizacijoms, valdžios ir spaudos atstovams

Eil. Nr.	Konferencijos data	Konferencijos vieta
1.	2008-09-12	Gražutės regioninio parko administracijos salė Adresas: Salako miestelis, Laisvoji a. 14, Zarasų rajonas
2.	2008-09-16	Ignalinos atominės elektrinės regiono plėtros agentūros salė Adresas: Ateities g. 23, Ignalina
3.	2008-09-19	Rokiškio savivaldybės salė Adresas: Respublikos g.94, Rokiškis
4.	2008-09-24	Utenos savivaldybės salė Adresas: Utenio a. 4, Utena

Apie konferencijos pobūdį: kiekvienoje savivaldybėje susirinkusiems bendruomenių, valdžios, spaudos atstovams pranešimus padarė toje savivaldybėje įgyvendintų vietos projektų pateikėjai. Apie visus kitus projektus buvo padarytas bendras pranešimas, taip pat buvo padarytas pranešimas: Įgyvendinta bandomoji integruota strategija: išmoktos pamokos.

Jolitos Umbrasienės nuotraukose baigiamoji konferencija Rokiškyje.

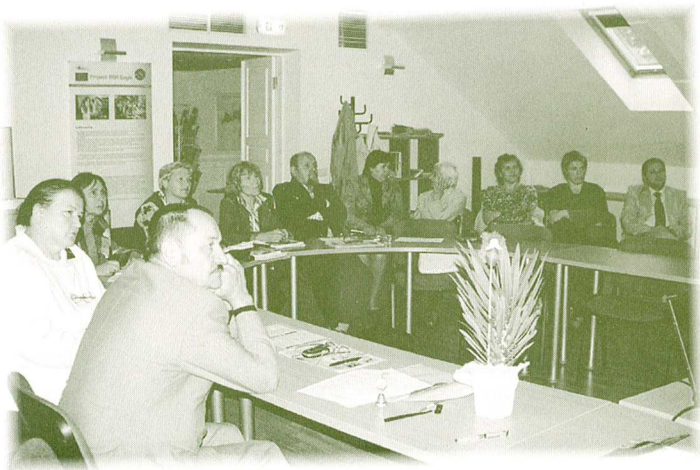

Igyvendinta bandomoji integruota strategija: išmoktos pamokos

1. Sukurta ABAVVG;
2. ABAVVG tapo efektyvi ir veiksminga;
3. Padidinti ABAVVG narių ir valdybos narių individualūs gebėjimai;
4. Į ABAVVG palaikymą įtraukta nemažai kaimo plėtros veikėjų ;
5. Planuojama ABAVVG veikla;
6. Formuojami ir palaikomi geri(partnerystės principais pagrįsti) ABAVVG santykiai su išorės institucijomis ir paramos teikėjais;
7. Išmokta disponuoti finansiniais ištekliais;
8. Išmokta valdyti ABAVVG inicijuojamus projektus;
9. Tapta darbdaviu;
10. Išmokta augti

Jolitos Umbrasienės nuotraukose baigiamoji konferencija Salake, Zarasų rajone.

Jolitos Umbrasienės nuotraukose baigiamoji konferencija Ignalinoje.

Baigiamoji konferencija Utenoje

Jolitos Umbrasienės ir Vytauto Šemelio nuotraukos

*L*žiaugiuosi sėkmingai įgyvendinta bandomąja integruota strategija Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės teritorijoje.

Tikiuosi, kad sėkmingi vietos projektų pavyzdžiai paskatins kitas bendruomenes ir pavienius kaimo gyventojus dalyvauti 2007-2013 metais įgyvendinant LEADER metodą Lietuvoje. Taip pat manau, kad verta pasinaudoti mūsų pirmųjų vietos projektų vykdytojų ir strategijos administratorių išmoktomis pamokomis.

Linkiu veikliems bendruomenių lyderiams aktyvumo drąsos ir ryžto!

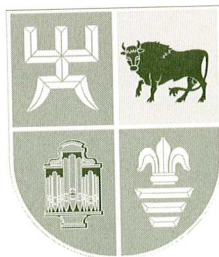
Būkit matomi, pastebėti, girdimi ir išgirsti!

*Aukštaitijos bendruomenių asociacijos
vietos veiklos grupės valdybos pirmininkas*

Vilius Cibulskas

Jonalinos rajono savivaldybė

Rokiškio rajono savivaldybė

Utenos rajono savivaldybė

Zarasų rajono savivaldybė

Informaciniame leidinyje rasite šią informaciją:

1. Bendruomenės Nr. 1 - „Kaimo vietovės studija ir integruotos bandomosios strategijos parengimas, siekiant tinkamiausio gamtos ir kultūros išteklių panaudojimo, įskaitant Europos Sąjungos buveinių, atrinktų pagal „Natura 2000“ programą, vertės didinimo Šiaurės Rytų Aukštaitijoje“;
2. Bendruomenės Nr. 2 - Informacija apie seniūnijas;
3. Bendruomenės Nr. 3 - Aukštaitijos bendruomenių sąskrydžiai 2004-2008 m.;
4. Bendruomenės Nr. 4 - Spauda apie Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupę;
5. Bendruomenės Nr. 5 - Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės gautos vietos projektų paraiškos 2006-2008 m.;
6. Bendruomenės Nr. 6 - Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės valdybos patvirtinti projektai;
7. Bendruomenės Nr. 7 - Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė. Tarptautinis bendradarbiavimas;
8. Bendruomenės Nr. 8 - Seniūnijų diena- kasmetinis tradicinis renginys;
9. Bendruomenės Nr. 9 - Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė. Bendradarbiavimas su Lietuvos vietos veiklos grupėmis;
10. Bendruomenės Nr. 10 - Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės baigiamoji konferencija, skirta Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės įgyvendintos bandomosios integruotos strategijos rezultatų aptarimui;
11. Bendruomenės Nr. 11 - Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupė. Vietos projektai iš arčiau;
12. Bendruomenės Nr. 12 - Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės įgyvendintos bandomosios integruotos strategijos apibendrinimo keturių dalių konferencija (2008-09-12/2008-09-24).

Informacinio leidinio redaktorė Jolita Umbrasienė, tel. 8 - 620 - 32206;

Informacinį leidinį maketavo Modestas Gadliauskas, www.maketavimas.aha.lt, tel. 8 - 670 - 54830.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės strategijos įgyvendinimo viešinimo veiklą organizuoja
VšĮ „Utenos regiono bendruomenės fondas“

Aukštaitijos bendruomenių asociacijų vietos veiklos grupė (ABAVVG) veikia jau penkis metus. Jau spėta įgyvendinti bandomąją integruotą strategiją, kurios tema – gamtos ir kultūros išteklių išsaugojimas ir tinkamas panaudojimas. Dvidešimt septynioms VVG ankstesniajame etape pateikus projektus, mūsų grupė buvo tarp dešimties gavusiųjų paramą. Patys rengėm strategiją, patys smarkiai dirbom. Sakėm, jei nelaimėsime, tai bent išmoksime. Bet ir išmokom, ir laimėjom – turim dvigubą naudą.

Nors norinčių vykdyti projektus – daugiau nei buvo įmanoma finansuoti pagal skirtas lėšas, tačiau iš pradžių į VVG veiklą žiūrėta skeptiškai. Tenka prisiminti kai mūsų darbus net spaudoje yra pavadinę suaugusiųjų žmonių žaidimais: darbo laiku važinėja, gaišina žmones, o tuo tarpu galėtų malkas sukrauti kam nors, arklį nupirkti. Tačiau „žaidimas“, kaip tuomet visa tai buvo pavadinta, turėjo prasmę – važiuoti tiesiai pas žmones ir klausti, kaip jie elgtųsi su gautais dvidešimt penkiais tūkstančiais. Kaip skirstytų, ką rašytų projektuose, kas dirbtų.

Pirmieji skeptikai dabar turėtų susigūžti: Aukštaitijos bendruomenių asociacijos VVG – antroji pagal dydį Lietuvoje – ne tik gavo lėšų ir sėkmingai administravo dvidešimties vietos projektų įgyvendinimą, bet ir įgijo taip reikalingas naujajam paramos etapui patirties

Turim tikrai gerą įdirbį. Kai susitinki su tuo, kas neįgyvendinę bandomųjų strategijų, jų net šiek tiek gaila, nes mes jau suprantam, kiek jiems dar reikės mokytis, kiek vargti, kol supras, kur pakliuvo.

Kartais norėdavosi viską mesti ir bėgti. Dirbant su žmonėmis pasitaiko visko - ir nekompensuoja, ir atro-

ABAVVG bandomosios strategijos įgyvendinimo administracija:
Mindaugas Kuodis, Jolita Umbrasienė, Nela Kuosienė.

do, kad kartais viskas griūna. Čia sunku, jei fabrike išjungei, uždarei, tai čia niekada nebus taip. Jau parengta nauja strategija 2007-2013m., kuri į Aukštaitiją turėtų „atnešti“ daug didesnę lėšų sumą, nei pirmoji. Kadangi ABAVVG yra didelė organizacija, reikia tikėtis, kad ši suma sieks 24 milijonus litų.

Pirmajai strategijai buvo gauti 47 projektai, iš kurių finansavimą (nuo 5 iki 25 tūkst. litų) gavo 20 labai

kokybiškų ir gerai parengtų. Antroji turėtų sulaukti 30-40 projektų, ir, žinoma, pinigų sumos, skirtos jiems įgyvendinti, bus daug didesnės.

Vienas svarbiausių strategijos principų – iniciatyva „iš apačios“. – Tad bendruomenės, ūkininkai, verslininkai, seniūnai jau turi pradėti galvoti apie projektus, kurių idėjas jau yra sumanę ir dėlioti tų idėjų įgyvendinimo būdus. Būsimų projektų autoriai su idėjomis, kuriuose bus plėtojamos strategijoje surinktos ir įtrauktos temos yra labai laukiami ABAVVG, adresu: Aukštakalnio g. 20, Utena. Į ABAVVG galima skambinti telefonu 8 389 72765.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės steigėja Jolita Umbrasienė

* * *

Užbaigtas Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės 2004-2006 metų Bandomosios integruotos strategijos įgyvendinimas. Norėčiau padėkoti Nacionalinės mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos Vilniaus ir Utenos kontrolės departamento darbuotojams už kantrybę, toleranciją, mokymus, patarimus. ABAVVG valdybai ir administracijai už palaikymą, supratingumą, gerą žodį. Vietos projektų pareiškėjams už sėkmingą idėjų įgyvendinimą, abipusiai pasiektą tikslą, už konferencijų metu administracijai išsakytus gražius padėkos žodžius.

Išmoktų pamokų rezultatas akivaizdus. Iš sutartyje įsipareigotų 508 817 Lt tinkamai panaudoti paramos lėšų įsisavinome - 506 470,41 Lt, o tai yra 99 % ES struktūrinio fondo ir Lietuvos valstybės biudžeto paramos lėšų. Džiaugiuosi, kad Aukštaitijos bendruomenių

paramą.

Manau, kad ateinantis 2007-2013 metų laikotarpis, kai bus įgyvendinamas Leader metodas tiek Aukštaitijoje, tiek visoje Lietuvoje visus puikiai nuteiks naujiems darbams.

Aukštaitijos bendruomenių asociacijos vietos veiklos grupės narė, projekto finansininkė, Nela Kuosienė

* * *

Rengiant ir įgyvendinant bandomąją integruotą strategiją buvo įdėta daug kolektyvinio darbo, o svarbiausia – išsiklausyta ir atsižvelgta į kaimo bendruomenių išsakytas mintis bei lūkesčius. Nuo pat Aukštaitijos bendruomenių asociacijos Vietos veiklos grupės įsikūrimo pradžios buvo laikomasi kertinio Leader+ principo „iš apačios į viršų“.

Dabar, kai strategijos įgyvendinimas pasiekė finišą, drąsiai galiu pasakyti, kad nuoširdus ir besąlygiškas šio principo laikymasis – brandžios ir sėkmingos strategijos garantas. Matydamas tokius įdomius, bendruomeniškus ir gyvus vietos projektus, galiu tik pasidžiaugti turėjęs galimybę dirbti kartu ir prisidėti prie jų įgyvendinimo. Sėkmės mums visiems, keliaujant demokratiškumo link 2007-2013 metų LEADER laikotarpiu.

Projekto vadovas Mindaugas Kuodis